

42

௪௨

พระอภิธรรมปิฎก

เล่ม ๕

มหาปฏิกฐานปกรณ์ ภาค ๓

ขออนบ้น้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เหตุทุกะ

ปฏิจจวาร

[๑] เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อโทสะ อโมหะ อาศัยอโลภะ อโลภะ อโมหะ อาศัยอโทสะ

อโลภะ อโทสะ อาศัยอโมหะ โมหะ อาศัยโลภะ โลภะ อาศัยโทสะ โทสะ

อาศัยโมหะ ในปฏิสันธิขณะ ฯลฯ

นเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยเหตุธรรม

ในปฏิสันธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม และนเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อโทสะ อโมหะ และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป

อาศัยอโลภะ

พึงผูกจักรนัย

โมหะ และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยอโลภะ

ฯลฯ ในปฏิสันธิขณะ ฯลฯ

นเหตุธรรม อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นเหตุธรรม ฯลฯ

ขันธ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๒

ในปฏิสันธิขณะ หทัยัตถุ อาศัยขันธทั้งหลาย ขันธทั้งหลาย อาศัย

หทัยัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

เหตุธรรม อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ เหตุธรรมทั้งหลาย อาศัยขันธทั้งหลาย ที่เป็นนเหตุธรรม

ในปฏิสันธิขณะ เหตุธรรมทั้งหลาย อาศัยหทัยัตถุ

เหตุธรรม และนเหตุธรรม อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และเหตุธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑

ที่เป็นนเหตุธรรม ฯลฯ ขันธ ๒ และเหตุธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๒

ในปฏิสันธิขณะ เหตุธรรม และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย อาศัยหทัยัตถุ

เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม และนเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อโทสะ อโมหะ อาศัยอโลภะ และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

โมหะ อาศัยโณกะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โมหะ อาศัยโทสะ
และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

ในปฏิสนธิขณะ อโทสะ อโมหะ อาศัยโณกะ และหทัยวัตถุ ฯลฯ
นเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม และนเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม
และเหตุธรรม ฯลฯ ชั้น ๒ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๒ และเหตุธรรม
ในปฏิสนธิขณะ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ และเหตุธรรม
เหตุธรรม และนเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม และนเหตุธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อโทสะ อโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็น
เหตุธรรม และโณกะ ฯลฯ ชั้น ๒ อโทสะ อโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยชั้น ๒ และโณกะ

พึงผูกจักรนัย

ชั้น ๓ และโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม
และโณกะ ฯลฯ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ อโทสะ อโมหะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ และโณกะ ฯลฯ

[๒] เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย
ทั้งรูปภูมิเสีย พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๕ ในอรุณภูมิเท่านั้น
เพราะอธิปัตติปัจจัย ปฏิสนธิไม่มี พึงกระทำให้บริบูรณ์ อาศัยมหาภูต-
*รูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย นี่เป็น
ข้อที่ต่างกัน

เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย
มีมหาภูตรูปทั้งหมดตลอดถึงอสังขยสัตถ์
เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย
เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย ปฏิสนธิไม่มี แม้ในภูมิทั้งสอง
เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย ฯลฯ
เพราะอวิคตปัจจัย

[๓] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในอาร์มณปัจจัย มี " ๕
ปัจจัยทั้งปวง มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย มี " ๕ พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปฏิฐาน จบ

[๔] นเหตุธรรม อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม
ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย
อาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ
อุตุสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

เหตุธรรม อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

[๕] นเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยเหตุธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ นเหตุธรรม
อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม

ในปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูปทั้งหมด

นเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม และนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
อาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยเหตุธรรม และชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุ-
*ธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯ

ไม่ใช่เพราะอธิปัตปัจจัย ฟังกระทำให้นิรุณห์ ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย
ไม่ใช่เพราะสมันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญปัจจัย ไม่ใช่เพราะอุปนิสย-
*ปัจจัย

[๖] เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปภูมิ อโทสะ อโมหะ อาศัยอโลกะ

ฟังผูกจักรนัย

โมหะ อาศัยอโลกะ โลกะ อาศัยโมหะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปภูมิ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยเหตุธรรม จิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยเหตุธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม และนเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปภูมิ อโทสะ อโมหะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยอโลกะ

ฟังผูกจักรนัย

โมหะ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาศัยโลภะ

พึงผูกจกัณญ์

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุธรรม อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปฏิภูมิ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม ฯลฯ

ขั้น ๒ อาศัยขั้น ๒ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปฏิภูมิ เหตุธรรมทั้งหลาย อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม และนเหตุธรรม อาศัยนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

ปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปฏิภูมิ ขั้น ๓ และนเหตุธรรมทั้งหลาย อาศัยขั้น ๑ ที่เป็น

นเหตุธรรม ฯลฯ ขั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม และนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

ปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปฏิภูมิ อโทสะ โมหะ อาศัยอโลภะ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

พึงผูกจกัณญ์

ในอรุปฏิภูมิ โมหะ อาศัยอโลภะ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

พึงผูกจกัณญ์

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม และนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

ปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปฏิภูมิ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรมและเหตุธรรม

ฯลฯ ขั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม และ
นเหตุธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม และนเหตุธรรม อาศัยเหตุธรรมและนเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุปฏิภูมิ ขั้น ๓ และอโทสะ โมหะ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็น

นเหตุธรรม และอโลภะ ฯลฯ ขั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจกัณญ์

ขั้น ๓ และโมหะ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม และอโลภะ

พึงผูกจกัณญ์

ในปฐิสนธิษณะ ฯลฯ

[๗] เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาติปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

[๘] เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยเหตุธรรม

เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม พาหิรรูป ฯลฯ

อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตุสมุฏฐานรูป ฯลฯ

เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม และเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

กัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยเหตุธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

[๙] เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย มี ๕ นัย

[๑๐] เหตุธรรม อาศัยเหตุธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

คือ พาหิรรูป ฯลฯ อุตุสมุฏฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสัญญัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ภคตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๑] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย

คือ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตุสมุฏฐานรูป มหา-

*ภูตรูป ๑ ฯลฯ อุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ส่วนพวกอสัญญัตว์ รูปชีวิตินทริย อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๒] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฌานปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่สทรรคด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหาร-

*สมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตุสมุฏฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสัญญัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๑๓] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะมัคคปัจจัย

คือ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นเหตุธรรม ซึ่งเป็นเหตุธรรม ฯลฯ ในเหตุ-

*ปฐิสนธิษณะ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตุสมุฏฐานรูป

ฯลฯ ส่วนพวกอสัญญัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย

เหมือนที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย พึงกระทำห้วงปัจจัย ในอรูปภูมิเท่านั้น ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๑๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีห้วงปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุรชาติปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่คติปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย
 กับเหตุปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓ ฯลฯ
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุรชาติปัจจัย
 กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๖] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒ ฯลฯ

ในกัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอาหารปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในอินทริยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในฌานปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในมัคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒ ฯลฯ

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ปัจจัยยานุโลม จบ

แม้สหชาตาร ก็เหมือนกับปฏิจจวาร

ปัจจัยวารก็ดี นิสสยวารก็ดี เหมือนกับปฏิจจวาร หัวข้อปัจจัย เมื่อมหา-

*ภูตรูปทั้งหลายจบแล้ว ฟังกระทำว่า "อาศัยหทัยวัตถุ" อายุคนะ ๕ ย่อมได้

ในอนุโลมที่ดี ในปัจจัยนี้ะก็ดี จันใด ฟังกระทำจันนั้น สังสัจจวารก็ดี สัมปยุตต-

*วารก็ดี ฟังทำให้บริบูรณ์ รูปภูมิไม่มี มีแต่รูปภูมิเท่านั้น

ปัญหาวาร

[๑๗] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยเหตุปัจจัย คือ อโลกะ

เป็นปัจจัยแก่โทสะ แก่โมหะ โดยเหตุปัจจัย

ฟังผูกจกักรณัย

โลกะ เป็นปัจจัยแก่โมหะ โดยเหตุปัจจัย โทสะ เป็นปัจจัยแก่โมหะ

โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ อโลกะ เป็นปัจจัยแก่โตะอะโหมะ และสัมปยุตตขั้นและจิตต-
*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

พึงผูกจกนัย

โลกะ เป็นปัจจัยแก่โหมะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๘] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เหตุธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะปรารภเหตุธรรม

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะปรารภเหตุธรรม

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะ

ปรารภเหตุธรรม

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ๑- สมาทานศีล ทำอุโบสถกรรมแล้ว พิจารณาซึ่งกุศล-
*กรรมนั้น

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรค ฯลฯ ผล ฯลฯ

นิพพาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อาวัชชนะ

โดยอาร์มณปัจจัย

๒- พระอริยะทั้งหลาย พิจารณากิเลสทั้งหลายที่ละแล้ว ที่เป็นเหตุธรรม
กิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็น

@๑. หมายความว่า บาลีตอนที่ ๑ ๒. หมายความว่า บาลีตอนที่ ๒

นเหตุธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา
 ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นเหตุธรรม โดยเจโต-

*ปริยญาณ

อากาสนัญญาตนะกิริยา เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะกิริยา อากิญ-

*จัญญาตนะกิริยา เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสนัญญาตนะกิริยา รูปายตนะเป็น ปัจจัย

แกจักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิวิริยาณ แก่เจโตปริย-

*ญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่เอกัมมุปกญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่

อาวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

พึงยกเอาเฉพาะข้อความในบาลีตอนที่ ๑ ว่า "บุคคลให้ทาน" เท่านั้น

มาใส่ในที่นี้ แต่ให้ตัดอาวัชชนะออกเสีย และข้อที่ว่า "รูปายตนะ

เป็นปัจจัยแกจักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ" นี้

ก็ให้ตัดออก

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือบุคคลให้ทาน คือ ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้วพิจารณาซึ่งกุศล-

*กรรมนั้น เพราะปรารภกุศลกรรมนั้น เหตุธรรมทั้งหลายและสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

เกิดขึ้น

พึงยกเอาข้อความที่ตั้งอยู่ในบาลีนั้นมาใส่ในที่นี้ ให้เหมือนกับข้อความใน

บาลีตอนที่ ๒

เหตุธรรมและนเหตุธรรมเป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เหตุธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะปรารภเหตุธรรมและสัมปยุตตขั้น

ทั้งหลาย

เหตุธรรมและนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะปรารภเหตุธรรมและ

สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

เหตุธรรมและนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดย

อาร์มมณปัจจัย

คือ เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะ

ปรารภเหตุธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

[๑๕] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณอธิปัตติ สหคตอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มมณอธิปัตติ ได้แก่เพราะกระทำเหตุธรรมให้หนักแน่น เหตุธรรม

ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่อธิปตยกรรมที่เป็นเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตเหตุทั้งหลาย โดยอธิปตปัจจัย

เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยอธิปตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปฏิบัติ สหชาติปฏิบัติ

ที่เป็นอารัมมณปฏิบัติ ได้แก่เพราะกระทำเหตุกรรมให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่น ชั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุกรรม เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่อธิปตยกรรมที่เป็นเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปตปัจจัย

เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม และเหตุกรรม โดยอธิปตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปฏิบัติ สหชาติปฏิบัติ

ที่เป็นอารัมมณปฏิบัติ ได้แก่เพราะกระทำเหตุกรรมให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่น เหตุกรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่ อธิปตยกรรมที่เป็นเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตชั้น และเหตุกรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปตปัจจัย

เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยอธิปตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปฏิบัติ สหชาติปฏิบัติ

ที่เป็นอารัมมณปฏิบัติ พึงยกเอาข้อความตามบาลีที่ว่า "บุคคลให้ทานแล้ว"
มาใส่ใจพิจารณา จนถึงคำว่าชั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุกรรม

ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่ อธิปตยกรรมที่เป็นเหตุกรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปตปัจจัย

เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยอธิปตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปฏิบัติ สหชาติปฏิบัติ

ที่เป็นอารัมมณปฏิบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ฯลฯ พึงยกเอาข้อความ
ตามบาลีข้างต้นมาใส่ใจ จนถึงททวัตถุ และชั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุกรรม

ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่ อธิปตยกรรมที่เป็นเหตุกรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตเหตุทั้งหลาย โดยอธิปตปัจจัย

เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม และเหตุกรรม โดยอธิปตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปฏิบัติ สหชาติปฏิบัติ

ที่เป็นอารัมมณปฏิบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ฯลฯ อุโบสถกรรม

ฯลฯ กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา เพราะ
กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ชั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุกรรม
และเหตุกรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

พึงยกเอาข้อความตามบาลีที่ว่า บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่ง

สมไว้แล้วในกาลก่อน จนถึงทวยวัตถุ และชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม มาใส่
ที่เป็นสหชาติปติ ได้แก่ อธิปตธรรมที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และเหตุธรรมทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
โดยอธิปตปัจจัย

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอธิปตปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ อารัมมณชาติปติ ได้แก่ เพราะกระทำเหตุธรรม และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เหตุธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอธิปตปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ อารัมมณชาติปติ ได้แก่ เพราะกระทำเหตุธรรม และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุ-
*ธรรม เกิดขึ้น

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม
โดยอธิปตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณชาติปติ ได้แก่ เพราะกระทำเหตุธรรม และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เหตุธรรมทั้งหลาย และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

[๒๐] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ เหตุธรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ เหตุธรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็น
นเหตุธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญายตนะ เป็น
ปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย

นเหตุมูลกนัย เป็นอย่างเดียวกันทั้ง ๓

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย
เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย
เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม
โดยอนันตรปัจจัย
คือ เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดย
อนันตรปัจจัย

[๒๑] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยสมนันตรปัจจัยเหมือน
กับอนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย ทั้ง ๒ ปัจจัยนี้เหมือนกับ
ปัจจัยวาร

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย เหมือนกับนิสสยปัจจัย ใน
ปัจจัยวาร

[๒๒] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสย อนันตรูปนิสสย ปกตูปนิสสย
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
เหตุธรรมทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจจัย

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจจัย
นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๘๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้
ทาน ๑๘๑ ยังสมบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ๑๘๑ เสนาสนะแล้ว ให้ทาน ๑๘๑ ทำลายสงฆ์
ศรัทธา ๑๘๑ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ๑๘๑ แก่ความ
ปรารถนา แก่มรรค แก่ผลสมบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๘๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธา ๑๘๑
เสนาสนะแล้ว ให้ทาน ๑๘๑ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ๑๘๑ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ๑๘๑ แก่ความ
ปรารถนา แก่มรรค แก่ผลสมบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๘๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ เหมือนกับอุปนิสสยปัจจัย ตอนที่ ๒
เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๘๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตต-
*พันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจจัย
เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๘๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตต-
*พันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่พันธ์ทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม
โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๘๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตต-
*พันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตพันธ์ทั้งหลาย โดย
อุปนิสสยปัจจัย

[๒๓] นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ๑๘๑ บุคคลพิจารณาเห็นหทัย-

*วัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ฯลฯ
โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ

รูปลายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โสภณูปายตนะ เป็นปัจจัย
แก่กายวิญญาณ โดยปุเรชาตปัจจัย

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขยตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
โดยปุเรชาตปัจจัย ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ โดยปุเรชาต-

*ปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย ที่เป็นเหตุกรรม โดยปุเรชาต-
*ปัจจัย

นเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรมทั้งหลาย
โดยปุเรชาตปัจจัย

นเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม และนเหตุกรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส ฯลฯ ทิพพจักขุ ฯลฯ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรมทั้งหลาย
และสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย โดยปุเรชาตปัจจัย

[๒๔] เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย

คือ เหตุกรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน

โดยปัจฉาชาตปัจจัย

นเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเหตุกรรม ที่เกิดหลังๆ เป็นปัจจัยแก่กายนี้
ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

เหตุกรรม และนเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยปัจฉาชาต-
*ปัจจัย

คือ เหตุกรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๒๕] เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยอาสวณปัจจัย เหมือน

กบ่อนันตรปัจจัย

[๒๖] นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่วิปาก-

*ขันธ และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*เหตุทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่วิปาก-

*เหตุทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขันธทั้งหลาย และเหตุธรรมทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมม-

*ปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่วิปาก-

*ขันธทั้งหลาย และเหตุธรรมทั้งหลาย และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๒๗] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ อโลกะ ที่เป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่โทสะ แก่โมหะ โดย

วิปากปัจจัย

พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๕ ในวิปากวิภังค์ เหมือนกับปฏิจจวาร

[๒๘] นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และ

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอาหารปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตเหตุ

ทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ

ทั้งหลาย แก่เหตุธรรมทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย
ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๕] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอินทริยปัจจัย ในเหตุ-

*มูลกณัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอินทริยปัจจัย

คือ อินทริย์ทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตปัจจัย และ

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอินทริยปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ รูปชีวิตินทริย์ เป็นปัจจัยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย โดย
อินทริยปัจจัย

อินทริยปัจจัย พึงให้พิสดารอย่างนี้ และมีหัวข้อปัจจัย ๕

[๓๐] นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยฌานปัจจัยมี ๓ นัย

[๓๑] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยมีคคปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย

ใน ๒ ปัจจัยนี้ มีหัวข้อปัจจัย ๕

[๓๒] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังจฉา

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐาน-

*รูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย

โดยวิปยุตตปัจจัย เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

ที่เป็นปังจฉา ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน

โดยวิปยุตตปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังจฉา

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ปัจจัยทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ปัจจัยทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่กฐิตารูป

ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย ปัจจัยทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็น

ปัจจัยแก่ปัจจัยทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ กายาตนะ ฯลฯ กายาตนะ เป็นปัจจัยแก่

กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ปัจจัยทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

ที่เป็นปัจชาชาติ ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้
ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม
ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย โดย
วิปยุตตปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมและนเหตุธรรม โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม
ทั้งหลาย และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

เหตุธรรมและนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจชาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ
เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่กฤตตารูปทั้งหลาย
โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปัจชาชาติ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๓๓] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอติปัจจัย คือ อโลกะ
เป็นปัจจัยแก่โทสะ แก่อโมหะ โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

โลกะ เป็นปัจจัยแก่โมหะ โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจชาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เป็นปัจชาชาติ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิด
ก่อน โดยอติปัจจัย

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอติปัจจัย
คือ อโลกะ เป็นปัจจัยแก่โตะสะ แก่โหมะ แก่สัมปยุตตขันธ
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

โลกะ เป็นปัจจัยแก่โหมะ แก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจชาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ
ขันธ์ ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ขันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยอติปัจจัย หทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย โดยอติปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหिरูป ฯลฯ
อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ
ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพะ-

*จักขุ พังเสียงด้วยทิพพะโสตราตุ

รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพะายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญูณ จักขายตนะ
 ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญูณ โดยอติปัจจัย หทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจชาชาติ ได้แก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่
กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย กวพิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดย
อติปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตเหตุทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่
เหตุธรรมทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง

๑๗๑ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ หทัยวัตถุ

เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมและนเหตุธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่

ชั้นที่ ๓ แก่เหตุธรรมทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตต-

*ชั้นทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ๑๗๑ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง

๑๗๑ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

โดยอติปัจจัย

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ อโลกะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัย

แก่อโทสะ แก่โอมหะ โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

โลกะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่โอมหะ โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

ปฏิสนธิขณะ อโลกะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่อโทสะ โอมหะ

โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

เหตุธรรมและนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ชั้นที่ ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม และเหตุธรรม เป็นปัจจัย

แก่ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ๑๗๑ ชั้นที่ ๒ ๑๗๑

ในปฏิสนธิขณะ เหตุธรรมและหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย

ที่เป็นเหตุธรรม โดยอติปัจจัย เหตุธรรมทั้งหลาย และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ที่เกิดร่วมกัน เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย และกวีฬิงการอาหาร เป็น

ปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ เหตุธรรมทั้งหลาย และรูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัย
แก่กฐัตตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม และอโลกะ เป็น
ปัจจัยแก่ชั้น ๓ แก่โทสะ แก่โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม และอโลกะ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ แก่โมหะ
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุธรรม และอโลกะ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ในปฏิสนธิขณะ อโลกะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่โมหะและ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอติปัจจัย โลกะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่
โมหะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยวิคตปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอวิคตปัจจัย

[๓๔] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๕

ในนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในอุปนนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๓

ในปัจฉาชาติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในกัมมปัจจัย มี " ๓

ในวิปากปัจจัย มี " ๓

ในอาหารปัจจัย มี " ๓
ในอินทรีปัจจัย มี " ๕
ในถาดปัจจัย มี " ๓
ในมคปัจจัย มี " ๕
ในสัมปยุตปัจจัย มี " ๕
ในวิปยุตปัจจัย มี " ๕
ในอติปัจจัย มี " ๕
ในนติปัจจัย มี " ๕
ในวิคปัจจัย มี " ๕
ในอวิคปัจจัย มี " ๕

ผู้มีปัญญาพึงนบอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๓๕] เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย โดย
สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย

เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอินทรีปัจจัย

นเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

นเหตุธรรม ปัจจัยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติ-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดย

ปัจฉาชาตปัจจย

เหตุธรรม และนเหตุธรรม เป็นปัจจยแก่เหตุธรรม และนเหตุธรรม

โดยอาร์มมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสาหาตปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย

[๓๖] ในปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๕

ในปัจจยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจย มี " ๕ ฯลฯ

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิคตปัจจย มี " ๕

พืงน้นอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๓๗] ในปัจจยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจย

กับเหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่อธิปติปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจย ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๓ ฯลฯ

ในปัจจยที่ไม่ใช่มคคปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่นัตติปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิคตปัจจย

กับ ฯลฯ มี " ๓

พืงน้นอย่างนี้

อนุโลมปัจจนียะ จบ

[๓๘] ในอาร์มมณปัจจย กับปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย

มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปัตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕
ในอนันตรปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕
ในสมนันตรปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕
ในสหชาติปัจจัย กับ ๗๑ มีหัวข้อปัจจัย ๓
ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในนิสสยปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในอุปนิสสยปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕
ในปุเรชาติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในปัจฉาชาติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕
ในกัมมปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในวิปากปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในอาหารปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในอินทริยปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในฌานปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในมัคคปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในวิปยุตตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในอตฺถิปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓
ในนตฺถิปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕
ในวิคตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนิยานุโลม จบ

เหตุทุกะ จบ

สเหตุกทุกะ

ปฏิจจวาร

[๓๕] สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม ชั้น ๒ อาศัยชั้น ๒

ในปฏิสันธิขณะ ๗๑

อเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม ใน

ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

สเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย ที่เป็นสเหตุกธรรม อาศัยหทัยวัตถุ สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม อาศัยหทัยวัตถุ กฐิตารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

อเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะ

สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา

ที่สหระคตด้วยอุทฺธจจะ และโมหะ ขันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ ๓ อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม และ
หทัยวัตถุ ขันธ ๒ กฏัตตารูป อาศัยขันธทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย

[๔๐] สเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณ-

*ปัจจัย

คือ ขันธ ๓ อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ขันธ ๒ ฯลฯ ใน

ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทฺธจจะ อาศัยขันธ
ทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทฺธจจะ

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และโมหะ อาศัยขันธ ๑ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระคตด้วยอุทฺธจจะ ขันธ ๒ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ขันธ ๓ อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม ขันธ ๒ ฯลฯ ใน
ปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม อาศัยหทัยวัตถุ

สเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระคตด้วยอุทฺธจจะ ในปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม อาศัย
หทัยวัตถุ

สเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม และอเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ ขันธ ๓ อาศัยขันธ ๑ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วย
อุทฺธจจะ และโมหะ ขันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ ๓ อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม และ
หทัยวัตถุ ขันธ ๒ ฯลฯ

[๔๑] สเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอธิปัจจัย

คือ ขันธ ๓ อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ขันธ ๒ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอธิปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขันธทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ

อธิปตปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกกรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ

อเหตุกกรรม อาศัยอเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะอธิปตปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัย
มหาภูตรูปทั้งหลาย

อเหตุกกรรม อาศัยสเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะ
อธิปตปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย

[๔๒] สเหตุกกรรม อาศัยสเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะอนันตรปัจจัย
 ฯลฯ เพราะสมนันตรปัจจัย

[๔๓] ฯลฯ เพราะสหชาติปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกกรรม ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกกรรม อาศัยอเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม โมหะ
ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น
ทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม อาศัยสเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะ
สหชาติปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุ-
*กรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ และโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ ชั้น ๒ ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกกรรม อาศัยอเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกกรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคต
ด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ
อุตุสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขญัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

สเหตุกกรรม อาศัยอเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

ปัจจัยเหล่านี้พึงกระทำเป็นหัวข้อปัจจัย ๕ เหมือนกับเหตุปัจจัย

ไม่มีแตกต่างกัน

[๔๔] สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญ-

*ปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น
ทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม

สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อัญญมัญญปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และโมหะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่

สหคตด้วยอุทธัจจะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ และหทัยวัตถุ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็น

สเหตุกธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

อเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ และหทัยวัตถุ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุก-
*ธรรม อาศัยชั้น ๒ ฯลฯ ตลอดถึงอสังขยสัตว์

สเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหคตด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อัญญมัญญปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วย

อุทธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม และ

หทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

[๔๕] สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะนิสสยปัจจัย

ฯลฯ เพราะอุปนิสสยปัจจัย

ฯลฯ เพราะปุเรชาติปัจจัย

ฯลฯ เพราะอาเสวนปัจจัย

ฯลฯ เพราะกัมมปัจจัย

๔๑๑ เพราะวิปากปัจจัย

๔๑๑ เพราะอาหารปัจจัย

๔๑๑ เพราะอินทริยปัจจัย

๔๑๑ เพราะฌานปัจจัย

๔๑๑ เพราะมัคคปัจจัย

ฌานปัจจัยก็ดี มัคคปัจจัยก็ดี เหมือนกับสหชาตปัจจัย พาหिरูป มหา-
*ภูตรูป ไม่มี

๔๑๑ เพราะสัมปยุตตปัจจัย

๔๑๑ เพราะวิปยุตตปัจจัย

๔๑๑ เพราะอตฺธิปัจจัย

๔๑๑ เพราะนตฺธิปัจจัย

๔๑๑ เพราะวิคตปัจจัย

๔๑๑ เพราะอวิคตปัจจัย

[๔๖] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๖

ในอธิปติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๖

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๖

ในสหชาตปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในอุปนนิสสยปัจจัย มี " ๖

ในปุเรชาตปัจจัย มี " ๖

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๖

ในกัมมปัจจัย มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๕

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอินทริยปัจจัย มี " ๕

ในฌานปัจจัย มี " ๕

ในมัคคปัจจัย มี " ๕

ในสัมปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในวิปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในอตฺธิปัจจัย มี " ๕

ในนัตติปัจจัย มี " ๖

ในวิคตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในอวิคตปัจจัย มี " ๘

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๔๗] อเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

อเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกธรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ พึงกระทำทั้งหมด ตลอดถึงอสังขสัญญา

[๔๘] อเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม ในปฏิสนธิ-
*ขณะ ฯลฯ

อเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม จิตต-
*สมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขสัญญาทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

อเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม และมหา-
*ภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ

[๔๙] สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปติปัจจัย

เหมือนกับสหชาติปัจจัย ในอนุโลม

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอุปนิสสปัจจัย

[๕๐] สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุรชาต-

*ปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ในปฏิสนธิ-

*ขณะ ที่เป็นสเหตุกรรม ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ โมหะ ที่สหคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคด้วยอุทธัจจะ
อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคด้วยอุทธัจจะ จิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ปุระชาตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๓ และโมหะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วยวิจิกิจฉา
ที่สหคด้วยอุทธัจจะ ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม ฯลฯ ชั้น ๒ ฯลฯ
จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
โมหะที่สหคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ พึงให้พิสดาร ตลอดถึงอสังขยัตถ์ สเหตุกรรม
อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหคด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุกรรม อาศัยหทัยวัตถุ
สเหตุกรรม และอเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม อาศัยหทัยวัตถุ
กฐัตตารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

สเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม และอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหค
ด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม และหทัย-
วัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม และอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ปุระชาตปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม และมหา-

*กฎรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่สหคด้วยวิจิกิจจา
ที่สหคด้วยอุทัจจะ และโมหะ

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม และอเหตุกรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม และหทัย-
*วัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ กฎิตตารูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย

[๕๑] สเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ปัจฉายาตปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาสวณปัจจัย

[๕๒] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นสเหตุกรรม อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่เป็นสเหตุกรรม

อเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอเหตุกรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม

พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตุสมุฏฐานรูป ฯลฯ

สเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยโมหะที่สหคด้วยวิจิกิจจา ที่สหค
ด้วยอุทัจจะ

สเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม และอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะกัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่สหคด้วยวิจิกิจจา ที่
สหคด้วยอุทัจจะ และโมหะ

[๕๓] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย ปฏิสนธิ ไม่มี

[๕๔] อเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฌานปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะมัคคปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย

[๕๕] สเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปยุตต-
*ปัจจัย

คือ ในอรุปภูมิ ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุปภูมิ โมหะที่สหคด้วยวิจิกิจจา ที่สหคด้วยอุทัจจะ

อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหคด้วยวิกิจจา ที่สหคด้วยอุทัจจะ
สเหตุกรรม และอเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะวิปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุณภูมิ ชั้น ๓ และโมหะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วย
วิกิจจา ที่สหคด้วยอุทัจจะ ชั้น ๒ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย
คือ ในอรุณภูมิ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม ชั้น ๒ ฯลฯ
สเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย
คือ ในอรุณภูมิ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหคด้วย

วิกิจจา ที่สหคด้วยอุทัจจะ
สเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม และอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะวิปยุตตปัจจัย
คือ ในอรุณภูมิ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วยวิกิจจา ที่สหค
ด้วยอุทัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะนัตติปัจจัย
 ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๕๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาสวณปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่วิปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ชนัตถปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่วิคตปัจจัย มี " ๓

พียงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๕๗] ในปัจจัยที่ไม่ให้อารัมมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ให้อธิปติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ให้อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ให้สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ให้อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ให้อุปนิสสปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ให้ปุเรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ให้ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ให้อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ให้กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ให้วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ให้สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ให้วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ชนัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

พืงนั้บอย่างนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๕๘] ในอาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๒

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอาหารปัจจัย กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอินทริยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในฌานปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในมัคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

พืงนั้บอย่างนี้

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ปัจจัยนียาอนุโลม จบ

สหชาตวาร เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัจจัยวาร

[๕๙] สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

สเหตุกมูลกะนัยเหมือนกับปฏิจจวาร

อเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม ฯลฯ เหมือนกับปฏิจจวารนั่นเอง

สเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม อาศัยหทัยวัตถุ สัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม อาศัยอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป

อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย สัมปยุตตชั้นทั้งหลายและจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ

ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ ฯลฯ

สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม และ อเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม และ หทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และ โมหะ
ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม และอเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย ชั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุกรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิจณา
ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และ โมหะ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกรรม และ อเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม และ อเหตุกรรม
เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัย ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม และ หทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย ชั้น ๑ ที่สหระคด้วย
วิจิจณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และ โมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัย ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม และหทัย-
วัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ กฤตดารูป อาศัย ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย

[๖๐] สเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัย ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิจณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ อาศัย ชั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิจณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

สเหตุกรรม และ อเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และ โมหะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิจณา ที่
สหระคด้วยอุทัจจะ ชั้น ๒ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัย อเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม ฯลฯ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย อาศัย หทัยวัตถุ จักขุวิญญาณ อาศัย
จักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายตนะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม อาศัย
หทัยวัตถุ

สเหตุกรรม อาศัย อเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม อาศัย หทัยวัตถุ สัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกรรม และ อเหตุกรรม อาศัย อเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ
โมหะ อาศัยหทัยวัตถุ

สเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๓ อาศัย ชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ
โมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม และอเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัย ชั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ หทัยวัตถุ

สเหตุกรรม และ อเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม และ อเหตุกรรม
เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และ โมหะ อาศัย ชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ อาศัย ชั้น ๒

[๖๑] สเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอริปัตติปัจจัย

ในอริปัตติปัจจัย ฟังกระทำหวัข้อปัจจัย ๕ เฉพาะในปวัตติกาลเท่านั้น

[๖๒] สเหตุกรรม อาศัย สเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอนันตรปัจจัย
 ฯลฯ เพราะสมนันตรปัจจัย

[๖๓] ฯลฯ เพราะสหชาติปัจจัย

มี ๓ นัย เหมือนกับ ปฏิจวาร

อเหตุกรรม อาศัย อเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย คือ
ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ชั้น ๒ ฯลฯ
ปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังขยัตถ์ จักขุวิญญาน อาศัย จักขายตนะ กายวิญญาน
อาศัย กายายตนะ ชั้นทั้งหลาย ที่เป็นอเหตุกรรม อาศัย หทัยวัตถุ

สเหตุกรรม อาศัย อเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม อาศัย หทัยวัตถุ สัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย อาศัย โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกธรรม และ อเหตุกธรรม อาศัย อเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
สหชาติปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม อาศัย หทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป
อาศัย มหาภูตรูปทั้งหลาย สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย โมหะ
ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ ฯลฯ

สเหตุกธรรม อาศัย สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
สหชาติปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัย ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม และหทัยวัตถุ ชั้น ๒
ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัย ชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ
โมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกธรรม อาศัย สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
สหชาติปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย ชั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา
ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ โมหะที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วย
อุทธัจจะ อาศัย ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
และหทัยวัตถุ

สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม
เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วย
อุทธัจจะ และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นสเหตุกธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา
ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ และโมหะ อาศัย
ชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม และ
หทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ กฏัตตารูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๖๔] สเหตุกธรรม อาศัยสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญ-
*ปัจจัย ฯลฯ

๗๑ เพราะอวิคตปัจจัย

[๖๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕ ฟังนบอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๖๖] อเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น
ทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

อเหตุกรรม อาศัยอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม ๗๑

ในปฏิสนธิขณะ ๗๑ ตลอดถึงอสังขญัตถ์ จักขุวิญญาณ อาศัย
จักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม
และโมหะ อาศัยหทยวัตถุ

อเหตุกรรม อาศัยสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น
ทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และหทยวัตถุ

๗๑

[๖๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นิสสยปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทรีย์ปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๖
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตถปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๖๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตถปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๖๙] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓ ฯลฯ
 ในมัคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานุโลม จบ
นิสสยวาร เหมือนกับ ปัจจยวาร
สังสัจจวาร

[๗๐] สเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ
คลุกเคล้ากับโมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ
สเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคต
ด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ขั้น ๒ ฯลฯ

[๗๑] สเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มมณปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย
คือ โมหะที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ คลุกเคล้ากับ
ขั้นทั้งหลาย ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ
สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และโมหะ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่สหระคตด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ ขั้น ๒ ฯลฯ

อเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย
คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับอเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย
คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ
คลุกเคล้ากับโมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ
สเหตุกธรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เกิดขึ้น
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคต

ด้วยอุทัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

[๗๒] สเหตุกรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ
อธิปัตปัจจัย

คือ ชั้น ๓ คลุกเคล้ากับชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

[๗๓] สเหตุกรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะ
อนันตรปัจจัย

ฯลฯ เพราะสมนันตรปัจจัย

ฯลฯ เพราะสหชาติปัจจัย ฯลฯ

[๗๔] ฯลฯ เพราะวิปากปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ซึ่งเป็นวิปาก ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกรรม คลุกเคล้ากับอเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะวิปากปัจจัย

คือ ชั้น ๓ คลุกเคล้ากับชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม เกิดขึ้น

เพราะวิปากปัจจัย

คือ ชั้น ๓ คลุกเคล้ากับชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม ซึ่งเป็นวิปาก

ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ฯลฯ เพราะฉานปัจจัย ฯลฯ

ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจัย

[๗๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอาร์มณปัจจัย มี " ๖

ในอธิปัตปัจจัย มี " ๑

ในอนันตรปัจจัย มี " ๖

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๖

ในสหชาติปัจจัย มี " ๖

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย มี " ๖

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๖

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๖ ฯลฯ

ในวิปากปัจจัย มี " ๒

ในอาหารปัจจัย มี " ๖

ในอินทริยปัจจัย มี " ๖

ในฉานปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในมัคคปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๖

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๗๖] อเหตุกกรรม คลุกเคล้ากับสเหตุกกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหรถด้วยวิจิกิจณา ที่สหรถด้วยอุทธัจจะ คลุกเคล้า
กับขันธทั้งหลาย ที่สหรถด้วยวิจิกิจณา ที่สหรถด้วยอุทธัจจะ

อเหตุกกรรม คลุกเคล้ากับอเหตุกกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ คลุกเคล้ากับขันธ ๑ ที่เป็นอเหตุกกรรม ขันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ฯลฯ

[๗๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๖

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๗๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปัจจนียะ จบ

[๗๙] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒ ฯลฯ

ในกัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอาหารปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในมัลลปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนียานุโลม จบ

สัมปยุตตวาร เหมือนกับ สังสัจจวาร

ปัญหาวาร

[๘๐] สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ สเหตุกธรรม และ อเหตุกธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัย
แก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ สเหตุกธรรม และ อเหตุกธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขันธ์ และ จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๘๑] สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ พิจารณากุศล-
*กรรมนั้น

บุคคลพิจารณาอุทกกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน
ออกจากฉานแล้ว พิจารณาฉาน
พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล
กิเลสที่ละแล้ว ฯลฯ กิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้น
แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นสาเหตุกรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ
โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่ออุทลและอุทลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็น
สาเหตุกรรม เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นสาเหตุกรรม โดย
เจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาตนะ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นสาเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อทธีวิญาณ แก่
เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นสาเหตุกรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็น
สาเหตุกรรม เกิดขึ้น

สาเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสาเหตุกรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ
โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่ออุทลและอุทลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็นอเหตุ-
*กรรม เกิดขึ้น เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นสาเหตุกรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็น
อเหตุกรรม และ โมหะ เกิดขึ้น

สาเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม และ อเหตุกรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นสาเหตุกรรม ขั้นทั้งหลายที่
สหระคด้วยวิจิณณา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และ โมหะ เกิดขึ้น

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่อวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทยวัตถุ ฯลฯ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม และ
โมหะ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่ออุทลและอุทลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็น

อเหตุกธรรม เกิดขึ้น

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม และ โมหะ ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นอเหตุกธรรม และ โมหะ เกิดขึ้น

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลาย พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล โดย

อาร์มณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นอเหตุกธรรม กิเลส
ทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทยวัตถุ ฯลฯ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม และ
โมหะ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทอาร์มณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็น
สเหตุกธรรม เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูป ด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียง ด้วยทิพพโสทธาตุ

บุคคลผู้จิตของบุคคลรู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอเหตุกธรรม โดย

เจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิวิริยญาณ แก่เจโต-

*ปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ
โดยอาร์มณปัจจัย

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม และ โมหะ ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นสเหตุกธรรม เกิดขึ้น

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม และ อเหตุกธรรม โดย

อาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภจักขุ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจญา ที่สหระคด้วย
อุทธัจจะ และ โมหะ เกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ หทยวัตถุ ฯลฯ เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็น
อเหตุกธรรม และ โมหะ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจญา ที่สหระคด้วย
อุทธัจจะ และ โมหะ เกิดขึ้น

สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดย

อาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจญา ที่สหระคด้วย

อุทัจจะ และโมหะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม เกิดขึ้น

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดย

อาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่สหคด้วยวิกิจจนา ที่สหคด้วย
อุทัจจะ และโมหะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม และโมหะ เกิดขึ้น

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม และ
อเหตุกรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่สหคด้วยวิกิจจนา ที่สหคด้วย
อุทัจจะ และโมหะ ชั้นทั้งหลายที่สหคด้วยวิกิจจนา ที่สหคด้วยอุทัจจะ
และโมหะ เกิดขึ้น

[๘๒] สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัตติ สหคอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มณอธิปัตติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม
 ฯลฯ กระทำกุศลธรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

จากฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่น ฯลฯ ผล ฯลฯ

เพราะกระทำชั้นทั้งหลาย ที่เป็นสเหตุกรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่น ย่อมยินดี ย่อมเพติดเพลินยิ่ง เพราะกระทำคามยินตินั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหคอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติที่เป็นสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหคอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นสเหตุกรรม
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม และอเหตุกรรม โดย
อธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหคอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นสเหตุกรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มณอธิปัตติ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายกระทำ
นิพพานให้หนักแน่นแล้ว พิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล โดย

อธิปัตปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุก-
*ธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะ
กระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๘๓] สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวกทาน โคตรภู
เป็นปัจจัยแก่มรรค มรรค เป็นปัจจัยแก่ผล ผล เป็นปัจจัยแก่ผล อนุโลม
เป็นปัจจัยแก่ผลสมวัตติ เวนสัญญานาสัญญายตนะ ของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ
เป็นปัจจัยแก่ผลสมวัตติ โดยอนันตรปัจจัย

สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิด
ก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่
เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

จุติจิต ที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิต ที่เป็นอเหตุกธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ภวังก์ที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนะ โดยอนันตรปัจจัย

ภวังก์ที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ภวังก์ที่เป็นอเหตุกธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะที่เป็นอเหตุกธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิด
ก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
ที่เกิดหลังๆ และโมหะ โดยอนันตรปัจจัย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ
เป็นปัจจัยแก่โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิด
หลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นอเหตุกธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกกรรม และ

อเหตุกกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลาย ที่สหคด้วยวิกิจจนา ที่สหคด้วยอุทัจจะ ที่เกิดก่อนๆ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย ที่สหคด้วยวิกิจจนา ที่สหคด้วยอุทัจจะ ที่เกิดหลังๆ และโมหะ โดยอนันตรปัจจัย

[๘๔] สเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกกรรม โดยสหชาติปัจจัย เหมือนกับสหชาติปัจจัย ในปฏิจวาร

ปัจจัยสงเคราะห์ในที่นี้ ไม่มี

๑๑. เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย เหมือนกับปฏิจวาร

๑๑. เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เหมือนกับนิสสยปัจจัย ในปฏิจวาร

ปัจจัยสงเคราะห์ในที่นี้ ไม่มี

[๘๕] ๑๑. เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมอุปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

สเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกกรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอเหตุกกรรม และโมหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

สเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่สหคด้วยวิกิจจนา ที่สหคด้วยอุทัจจะ และโมหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

อเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกกรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ สุขทางกาย เป็นปัจจัยแก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย และแก่มโหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

ทุกข์ทางกาย ๑๑. อุตฺ ๑๑. โภชนะ ๑๑. เสนาสนะ เป็นปัจจัย แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย และแก่มโหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

มโหะ เป็นปัจจัยแก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย และแก่มโหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย อุตฺ โภชนะ เสนาสนะ และมโหะ เป็น

ปัจจัยแก้สุขทางกาย แก้ทุกข์ทางกาย และแก้โมหะ โดยอุปนิสสปัจจัย

อเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก้สเหตุกกรรม โดยอุปนิสสปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยสุขทางกายแล้ว

ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสังขัม

บุคคลเข้าไปอาศัยทุกข์ทางกาย ฯลฯ อุตุ โภชนะ เสนาสนะ ฯลฯ

โมหะแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสังขัม

สุขทางกาย ฯลฯ และโมหะ เป็นปัจจัยแก้ศรัทธา ฯลฯ แก้ปัญญา

แก้ราคะ ฯลฯ แก่ความปรารถนา แก่มรรค แก้ผลสมาบัติ โดยอุปนิสส-

*ปัจจัย

อเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก้สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม โดยอุปนิสส-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ สุขทางกาย และโมหะ เป็นปัจจัย

แก้ขั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ

โดยอุปนิสสปัจจัย

สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก้สเหตุกกรรม โดยอุปนิสส-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา

ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก้ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม

โดยอุปนิสสปัจจัย

สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก้สเหตุกกรรม โดย

อุปนิสสปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา

ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก้ขั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกกรรม

และโมหะ โดยอุปนิสสปัจจัย

สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก้สเหตุกกรรม และอเหตุก-

*กรรม โดยอุปนิสสปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา

ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก้ขั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วย

วิจิติจนา ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ และโมหะ โดยอุปนิสยปัจจย

[๘๖] อเหตุกธรรม เป็นปัจจยแก่อเหตุกธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว อารัมมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็นอเหตุกธรรม
เกิดขึ้น

รูปายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพะอายตนะ เป็นปัจจยแก่
กายวิญญาณ โดยปุเรชาตปัจจย

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่จักขายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญาณ
กายายตนะ เป็นปัจจยแก่กายวิญญาณ โดยปุเรชาตปัจจย

หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม และโมหะ
โดยปุเรชาตปัจจย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจยแก่สเหตุกธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบากที่เป็นสเหตุก-
*ธรรม เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูป ด้วยทิพจักขุ ฟังเสียง ด้วยทิพโสตธาตุ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
สเหตุกธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจยแก่สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ เพราะปรารภจักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ขันธ
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิติจนา ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ และโมหะ เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลายที่สหระค
ด้วยวิจิติจนา ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ และโมหะ โดยปุเรชาตปัจจย

[๘๗] สเหตุกธรรม เป็นปัจจยแก่อเหตุกธรรม โดยปัจจนาชาตปัจจย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจยแก่กายนี้
ที่เกิดก่อน โดยปัจจนาชาตปัจจย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจยแก่อเหตุกธรรม โดยปัจจนาชาตปัจจย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม ที่เกิดภายหลัง และโมหะ เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาติปัจจัย

สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดย
ปัจฉาชาติปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่สหคด้วยวิจิกิจจา ที่สหคด้วยอุทฺธัจจะ ที่เกิด
ภายหลัง และโมหะ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาติปัจจัย

[๘๘] สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยอาเสวนปัจจัย
เหมือนกับ อนันตรปัจจัย

อวิชชนะก็ดี ภวังคก็ดี ไม่มี ในอาเสวนปัจจัย พึงเว้นหัวข้อ
ปัจจัยทั้ง ๕

[๘๙] สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ชั้นทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม ซึ่งเป็นวิบาก โดยกัมมปัจจัย

สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และกฐัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมม-

*ปัจจัย

สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม โดยกัมม-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และกฐัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมม-

*ปัจจัย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๕๐] สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓

๗๑ ชั้น ๒ ๗๑ ในปฏิสนธิขณะ ๗๑

สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่จิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ๗๑

สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม และอเหตุกรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ๗๑ ชั้น ๒ ๗๑ ในปฏิสนธิขณะ ๗๑

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ๗๑ ชั้น ๒ ๗๑

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปาก-

*ปัจจัย

[๕๑] สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยอาหารปัจจัย

มี ๓ นัย

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลาย ที่เป็นอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ กวฬิงการาหาร

เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอาหารปัจจัย

[๕๒] สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยอินทริยปัจจัย

มี ๓ นัย

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยอินทริยปัจจัย

คือ อินทริยทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอินทริยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ๗๑

จักขุนทริย เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายินทริย เป็นปัจจัยแก่กาย-

*วิญญาณ โดยอินทริยปัจจัย รูปชีวิตินทริย เป็นปัจจัยแก่ภูตารูปทั้งหลาย โดย

อินทริยปัจจัย

[๕๓] สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยฌานปัจจัย

มี ๓ นัย

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยฌานปัจจัย

คือ องค์ฌานทั้งหลายที่เป็นอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยฉานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๕๔] สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดยมีคคปัจจัย มี ๓ นัย

[๕๕] สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดยสัมปยุตตปัจจัย
เหมือนกับสัมปยุตตปัจจัย ในปัจจุจวาร

พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๖

[๕๖] สเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดยวิปปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ภักตตา-
*รูปทั้งหลาย โดยวิปปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่
กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตตปัจจัย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกธรรม โดยวิปปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ภักตตา-
*รูปทั้งหลาย โดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์ทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดย
วิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย โดยวิปปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ
เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม
และโมหะ โดยวิปปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม และโมหะ
เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตตปัจจัย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม โดยวิปปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์
ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม โดยวิปปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสเหตุ
กธรรม โดยวิปปยุตตปัจจัย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม โดยวิปปยุตต-
*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะ โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปังณาชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วย
อุทัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วย
อุทัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๕๗] สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยอติปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ ฯลฯ ขั้น

๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปังณาชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-
*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา
ที่สหระคด้วยอุทัจจะ เป็นปัจจัยแก่โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อติปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เป็นปังณาชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่
กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม และอเหตุกรรม โดยอติ-

*ปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๕ และ

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระคด้วยอุทัจจะ เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ แก่โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปังณาชาต อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ขั้น ๑ ที่เป็นอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ โมหะ ที่สหระค
ด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ เป็นปัจจัยแก่สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย

อติปัจจย ปฏิสนธิ พิงกระทำตลอดถึงอสังขัตตัว

ที่เป็นปุรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของ
ไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็น
อเหตุกธรรม เกิดขึ้น

รูปายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจยแก่
กายวิญญาณ จักขายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจจยแก่
กายวิญญาณ โดยอติปัจจย

หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม และโมหะ
โดยอติปัจจย

ที่เป็นปัจจนาชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอเหตุกธรรม และโมหะ
เป็นปัจจยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจย กวฬิงการาหาร เป็นปัจจย
แก่กายนี้ โดยอติปัจจย รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจยแก่ภูตคารูปทั้งหลาย
โดยอติปัจจย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจยแก่สเหตุกธรรม โดยอติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ โมหะที่สหคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหคตด้วยอุทัจจะ
เป็นปัจจยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยอติปัจจย

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นสเหตุก-
*ธรรม โดยอติปัจจย

ที่เป็นปุรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของ
ไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็น
สเหตุกธรรม เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูป ด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรม โดยอติปัจจย

อเหตุกธรรม เป็นปัจจยแก่สเหตุกธรรม และอเหตุกธรรม โดย
อติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ โมหะ ที่สหคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหคตด้วย
อุทัจจะ เป็นปัจจยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อติปัจจย

ที่เป็นปุรชาติ ได้แก่ เพราะปรารภจักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ขันธ

ทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ และโทสะ เกิดขึ้น
หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคต
ด้วยอุทธัจจะ และโมหะ โดยอติปัจจัย

สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกกรรม โดย
อติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วย
อุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ โดยอติปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกกรรม และหทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก่ขั้น ๓ โดยอติปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกกรรม และหทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ โดยอติปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ

สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกกรรม โดยอติ-

*ปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ และโมหะ
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ภูตตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคต
ด้วยอุทธัจจะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่โมหะ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคต
ด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม และ
กวมังการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม และรูป-
*ชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่ภูตตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

สเหตุกกรรม และอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกกรรม และ
อเหตุกกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคต
ด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย

โดยอติปัจจัย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วย
อุทธัจจะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และโมหะ โดยอติปัจจัย
ชั้น ๒ ฯลฯ

[๕๘] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัจจัย มี " ๔

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๓

ในปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๓

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในกัมมปัจจัย มี " ๔

ในวิปากปัจจัย มี " ๔

ในอาหารปัจจัย มี " ๔

ในอินทริยปัจจัย มี " ๔

ในฌานปัจจัย มี " ๔

ในมัคคปัจจัย มี " ๓

ในสัมปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในวิปปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในอติปัจจัย มี " ๕

ในนัตติปัจจัย มี " ๕

ในวิคตปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๕๙] สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
กัมมปัจจัย

สเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยอาร์มณปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติ-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

สเหตุกรรม เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสส-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยอาร์มณปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
อินทริยปัจจัย

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดยอาร์มณปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย

อเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม และอเหตุกรรม โดย
อาร์มณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดย
อาร์มณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม โดย
อาร์มณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย

สเหตุกรรม และอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อเหตุกรรม และ
อเหตุกรรม โดยอาร์มณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
อุปนิสสปัจจัย

[๑๐๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕ ๑๑๑

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

พืงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๐๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย กับ ๑๑๑ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย กับ ๑๑๑ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย กับ ๑๑๑ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย กับ ๑๑๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ๗๑ มีหัวข้อปัจจัย ๖ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๖

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๐๒] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปัตติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๔

ในอนันตรปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในสมนันตรปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในสหชาติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในอุปนีสสยปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในปุเรชาติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓

ในปัจฉาชาติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓

ในอาเสวนปัจจัย กับ ๗๑ มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในกัมมปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๔

ในวิปากปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๔

ในอาหารปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๔

ในอินทริยปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๔

ในฌานปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๔

ในมคคปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๖

ในวิปยุตตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในอตถปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในนัตถปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในวิคตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานุโลม จบ

สเหตุกทุกะ จบ

เหตุสัมปยุตตทุกะ

ปฏิจจวาร

[๑๐๓] เหตุสัมปยุตตธรรม อาศัยเหตุสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นเหตุสัมปยุตตธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

เหตุวิปยุตตธรรม อาศัยเหตุสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุสัมปยุตตธรรม

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

พึงให้พิสดาร ด้วยเหตุนี้ เหมือนกับสเหตุกทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

เหตุสัมปยุตตทุกะ จบ

เหตุสเหตุกทุกะ

ปฏิจจวาร

[๑๐๔] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรม และสเหตุธรรม อาศัยธรรม

ที่เป็นทั้งเหตุธรรม และสเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อโตะอะโมะ อะศัย โอละ

พึงผูกจักรนัย

โมะ อะอาศัย โอละ

พึงผูกจักรนัย

ในปฏิสนธิขณะ อโตะอะโมะ อะอาศัย โอละ

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่เป็นสเหตุธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง

เหตุธรรมและสเหตุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาศัยเหตุธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ธรรมเป็นทั้งเหตุธรรม และสเหตุธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุธรรม
แต่ไม่ใช่เหตุธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรม และสเหตุธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ อโตะอะโมะ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาศัยโอละ

พึงผูกจักรนัย

โมะ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาศัยโอละ

พึงผูกจักรนัย

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม อาศัยธรรมที่เป็นสเหตุก-
*ธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม ชั้น ๒
ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกธรรม และสเหตุกธรรม อาศัยธรรมที่เป็นสเหตุกธรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ เหตุกธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม
ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกธรรม และสเหตุกธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกธรรม อาศัยธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และเหตุกธรรม อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่
เหตุกธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกธรรม และสเหตุกธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งเหตุกธรรม
และสเหตุกธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ อโตะอะโมะ อะคัยโอะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

โมะ อะคัยโอะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งเหตุกธรรม
และสเหตุกธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม และ
เหตุกธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกธรรม และสเหตุกธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งเหตุกธรรมและสเหตุกธรรมและธรรม
ที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือชั้น ๓ และอโตะอะโมะ อะคัยชั้น ๑ ที่เป็นสเหตุกธรรมแต่
ไม่ใช่เหตุกธรรม และโอะ ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

พึงให้พิสดารอย่างทีกล่าวมาแล้ว

[๑๐๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๐๖] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรม และสเหตุกรรม อาศัยธรรมที่เป็น
ทั้งเหตุกรรม และสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ อโทสะโหมะ อาศัยอโละกะ

พึงผูกจักรนัย

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๕ ให้บริบูรณ์

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุรชาตปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย มี ๕ นัย

[๑๐๗] ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม อาศัยธรรมที่เป็น
ทั้งเหตุกรรม และสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยเหตุกรรม

ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม อาศัยธรรมที่เป็นสเหตุ-
*กรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรม

ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรม
และสเหตุกรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะกัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยเหตุกรรม และสัมปยุตขั้นทั้งหลาย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปปยุตปัจจัย

[๑๐๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กรรมปัจจัย มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๐๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กรรมปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๑๐] ในเหตุปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ยานุโลม จบ

สหชาตวาทกัฏฐี ปัจจยวาทกัฏฐี นิสสยวาทกัฏฐี สังสัจจวาทกัฏฐี สัมปยุตต-
*วาทกัฏฐี เหมือนกับปฏิจจวาร

ปัญหาการ

[๑๑๑] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม

ที่เป็นทั้งเหตุธรรม และสเหตุธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ อโลกะ เป็นปัจจัยแก่โทสะอโมหะ โดยเหตุปัจจัย

เหมือนกับปฏิจจวาร

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น
สเหตุธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ในปฏิสันธิขณะ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น
ทั้งเหตุธรรมและสเหตุธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม
โดยเหตุปัจจัย

คือ อโลกะ เป็นปัจจัยแก่โทสะอโมหะ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจัย

พึงให้พิจารณ

[๑๑๒] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม

ที่เป็นทั้งเหตุธรรม และสเหตุธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภเหตุธรรม เหตุธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นสเหตุ-
*ธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภเหตุธรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุธรรมแต่ไม่ใช่
เหตุธรรม เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้ง
เหตุธรรมและสเหตุธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภเหตุธรรม เหตุธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นสเหตุธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น
สเหตุธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ พิจารณากุศลกรรม
นั้น

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้วพิจารณาจรก พิจารณาผล พิจารณา
กิเลสที่ละแล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้ว
ในกาลก่อน

ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยเป็นของไม่เที่ยง
๗๑ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่
เหตุกรรม โดยเจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญาตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อทริธ-
*ญาณแก่เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่อาภักมมุปลญาณ
แก่นาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้ง
เหตุกรรมและสเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ๗๑ มีอธิบายเหมือนข้อความตามบาลีตอนต้น ไม่มี
แตกต่างกัน

ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้ง
เหตุกรรมและสเหตุกรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ๗๑ มีอธิบายเหมือนกับข้อความตามบาลีตอนต้น
ไม่มีแตกต่างกัน

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาเหตุกรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เหตุกรรม
ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกรรม
และธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นสเหตุ-
*กรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาเหตุกรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม และ

ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาเหตุกรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เหตุกรรมและ
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

[๑๑๓] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นทั้งเหตุกรรม และสเหตุกรรม โดยอธิปัตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัต สหชาติอธิปัต

ที่เป็นอาร์มณอธิปัต ได้แก่ เพราะกระทำเหตุกรรมทั้งหลายให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่น เหตุกรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติอธิปัต ได้แก่ อธิปัตธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมเป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอธิปัตปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น
สเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอธิปัตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัต สหชาติอธิปัต

ที่เป็นอาร์มณอธิปัต ได้แก่ เพราะกระทำเหตุกรรมให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติอธิปัต ได้แก่ อธิปัตธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุ-
*กรรมเป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอธิปัตปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งเหตุ
กรรมและสเหตุกรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอธิปัต-
*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัต สหชาติอธิปัต

ที่เป็นอาร์มณอธิปัต ได้แก่ เพราะกระทำเหตุกรรมทั้งหลายให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น เหตุกรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติอธิปัต ได้แก่ อธิปัตธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุ-
*กรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และเหตุกรรมทั้งหลาย โดย
อธิปัตปัจจัย

ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น
สเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอธิปัตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัต สหชาติอธิปัต

ที่เป็นอาร์มณอธิปัต ได้แก่ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ กระทำอุโบสถ-
*กรรมแล้ว กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

ในกาลก่อน ฯลฯ ออกจากมานแล้ว กระทำมานให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่น

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่น ฯลฯ แล้วพิจารณากระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้วพิจารณา
บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกกรรม แต่ไม่ใช่เหตุกรรมให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วย่อมยินดียอมเพิลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำความดีนั้น
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปติ ได้แก่ อธิปติกรรมที่เป็นสเหตุกกรรมแต่ไม่ใช่
เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย
กรรมที่เป็นสเหตุกกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็น
ทั้งเหตุกรรม และ สเหตุกกรรม โดยอธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณชาติปติ สหชาติปติ
ที่เป็นอารัมมณชาติปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ฯลฯ มีอธิบายเหมือนข้อ
ความตามบาลีตอนต้นนั่นเอง

ที่เป็นสหชาติปติ ได้แก่ อธิปติกรรมที่เป็นสเหตุกกรรมแต่ไม่ใช่เหตุ-
*กรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตเหตุทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

ที่เป็นสหชาติปติ ได้แก่ อธิปติกรรมที่เป็นสเหตุกกรรมแต่ไม่ใช่เหตุ-
*กรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตเหตุทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

กรรมที่เป็นสเหตุกกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้ง
เหตุกรรม และสเหตุกกรรม และกรรมที่เป็นสเหตุกกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม
โดยอธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณชาติปติ สหชาติปติ
ที่เป็นอารัมมณชาติปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ฯลฯ มีอธิบายเหมือน
ข้อความตามบาลีตอนต้นนั่นเอง

ที่เป็นสหชาติปติ ได้แก่ อธิปติกรรมที่เป็นสเหตุกกรรมแต่ไม่ใช่
เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และเหตุกรรมทั้งหลาย โดย
อธิปติปัจจัย

กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกกรรม และกรรมที่เป็นสเหตุกกรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกกรรม โดย
อธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณชาติปติ ได้แก่ เพราะกระทำเหตุกรรม และ
สัมปยุตตขั้นทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เหตุกรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น
กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกกรรม และกรรมที่เป็นสเหตุกกรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นสเหตุกกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม
โดยอธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริปีได้แก่ เพราะกระทำเหตุกรรม และ
สัมปยุตตขั้นทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุก-
*กรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เกิดขึ้น

กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม และกรรมที่เป็นสเหตุกรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรม และสเหตุกรรม และ
กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอริปีปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริปีได้แก่ เพราะกระทำเหตุกรรม และ
สัมปยุตตขั้นทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เหตุกรรมทั้งหลาย และ
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

[๑๑๔] กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรม
ที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ เหตุกรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรมทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็น
สเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ เหตุกรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็น
สเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้ง
เหตุกรรม และสเหตุกรรม และกรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม
โดยอนันตรปัจจัย

คือ เหตุกรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรมทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็น
สเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็น
ปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม ที่เกิดหลังๆ โดย
อนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวทาน ฯลฯ
เนวสัญญานาสัญญายตนะ ของบุคคลผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ
โดยอนันตรปัจจัย

กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้ง
เหตุกรรมและสเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็น

ปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู ฯลฯ

ธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู

สเหตุกนเหตุมูลกนัย แม้ทั้ง ๓ เป็นเช่นเดียวกัน

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรมโดยอนันตรปัจจัย

คือ เหตุธรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นสเหตุกธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ เหตุธรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ เหตุธรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่เหตุธรรมทั้งหลายที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

[๑๑๕] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรม โดยสหชาติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย

ทั้ง ๓ ปัจจัยเหมือนกับเหตุปัจจัย ในปัจจุจวาร

[๑๑๖] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๗.๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เหตุกรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
เหตุกรรมทั้งหลาย โดยอุปนิสสยะปัจจัย
เหตุกรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่
ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย
เหตุกรรมทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่เหตุกรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตขั้น
ทั้งหลาย โดยอุปนิสสยะปัจจัย

พึงถามถึงมูลทั้งหลาย แห่งหัวข้อปัจจัยทั้งหลาย แม้ทั้ง ๒ เหล่านี้
กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็น
สเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๗.๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้วให้ทาน
๑๗.๑ ยังสมบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือทิฏฐิ
บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ๑๗.๑ ความปรารถนา แล้วให้ทาน ๑๗.๑ ทำ
ลายสงฆ์
ศรัทธา ๑๗.๑ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ๑๗.๑ แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสสยะปัจจัย

ในสเหตุมูลกนัย พึงให้พิสดารโดยเหตุนี้ ที่เหลือนอกนั้น มีหัวข้อ
ปัจจัย ๒
กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรม และกรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม
เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรม และสเหตุกรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๗.๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เหตุกรรมทั้งหลาย และสัมปยุตต-
*ขั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรมทั้งหลาย โดยอุปนิสสยะปัจจัย

พึงถามถึงมูล ๒
เหตุกรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

พึงถามถึงมูล
เหตุกรรมทั้งหลาย และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรม
ทั้งหลาย และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๑๑๗] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่
เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม โดยอาเสวนปัจจัย เหมือนกับอนันตรปัจจัย

[๑๑๘] ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรม

ที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม ซึ่งเป็นวิบาก โดยกัมมปัจจัย

กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตเหตุทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุกรรมทั้งหลาย ที่เป็นวิบาก โดยกัมมปัจจัย

กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นเหตุกรรมและสเหตุกรรม และกรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และเหตุกรรมทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่วิบากขั้นทั้งหลาย และเหตุกรรมทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๑๕] กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ อโลกะที่เป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่อโทสะ อโมหะ โดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ อโลกะ ฯลฯ

พึงให้พิสดาร เหมือนกับเหตุปัจจัย พึงกำหนดว่า วิปากทั้ง ๕ นัย

[๑๒๐] กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอาหารปัจจัย มี ๓ นัย

[๑๒๑] กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม โดยอินทรีปัจจัย

พึงกำหนดว่า อินทรี พึงกระทำห้วงปัจจัย ๕ ให้บริบูรณ์

[๑๒๒] กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรม

ที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยฉนปจจย มี ๓ นัย

[๑๒๓] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปจจยแก่กรรม

ที่เป็นทั้งเหตุกรรม และสเหตุกรรม โดยมีคคปจจย

เป็นปจจย โดยสัมปยุตตปจจย

เป็นปจจย โดยอติปจจย

เป็นปจจย โดยนติปจจย

เป็นปจจย โดยวิคตปจจย

เป็นปจจย โดยอวิคตปจจย

[๑๒๔] ในเหตุปจจย มีหัวข้อปจจย ๓

ในอารัมมณปจจย มี " ๕

ในอริปติปจจย มี " ๕

ในอนันตรปจจย มี " ๕

ในสมนันตรปจจย มี " ๕

ในสหชาติปจจย มี " ๕

ในอัญญมัญญปจจย มี " ๕

ในนิสสยปจจย มี " ๕

ในอุปนินิสสยปจจย มี " ๕

ในอาเสวนปจจย มี " ๕

ในกัมมปจจย มี " ๓

ในวิปากปจจย มี " ๕

ในอาหารปจจย มี " ๓

ในอินทริยปจจย มี " ๕

ในฉนปจจย มี " ๓

ในมคคปจจย มี " ๕

ในสัมปยุตตปจจย มี " ๕

ในอติปจจย มี " ๕

ในนติปจจย มี " ๕

ในวิคตปจจย มี " ๕

ในอวิคตปจจย มีหัวข้อปจจย ๕

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมจบ

[๑๒๕] ธรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม เป็นปจจยแก่กรรม

ที่เป็นทั้งเหตุกรรม และสเหตุกรรม โดยอารัมมณปจจย เป็นปจจยโดยสหชาติ

ธรรมที่เป็นทั้งเหตุธรรมและสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นสเหตุกธรรมแต่ไม่ใช่เหตุธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

ธรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็น
สเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดยอาร์มณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

ธรรมที่เป็นสเหตุคุณธรรมแต่ไม่ใช่เหตุคุณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้ง
เหตุคุณธรรมและสเหตุคุณธรรม และธรรมที่เป็นสเหตุคุณธรรมแต่ไม่ใช่เหตุคุณธรรม โดย
อรัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

กรรมที่เป็นทั้งเหตุกรรมและสเหตุกรรม และกรรมที่เป็นสเหตุกรรม
แต่ไม่ใช่เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่เป็นสเหตุกรรมแต่ไม่ใช่เหตุกรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหภาพปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

[๑๒๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕ ฯลฯ

ฟังนับอย่างนี้

[๑๒๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธูปปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยทั้งปวง

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๒๘] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในธูปปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในสหชาติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในนิสสปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอุปนิสสปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในกัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอาหารปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอินทริยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในฌานปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในมคคปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓

ในสัมปยุตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓

ในอติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓

ในนติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในวิคปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในอวิคปัจจัย กับ ๗๑ มีหัวข้อปัจจัย ๕

พียงับอย่างนี้

ปัจจนียานุโลม จบ

เหตุสเหตุกทุกะ จบ

เหตุเหตุสัมปยุตตทุกะ

[๑๒๕] ธรรมที่เป็นเหตุและเหตุสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็น
ทั้งเหตุและเหตุสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อโทสะ อโมหะ อาศัยอโลภะ

พียงูกัจจกรณีย

โมหะ อาศัยโลภะ

พียงูกัจจกรณีย

ในปฏิสนธิขณะ ๗๑

พียงให้พิสดารเหมือนกับ เหตุสเหตุกทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

เหตุเหตุสัมปยุตตทุกะ จบ

นเหตุสเหตุกทุกะ

[๑๓๐] นเหตุสเหตุกธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม ชั้นที่ ๒ ๗๑

ในปฏิสนธิขณะ ที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม ๗๑

นเหตุสเหตุกธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม

ในปฏิสนธิขณะ ๗๑

นเหตุสเหตุกธรรม และนเหตุสเหตุกธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นนเหตุ-

*สเหตุกธรรม ชั้นที่ ๒ ๗๑ ในปฏิสนธิขณะ ๗๑

นเหตุสเหตุกธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ๗๑ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ จิตตสมุฏฐานรูป

กฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

นเหตุสเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุอเหตุกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกขธรรม อาศัย

หทัยวัตถุ

นเหตุสเหตุกขธรรม และนเหตุอเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุอเหตุกขธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกขธรรม อาศัย

หทัยวัตถุ กฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

นเหตุสเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกขธรรม และนเหตุอเหตุกขธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกขธรรม

และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

นเหตุอเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกขธรรม และนเหตุอเหตุกขธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกขธรรม

และมหาภูตรูปทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุสเหตุกขธรรม และนเหตุอเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกขธรรม

และนเหตุอเหตุกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกขธรรม

และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทารูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็น

นเหตุสเหตุกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๑] นเหตุสเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกขธรรม เกิดขึ้น เพราะ

อาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกขธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุอเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุอเหตุกขธรรม เกิดขึ้น เพราะ

อาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุอเหตุกขธรรม ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุสเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุอเหตุกขธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกขธรรม อาศัย

หทัยวัตถุ

นเหตุสเหตุกขธรรม อาศัยนเหตุสเหตุกขธรรม และนเหตุอเหตุกขธรรม

เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม
และหทัยวัตถุ ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ฯลฯ ฟังจำแนกอย่างนี้

[๑๓๒] ในเหตุปัจจย	มีหัวข้อปัจจย ๕
ในอาร์มมณปัจจย	มี " ๔
ในอธิปัตติปัจจย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจย	มี " ๔
ในสมันตรปัจจย	มี " ๔
ในสหชาติปัจจย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจย	มี " ๖
ในนิสสยปัจจย	มี " ๕
ในอุปนนิสสยปัจจย	มี " ๔
ในปุเรชาติปัจจย	มีหัวข้อปัจจย ๒
ในอาเสวนปัจจย	มี " ๒
ในกัมมปัจจย	มี " ๕
ในวิปากปัจจย	มี " ๕
ในอาหารปัจจย	มี " ๕ ฯลฯ
ในปัจจยทั้งปวง	มี " ๕
ในสัมปยุตตปัจจย	มี " ๔
ในวิปยุตตปัจจย	มี " ๕
ในอติปัจจย	มี " ๕
ในนัตติปัจจย	มี " ๔
ในวิคตปัจจย	มี " ๔
ในอวิคตปัจจย	มี " ๕

ฟังนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๓๓] นเหตุอเหตุกรรม อาศัยนเหตุอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจจย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุอเหตุ-
*กรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังขสัจจะ โมหะไม่มี

[๑๓๔] นเหตุอเหตุกรรม อาศัยนเหตุสเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม
นเหตุอเหตุกรรม อาศัยนเหตุอเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุอเหตุกรรม ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ตลอดถึงอสังขยัตว์

นเหตุอเหตุกรรม อาศัยเหตุสเหตุกรรม และนเหตุอเหตุกรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ฯลฯ

[๑๓๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสัยปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตถิปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๓๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปไตยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๓๓] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑ ฯลฯ

ในอาหารปัจจัย กับ ๗๗ มี " ๑
ในฌานปัจจัย กับ ๗๗ มี " ๑
ในมคคปัจจัย กับ ๗๗ มี " ๑
ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ๗๗ มี " ๑
ในวิปยุตตปัจจัย กับ ๗๗ มี " ๑
ในวิคตปัจจัย กับ ๗๗ มี " ๑
ในอวิคตปัจจัย กับ ๗๗ มี " ๑

ปัจจนียานุโลม จบ

แม้ในสหชาตวาร ก็พึงนับอย่างนี้

ปฏิจจวาร

[๑๓๘] นเหตุสเหตุกกรรม อาศัยนเหตุสเหตุกกรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย มี ๓ นัย

นเหตุสเหตุกกรรม อาศัยนเหตุสเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ จิตตสมุฏฐานรูป กัมมัตถารูป

ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

นเหตุสเหตุกกรรม อาศัยนเหตุสเหตุกกรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกกรรม อาศัยหทัยวัตถุ ในปฏิสนธิ-

*ขณะ ๗๗

นเหตุสเหตุกกรรม และนเหตุสเหตุกกรรม อาศัยนเหตุสเหตุกกรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกกรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตต-

*สมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ ๗๗

นเหตุสเหตุกกรรม อาศัยนเหตุสเหตุกกรรม และนเหตุสเหตุกกรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

ปัจจัยสงเคราะห์ มี ๓ ปวัตติ และปฏิสนธิ พึงกระทำให้

บริบูรณ์ ๗๗

[๑๓๙] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๔

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๔๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓ ๗๗

ในปัจจัยที่ไม่วิคตปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้ะ จบ

นิสสยวาร เหมือนกับ ปัจจยวาร

สังสัฏฐวาร

[๑๔๑] นเหตุสเหตุกขรรณ คลุกเคล้ากับ นเหตุสเหตุกขรรณ เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกขรรณ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๔๒] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๒

ในอธิปติปัจจัย มี " ๑

ในอนันตรปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๒

ในวิคตปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๒

อนุโลม จบ

[๑๔๓] นเหตุอเหตุกขรรณ คลุกเคล้ากับ นเหตุอเหตุกขรรณ เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุอเหตุกขรรณ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็น
นเหตุอเหตุกขรรณ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๔๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปติปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๒

ปัจจัยนี้ะ จบ

การนับ ๑ อย่างแม้ที่ยังเหลือ ฟังนัยอย่างนี้

สัมปยุตตวาร เหมือนกับ สังสัฏฐวาร

ปัญหาวาร

[๑๔๕] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ พิจารณาอุศลกรรม
นั้น

พิจารณาอุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฌาน ฯลฯ
พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้วพิจารณาผล กิเลสที่ละแล้ว ฯลฯ
กิเลสที่ข้ามแล้ว ฯลฯ กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ
โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทาร์มมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็นนเหตุ-
*สเหตุกรรม เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม โดย
เจโตปริยญาณ

อากาสนัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่นวสัณญานาสัณญญาตนะ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อทริวิธญาณ แก่
เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตัง-
*สญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็น
นเหตุสเหตุกรรม เกิดขึ้น

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุอเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง
ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทาร์มมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็นนเหตุ-
*อเหตุกรรม เกิดขึ้น

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็น
นเหตุอเหตุกรรม เกิดขึ้น

นเหตุอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุอเหตุกรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่ อวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุอเหตุกรรม โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทาร์มมณจิตที่เป็นวิบากที่เป็นนเหตุ-

*เหตุุกรรม เกิดขึ้น

รูปายณะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายณะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ โดยอาร์มณปัจจัย

เพราะปรารภขันธทั้งหลายที่เป็นเหตุเหตุุกรรม ขันธทั้งหลายที่เป็น
เหตุเหตุุกรรม เกิดขึ้น

เหตุเหตุุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุเหตุุกรรม โดยอาร์มณปัจจัย
คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก้วทาน แก้วมรรค แก้วผล โดยอาร์มณ-

*ปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธทั้งหลายที่เป็นเหตุเหตุุกรรม โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทอาร์มณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็น
เหตุเหตุุกรรม เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นเหตุเหตุุกรรม โดย
เจโตปริยญาณ

ขันธทั้งหลายที่เป็นเหตุเหตุุกรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวินญาณ แก่
เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มณ-

*ปัจจัย

เพราะปรารภขันธทั้งหลายที่เป็นเหตุเหตุุกรรม ขันธทั้งหลายที่เป็น
เหตุเหตุุกรรม เกิดขึ้น

[๑๔๖] เหตุเหตุุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุเหตุุกรรม โดยอธิปติ-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปติ สหชาตอธิปติ

ที่เป็นอาร์มณอธิปติ ได้แก่บุคคลให้ทาน สมาทานศีลแล้วกระทำกุศล-

*กรรมนั้น ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ออก
จากมานแล้ว กระทำมานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่นแล้ว พิจารณา กระทำผลให้หนักแน่นแล้ว พิจารณา

บุคคลกระทำขันธทั้งหลาย ที่เป็นเหตุเหตุุกรรมให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพเลียดเพเลียดยิ่ง เพราะกระทำความยินดีนั้นให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่ อธิปตริกรรมที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอธิปตปิปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดยอธิปตปิปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ สหชาติปฏิบัติ ได้แก่อธิปตริกรรมที่เป็นนเหตุสเหตุ-
*กรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปตปิปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม และนเหตุสเหตุ-
*กรรม โดยอธิปตปิปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาติปฏิบัติ ได้แก่อธิปตริกรรมที่เป็นนเหตุสเหตุ-
*กรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปต-
*ปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดยอธิปตปิปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ อารัมมณปฏิบัติ ได้แก่พระอริยะทั้งหลายกระทำนิพพาน
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดย
อธิปตปิปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุ
สเหตุกรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่ง เพราะ
กระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๑๔๗] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดยอนันตร
ปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัย
แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่ โคตรภู ฯลฯ

เนวสัณญานาสัณญายตนะ เป็นปัจจัยแก่ ผลสมาบัติ โดยอนันตร-
*ปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ จุติจิตที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่เป็นนเหตุ
สเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

ภวังค์ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนะ ภวังค์ที่เป็น
นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวังค์ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็น
นเหตุสเหตุกรรมเป็นปัจจัย แก่ภูฏานะที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ นเหตุสเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่

ขั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุเหตุกรรมที่เกิดขึ้น โดยอนันตรปัจจัย
อาวัชชนะ เป็นปัจจัยแก่ ปัญญาญาณ โดยอนันตรปัจจัย
นเหตุเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ นเหตุเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ จุติจิตที่เป็นเหตุเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ อุปปัตติจิตที่เป็น
นเหตุเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย
อาวัชชนะ เป็นปัจจัยแก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุเหตุกรรม โดย
อนันตรปัจจัย
ขั้นทั้งหลายที่เป็นเหตุเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ ภูฏานะที่เป็น
นเหตุเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๔๘] นเหตุเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ นเหตุเหตุกรรม โดย
สมันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย
ในที่นี้ปัจจัยสงเคราะห์ ไม่มี ฟังกระทำหัวข้อปัจจัย ๗
ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย
ฟังกระทำหัวข้อปัจจัย ๖
ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย
ฟังกระทำอดีต และ ปฏิสนธิ หัวข้อปัจจัย ๗ ในที่นี้ปัจจัยสงเคราะห์
ไม่มี

[๑๔๙] นเหตุเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ นเหตุเหตุกรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมอุปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้ทาน
ฯลฯ ก่อมานะ ถือทัญญู
บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลาย
สงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ ศรัทธา ฯลฯ แก่ความ
ปรารถนา แก่มรรค แก่ผลสมบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

นเหตุเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุเหตุกรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธา เป็นปัจจัยแก่สุขทางกาย แก่
ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสสยปัจจัย
ศีล ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย

โดยอุปนิสัยปัจจัย

ศรัทธา ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสัยปัจจัย

นเหตุอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่ นเหตุอเหตุกกรรม โดยอุปนิสัยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ สุขทางกาย เป็นปัจจัยแก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสัยปัจจัย

ทุกข์ทางกาย ฯลฯ อรูป ฯลฯ โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสัยปัจจัย

สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย อรูป โภชนะ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสัยปัจจัย

นเหตุอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่ นเหตุอเหตุกกรรม โดยอุปนิสัย-
*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยสุขทางกายแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยทุกข์ทางกาย ฯลฯ อรูป ฯลฯ โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ แล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์

สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสัยปัจจัย

[๑๕๐] นเหตุอเหตุกกรรม เป็นปัจจัยแก่ นเหตุอเหตุกกรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็นนเหตุ-
*อเหตุกกรรม เกิดขึ้น

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่ จักขุวิญญูญาณ โภภุญสพพายตนะเป็นปัจจัยแก่
กายวิญญูญาณ โดยปุเรชาตปัจจัย

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญูญาณ
กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญูญาณ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย
ที่เป็นนเหตุอเหตุกกรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

นเหตุอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่ นเหตุสเหตุกธรรม โดยปุเรชาติ-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาติ วัตถุปุเรชาติ

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบาก ที่เป็นนเหตุ-

*สเหตุกธรรม เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพโสตธาตุ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ ขั้นทั้งหลาย

ที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม โดยปุเรชาติปัจจัย

[๑๕๑] นเหตุสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุอเหตุกธรรม โดย

ปัจฉาชาติปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน
โดยปัจฉาชาติปัจจัย

นเหตุอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุอเหตุกธรรม โดยปัจฉาชาติปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน
โดยปัจฉาชาติปัจจัย

[๑๕๒] นเหตุสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกธรรม โดย

อาเสวนปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภู

เป็นปัจจัยแก่มรรค โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอาเสวนปัจจัย

นเหตุอเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุอเหตุกธรรม โดยอาเสวนปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุอเหตุกธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุอเหตุกธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย

[๑๕๓] นเหตุสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกธรรม โดยกัมม
ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาขณิก

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่เจตนาที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาขณิก ได้แก่เจตนาที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกธรรม ที่เป็นวิบาก โดยกัมมปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่เจตนาที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่เจตนาที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น

ทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรมที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม และนเหตุสเหตุกรรม

โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่เจตนาที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่

สัมปยุตตขั้นและจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่เจตนาที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น

ทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม ที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมม-

*ปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาติ ได้แก่เจตนาที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็น

ปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต

ขั้นและกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๕๔] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดย

วิปากปัจจัยมี ๓ นัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยวิปากปัจจัยมี ๑ นัย

[๑๕๕] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยอาหาร

ปัจจัย มี ๓ นัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอาหารปัจจัย

[๑๕๖] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยอินทริย

ปัจจัย มี ๓ นัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยอินทริยปัจจัย

คือ อินทริยทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอินทริยปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย โดย
อินทรีย์ปัจจัย

[๑๕๖] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดยฉาน
ปัจจัย พึงกระทำทั้ง ๔ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยมีคปัจจัย มี ๓ นัย

[๑๕๗] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดย
สัมปยุตปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ ๑. ใน-
*ปฏิสนธิขณะ ๑.๑

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดยสัมปยุตปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ ๑. ปฏิ

สนธิ

[๑๕๘] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดย-

*วิปยุตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ๑.๑

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดยวิปยุตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปยุตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย
โดยวิปยุตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ
เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุ
กรรม โดยวิปยุตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เหตุสเหตุกรรม โดยวิปยุตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้น

ทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็น

นเหตุสเหตุกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๖๐] นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยอัติปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ ฯลฯ ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ ฯลฯ

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม และนเหตุสเหตุ-
*กรรมโดยอัติปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และจิตต-
*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุรชาติ ปังณาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น
๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย ตลอดถึงอัสสนุสัตว์

ที่เป็นปุรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
 ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โสภณูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ จักขายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม โดยอัติปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ที่เกิดก่อน กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัย
แก่กฐัตตารูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

นเหตุสเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุกรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม โดยอัติปัจจัย

ที่เป็นปุรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
 ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

เมื่อกุศลและอกุศลดับไปแล้ว ตทารัมมณจิตที่เป็นวิบากที่เป็นนเหตุ-
*สเหตุกรรม เกิดขึ้น

นเหตุสเหตุกรรม และนเหตุอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุสเหตุ-
*กรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม และหทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๑ ที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม และหทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก่ชั้น ๓ ฯลฯ

นเหตุสเหตุกรรม และนเหตุอเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่นเหตุอเหตุกรรม
โดยอติปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม และ
กฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนเหตุสเหตุกรรม และ
รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

[๑๖๑] ในอาร์มมณปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๔

ในอนันตรปัจจัย มี " ๔

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๔

ในสหชาติปัจจัย มี " ๓

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๔

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๒

ในปัจจชาติปัจจัย มี " ๒

ในอาสวณปัจจัย มี " ๒

ในกัมมปัจจัย มี " ๔

ในวิปากปัจจัย มี " ๔

ในอาหารปัจจัย มี " ๔

ในอินทรีย์ปัจจัย มี " ๔

ในฌานปัจจัย มี " ๔

ในมัคคปัจจัย มี " ๓

ในสัมปยุตตปัจฉิม	มี "	๒
ในวิปยุตตปัจฉิม	มี "	๓
ในอติปัจฉิม	มี "	๓
ในนติปัจฉิม	มี "	๔
ในวิคตปัจฉิม	มี "	๔
ในอวิคตปัจฉิม	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๖๒] นเหตุสเหตุกกรรม เป็นปัจฉิมแก่นเหตุสเหตุกกรรม โดย
อาร์มมณปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอุปนิสสยปัจฉิม เป็น
ปัจฉิมโดยกัมมปัจฉิม

นเหตุสเหตุกกรรม เป็นปัจฉิมแก่นเหตุอเหตุกกรรม โดยอาร์มมณปัจฉิม
เป็นปัจฉิมโดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอุปนิสสยปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดย
ปัจฉาชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยกัมมปัจฉิม

นเหตุสเหตุกกรรม เป็นปัจฉิมแก่นเหตุสเหตุกกรรม และนเหตุอเหตุก-
*กรรม โดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยกัมมปัจฉิม

นเหตุอเหตุกกรรม เป็นปัจฉิมแก่นเหตุอเหตุกกรรม โดยอาร์มมณปัจฉิม
เป็นปัจฉิมโดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอุปนิสสยปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดย
ปุเรชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยปัจฉาชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอาหารปัจฉิม เป็น
ปัจฉิมโดยอินทริยปัจฉิม

นเหตุอเหตุกกรรม เป็นปัจฉิมแก่นเหตุสเหตุกกรรม โดยอาร์มมณปัจฉิม
เป็นปัจฉิมโดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอุปนิสสยปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดย
ปุเรชาติปัจฉิม

นเหตุสเหตุกกรรม และนเหตุอเหตุกกรรม เป็นปัจฉิมแก่นเหตุสเหตุก-
*กรรม โดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยปุเรชาติปัจฉิม

นเหตุสเหตุกกรรม และนเหตุอเหตุกกรรม เป็นปัจฉิมแก่นเหตุอเหตุก-
*กรรม โดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยปัจฉาชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอาหาร-
*ปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอินทริยปัจฉิม

[๑๖๓] ในปัจฉิมที่ไม่ใช่เหตุปัจฉิม มีหัวข้อปัจฉิม ๓

ในปัจฉิมที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉิม มี " ๓ ๑๑

ในปัจฉิมทั้งปวง มี " ๓

ในปัจฉิมที่ไม่ใช่สหชาติปัจฉิม มี " ๖

ในปัจฉิมที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉิม มีหัวข้อปัจฉิม ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นิสสยปัจจัย มี " ๖
ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อติปัจจัย มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตติปัจจัย มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕
พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๖๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย

กับอาร์มมณปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยทั้งปวง

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๖๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอธิปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานุโลม จบ

นเหตุสเหตุกทุกะ จบ

สปัจจัยทุกะ

ปฏิจจวาร

[๑๖๖] สัปปัจจัยธรรม อาศัยสัปปัจจัยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัปปัจจัยธรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายอาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตตารูปที่เป็นอุปาทารูป อาศัย
มหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๖๗] สัปปัจจัยธรรม อาศัยสัปปัจจัยธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ-
*ปัจจัย ฯลฯ

ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจัย

[๑๖๘] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๑

อนุโลม จบ

[๑๖๙] สัปปัจจัยธรรม อาศัยสัปปัจจัยธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัปปัจจัยธรรม
ซึ่งเป็นเหตุทุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ตลอดถึงอสังขยัตถ์ โมหะ ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระคด้วยอุทธัจจะ ฯลฯ

[๑๗๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจจัย มี " ๑

ปัจจนียะ จบ

[๑๗๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

อนุโลมปัจจนียะ จบ

[๑๗๒] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑ ฯลฯ

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ปัจจัยยานุโลม จบ

สหชาตवार เหมือนกับ ปฏิจวาร

ปัจจัยวาร

[๑๗๓] สัปปัจจัยธรรม อาศัยสัปปัจจัยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัปปัจจัยธรรม

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย

หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัปปัจจัยธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

[๑๗๔] สัปปัจจัยธรรม อาศัยสัปปัจจัยธรรม เกิดขึ้น เพราะ

อาร์มมณปัจจัย ฯลฯ

ปัจจัยวารก็ดี นิสสยวารก็ดี สังสัจจวารก็ดี สัมปยุตตวารก็ดี พึงให้
พิสดารอย่างนี้

ในปัจจัยทั้งปวง มีหัวข้อปัจจัย ๑ เท่านั้น

ปัญหาวาร

[๑๗๕] สัปปัจจัยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปัจจัยธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลาย ที่เป็นสัปปัจจัยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๗๖] สัปปัจจัยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปัจจัยธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้วพิจารณา

ซึ่งกุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

ออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล กิเลสที่ละ

แล้ว ฯลฯ กิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัปปัจจัยธรรม โดย

ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูป ด้วยทิพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพโสตธาตุ

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นสัปปัจจัยธรรม โดย

เจโตปริยญาณ

อากาสนัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ เป็นปัจจัย

แก่นวสัณญานาสัณญญาตนะ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นสัปปัจจัยธรรม เป็นปัจจัยแก่อทธีวิธญาณ แก่เจโต-
*ปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ
แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

อัปปัจจัยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปัจจัยธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลาย พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่

อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๗๗] สัปปัจจัยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปัจจัยธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปีติ สหชาตาริปีติ

ที่เป็นอาร์มมณาริปีติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

ในกาลก่อน ฯลฯ จากมาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์ อย่างหนัก

แน่น แล้วพิจารณา กระทำผลให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ กระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นสัปปัจจัยธรรม

ให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น แล้วพิจารณา ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะ

กระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตาริปีติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นสัปปัจจัยธรรมเป็นปัจจัย

แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

อัปปัจจัยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปัจจัยธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริปีติ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายกระทำ

นิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้วพิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผลโดยอธิปติ-

*ปัจจัย

[๑๗๘] สัปปัจจัยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปัจจัยธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย ฯลฯ

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย อุปนิสสยมูล มีหัวข้อปัจจัย ๒

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยปุเรชาตปัจจัย ฯลฯ

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอวิคตปัจจัย

ปัจจัยทั้งปวง มีหัวข้อปัจจัย ๑ เท่านั้น

[๑๗๙] ในเหตุปัจจัย

มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอาร์มมณปัจจย	มี " ๒
ในอธิปัตติปัจจย	มี " ๒
ในอนันตรปัจจย	มี " ๑
ในสมนันตรปัจจย	มี " ๑
ในสหชาติปัจจย	มี " ๑
ในอัญญมัญญปัจจย	มี " ๑
ในนิสสยปัจจย	มี " ๑
ในอุปนิสสยปัจจย	มี " ๒
ในปุเรชาติปัจจย	มี " ๑
ในปัจจยทั้งปวง	มี " ๑
ในอวิคตปัจจย	มี " ๑

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๘๐] สัปปัจจยธรรม เป็นปัจจยแก่สัปปัจจยธรรม โดยอาร์มมณปัจจย
เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย เป็นปัจจยโดยปุเรชาติ-
*ปัจจย เป็นปัจจยโดยปัจจชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยกัมมปัจจย เป็นปัจจยโดย
อาหารปัจจย เป็นปัจจยโดยอินทริยปัจจย

อัปปัจจยธรรม เป็นปัจจยแก่สัปปัจจยธรรม โดยอาร์มมณปัจจย เป็น
ปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย

[๑๘๑] ในปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๒

ในปัจจยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจย	มี " ๑
ในปัจจยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจย	มี " ๒
ในปัจจยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจย	มี " ๒
ในปัจจยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจย	มี " ๒ ๑๘๑
ในปัจจยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจย	มี " ๒
ในปัจจยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจย	มี " ๒ ๑๘๑
ในปัจจยที่ไม่ใช่วิคตปัจจย	มี " ๒
ในปัจจยที่ไม่ใช่อวิคตปัจจย	มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๘๒] ในปัจจยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจย

กับเหตุปัจจย	มีหัวข้อปัจจย ๑
ในปัจจยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจย	

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

พึงนับอย่างนั้น

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๘๓] ในอาร์มมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย

ที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอธิปติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอุปนิสสปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปุเรชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑ ฯลฯ

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ยานุโลม จบ

สัปปัจจัยทุกะ จบ

สังขตทุกะ

ปฏิจจวาร

[๑๘๔] สังขตธรรม อาศัยสังขตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสังขตธรรม

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยขั้นทั้งหลาย ขั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฤตถารูปที่เป็นอุปาหารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ทุกะนี้ พึงกระทำเหมือนลับปัจจัยทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

สังขตทุกะ จบ

สนิทัสสนทุกะ

ปฏิจจวาร

[๑๘๕] อนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น เพราะ-

*เหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอนิทัสสนธรรม อาศัยขั้น ๑
ที่เป็นอนิทัสสนธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขั้น ๓ และกฤตถารูป ที่เป็นอนิทัสสนธรรม
อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นอนิทัสสนธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑
ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฤตถารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นอนิทัสสนธรรม อาศัย
มหาภูตรูปทั้งหลาย

สนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสนิทัสสนธรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็น
อนิทัสสนธรรม

ในปฏิสนธิขณะ จิตตสมุฏฐานรูป กฤตถารูป ที่เป็นอุปาหารูปที่เป็น
สนิทัสสนธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

สนิทัสสนธรรม และอนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสนิทัสสนธรรม และอนิทัสสน-
*ธรรม อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นอนิทัสสนธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ จิตตสมุฏฐานรูป กฤตถารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็น
สนิทัสสนธรรม และอนิทัสสนธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๘๖] อนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ-
*ปัจจัย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นอนิทัสสนธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลาย อาศัย หทัยวัตถุ

[๑๘๗] อนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อธิปติปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอนิทัสสนธรรม อาศัยขั้น ๑

ที่เป็นอนิสัทสนธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ มหาภูต-
*รูป ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็นอนิสัทสนธรรม อาศัย
มหาภูตรูปทั้งหลาย

สนิสัทสนธรรม อาศัยอนิสัทสนธรรม เกิดขึ้น เพราะอธิปปีจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสนิสัทสนธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็น
อนิสัทสนธรรม จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็นสนิสัทสนธรรม อาศัย
มหาภูตรูปทั้งหลาย

สนิสัทสนธรรม และอนิสัทสนธรรม อาศัยอนิสัทสนธรรม เกิดขึ้น
เพราะอธิปปีจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสนิสัทสนธรรม และอนิสัทสน-
*ธรรม อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอนิสัทสนธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป
ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็นสนิสัทสนธรรม และอนิสัทสนธรรม อาศัยมหาภูตรูป
ทั้งหลาย

ฯลฯ พึงกระทำทุกปัจจัย

[๑๘๘] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๑

ในอธิปปีจจัย มี " ๓

ในอนันตรปัจจัย มี " ๑

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๑

ในสหชาติปัจจัย มี " ๓

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๑

ในนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๑

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๑

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๑

ในกัมมปัจจัย มี " ๓

ในวิปากปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๓

ในมคคปัจจัย มี " ๓

ในสัมปยุตตปัจจัย มี " ๑

ในวิปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในอติปัจจัย มี " ๓

ในนัตติปัจจัย มี " ๑

ในวิคตปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๑

ในอวิคตปัจจย มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๘๕] อนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอนิทัสสนธรรม อาศัย

ชั้น ๑ ที่เป็นอนิทัสสนธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย

อาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กัญธการูป ที่เป็นอุปาทารูป

ที่เป็นอนิทัสสนธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐาน-

*รูป อุตตสมุฏฐานรูป

ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย ฯลฯ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา

ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วย

อุทธัจจะ

สนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสนิทัสสนธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็น

อนิทัสสนธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ

ในปฏิสนธิขณะ จิตตสมุฏฐานรูป กัญธการูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็น

สนิทัสสนธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป

ฯลฯ อุตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย กัญธการูป ที่เป็น

อุปาทารูป ที่เป็นสนิทัสสนธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

สนิทัสสนธรรม และอนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสนิทัสสนธรรม และอนิทัสสนธรรม

อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอนิทัสสนธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ฯลฯ พาหिरูป ฯลฯ

อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย กัญธการูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็น

สนิทัสสนธรรม และอนิทัสสนธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

พึงกระทำอย่างนี้ทุกปัจจย

[๑๘๖] ในปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ถณปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๑๕๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ๗๘๗ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๘๒] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอนันตรปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๑

ในสมนันตรปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๑

ในสหชาติปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓

ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ๗๘๗ มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในนิสสยปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓

ในอุปนิสสยปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๑

ในปุเรชาติปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๑

ในอาเสวนปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๑

ในกัมมปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓ ๗๘๗

ในฌานปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓

ในมคคปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๑

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๑

ในวิปยุตตปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓

ในอติปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓

ในนัตติปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓

ในวิคตปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓

ในอวิคตปัจจัย กับ ๗๘๗ มี " ๓

ปัจจัยยานุโลม จบ

ปัจจัยวาร

[๑๘๓] อนิทัสสนธรรม อาศัยอนิทัสสนธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอนิทัสสนธรรม อาศัยขั้น ๑
ที่เป็นอนิทัสสนธรรม ขั้น ๒ ๗๘๗

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยขั้นทั้งหลาย ขั้นทั้งหลาย อาศัย

หทัยวัตถุ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ๗๘๗ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป

ที่เป็นอนิทัสสนธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสนธรรม

อาศัยหทัยวัตถุ

พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๒ แม้นอกนี้

กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยะ จบ

[๑๕๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในมคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ปัจจัยยานุโลม จบ

แม้นิสยวาร ก็พึงกระทำอย่างนี้

สังสังฐวาร์

[๒๐๐] อนิสถสณธรรม คลุกเคล้ากับอนิสถสณธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ คลุกเคล้ากับชั้น ๑ ที่เป็นอนิสถสณธรรม ชั้น ๒

ฯลฯ ปฏิสนธิ

[๒๐๑] อนิสถสณธรรม คลุกเคล้ากับอนิสถสณธรรม เกิดขึ้น เพราะ

อาร์มมณปัจจัย

ทั้งหมดนี้ พึงแจกด้วยจำนวนปัจจัยรวมกัน อย่างที่กล่าวมาแล้ว

แม้สัมปยุตตวาร์ ก็เหมือนกับสังสังฐวาร์

ปัญหาวาร์

[๒๐๒] อนิสถสณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสถสณธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอนิสถสณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอนิสถสณธรรม โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิ

ขณะ ฯลฯ

อนิสถสณธรรม เป็นปัจจัยแก่สนิถสณธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอนิสถสณธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป

ทั้งหลาย ที่เป็นสนิถสณธรรม โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อนิสถสณธรรม เป็นปัจจัยแก่สนิถสณธรรม และอนิสถสณธรรม

โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอนิสถสณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น-

*และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสนิถสณธรรม และอนิสถสณธรรม

โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๐๓] สนิถสณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสถสณธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ รูปที่เป็นสนิถสณธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส

เกิดขึ้น

ด้วยทิพพจักขุ ฯลฯ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

ชั้นทั้งหลายที่เป็นสนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญญาณ แก่

บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

อนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสสนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ บุคคล พิจารณาซึ่ง

กุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากกามาน พิจารณามาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณา

นิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่

อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ฯลฯ กิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ

กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ กาย เสี่ยง หทัยวัตถุ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสน-

*ธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลฟังเสียง ด้วยทิพโสตธาตุ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอนิทัสสนธรรม โดย

เจโตปริยญาณ

อากาธานัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากัญญ-

*ัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญาตนะ สัททายตนะ เป็นปัจจัย

แก่โสตวิญญาณ โภควัฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญญาณ แก่

เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ

แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๒๐๔] สนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสสนธรรม โดยอธิปัตติ

ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณอธิปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำรูปที่เป็น

อนิทัสสนธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง

เพราะกระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ภิณฺฐิ

เกิดขึ้น

อนิสฺสณฺณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสฺสณฺณธรรม โดยอธิปฺติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณฺณอธิปฺติ สหชาตฺธิปฺติ

ที่เป็นอารัมมณฺณอธิปฺติ ได้แก่ ใหทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ อุโบสถกรรม

ฯลฯ กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ กุศลกรรมทั้งหลาย
ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ ออกจากฉาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่น ฯลฯ กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดย
อธิปฺติปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอนิสฺสณฺณธรรม
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะ

กระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตฺธิปฺติ ได้แก่ อธิปฺติธรรมที่เป็นอนิสฺสณฺณธรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนิสฺสณฺณธรรม โดย
อธิปฺติปัจจัย

อนิสฺสณฺณธรรม เป็นปัจจัยแก่สนิทฺสณฺณธรรม โดยอธิปฺติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตฺธิปฺติ ได้แก่ อธิปฺติธรรมที่เป็นอนิสฺสณฺณธรรม
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นสนิทฺสณฺณธรรม โดยอธิปฺติปัจจัย

อนิสฺสณฺณธรรม เป็นปัจจัยแก่สนิทฺสณฺณธรรม และอนิสฺสณฺณธรรม
โดยอธิปฺติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตฺธิปฺติ ได้แก่ อธิปฺติธรรมที่เป็นอนิสฺสณฺณธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสนิทฺสณฺณธรรม
และอนิสฺสณฺณธรรม โดยอธิปฺติปัจจัย

[๒๐๕] อนิสฺสณฺณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสฺสณฺณธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนิสฺสณฺณธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนิสฺสณฺณธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค เนวสํญญา-
*นาสํญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๒๐๖] อนิสฺสณฺณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสฺสณฺณธรรม โดยสมนันตร-
*ปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาตปัจจัย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๑ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๓ นัย

[๒๐๓] สนิทสนนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทสนนธรรม โดยอุปนิสส-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลปรารธนาซึ่งความถึงพร้อมแห่ง
วรรณะ ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ กระทำอุโบสถกรรม

ความถึงพร้อมแห่งวรรณะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ความปรารธนา
แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมบัติ โดยอุปนิสสยะปัจจัย

อนิทสนนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทสนนธรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้
ทาน ฯลฯ ยังสมบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยสีล ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ผลสมบัติ
โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๒๐๔] สนิทสนนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทสนนธรรม โดยปุเรชาต-

*ปัจจัย

คือ รูปที่เป็นสนิทสนนธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส
เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูป ด้วยทิพพจักขุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาน โดยปุเรชาตปัจจัย

อนิทสนนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทสนนธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดย

ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลฟังเสียง ด้วยทิพพโสตธาตุ

สัททายตนะ เป็นปัจจัยแก่โสตวิญญาน โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัย

แก่กายวิญญาน โดยปุเรชาตปัจจัย

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาน

กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาน หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
อนิทสนนธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

สนิทสนนธรรม และอนิทสนนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทสนนธรรม

โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต ได้แก่รูปายตนะ

และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
รูปายตนะ และจักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โดยปุเรชาต-

*ปัจจัย

[๒๐๕] สนิทตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิธรรม โดยปัจฉาชาต-

*ปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่
กายที่เป็นอนัตตสนธิธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่สนธิตสนธิธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่
กายที่เป็นสนธิตสนธิธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่สนธิตสนธิธรรม และอนัตตสนธิธรรม
โดยปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่
กายที่เป็นสนธิตสนธิธรรม และอนัตตสนธิธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาต-

*ปัจจัย

[๒๑๐] อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิธรรม โดยอาเสวน-

*ปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ ฯลฯ

[๒๑๑] อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิธรรม โดยกัมม-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่เจตนาที่เป็นอนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมป-

*ยุตตขั้นและจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอนัตตสนธิธรรม โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นอนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิธรรม ที่เป็นวิบาก และกฐัตตารูปทั้งหลาย ที่เป็น
อนัตตสนธิธรรม โดยกัมมปัจจัย

อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่สนธิตสนธิธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด พึงให้พิสดาร

อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่สนธิตสนธิธรรม และอนัตตสนธิธรรม
โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด พึงให้พิสดาร

[๒๑๒] อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิธรรม โดยวิปาก-

*ปัจจัย

มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอาหารปัจจัย มี ๓ นัย พึงกระทำกวีพินการหาร
ในหัวข้อปัจจัยแม่ทั้ง ๓

๑. เป็นปัจจัย โดยอินทรีย์ปัจจัย มี ๓ นัย พึงกระทำรูปชีวิตินทรีย์
ในหัวข้อปัจจัยแม่ทั้ง ๓

๑. เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยมคคปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตปัจจัย มี ๑ นัย

[๒๑๓] อนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสสนธรรม โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจจชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัย
แก่อัตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอนิทัสสนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่
กฏัตตารูปทั้งหลาย ที่เป็นอนิทัสสนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย ขันธ์ทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย
โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขยตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
กายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่
เป็นอนิทัสสนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัย
แก่กายที่เป็นอนิทัสสนธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

อนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่สนิทัสสนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัย
แก่อัตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสนิทัสสนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสนธรรม ที่เกิดภายหลัง
เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นสนิทัสสนธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

อนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่สนิทัสสนธรรม และอนิทัสสนธรรม
โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัย
แก่อัตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสนิทัสสนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิธรรม ที่เกิดภายหลัง
เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นสนธิตสนธิธรรม และอนัตตสนธิธรรมนี้ ที่เกิดก่อน
โดยวิปปยุตตปัจจัย

[๒๑๔] สนธิตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิธรรม โดย-
*อติปัจจัย

คือ รูปที่เป็นสนธิตสนธิธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ
โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพจักขุ
รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โดยอติปัจจัย
อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิธรรม โดยอติปัจจัย
มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ อาหาร อินทรี
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นอนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่
ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอนัตตสนธิธรรม โดยอติปัจจัย
ชั้น ๒ ฯลฯ ตลอดถึงอสังขยัตถ์

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของ
ไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลฟังเสียงด้วยทิพโสทรธาตุ
สัททายตนะ เป็นปัจจัยแก่โสทวิญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัย
แก่กายวิญาณ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ เป็น
ปัจจัยแก่กายวิญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสน-
*ธิธรรม โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิธรรม เป็น
ปัจจัยแก่กายที่เป็นอนัตตสนธิธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย กวฬิงการาหาร
เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นอนัตตสนธิธรรมนี้ โดยอติปัจจัย รูปชีวิตินทรี เป็น
ปัจจัยแก่ กฐัตตรูปทั้งหลาย ที่เป็นอนัตตสนธิธรรม โดยอติปัจจัย

อนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิธรรม โดยอติปัจจัย
มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ อาหาร อินทรี
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิธรรม เป็นปัจจัย
แก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสนธิตสนธิธรรม โดยอติปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
กฐัตตรูป ที่เป็นอุปาทารูปทั้งหลาย ที่เป็นสนธิตสนธิธรรม โดยอติปัจจัย
พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ
ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่

สนิทัสนรูป โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนิทัสนธรรม เป็นปัจจัย
แก่กายที่เป็นสนิทัสนธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย กวฬิงการาหาร
เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นสนิทัสนธรรมนี้ โดยอติปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์
เป็นปัจจัยแก่ภูตตารูปทั้งหลาย ที่เป็นสนิทัสนธรรม โดยอติปัจจัย
อนิทัสนธรรม เป็นปัจจัยแก่สนิทัสนธรรม และอนิทัสนธรรม
โดยอติปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นอนิทัสนธรรม เป็นปัจจัย
แก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสนิทัสนธรรม โดยอติ
ปัจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ภูตตารูป ที่เป็นอุปาทารูปทั้งหลาย ที่เป็นสนิทัสนธรรม และอนิทัสนธรรม
โดยอติปัจจัย พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตฺตสมุฏฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
ภูตตารูป ที่เป็นอุปาทารูปทั้งหลาย ที่เป็นสนิทัสนธรรม และอนิทัสนธรรม
โดยอติปัจจัย

สนิทัสนธรรม และอนิทัสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสนธรรม
โดยอติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือปุเรชาติ ได้แก่รูปายตนะและหทัยวัตถุ เป็นปัจจัย
แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนิทัสนธรรม โดยอติปัจจัย

รูปายตนะ และจักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โดยอติ-
*ปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนตฺติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยวิคตปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอวิคตปัจจัย

[๒๑๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๒

ในอริปติปัจจัย มี " ๔

ในอนันตรปัจจัย มี " ๑

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๑

ในสหชาติปัจจัย มี " ๓

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๑

ในนิสสยปัจจัย	มี " ๓
ในอุปนนิสสยปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๒
ในปุรชาตปัจจัย	มี " ๓
ในปัจฉาชาตปัจจัย	มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๑
ในกัมมปัจจัย	มี " ๓
ในวิปากปัจจัย	มี " ๓
ในอาหารปัจจัย	มี " ๓
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๓
ในฌานปัจจัย	มี " ๓
ในมัคคปัจจัย	มี " ๑
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๑
ในวิปยุตตปัจจัย	มี " ๓
ในอติปัจจัย	มี " ๕
ในนัตติปัจจัย	มี " ๑
ในวิคตปัจจัย	มี " ๑
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๒๑๖] สนิทสังสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสสนธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนนิสสยปัจจัย

อนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสสนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย

ปุรชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย เป็น

ปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

อนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสสนธรรม โดยสหชาตปัจจัย

เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย

เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

อนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสสนธรรม และอนิทัสสนธรรม

โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

สนิทัสสนธรรมและอนิทัสสนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิทัสสนธรรม

โดยปุรชาตปัจจัย

[๒๑๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่รูปปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภินิสสปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่รูปนิสสปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อดีตปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจจัย มี " ๔

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๑๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่รูปปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่รูปนิสสปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๑๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอธิปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในสหชาติปัจจัย กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอุปนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปุเรชาติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจฉาชาติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในกัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในมคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในวิปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอตถปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในนัตถปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ปัจจัยยานุโลม จบ

สนิทัสสานทุกะ จบ

สัปปฏิมทุกะ

ปฏิจจวาร

[๒๒๐] สัปปฏิมธรรม อาศัยสัปปฏิมธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นสัปปฏิมธรรม มหาภูตรูป

๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กุฎตารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม
มหาภูตรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม

จักขายตนะ รสายตนะ อาศัย โณภูฏัพพายตนะ

อปปปฏิฆธรรม อาศัยสัปปฏิฆธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาโปธาตุ อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม

จิตตสมุฏฐานรูป กุฎตารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นอปปปฏิฆธรรม อาโปธาตุ
อิตถินทรีย กวฬิงการาหาร อาศัยโณภูฏัพพายตนะ

สัปปฏิฆธรรม และอปปปฏิฆธรรม อาศัยสัปปฏิฆธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ และอาโปธาตุ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็น

สัปปฏิฆธรรม มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กุฎตารูป ที่เป็น
อุปาหารูป ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม และอปปปฏิฆธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย
ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม

จักขายตนะ รสายตนะ อาโปธาตุ อิตถินทรีย กวฬิงการาหาร

อาศัยโณภูฏัพพายตนะ

อปปปฏิฆธรรม อาศัยอปปปฏิฆธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอปปปฏิฆธรรม อาศัย

ชั้น ๑ ที่เป็นอปปปฏิฆธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย

หทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป กุฎตารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นอปปปฏิฆธรรม

อาศัยอาโปธาตุ อิตถินทรีย กวฬิงการาหาร อาศัยอาโปธาตุ

สัปปฏิฆธรรม อาศัยอปปปฏิฆธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม อาศัยชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นอปปปฏิฆธรรม

ในปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม อาศัย

อาโปธาตุ จิตตสมุฏฐานรูป กุฎตารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม

อาศัยอาโปธาตุ

จักขายตนะ โณภูฏัพพายตนะ อาศัยอาโปธาตุ

สัปปฏิฆธรรม และอปปปฏิฆธรรม อาศัยอปปปฏิฆธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสัปปฏิฆธรรม และ

อปปปฏิฆธรรม อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอปปปฏิฆธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ จิตตสมุฏฐานรูป กุฎตารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็น

สัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม อาศัยอาโปธาตุ

จักขายตนะ โผฏฐัพพายตนะ อิตถินทรีย กวฬิงการาหาร อาศัย
อาโปธาตุ

สัปปฏิฆกรรม อาศัยสัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสัปปฏิฆกรรม อาศัยขันธทั้งหลายที่เป็น
สัปปฏิฆกรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ในปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นสัปปฏิฆ-
*กรรม และอาโปธาตุ จิตตสมุฏฐานรูป กุฬิตตารูปที่เป็นสัปปฏิฆกรรม
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิฆกรรม และอาโปธาตุ

จักขายตนะ รสายตนะ อาศัยโผฏฐัพพายตนะ และอาโปธาตุ
อัปปฏิฆกรรม อาศัยสัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม อาศัยขันธทั้งหลายที่เป็น
สัปปฏิฆกรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ในปฏิสนธิขณะ กุฬิตตารูป ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม อาศัยขันธทั้งหลาย
ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป กุฬิตตารูป
ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม อาศัยโผฏฐัพพายตนะ และอาโปธาตุ
อิตถินทรีย กวฬิงการาหาร อาศัยโผฏฐัพพายตนะ และอาโปธาตุ

สัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม อาศัยสัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆ-
*กรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นสัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม อาศัย
ขันธทั้งหลาย ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ในปฏิสนธิขณะ กุฬิตตารูป ที่เป็นสัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม
อาศัยขันธทั้งหลาย ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏ-
*ฐานรูป กุฬิตตารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นสัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม
อาศัยโผฏฐัพพายตนะ และอาโปธาตุ

จักขายตนะ รสายตนะ อิตถินทรีย กวฬิงการาหาร อาศัย
โผฏฐัพพายตนะ และอาโปธาตุ

[๒๒๑] อัปปฏิฆกรรม อาศัยอัปปฏิฆกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ขันธ ๓ อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม ขันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลาย อาศัยหทยวัตถุ

[๒๒๒] สัปปฏิฆกรรม อาศัยสัปปฏิฆกรรม เกิดขึ้น เพราะอธิปติ-

*ปัจจัย ฟังเว้นปฏิสนธิ และกฤตคารูป

๑ล๑ เพราะอนันตรปัจจัย

๑ล๑ เพราะสมนันตรปัจจัย

๑ล๑ เพราะสหชาติปัจจัย ฟังกระทำมหาภูตรูปทั้งหมด

[๒๒๓] ๑ล๑ เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นสัปปฏิภมม มหาภูตรูป ๒ ๑ล๑

อปปปฏิภมม อาศัยสัปปฏิภมม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ อาโปธาตุ อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิภมม

สัปปฏิภมม และอปปปฏิภมม อาศัยสัปปฏิภมม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ และอาโปธาตุ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นสัปปฏิภมม-
*มม มหาภูตรูป ๒ ๑ล๑

อปปปฏิภมม อาศัยอปปปฏิภมม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอปปปฏิภมม ชั้น ๒ ๑ล๑

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

สัปปฏิภมม อาศัยอปปปฏิภมม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ มหาภูตรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิภมม อาศัยอาโปธาตุ ฟัง
กระทำอสังกตทิพาทิรมมหาภูตรูปเหล่านี้

สัปปฏิภมม อาศัยสัปปฏิภมม และอปปปฏิภมม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นสัปปฏิภมม และ
อาโปธาตุ

๑ล๑ เพราะนิสสยปัจจัย

๑ล๑ เพราะอวิคตปัจจัย

[๒๒๔] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๑

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๑

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๑

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในอุปนิสยปัจฉิม	มี " ๑
ในปุเรชาตปัจฉิม	มี " ๑
ในอาเสวนปัจฉิม	มีหัวข้อปัจฉิม ๑
ในกัมมปัจฉิม	มี " ๕
ในวิปากปัจฉิม	มี " ๕
ในอาหารปัจฉิม	มี " ๕
ในอินทริยปัจฉิม	มี " ๕
ในฌานปัจฉิม	มี " ๕
ในมัคคปัจฉิม	มี " ๕
ในสัมปยุตตปัจฉิม	มี " ๑
ในวิปยุตตปัจฉิม	มี " ๕
ในอติปัจฉิม	มี " ๕
ในนัตติปัจฉิม	มี " ๑
ในวิคตปัจฉิม	มี " ๑
ในอวิคตปัจฉิม	มี " ๕

อนุโลม จบ

[๒๒๕] สัปปฏิฆกรรม อาศัยสัปปฏิฆกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม มี ๓ นัย

อัปปฏิฆกรรม อาศัยอัปปฏิฆกรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป กัญฐิตารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม อาศัยอาโปธาตุ อิตินทริย กวฬิงการาหาร อาศัยอาโปธาตุ พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อตุสมุฏฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยัตว์ทั้งหลาย กัญฐิตารูป ที่เป็นอุปาหารูป ที่เป็นอัปปฏิฆกรรม อาศัยอาโปธาตุ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

อัปปฏิฆมูลกะนัย ฟังกระทำหัวข้อปัจฉิม ๒ แม้นอกนี้ แม้ในปัจฉิม สงเคราะห์ ก็ฟังกระทำหัวข้อปัจฉิม ๓ อัชฌัตติกและพาหิรมหาภูตรูปทั้งหมด ผู้มีปัญญารู้แล้ว ฟังกระทำ

[๒๒๖] สัปปฏิฆกรรม อาศัยสัปปฏิฆกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม ฯลฯ

๗๗ ไม่ใช่เพราะวิตปัจจัย

[๒๒๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตถปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๒๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย

กับ ๗๗ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ๗๗ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ๗๗ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ๗๗ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๒๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในสหชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอุปนนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปุระชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในกัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕ ฯลฯ

ในมคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในวิปยุตตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในอติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ในนัตติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๑

ในวิคตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

ปัจจัยยานุโลม จบ

แม้สหชาตวาร ก็เหมือนกับ ปฏิจวาร

ปัจจัยวาร

[๒๓๐] สัมปฏินิกรรม อาศัยสัมปฏินิกรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย มี ๓ นัย

อัปฏินิกรรม อาศัยอัปฏินิกรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอัปฏินิกรรม อาศัยขั้น ๑

ที่เป็นอัปฏินิกรรม ขั้น ๒ ๗๑

ในปฏิสนธิขณะ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็น
อัปฏินิกรรม อาศัยอุปาทาตุ อิตตินทริย กวฬิงการาหาร อาศัยอุปาทาตุ
ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัปฏินิกรรม อาศัยหทัยวัตถุ

หัวข้อปัจจัย ๕ ที่เหลือ เหมือนกับปฏิจวาร

[๒๓๑] อัปฏินิกรรม อาศัยสัมปฏินิกรรม เกิดขึ้น เพราะ

อาร์มมณปัจจัย

คือ จักขวิญญาน อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาน อาศัยกายายตนะ

อัปฏินิกรรม อาศัยอัปฏินิกรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นอัปฏินิกรรม ขั้น ๒ ๗๑

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัปฏินิกรรม อาศัยหทัยวัตถุ

อัปฏินิกรรม อาศัยสัมปฏินิกรรม และอัปฏินิกรรม เกิดขึ้น เพราะ

อาร์มมณปัจจัย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่สหคตด้วยจักขวิญญาน และจักขายตนะ

ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่สหคตด้วยกายวิญญาน และกายายตนะ

๗๑ เพราะอธิปัจจัย

๗๑ เพราะอวิคตปัจจัย

[๒๓๒] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในอธิปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๓

ในสมันตรปัจจัย	มี " ๓
ในสหชาตปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี " ๖
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนนิสสยปัจจัย	มี " ๓
ในปุเรชาตปัจจัย	มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๑
ในกัมมปัจจัย	มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

แม้การนับปัจจัยนี้ะ ก็พึงกระทำอย่างนี้

แม้นิสสยวารก็เหมือนกับปัจจัยวาร

แม้ในสังสัทธวารทั้งหมด ก็มีหัวข้อปัจจัย ๑

๗๑ เพราะอวิคตปัจจัย ก็มีหัวข้อปัจจัย ๑ เท่านั้น

แม้วาระทั้งสอง ก็พึงกระทำ

ปัญหาวาร

[๒๓๓] อปฺปปฏิฆธรรม เป็นปัจจัยแก่อปฺปปฏิฆธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอปฺปปฏิฆธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอปฺปปฏิฆธรรม โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

อปฺปปฏิฆธรรม เป็นปัจจัยแก่สํปปฏิฆธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอปฺปปฏิฆธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย ที่เป็นสํปปฏิฆธรรม โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

อปฺปปฏิฆธรรม เป็นปัจจัยแก่สํปปฏิฆธรรม และอปฺปปฏิฆธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอปฺปปฏิฆธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสํปปฏิฆธรรม และอปฺปปฏิฆธรรม โดยเหตุปัจจัย
ในปฏิสนธิขณะ ๗๑

[๒๓๔] สํปปฏิฆธรรม เป็นปัจจัยแก่อปฺปปฏิฆธรรม โดยอาร์มมปัจจัย

คือ จักขุ ๗๑ โสภณูปะทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยง

๗๑ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแกจักขุวิญญาณ โสภณูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่

กายวิญญาณ

ขันธทั้งหลายที่เป็นสํปปฏิฆธรรม เป็นปัจจัยแกอิทธิวิญญาณ แก่

บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาววัชชะ โดยอาร์มมณปัจจย

อัปปภูมิธรรม เป็นปัจจยแก่อัปปภูมิธรรม โดยอาร์มมณปัจจย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ กระทำอุโบสถกรรม ฯลฯ

แล้วพิจารณาซึ่งกุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณาซึ่งกุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากฌาน แล้วพิจารณาฌาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรค พิจารณาผล

นิพพาน เป็นปัจจยแกโคตรภู แกโวทาน แก่มรรค แก่ผล แก่

อาววัชชะ โดยอาร์มมณปัจจย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ละแล้ว ภิเลสที่ข่มแล้ว รู้ซึ่งภิเลส

ทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

หทัยวัตถุ ฯลฯ อิตถินทรีย์ บุริสินทรีย์ ชีวิตินทรีย์ อาโปธาตุ ฯลฯ

กาวพิงการาหาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอัปปภูมิธรรม โดย

เจโตปริยญาณ

อาภาสานัญญาตนะ เป็นปัจจยแกวิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ

เป็นปัจจยแก่เนวสัณญานาสัณญาตนะ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอัปปภูมิธรรม เป็น

ปัจจยแกอิทธิวิชญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ

แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาววัชชะ โดยอาร์มมณปัจจย

[๒๓๕] สัปปภูมิธรรม เป็นปัจจยแก่อัปปภูมิธรรม โดยอธิปัตติปัจจย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคล กระทำ

โผฏฐัพพะทั้งหลายให้หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลคเพลินยিং เพราะ

กระทำความยินดีนั้นให้หนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

อัปปภูมิธรรม เป็นปัจจยแก่อัปปภูมิธรรม โดยอธิปัตติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็นอาร์มมณาริบัติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม

ฯลฯ กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ กุศลกรรม

ทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ ออกจากฌานแล้ว กระทำฌาน

ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์

อย่างหนักแน่น ฯลฯ กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจยแกโคตรภู แกโวทาน แก่มรรค แก่ผล โดย

อธิปัตติปัจจย

หทัยวัตถุ ฯลฯ อิตินทรีย์ ปริสินทรีย์ ชีวิตินทรีย์ อาโปธาตุ ฯลฯ บุคคล
กระทำกวีพิงการอาหารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลิน
ยิ่ง เพราะกระทำคามยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น
ทัญญู เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติรูปได้แก่ อธิปตธรรมที่เป็นอปปสิมมธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอปปสิมมธรรม โดย
อธิปตปัจจัย

อปปสิมมธรรม เป็นปัจจัยแก่สปปสิมมธรรม โดยอธิปตปัจจัย

คือ อธิปตธรรมที่เป็นอปปสิมมธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย ที่เป็นสปปสิมมธรรม โดยอธิปตปัจจัย

อปปสิมมธรรม เป็นปัจจัยแก่สปปสิมมธรรม และอปปสิมมธรรม
โดยอธิปตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาติรูปได้แก่ อธิปตธรรมที่เป็น อปปสิมมธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็น
สปปสิมมธรรม และอปปสิมมธรรม โดยอธิปตปัจจัย

[๒๓๖] อปปสิมมธรรม เป็นปัจจัยแก่อปปสิมมธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอปปสิมมธรรม ที่เกิดก่อนๆ ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่
ผลสมบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๒๓๗] อปปสิมมธรรม เป็นปัจจัยแก่อปปสิมมธรรม โดยสมนันตร
ปัจจัย

[๒๓๘] สปปสิมมธรรม เป็นปัจจัยแก่สปปสิมมธรรม โดยสหชาติ
ปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๖ นัย

๒. เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย มี ๕ นัย

[๒๓๙] สปปสิมมธรรม เป็นปัจจัยแก่อปปสิมมธรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยดู ฯลฯ

เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ดู เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ผลสมบัติ โดย
อุปนิสสยปัจจัย

อปปสิมมธรรม เป็นปัจจัยแก่อปปสิมมธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกติปณิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว
ให้ทาน ฯลฯ ถือทัญญู
บุคคลเข้าไปอาศัย ศีล ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ฯลฯ
โภชนะแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์
ศรัทธา ฯลฯ โภชนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ผลสมาบัติ
โดยอุปนิสสยะปัจจัย
[๒๔๐] สัมปฏิมุขธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิมุขธรรม โดยปุเรชาต
ปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ โผฏฐัพพะทั้งหลาย
โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น
บุคคลเห็นรูปด้วยทิพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพโสตธาตุ
รูปลายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญูณ โผฏฐัพพะตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญูณ โดยปุเรชาตปัจจัย
ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญูณ
กายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญูณ โดยปุเรชาตปัจจัย
อัปปปฏิมุขธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิมุขธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ ฯลฯ อิตถินทริย ปุริสนทริย
ชีวิตินทริย อาโปธาตุ ฯลฯ กวฬิงการาหาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ
โทมณัส เกิดขึ้น
ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย
ที่เป็นอัปปปฏิมุขธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
สัมปฏิมุขธรรม และอัปปปฏิมุขธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิมุขธรรม
โดยปุเรชาตปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ
และหทัยวัตถุ โผฏฐัพพะตนะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย
ที่เป็นอัปปปฏิมุขธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
[๒๔๑] อัปปปฏิมุขธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิมุขธรรม โดยปัจฉาชาต
ปัจจัย
คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอัปปปฏิมุขธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่
กายที่เป็นอัปปปฏิมุขธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย
ขันธทั้งหลายที่เป็นอัปปปฏิมุขธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายที่

เป็นสัปปฏินิพพานนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉิมชาติปัจฉิม

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอปปิณิพพาน ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจฉิมชาติปัจฉิม
เป็นสัปปฏินิพพาน และอปปิณิพพานนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉิมชาติปัจฉิม

พึงกระทำมูลแห่งห้วงข้อปัจฉิมทั้ง ๒

[๒๔๒] อปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติอปปิณิพพาน โดยอาสวณ
ปัจฉิม

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอปปิณิพพาน ที่เกิดก่อนๆ ฯลฯ โวทาน
เป็นปัจฉิมชาติอปปิณิพพาน โดยอาสวณปัจฉิม

[๒๔๓] อปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติอปปิณิพพาน โดยกัมมปัจฉิม

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิก

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นอปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติ
สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอปปิณิพพาน โดย
กัมมปัจฉิม

ที่เป็นนานาชนิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นอปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติ
วิปากขั้น และกฐัตตารูปทั้งหลาย ที่เป็นอปปิณิพพาน โดยกัมมปัจฉิม

อปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติอปปิณิพพาน โดยกัมมปัจฉิม

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิก

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นอปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติ
สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏินิพพาน โดย
กัมมปัจฉิม

ที่เป็นนานาชนิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นอปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติ
วิปากขั้น และกฐัตตารูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏินิพพาน โดยกัมมปัจฉิม

อปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติอปปิณิพพาน และอปปิณิพพาน โดย
กัมมปัจฉิม

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิก ฯลฯ

[๒๔๔] อปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติอปปิณิพพาน โดยวิปากปัจฉิม

คือ อปปิณิพพานที่เป็นวิปาก ฯลฯ มี ๓ นัย

[๒๔๕] อปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติอปปิณิพพาน โดยอาหารปัจฉิม

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นอปปิณิพพาน เป็นปัจฉิมชาติสัมปยุตตขั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอปปิณิพพาน โดยอาหารปัจฉิม

ในปฏิสนธิขณะ กวฬิงการาหาร เป็นปัจฉิมชาติอปปิณิพพาน
นี้ โดยอาหารปัจฉิม

ห้วงข้อปัจฉิมทั้ง ๒ ที่เหลือนอกนั้นพึงกระทำ ปฏิสนธิ กวฬิงการาหาร

พึงกระทำแม้ในหัวข้อปัจจัยทั้ง ๒ ในบทเบื้องปลาย

[๒๔๖] สัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิฆกรรม โดยอินทริยปัจจัย

คือ จักขุนทริย เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิฆกรรม กายินทริย เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ โดยอินทริยปัจจัย

อุปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิฆกรรม โดยอินทริยปัจจัย มี ๓ นัย

พึงกระทำชีวิตินทริย แม้ในหัวข้อปัจจัย ๓ ในบทเบื้องปลาย

สัปปฏิฆกรรมและอุปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิฆกรรม โดย
อินทริยปัจจัย

คือ จักขุนทริยและจักขุวิญญาณ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย ที่สหรรค
ด้วยจักขุวิญญาณ โดยอินทริยปัจจัย กายินทริย และกายวิญญาณ เป็นปัจจัย
แก่ขั้นทั้งหลายที่สหรรคด้วยกายวิญญาณ โดยอินทริยปัจจัย

[๒๔๗] ๑๗.๑ เป็นปัจจัยโดยฉานปัจจัย มี ๓ นัย

๑๗.๑ เป็นปัจจัยโดยมคคปัจจัย มี ๓ นัย

๑๗.๑ เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตปัจจัย มี ๑ นัย

[๒๔๘] สัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิฆกรรม โดยวิปยุตต
ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ จักขยตนะเป็นปัจจัยแก่อุปปฏิฆกรรม
กายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ โดยวิปยุตตปัจจัย

อุปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิฆกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นอุปปฏิฆกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปยุตต-
*ปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย ที่เป็น
อุปปฏิฆกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัย
แก่กายที่เป็นอุปปฏิฆกรรมนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

อุปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปฏิฆกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิฆกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย ใน
ปฏิสนธิขณะ ๑๗.๑

ที่เป็นปัจฉาชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอปปภินิหารม เป็นปัจจย
แก่กายที่เป็นสัปภินิหารมนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตตปัจจย

อปปภินิหารม เป็นปัจจยแก่สัปภินิหารม และอปปภินิหารม โดย
วิปปยุตตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอปปภินิหารม เป็นปัจจยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปภินิหารม และอปปภินิหารม โดยวิปปยุตต-
*ปัจจย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เป็นปัจฉาชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอปปภินิหารม เป็นปัจจยแก่
กายที่เป็นสัปภินิหารม และอปปภินิหารมนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตตปัจจย

[๒๔๕] สัปภินิหารม เป็นปัจจยแก่สัปภินิหารม โดยอติปัจจย

มี ๑ นัย หัวข้อปัจจยข้อแรกเหมือนกับปฏิจจวาร

สัปภินิหารม เป็นปัจจยแก่อปปภินิหารม โดยอติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่มหาภูตรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปภินิหารม เป็นปัจจย
แก่อาโปธาตุ โดยอติปัจจย มหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นสัปภินิหารม เป็นปัจจย
แก่จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตตารูปที่เป็นอุปาหารรูปทั้งหลายที่เป็นอปปภินิหารม โดย
อติปัจจย

โณฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจยแก่อิตถินทรีย แก่กวฬิงการาหาร โดยอติ
ปัจจย พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป อุดสมุฏฐานรูป ส่วนพวกอัสสนุสัตว์
ทั้งหลาย ฯลฯ

ที่เป็นปุเรชาต ได้แก่จักขุ ฯลฯ โณฏฐัพพะทั้งหลาย โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสเกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพโสตราตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญาณ โณฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจยแก่
กายวิญญาณ จักขายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะเป็นปัจจยแก่
กายวิญญาณ โดยอติปัจจย

สัปภินิหารม เป็นปัจจยแก่สัปภินิหารม และอปปภินิหารม โดย
อติปัจจย

คือ มหาภูตรูป ๑ ที่เป็นสัปภินิหารม เป็นปัจจยแก่มหาภูตรูป ๒
และอาโปธาตุ โดยอติปัจจย เหมือนกับปฏิจจวาร ตลอดถึงอัสสนุสัตว์

อปปภินิหารม เป็นปัจจยแก่อปปภินิหารม โดยอติปัจจย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปัจฉาชาต อาหาร อินทรีย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ชั้น ๑ ที่เป็นอัปปฏิภมม เป็นปัจฉัยแก่ชั้น ๓
ฯลฯ ตลอดถึงอสังขัตต

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ ฯลฯ อิตติทริย ปุริสนทริย
ชีวิตินทริย อาโปธาตุ ฯลฯ กวฬิงการาหาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ
โทมนัส เกิดขึ้น

หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปฏิภมม โดยนัตติปัจฉัย
ที่เป็นปัจฉชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปฏิภมม เป็นปัจฉัย
แก่กายที่เป็นอัปปฏิภมมนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจฉัย กวฬิงการาหาร เป็น
ปัจฉัยแก่กายที่เป็นอัปปฏิภมมนี้ โดยอติปัจฉัย รูปชีวิตินทริย เป็นปัจฉัยแก่
กฐัตตารูปทั้งหลายที่เป็นอัปปฏิภมม โดยอติปัจฉัย

อัปปฏิภมม เป็นปัจฉัยแก่สัปปฏิภมม โดยอติปัจฉัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉชาติ อาหาร อินทริย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปฏิภมม เป็นปัจฉัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิภมม โดยอติปัจฉัย

ในปฏิสนธิขณะ อาโปธาตุเป็นปัจฉัยแก่มหากฐัตตารูปทั้งหลายที่เป็นสัปปฏิภม
มม โดยอติปัจฉัย อาโปธาตุ เป็นปัจฉัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป กฐัตตารูป
ที่เป็นอุปาหารรูปทั้งหลาย ที่เป็นสัปปฏิภมม โดยอติปัจฉัย อาโปธาตุ เป็น
ปัจฉัยแก่จักขายตนะ แกโณฏฐัพพายตนะ โดยอติปัจฉัย พาหिरูป ฯลฯ
อาหารสมุฏฐานรูป อุตสมุฏฐานรูป ส่วนพวกอสังขัตตทั้งหลาย ฯลฯ

ที่เป็นปัจฉชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปฏิภมมเป็นปัจฉัยแก่
กายที่เป็นสัปปฏิภมมนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจฉัย กวฬิงการาหาร เป็นปัจฉัย
แก่กายที่เป็นสัปปฏิภมมนี้ โดยอติปัจฉัย รูปชีวิตินทริย เป็นปัจฉัยแก่
กฐัตตารูปทั้งหลายที่เป็นสัปปฏิภมม โดยอติปัจฉัย

อัปปฏิภมม เป็นปัจฉัยแก่สัปปฏิภมม และอัปปฏิภมม โดยอติ-

*ปัจฉัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉชาติ อาหาร อินทริย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นอัปปฏิภมม เป็นปัจฉัยแก่
ชั้น ๓ และที่เป็นสัปปฏิภมม และอัปปฏิภมม ฯลฯ เหมือนกับปฏิจวาร
ตลอดถึงอสังขัตต

ที่เป็นปัจฉชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปฏิภมม เป็นปัจฉัยแก่
กายที่เป็นสัปปฏิภมม และอัปปฏิภมมนี้ที่เกิดก่อน โดยอติปัจฉัย กวฬิง-
*การาหาร เป็นปัจฉัยแก่กายที่เป็นสัปปฏิภมม และอัปปฏิภมมนี้ โดยอติ-
*ปัจฉัย รูปชีวิตินทริย เป็นปัจฉัยแก่กฐัตตารูปทั้งหลายที่เป็นสัปปฏิภมม และ

อัปปฏิขกรรม โดยอติปัจจย

ต้ปปฏิขกรรม และอัปปฏิขกรรม เป็นปัจจยแกต้ปปฏิขกรรม โดย
อติปัจจย เหมือนกับปฏิจจวาร ตลอดถึงอัญญัตตัว

ต้ปปฏิขกรรม และอัปปฏิขกรรม เป็นปัจจยแกอัปปฏิขกรรม โดย
อติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอัปปฏิขกรรม และมหาภูต-
*รูปทั้งหลาย เป็นปัจจยแกจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอัปปฏิขกรรม ฯลฯ
เหมือนกับปฏิจจวาร ตลอดถึงอัญญัตตัว

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่สहरคด้วยจักขุวิญญาณและ
จักขายตนะ เป็นปัจจยแกขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่สहरคด้วยกาย-
*วิญญาณ และกายายตนะ เป็นปัจจยแกขันธ์ ๓ โดยอติปัจจย ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ต้ปปฏิขกรรม และอัปปฏิขกรรม เป็นปัจจยแกต้ปปฏิขกรรม และ
อัปปฏิขกรรม โดยอติปัจจย เหมือนกับปฏิจจวาร

[๒๕๐] ในเหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๓

ในอาร์มมณปัจจย มี " ๒

ในอธิปติปัจจย มี " ๔

ในอนันตรปัจจย มี " ๑

ในสมนันตรปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๑

ในสหชาตปัจจย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจย มี " ๖

ในนิสสยปัจจย มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจจย มี " ๒

ในปุเรชาตปัจจย มี " ๓

ในปัจจลาชาตปัจจย มี " ๓

ในอาเสวนปัจจย มี " ๑

ในกัมมปัจจย มี " ๓

ในวิปากปัจจย มี " ๓

ในอาหารปัจจย มี " ๓

ในอินทริยปัจจย มี " ๕

ในฌานปัจจย มี " ๓

ในมัคคปัจจย มี " ๓

ในสัมปยุตตปัจจย มี " ๑

ในวิปยุตตปัจจัย มี " ๔

ในอติปัจจัย มี " ๕

ในนัตติปัจจัย มี " ๑

ในวิคตปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๒๕๑] สัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปฏิฆกรรม โดยสหชาตปัจจัย

สัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปฏิฆกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาต-
*ปัจจัย

สัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม โดย
สหชาตปัจจัย

อัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปฏิฆกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาต-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
อาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

อัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปฏิฆกรรม โดยสหชาตปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

สัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม โดย
สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

สัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปฏิฆกรรม โดย
สหชาตปัจจัย

สัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปฏิฆกรรม โดย
สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย

สัปปฏิฆกรรม และอัปปฏิฆกรรม เป็นปัจจัยแก่สัปปฏิฆกรรม และ
อัปปฏิฆกรรม โดยสหชาตปัจจัย

[๒๕๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕ ๑๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาตปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นิสสปัจจัย มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุรชาติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕ ฯลฯ
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัตถปัจจัย มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๔

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๕๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓ ฯลฯ
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นันตรปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓ ฯลฯ
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๕๔] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒
 ในอธิปติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

พินฺนํอนุโลมมาติกา
ในอวิคตปัจจย กับปัจจยที่ไม่ใช่
เหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๕
ปัจจนียานุโลม จบ
สัปปฏิมทุกะ จบ
รูปีทุกะ
ปฏิจจวาร

[๒๕๕] รูปีธรรม อาศัยรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย คือ มหา-
*ภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฏัตตารูป
ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

อรูปีธรรม อาศัยรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย
คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม อาศัยหทัยวัตถุ
รูปีธรรม และอรูปีธรรม อาศัยรูปีธรรมเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย
คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม อาศัยหทัยวัตถุ
กฏัตตารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

อรูปีธรรม อาศัยอรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย
คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ
รูปีธรรม อาศัยอรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย
คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม ปฏิสนธิ
รูปีธรรม และอรูปีธรรม อาศัยอรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย
คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ

รูปีธรรม อาศัยรูปีธรรม และอรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย
คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม และมหาภูต-
*รูปทั้งหลายในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อรูปีธรรม อาศัยรูปีธรรม และอรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย
คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม และ
หทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

รูปีธรรม และอรูปีธรรม อาศัยรูปีธรรม และอรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม และ
หทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ กฏัตตารูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย

๔๑๔

[๒๕๖] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๓

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๑

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๑

ในกัมมปัจจัย มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๕

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอินทริยปัจจัย มี " ๕

ในฌานปัจจัย มี " ๕

ในมัคคปัจจัย มี " ๕

ในสัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในวิปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในอติปัจจัย มี " ๕

ในนัตติปัจจัย มี " ๓

ในวิคตปัจจัย มี " ๓

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

อนุโลม จบ

[๒๕๗] รูปีธรรม อาศัยรูปีธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

มี ๓ นัย

อรูปีธรรม อาศัยอรูปีธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒

๔๑๕

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วย
อุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย จึงกำหนด หัวข้อปัจจัย ๕ ว่าเป็นเหตุกะ

[๒๕๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ถณปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สังคปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๕๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๖๐] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในสหชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปุระชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในกัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอาหารปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอินทริยปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในฉานปัจฉิม กับ ๑๘๑ มี " ๕
ในมคคปัจฉิม กับ ๑๘๑ มี " ๑
ในสัมปยุตตปัจฉิม กับ ๑๘๑ มี " ๓
ในวิปยุตตปัจฉิม กับ ๑๘๑ มี " ๕
ในอติปัจฉิม กับ ๑๘๑ มี " ๕
ในนติปัจฉิม กับ ๑๘๑ มี " ๓
ในวิคตปัจฉิม กับ ๑๘๑ มี " ๓
ในอวิคตปัจฉิม กับ ๑๘๑ มี " ๕

ปัจฉิมยานุโลม จบ

แม่สหชาตวาร ก็เหมือนกับปฏิจจวาร

ปัจฉยวาร

[๒๖๑] รูปีธรรม อาศัยรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

คือ มหาภูตรูป ๑ ๑๘๑ เหมือนกับปฏิจจวาร

อรุปีธรรม อาศัยอรุปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอรุปีธรรม อาศัยหทัยวัตถุ ปฏิสนธิ

รูปีธรรม และอรุปีธรรม อาศัยรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอรุปีธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป

อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ปฏิสนธิ

หัวข้อปัจฉิมที่เหลือนอกนั้น พึงจำแนกเป็น ประวัติ ปฏิสนธิ อย่างนี้

[๒๖๒] อรูปีธรรม อาศัยอรุปีธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ

ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอรุปีธรรม อาศัยหทัยวัตถุ ปฏิสนธิ

อรุปีธรรม อาศัยอรุปีธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอรุปีธรรม ๑๘๑ ขันธ์ ๒ ๑๘๑ ปฏิสนธิ

อรุปีธรรม อาศัยรูปีธรรม และอรุปีธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหคตด้วยจักขุวิญญาณและจักขายตนะ

ขันธ์ ๒ ๑๘๑ ที่สหคตด้วยกายวิญญาณ ๑๘๑ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น

อรุปีธรรม และหทัยวัตถุ ขันธ์ ๒ ๑๘๑

๑๘๑

[๒๖๓] ในเหตุปัจฉิม มีหัวข้อปัจฉิม ๕

ในอาร์มมณปัจฉิม มี " ๓

ในอธิปัตติปัจฉิม มี " ๕

ในอนันตรปัจฉิม มี " ๓

ในสมันตรป้างัย	มี " ๓
ในสหชาติป้างัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญป้างัย	มีหัวข้อป้างัย ๖
ในนิสสยป้างัย	มี " ๕
ในอุปนนิสสยป้างัย	มี " ๓
ในปุเรชาติป้างัย	มี " ๓
ในอาเสวนป้างัย	มี " ๓
ในกัมมป้างัย	มี " ๕ ฯลฯ
ในมคคป้างัย	มี " ๕
ในสัมปยุตตป้างัย	มี " ๓
ในวิปยุตตป้างัย	มี " ๕
ในอติป้างัย	มี " ๕
ในนัตติป้างัย	มี " ๓
ในวิคตป้างัย	มี " ๓
ในอวิคตป้างัย	มี " ๕

อนุโลม จบ

[๒๖๔] รุปีธรรม อาศัยรูปีธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุป้างัย

คือ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสัญญสัต์ว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

อรุปีธรรม อาศัยอรุปีธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุป้างัย

คือ จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายตนะ

ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรุปีธรรม ซึ่งเป็นอเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกจณา ที่สหระคตด้วย

อุทธังจะ อาศัยหทัยวัตถุ

รูปีธรรม และอรุปีธรรม อาศัยรูปีธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุ-

*ป้างัย พึงกระทำปวัตติ ปฏิสนธิ

อรุปีธรรม อาศัยอรุปีธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุป้างัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นอรุปีธรรม ซึ่งเป็นอเหตุกะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ

โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกจณา ที่สหระคตด้วยอุทธังจะ อาศัยชั้นทั้งหลาย

ที่สหระคตด้วยวิจิกจณา ที่สหระคตด้วยอุทธังจะ

รูปีธรรม อาศัยอรุปีธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุป้างัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอรุปีธรรม ปฏิสนธิ

รูปีธรรม และอรุปีธรรม อาศัยอรุปีธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุ-

*ป้างัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอรูปธรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ

รูปธรรม อาศัยรูปธรรม และอรูปธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุ-

*ปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปธรรมและมหาภูตรูป
ทั้งหลาย ปฏิสนธิ

รูปธรรม อาศัยรูปธรรม และอรูปธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุ-

*ปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยจักขุวิญญาณและจักขายตนะ
ชั้น ๒ ฯลฯ ที่สหระคด้วยกายวิญญาณ ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็น
อรูปธรรม และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และหทัยวัตถุ

รูปธรรม และอรูปธรรม อาศัยรูปธรรม และอรูปธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ที่เป็นอเหตุกะ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอรูปธรรม และหทัย-

*วัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย ปฏิสนธิ

[๒๖๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉนปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคปัจจัย มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตปัจจัย มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตปัจจัย มี " ๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถิปัจจัย มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๖๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓ ๑๑
พึงกระทำให้หมด
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย
กับ ๑๑ มีหัวข้อปัจจัย ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย
กับ ๑๑ มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตปัจจัย
กับ ๑๑ มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตปัจจัย
กับ ๑๑ มี " ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถิปัจจัย
กับ ๑๑ มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย
กับ ๑๑ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๖๗] ในอาร์มมปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓
พึงกระทำให้หมด
ในฉานปัจจัย กับ ๑๑ มี " ๕
ในมคปัจจัย กับ ๑๑ มี " ๓ ๑๑
ในอวิคปัจจัย กับ ๑๑ มี " ๕

ปัจจัยนี้ยานุโลม จบ

แม่นิสสยวาร ก็เหมือนกับ ปัจจยวาร

สังสัณฐวาร

[๒๖๘] อรูปีธรรม คลุกเคล้ากับอรูปีธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ ชั้น ๓ คลุกเคล้ากับชั้น ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม ชั้น ๒ ๑๑

ปฏิสันธิ

[๒๖๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๑

ปัจจัยนี้ะกิติ การนับทั้ง ๓ กิติ สัมปยุตตวารกิติ ทั้งหมดพึงกระทำอย่าง
ที่กล่าวมาแล้ว มีหัวข้อปัจจัย ๑ เท่านั้น

ปัญหาวาร

[๒๗๐] อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจัย ปฏิสันธิ

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจัย ปฏิสันธิ

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม และอรูปีธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตต-
*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสันธิ

[๒๗๑] รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ อิตถินทรีย์ ปุริสินทรีย์ ชีวิตินทรีย์
อาโปธาตุ ฯลฯ กวฬิงการาหาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมณัส
เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย โผฏฐัพพา-
*ยตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

ชั้นทั้งหลายที่เป็นรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อทริวิธญาณ แก่ปุพเพนิวาสา-
*นุสสติญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้ว
พิจารณาซึ่งกุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณาซึ่งกุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน
จากมาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค ฯลฯ แล้วพิจารณาผล

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่
อวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ฯลฯ กิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ

กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปธรรม
โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอรูปธรรม โดยเจโต-
*ปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาตัญญาตนะ

ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปธรรม เป็นปัจจัยแก่อทวิวิชญาณ แก่เจโตปริย-
*ญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่นาคตตังสญาณ
แก่อวัชชะ โดยอาร์มณปัจจัย

[๒๓๒] รูปธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มณาริปี ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลกระทำ
กวจิการาหารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง
เพราะกระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิณฺฐิ
เกิดขึ้น

อรูปธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณาริปี สหชาตาริปี

ที่เป็นอาร์มณาริปี ได้แก่ ทาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค แก่ผล โดยอธิปัตติปัจจัย

บุคคลกระทำชั้นทั้งหลาย ที่เป็นอรูปธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
แล้ว ย่อมยินดี ฯลฯ รากะ เกิดขึ้น ทิณฺฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตาริปี ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นอรูปธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

อรูปธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริปี ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นอรูปธรรม
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

อรูปธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปธรรม และอรูปธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริปี ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นอรูปธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

[๒๓๓] อรูปธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นอรูปธรรม ที่เกิดหลังๆ และแก่ผลสมบัติ โดยอนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสมนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาตปัจจัย มี ๓ นัย

ในที่นี้ปัจจัยสงเคราะห์ไม่มี

๑๑. เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๖ นัย

๑๑. เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๓ นัย

ในที่นี้ปัจจัยสงเคราะห์ไม่มี

[๒๑๔] รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยฤดู ๑๑ โภชนะ

๑๑. เสนาสนะ แล้วให้ทาน ๑๑. ทำลายสงฆ์

ฤดู โภชนะ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ๑๑. แก่ผล สมาบัติ

โดยอุปนิสสยปัจจัย

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้ทาน

๑๑. ศีล ๑๑.

บุคคลเข้าไปอาศัยทุกข์ทางกายแล้ว ให้ทาน ๑๑. ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ๑๑. ทุกข์ทางกาย เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ๑๑. แก่ผลสมาบัติ

โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๑๕] รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่จักขุ ๑๑. หทัยวัตถุ ๑๑. กวฬิง-

*การอาหาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง ๑๑. โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูป ด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียง ด้วยทิพพโสตธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัย

แก่กายวิญญาณ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ

กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น

อรูปีธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

[๒๑๖] อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้

ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๒๑๗] อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอาเสวนปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น อรูปีธรรม ที่เกิดก่อนๆ ๑๑.

[๒๑๘] อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิก

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขั้นทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่วิปาก-

*ขั้นทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิก

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่กฤตตา-

*รูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม และอรูปีธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิก

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่วิปากขั้น

และกฤตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๒๓๕] อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยวิปากปัจจัย มี ๓ นัย

[๒๓๖] รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอาหารปัจจัย

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอาหารปัจจัย มี ๓ นัย

[๒๓๗] รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอินทริยปัจจัย

คือ รูปชีวิตินทรี เป็นปัจจัยแก่กฤตตารูปทั้งหลาย โดยอินทริยปัจจัย

รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอินทริยปัจจัย

คือ จักขุนทรี เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายินทรี เป็นปัจจัยแก่

กายวิญญาณ โดยอินทริยปัจจัย

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอินทริยปัจจัย มี ๓ นัย

รูปีธรรมและอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอินทริยปัจจัย

คือ จักขุนทรี และจักขุวิญญาณ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย ที่

สหคตด้วยจักขุวิญญาณ โดยอินทริยปัจจัย กายินทรี ๑๘๑

[๒๓๘] อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยฌานปัจจัย มี ๓ นัย

๑๘๑ เป็นปัจจัย โดยมีคคปัจจัย มี ๓ นัย

๑๘๑ เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๑ นัย

[๒๘๓] รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย
ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
อรูปีธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัย แก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลาย
ที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่กฤตคารูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย
ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่กาย
นี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๒๘๔] รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอติปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ อาหาร อินทริย์
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ตลอดถึงอสังขยัตถ์
กาวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย รูปชีวิตินทริย์ เป็นปัจจัย
แก่กฤตคารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอติปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม โดยอติปัจจัย
ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ กาวฬิงการาหาร โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น
ด้วยทิพพจักขุ ฯลฯ ด้วยทิพพโสตราตุ ฯลฯ
รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม โดย
อติปัจจัย
อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอติปัจจัย
คือ ขันธ ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ ขันธ ๒ ฯลฯ
ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่

กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

อรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม และอรูปีธรรม โดยอติปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐาน-

*รูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

รูปีธรรม และอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรี

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม และมหาภูตรูป

ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม และกาวพิง-

*การอาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอรูปีธรรม และ

รูปชีวิตินทรี เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอติปัจจัย

รูปีธรรม และอรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปีธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยจักขุวิญญาณ และ

จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ โดยอติปัจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๑

ที่เป็นอรูปีธรรม ที่สหคตด้วยกายวิญญาณ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓

โดยอติปัจจัย ชั้น ๒ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๑ ที่เป็นอรูปีธรรม และ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ ชั้น ๒ ฯลฯ

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนัตติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยวิคตปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอวิคตปัจจัย

[๒๘๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๒

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๔

ในอนันตรปัจจัย มี " ๑

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๑

ในสหชาติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอัญมณัมัญญปัจจัย	มี " ๖
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี " ๒
ในปุเรชาตปัจจัย	มี " ๑
ในปัจฉาชาตปัจจัย	มี " ๑
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๑
ในกัมมปัจจัย	มี " ๓
ในวิปากปัจจัย	มี " ๓
ในอาหารปัจจัย	มี " ๔
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๖
ในฌานปัจจัย	มี " ๓
ในมัคคปัจจัย	มี " ๓
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๑
ในวิปยุตตปัจจัย	มี " ๒
ในอติปัจจัย	มี " ๓
ในนัตติปัจจัย	มี " ๑
ในวิคตปัจจัย	มี " ๑
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๓
พึงนับอย่างนี้	

อนุโลม จบ

[๒๘๖] รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่รูปีธรรม โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่รูปีธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย

รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่รูปีธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่รูปีธรรม โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

รูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่รูปีธรรม โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย

รูปีธรรม และรูปีธรรม เป็นปัจจัยแก่รูปีธรรม โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

รูปธรรม และอรูปธรรม เป็นปัจจัยแก่อรูปธรรม โดยสหชาติปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยปุระชาตปัจจัย

[๒๘๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๘

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภิสสปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย มี " ๗ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย มี " ๔

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้จะ จบ

[๒๘๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๒๘๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอธิปัตติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

พึงกระทำอนุโลมมาติกา

ในอวิกตปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ปัจจนียานุโลม จบ

รูปีทุกะ จบ

โลกียทุกะ

ปฏิจจวาร

[๒๘๐] โลภยธรรม อาศัยโลภยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นโลภยธรรม

ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสันธิขณะ หทัยัตถุ อาศัยขั้นทั้งหลาย ขั้นทั้งหลาย

อาศัยหทัยัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทารูป

อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

โลภุตตรธรรม อาศัยโลภุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นโลภุตตรธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

โลภยธรรม อาศัยโลภุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นโลภุตตรธรรม

โลภยธรรม และโลภุตตรธรรม อาศัยโลภุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นโลภุตตรธรรม

ขั้น ๒ ฯลฯ

โลภยธรรม อาศัยโลภยธรรม และโลภุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นโลภุตตรธรรม และมหา-

*ภูตรูปทั้งหลาย

ฯลฯ

[๒๘๑] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๒

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๒

ในสมันตรปัจจัย	มี " ๒
ในสหชาติปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี " ๒
ในนิสสปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนิสสปัจจัย	มี " ๒
ในปุเรชาติปัจจัย	มี " ๒
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๒
ในกัมมปัจจัย	มี " ๕
ในวิปากปัจจัย	มี " ๕
ในอาหารปัจจัย	มี " ๕
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๕
ในฌานปัจจัย	มี " ๕
ในมัคคปัจจัย	มี " ๕
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๒
ในวิปปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในอติปัจจัย	มี " ๒
ในนัตติปัจจัย	มี " ๒
ในวิคตปัจจัย	มี " ๒
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

อนุโลม จบ

[๒๕๒] โลภยกรรม อาศัยโลภยกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นโลภยกรรม

ซึ่งเป็นเหตุกะ ขันธ์ ๒ ฯลฯ เหตุกปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังขัตตัว โมหะ

ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วย

วิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

ฯลฯ

[๒๕๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในอาเสวนมูลกนัย โนโลกุตตระ ในสุทธกอรูปภูมิ พึงกำหนดคำว่า
วิปาก ส่วนที่เหลือนอกนั้น พึงกระทำตามปรกติ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๔๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธปติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

บทที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย เป็นต้น เหมือนกับปัจจัยนี้ะ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๔๕] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ปัจจัยนี้ยานุโลม จบ

สหชาตวาร เหมือนกับปฏิจวาร

ปัจจัยวาร

[๒๔๖] โลภยธรรม อาศัยโลภยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นโลภยธรรม ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตต-

*สมุฏฐานรูป กุฎตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นโลกียธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

โลกุตตรธรรม อาศัยโลกียธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย คือ ชั้น
ทั้งหลาย ที่เป็นโลกุตตรธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

โลกียธรรม และโลกุตตรธรรม อาศัยโลกียธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ
ปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

โลกุตตรธรรม อาศัยโลกุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย มี ๓ นัย

โลกียธรรม อาศัยโลกียธรรม และโลกุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย

โลกุตตรธรรม อาศัยโลกียธรรม และโลกุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นโลกุตตรธรรม และหทัยวัตถุ

ชั้น ๒ ฯลฯ

โลกียธรรม และโลกุตตรธรรม อาศัยโลกียธรรม และโลกุตตรธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นโลกุตตรธรรม และหทัยวัตถุ

ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย

ฯลฯ

[๒๕๗] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๔

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๔

ในสมนันตรปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๔

ในนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๔

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๔

ในอาเสวนปัจฉัย	มี " ๔
ในกัมมปัจฉัย	มี " ๕
ในวิปากปัจฉัย	มี " ๕ ฯลฯ
ในมัคคปัจฉัย	มี " ๕
ในสัมปยุตตปัจฉัย	มี " ๔
ในวิปยุตตปัจฉัย	มี " ๕
ในอติปัจฉัย	มี " ๕
ในนติปัจฉัย	มี " ๔
ในวิคตปัจฉัย	มี " ๔
ในอวิคตปัจฉัย	มี " ๕

อนุโลม จบ

[๒๕๔] โลกียธรรม อาศัยโลกียธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นโลกียธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ตลอดถึง

อสังขยัตถ์ จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ

ชั้นทั้งหลายที่เป็นโลกียธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่

สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระตด้วย

วิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ และหทัยวัตถุ

ฯลฯ

[๒๕๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย มี " ๔

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย มี " ๓ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจฉัย มี " ๔

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย มี " ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย มี " ๕

ในโลกุตตระ ในอรุปภูมิ พึงกำหนดว่าวิปาก

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๔

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย มี " ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาหารปัจฉัย มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจฉัย มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฌานปัจฉัย มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่มัคคปัจฉัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๓๐๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธปติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

บทที่ว่าไม่ใช่อนันตรปัจจัย เป็นต้น เหมือนกับปัจจัยนี้ะ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๓๐๑] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ปัจจัยยานุโลม จบ

สังสังฐวาร

[๓๐๒] โลภยธรรม คลุกเคล้ากับโลภยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ คลุกเคล้ากับชั้น ๑ ที่เป็นโลภยธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

โลภุตตรธรรม คลุกเคล้ากับโลภุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ คลุกเคล้ากับชั้น ๑ ที่เป็นโลภุตตรธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

สังสังฐวารพึงให้พิสดารอย่างนี้ พร้อมด้วยการนับ มีหัวข้อปัจจัย ๒

สัมปยุตตวาร เหมือนกับสังสังฐวาร

ปัญหาวาร

[๓๐๓] โลภยธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นโลภยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และ

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยเหตุปัจจัย มี ๓ นัย

[๓๐๔] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ กระทำอุโบสถกรรม ฯลฯ แล้ว

พิจารณาซึ่งกุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

จากมาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาโคตรภู พิจารณาโวทาน พิจารณากิเลสที่ละ-

*แล้ว พิจารณากิเลสที่ข้ามแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลภยกรรม โดยความ

เป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นโลภยกรรม โดย

เจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณ์ญาตนะ อากิญจัญญาตนะ

เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาัญญาตนะ รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ

โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญญาณ แก่เจโต-

*ปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ

แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรค แก่ผล โดยอาร์มมณปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค แล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล

พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่อาวชชนะ โดย

อาร์มมณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นโลกุตตร-

*ธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่

บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๓๐๕] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณอธิปัตติ สหชาตอธิปัตติ

ที่เป็นอารัมมณชิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุปัสถกรรม ฯลฯ

ในกาลก่อน ฯลฯ จากมาน ฯลฯ

พระเสกขบุคคลทั้งหลาย กระทำโคตรภูให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

ฯลฯ กระทำโวทานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้วพิจารณา

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกียธรรม

ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำ-

*ความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตชิปติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นโลกียธรรม เป็นปัจจัยแก่-

*สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณชิปติ สหชาตชิปติ

ที่เป็นอารัมมณชิปติ ได้แก่ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค แก่ผล โดย

อธิปติปัจจัย

ที่เป็นสหชาตชิปติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัย

แก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณชิปติ สหชาตชิปติ

ที่เป็นอารัมมณชิปติ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำ-

*มรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้ว

พิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน โดยอธิปติปัจจัย

ที่เป็นสหชาตชิปติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัย

แก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม และโลกุตตรธรรม โดยอธิปติ-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตชิปติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นโลกุตตรธรรม

เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

[๓๐๖] โลกียธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกียธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้น

ทั้งหลายที่เป็นโลกียธรรม ที่เกิดหลังๆ ฯลฯ อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม

เป็นปัจจัยแก่โวทาน โดยอนันตรปัจจัย

โลกียธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่ผลสมบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะ ของบุคคลผู้ออกจาก
นิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมบัติ โดยอนันตรปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย มรรค เป็นปัจจัย
แก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผล โดยอนันตรปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ผล เป็นปัจจัยแก่ภูฏานะ โดยอนันตรปัจจัย

โลกียธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม โดยสมนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ปัจจัยสงเคราะห์ ไม่มี

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๒ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๓ นัย

[๓๐๗] โลกียธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมอุปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็น
โลกียธรรมแล้วให้ทาน ฯลฯ ยังวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ยังอภิญญาให้เกิดขึ้น
ยังสมบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นโลกียธรรม ฯลฯ เสนาสนะ แล้วให้ทาน

ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นโลกียธรรม ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่

เป็นโลกียธรรม ฯลฯ แก่ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล เป็นปัจจัยแก่วิบาก โดยอุปนิสสยปัจจัย

โลกียธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บริกรรมแห่งปฐมมรรค เป็นปัจจัย

แก่ปฐมมรรค โดยอุปนิสสยปัจจัย ฯลฯ บริกรรมแห่งจตุตถมรรค เป็นปัจจัย

แก่จตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมอุปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค

โดยอุปนิสสยปัจจัย ทุติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายเข้าไปอาศัยมรรค
แล้วยังสมาบัติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เข้าสมาบัติที่เกิดขึ้นแล้วพิจารณาเห็นสังขาร
โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา
มรรคของพระอริยะเหล่านั้น ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ความฉลาดในฐานะ
และอฐานะ โดยอุปนิสสยะปัจจัย ผลสมาบัติ เป็นปัจจัยแก่สุขทางกาย
โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๓๐๘] โลภยธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความ
เป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัส
เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ
รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โสทรฐัพพายตนะ เป็นปัจจัย
แก่กายวิญญาณ
ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย
ที่เป็นโลภยธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

โลภยธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ วัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์
ทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
[๓๐๙] โลภยธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย
คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นโลภยธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้
ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย
คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กาย
นี้ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๓๑๐] โลภยธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยธรรม โดยอาเสวนปัจจัย
คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นโลภยธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์
ทั้งหลายที่เป็นโลภยธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลม
เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวทาน โดยอาเสวนปัจจัย
โลภยธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอาเสวนปัจจัย
คือ โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดย

อาสวณปัจจัย

[๓๑๑] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นโลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นโลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่

วิบากขันธ และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

โลภุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภุตตรธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นโลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขันธทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นโลภุตตรธรรม เป็นปัจจัย

แก่วิบากขันธทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

โลภุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นโลภุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย

โดยกัมมปัจจัย

โลภุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม และโลภุตตรธรรม

โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นโลภุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และ

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๓๑๒] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ ขันธ ๑ ที่เป็นโลภยกรรม ซึ่งเป็นวิบาก เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปากปัจจัย ขันธ ๒ ฯลฯ ใน

ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

โลภุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภุตตรธรรม โดยวิปากปัจจัย มี ๓ นัย

[๓๑๓] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นโลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ กพพิงการาร

เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอาหารปัจจัย

โลภุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภุตตรธรรม โดยวิปากปัจจัย มี ๓ นัย

[๓๑๔] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยอินทริยปัจจัย

พึงกระทำปฏิสนธิ จักขุนทรียเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายินทรียเป็นปัจจัย

แก่กายวิญญาณโดยอินทริยปัจจัย รูปชีวิตินทรียเป็นปัจจัย แก่กฏัตตารูปทั้งหลาย

โดยอินทรีปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอินทรีปัจจัย มี ๓ นัย

[๓๑๕] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยฉนปัจจัย

มี ๑ นัย

โลกุตตรธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยมีคปัจจัย ในโลภยกรรม มี ๑ นัย ใน

โลกุตตรธรรม มี ๓ นัย

โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยสัมปยุตปัจจัย มี ๑ นัย

โลกุตตรธรรม ฯลฯ มี ๑ นัย

[๓๑๖] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยวิปปยุตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นโลภยกรรม เป็นปัจจัย

แกจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปปยุตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปปยุต-

*ปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย โดยวิปปยุตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขยตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ

กายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย

ที่เป็นโลภยกรรม โดยวิปปยุตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นโลภยกรรม เป็นปัจจัย

แก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตปัจจัย

โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยวิปปยุตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์

ทั้งหลายที่เป็นโลภยกรรม โดยวิปปยุตปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยวิปปยุตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัย

แกจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปปยุตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัย

แก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตปัจจัย

[๓๑๗] โลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่โลภยกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรี

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นโลภยกรรม เป็นปัจจัยแก่

ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ฯลฯ ตลอดถึงอสังขัตต

ที่เป็นปุระชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ เหมือนกับ
ปุระชาตปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกียธรรม โดย
อติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉายาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกียธรรม เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย กพพิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้
โดยอติปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย โดยอติ-
*ปัจจัย

โลกียธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอติปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ ปุระชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม โดยอติปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอติปัจจัย
คือ ขั้น ๑ ที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ โดยอติ-
*ปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม โดยอติปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉายาต
ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัย
แก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ที่เป็นปัจฉายาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม และโลกุตตรธรรม โดย
อติปัจจัย
คือ ขั้น ๑ ที่เป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ

โลกียธรรม และโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกียธรรม โดยอติ-
*ปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉายาต อาหาร อินทรีย์
ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ที่เป็นปัจฉายาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม และ
กพพิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย
ที่เป็นปัจฉายาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นโลกุตตรธรรม และ
รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
โลกียธรรม และโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดย

อติปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นโลกุตตรธรรม และหทัยวัตถุ

เป็นปัจฉัยแก่ชั้นที่ ๓ โดยอติปัจฉัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ฯลฯ เป็นปัจฉัย โดยนัตติปัจฉัย

ฯลฯ เป็นปัจฉัย โดยวิคตปัจฉัย

ฯลฯ เป็นปัจฉัย โดยอวิคตปัจฉัย

[๓๑๘] ในเหตุปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๔

ในอาร์มมณปัจฉัย มี " ๓

ในอธิปัตติปัจฉัย มี " ๔

ในอนันตรปัจฉัย มี " ๔

ในสมนันตรปัจฉัย มี " ๔

ในสหชาติปัจฉัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจฉัย มี " ๒

ในนิสสยปัจฉัย มี " ๓

ในอุปนนิสสยปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๔

ในปุรชาติปัจฉัย มี " ๒

ในปัจฉาชาติปัจฉัย มี " ๒

ในอาเสวนปัจฉัย มี " ๒

ในกัมมปัจฉัย มี " ๔

ในวิปากปัจฉัย มี " ๔

ในอาหารปัจฉัย มี " ๔

ในอินทริยปัจฉัย มี " ๔

ในฌานปัจฉัย มี " ๔

ในมคคปัจฉัย มี " ๔

ในสัมปยุตตปัจฉัย มี " ๒

ในวิปปยุตตปัจฉัย มี " ๓

ในอติปัจฉัย มี " ๓

ในนัตติปัจฉัย มี " ๔

ในวิคตปัจฉัย มี " ๔

ในอวิคตปัจฉัย มี " ๓

อนุโลม จบ

[๓๑๙] โลภิยธรรม เป็นปัจฉัยแก่โลภิยธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย

เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
ปุรชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

โลกิยธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยปุรชาติปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกิยธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติ-
*ปัจจัย

โลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกิยธรรม และโลกุตตรธรรม โดย
สหชาติปัจจัย

โลกิยธรรม และโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกิยธรรม โดยสหชาติ-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยอินทริยปัจจัย

โลกิยธรรม และโลกุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่โลกุตตรธรรม โดย
สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุรชาติปัจจัย

[๓๒๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๗

๑ล๑

- ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่นิสสยปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย มี " ๓
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุรชาติปัจจัย มี " ๖
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๓

๑ล๑

- ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคปัจจัย มี " ๓
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตปัจจัย มี " ๕
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตปัจจัย มี " ๔
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๔
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๗
- ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๔

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๓๒๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉัตติปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

ปัจจัยนี้านุโลม จบ

[๓๒๒] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอธิปติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๔

พึงกระทำอนุโลมมาติกา

ในวิคตปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้านุโลม จบ

โลกียทุกะ จบ

เกินจิวิญญูยทุกะ

ปฏิจจวาร

[๓๒๓] เกณจิวิญญูยธรรม อาศัยเกินจิวิญญูยธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

เคนจิวิญญูยธรรม และเคนจินวิญญูยธรรม อาศัยเคนจินวิญญูย-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ที่เป็นเคนจิวิญญูยธรรม และเคนจินวิญญูยธรรม
และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นเคนจินวิญญูยธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฐสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูป ที่เป็นอุปาทารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

เคนจิวิญญูยธรรม อาศัยเคนจิวิญญูยธรรม และเคนจินวิญญูย-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ที่เป็นเคนจิวิญญูยธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ชั้น ๑ ที่เป็นเคนจิวิญญูยธรรม และเคนจินวิญญูยธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฐสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูป ที่เป็นอุปาทารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

เคนจินวิญญูยธรรม อาศัยเคนจิวิญญูยธรรม และเคนจินวิญญูย-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ที่เป็นเคนจินวิญญูยธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ชั้น ๑ ที่เป็นเคนจินวิญญูยธรรม และเคนจิวิญญูยธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฐสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูป ที่เป็นอุปาทารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

เคนจิวิญญูยธรรม และเคนจินวิญญูยธรรม อาศัยเคนจิวิญญูย-
*ธรรม และเคนจินวิญญูยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ที่เป็นเคนจิวิญญูยธรรม และเคนจินวิญญูยธรรม
และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นเคนจิวิญญูยธรรม และเคนจิ-
*นวิญญูยธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฐสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูป ที่เป็นอุปาทารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ฯลฯ

[๓๒๔] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มณปัจจัย มี " ๕

ในอวิกตปัจจัย มี " ๕

อนุโลม จบ

[๓๒๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

การนับทั้งสี่พึงกระทำให้บริบูรณ์อย่างนี้

สหชาตวารกัฏฐี ปัจจัยวารกัฏฐี นิสสยวารกัฏฐี สังสัจจวารกัฏฐี สัมปยุตต-
*วารกัฏฐี พึงให้พิสดารอย่างนี้

ปัจจัยวาร พึงแสดง หทัยวัตถุ และอายตนะห้า พึงกระทำตามสมควร

ปัญหาวาร

[๓๒๖] เกณจิณฺเญยฺยธรรม เป็นปัจจัยแก่เกณจิณฺเญยฺยธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นเกณจิณฺเญยฺยธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

ฯลฯ

[๓๒๗] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในวิคตปัจจัย มี " ๕

อนุโลม จบ

[๓๒๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

ปัจจนียะ จบ

การนับทั้งสี่พึงกระทำให้บริบูรณ์อย่างนี้

เกณจิณฺเญยฺยทุกะ จบ

อาสวทุกะ

ปฏิจจวาร

[๓๒๙] อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิณฺฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ กามาสวะ อวิชาสวะ
อาศัยทิณฺฐาสวะ กามาสวะ ทิณฺฐาสวะ อาศัยอวิชาสวะ อวิชาสวะ อาศัย
ภวาสวะ อวิชาสวะ อาศัยทิณฺฐาสวะ

พึงผูกจักรนัย แม้อย่างหนึ่งๆ

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาสวสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยอาสวธรรม
อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ สัมปยุตตันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยกามาสวะ

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยันธ์ ๑ ที่ไม่ใช่อาสวธรรม
พันธ์ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยพันธ์ทั้งหลาย พันธ์ทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฤตคารูป ที่เป็นอุปาทารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ อาสวะ ๔ อาศัยพันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม
อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ันธ์ ๓ ที่เป็นอาสวธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยพันธ์ ๑
ที่ไม่ใช่อาสวธรรม พันธ์ ๒ ฯลฯ

อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ และสัมปยุตตันธ์
ทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยพันธ์ ๑ ที่ไม่ใช่อาสวธรรม
และอาสวธรรมทั้งหลาย พันธ์ ๒ ฯลฯ

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม และธรรม
ที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ันธ์ ๓ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
พันธ์ ๑ ที่ไม่ใช่อาสวธรรม และกามาสวะ พันธ์ ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ

[๓๓๐] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

อนุโลม จบ

[๓๓๑] ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่อาสวธรรม
ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย
อาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ตลอดถึงอสังขสัตว์

อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย
คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

[๓๓๒] ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยอาสวธรรมทั้งหลาย
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม
ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ
ตลอดถึงอสังขสัตว์

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยอาสวธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
 ฯลฯ

[๓๓๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสัยปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ถณปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๓๓๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสัยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๓๓๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มี " ๒

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในมคคปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๒

ปัจจัยนี้ยานุโลม จบ

สหชาตวาร เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัจจัยวาร

[๓๓๖] อาสวธรรม อาศัยอาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย อาสว-

*มูลกนัย มี ๓ นัย เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่อาสวธรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายอาศัย
หทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตตารูป ที่เป็นอุปาทารูปอาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย
ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาสวธรรมทั้งหลาย อาศัยชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม อาสว-

*กรรมทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

อาสวกรรม และกรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม อาศัยกรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ที่เป็นอาสวกรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่-

*ไม่ใช่อาสวกรรม ชั้น ๒ ฯลฯ อาสวกรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ

อาสวกรรม อาศัยอาสวกรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ และหทัยวัตถุ

พึงผูกจักรนัย

กรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม อาศัยอาสวกรรม และกรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่อาสวกรรม

และอาสวกรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวกรรม อาศัย
อาสวกรรม และหทัยวัตถุ

อาสวกรรม และกรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม อาศัยอาสวกรรม และกรรม
ที่ไม่ใช่อาสวกรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น

๑ ที่ไม่ใช่อาสวกรรม และกามาสวะ ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยกามาสวะ

และหทัยวัตถุ

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ

[๓๓๗] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปติปัจจัย มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในวิคตปัจจัย มี " ๕

อนุโลม จบ

[๓๓๘] กรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม อาศัยกรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่อาสวธรรม
ซึ่งเป็นอเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ อเหตุกปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังขยัตถ์ จักขุวิญญาณ
อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม
ซึ่งเป็นอเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ

อาสวธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และหทัยวัตถุ

[๓๓๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ขันธ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

การนับทั้งปวง พึงนับอย่างนี้

นิสสยวาร เหมือนกับ ปัจจัยวาร

สังสัจจวาร

[๓๔๐] อาสวธรรม คลุกเคล้ากับอาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ คลุกเคล้ากับกามาสวะ

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ

[๓๔๑] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๓๔๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉนปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตปัจจัย มี " ๕

การนับก็ดี สัมปยุตตวารก็ดี เหมือนกับ สังสัจจวาร

ปัญหาوار

[๓๔๓] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ กามาสวะ เป็นปัจจัยแก่วิชชาสวะ อวิชชาสวะ โดยเหตุปัจจัย
ภวาสวะ เป็นปัจจัยแก่อวิชชาสวะ โดยเหตุปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยเหตุปัจจัย
คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย
อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ กามาสวะ เป็นปัจจัยแก่วิชชาสวะ อวิชชาสวะ สัมปยุตตขันธ์
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยเหตุปัจจัย
คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย
และอาสวธรรม โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสว-
*ธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย
อาสวธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
อาสวธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรมเป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๓๔๔] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาอสังขารทั้งหลาย อสังขารทั้งหลาย เกิดขึ้น
อสังขาร เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อสังขาร โดยอาร์มณปัจจัย
คือ เพราะปรารถนาอสังขารทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อสังขาร
เกิดขึ้น

อสังขาร เป็นปัจจัยแก่อสังขาร และธรรมที่ไม่ใช่อสังขาร
โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาอสังขารทั้งหลาย อสังขาร และสัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่อสังขาร เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อสังขาร โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ จากณาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณา
นิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่

อาวัชชนะ โดยอาร์มณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่ไม่ใช่อสังขาร ฯลฯ กิเลส
ทั้งหลายที่ข่มแล้ว ฯลฯ รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อสังขาร โดยความ
เป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิวจักขุ ฟังเสียงด้วยทิวโสตธาตุ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่ไม่ใช่อสังขาร โดย
เจโตปริยญาณ

อากาสนัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่นวสัณฐานาสนัญญาตนะ รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อสังขาร เป็นปัจจัยแก่อธิวิชญาณ แก่เจโตปริย-
*ญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่
อาวัชชนะ โดยอาร์มณปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อสังขาร เป็นปัจจัยแก่อสังขาร โดยอาร์มณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทานแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพณียิ่งซึ่งทานนั้น เพราะปรารถ
ความยินดีนั้น อสังขารทั้งหลาย เกิดขึ้น

ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ ฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพณียิ่ง ซึ่ง-

*ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม ให้นึกแน่นแล้ว เพราะปรารถนาคมนดินนั้น
อาสวธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
อาสวธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ มีอธิบายเหมือนกับข้อความตามบาลีตอนที่สอง บุคคล
ย่อมยินดีย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะปรารถนาคมนดินนั้น อาสวธรรม และ
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาอาสวธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาสวธรรม
ทั้งหลาย เกิดขึ้น

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
อาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาอาสวธรรม และสัมปยุตตขั้น ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่
อาสวธรรม เกิดขึ้น

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และ
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาอาสวธรรม และสัมปยุตตขั้น อาสวธรรม และ
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

[๑๔๕] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มณอธิปัตติ ได้แก่ เพราะกระทำอาสวธรรม
ทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น อาสวธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น มี ๓ นัย

พึงกระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เหมือนกับอาร์มณปัจจัย
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
อธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัตติ สหชาตอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มณอธิปัตติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

ในกาลก่อน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค ฯลฯ ผล ฯลฯ กระทำนิพพานให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดย
อธิปัตติปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม

ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง
เพราะกระทำความยินดีนั้นให้หนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น
ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่ อธิปตัสสัทธิที่ไมใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปตปัจจัย
ธรรมที่ไมใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอธิปตปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณชาติปติ สหชาติปติ
ที่เป็นอารัมมณชาติปติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ บุคคลกระทำขันธทั้งหลายที่
ไมใช่อาสวธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง
เพราะกระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น อาสวธรรมทั้งหลาย
เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่ อธิปตัสสัทธิที่ไมใช่อาสวธรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ อาสวธรรมทั้งหลาย โดยอธิปตปัจจัย
ธรรมที่ไมใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไมใช่
อาสวธรรม โดยอธิปตปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณชาติปติ สหชาติปติ
ที่เป็นอารัมมณชาติปติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ บุคคลกระทำขันธทั้งหลายที่
ไมใช่อาสวธรรมให้หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำ
ความยินดีนั้นให้หนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น
ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่ อธิปตัสสัทธิที่ไมใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธ อาสวธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปตปัจจัย
อาสวธรรม และธรรมที่ไมใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดย
อธิปตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณชาติปติ ได้แก่ บุคคลกระทำอาสวธรรมและ
สัมปยุตตขันธทั้งหลายให้หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ฯลฯ อาสวธรรมทั้งหลาย
เกิดขึ้น มี ๓ นัย พึงกระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

[๓๔๖] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ อาสวธรรมที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้น
โดยอนันตรปัจจัย

อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไมใช่อาสวธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ อาสวธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้นก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย ที่
ไมใช่อาสวธรรม ที่เกิดขึ้นหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย อาสวธรรมทั้งหลายเป็น
ปัจจัยแก่ภูฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไมใช่อาสวธรรม

โดยอนันตรปัจจัย

คือ อาสวธรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรมทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลม เป็น
ปัจจัยแก่โคตรภู แก่ผลสมภาติ โดยอนันตรปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นอาสวธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
อาสวธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
อาสวธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอนันตร-
*ปัจจัย

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม
โดยอนันตรปัจจัย มี ๓ นัย

อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยสมนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๕ นัย และพึงแสดง หทัยวัตถุ

[๓๔๓] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อาสวธรรมทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่

อาสวธรรมทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ นัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้วให้ทาน

ฯลฯ ยังสมภาติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัย ศีล ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ ศรัทธา ฯลฯ แก่ผลสมภาติ

โดยอุปนิสยปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม โดยอุปนิสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสยะ อนันตรูปนิสยะ ปกตูปนิสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว

ก่อนมานะ ถือทิฏฐิ คีล ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจฉัยแก่ ราคะ ฯลฯ แก่ความ

ปรารถนา โดยอุปนิสยปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่

อาสวธรรม โดยอุปนิสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสยะ อนันตรูปนิสยะ ปกตูปนิสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว

ก่อนมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัย คีล ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ

ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจฉัยแก่ ราคะ ฯลฯ แก่ความ

ปรารถนา โดยอุปนิสยปัจฉัย

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม

โดยอุปนิสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสยะ อนันตรูปนิสยะ ปกตูปนิสยะ

มี ๓ นัย

[๓๔๘] ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม

โดยปุเรชาตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ หทัยวัตถุ ฯลฯ

พึงให้พิสดารอย่างนี้

โณฏฐัพพายตนะ เป็นปัจฉัยแก่กายวิญญูณ โดยปุเรชาตปัจฉัย

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจฉัยแก่จักขุวิญญูณ

กายายตนะ เป็นปัจฉัยแก่กายวิญญูณ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย

ที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยปุเรชาตปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม โดยปุเรชาตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลกระทำหทัยวัตถุให้

หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาความ

ยินดีนั้น อาสวธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรมทั้งหลาย
โดยปุเรชาตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
อาสวธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ บุคคลกระทำจักขุให้หนักแน่นแล้ว
ย่อมยินดี ย่อมเพติดเพลินซึ่งจักขุ เพราะปรารถนาคามยินดีนั้น อาสวธรรม
และสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และ
อาสวสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอาสวธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

[๓๔๕] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย

คือ อาสวธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่ภพนี้ที่เกิดก่อน โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่
ภพนี้ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม
โดยปัจฉาชาตปัจจัย

คือ อาสวธรรม ที่เกิดภายหลัง และสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจจัย
แก่ภพนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๓๕๐] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอาเสวนปัจจัย
มี ๕ นัย

[๓๕๑] ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม
โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาขณิก

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ เจตนาที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-
*ขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่
วิบากขันธ์ และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตอาสวธรรม
ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
อาสวธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตจันท์ และ
อาสวธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๓๕๒] ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม
โดยวิปากปัจจัย มี ๑ นัย

[๓๕๓] ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม
โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตจันท์
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอาหารปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตอาสว-
*ธรรมทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
อาสวธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตจันท์
อาสวธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

[๓๕๔] ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม
โดยอินทริยปัจจัย

คือ อินทริย์ทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตจันท์
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอินทริยปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ จักขุนทริย์ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายินทริย์
เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ โดยอินทริยปัจจัย รูปชีวิตินทริย์ เป็นปัจจัยแก่
กฐัตตารูปทั้งหลาย โดยอินทริยปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยมคคปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ นัย

[๓๕๕] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
วิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ อาสวกรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ อาสวกรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ภพนี้
ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

กรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม โดย
วิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปยุตต
ปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขยตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายตนะ
เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวกรรม
โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจัยแก่
ภพนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

กรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่อาสวกรรม
ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

กรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวกรรม และกรรมที่ไม่ใช่
อาสวกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่อาสวกรรม
และสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

อาสวกรรม และกรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่ไม่ใช่
อาสวกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ อาสวกรรม และสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ อาสวกรรม และสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่ภพนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๓๕๖] อาสวกรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวกรรม โดยอัติปัจจัย

คือ กามาสวะ เป็นปัจจัยแก่ทิฏฐาสวะ โดยอัติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอติปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ อาสวธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่อาสวธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่
เกิดก่อน โดยอติปัจจัย
อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม
โดยอติปัจจัย
คือ กามาสวะ เป็นปัจจัยแก่ทิฏฐาสวะ แก่วิชชาสวะ แก่สัมปยุตต-
*ขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
อติปัจจัย
มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓
ตลอดถึงอสังขสัจจะ
ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
 ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น
บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพโสตธาตุ
รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพะายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย
อติปัจจัย
ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้
โดยอติปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กฐัตตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอติปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่
อาสวธรรมทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลกระทำหทัยวัตถุให้หนักแน่น
แล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาความยินดีนั้น
อาสวธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรมทั้งหลาย
โดยอติปัจจัย
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่

อาสวกรรม โดยอติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจยแก่ชั้น ๓
อาสวกรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจย ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

อาสวกรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจยแก่อาสวกรรม โดย
อติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ กามาสวะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่
อาสวกรรม เป็นปัจจยแก่อวิชชาสวะ โดยอติปัจจย

พึงผูกจักรนัย

กามาสวะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ทัญญาสวะ แก่อวิชชาสวะ
โดยอติปัจจย

อาสวกรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
อาสวกรรม โดยอติปัจจย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่ไม่ใช่อาสวกรรม และอาสวกรรม
ทั้งหลาย เป็นปัจจยแก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจย
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ อาสวกรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจย
แก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจย

อาสวกรรมทั้งหลาย และหทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่
อาสวกรรม โดยอติปัจจย

ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่ อาสวกรรมทั้งหลาย และกวจิณการหาร เป็น
ปัจจยแก่กายนี้ โดยอติปัจจย

ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่ อาสวกรรมทั้งหลาย และรูปชีวิตินทรีย์ เป็น
ปัจจยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจย

อาสวกรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม เป็นปัจจยแก่อาสวกรรม และ
ธรรมที่ไม่ใช่อาสวกรรม โดยอติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่ไม่ใช่อาสวกรรม และกามาสวะ เป็น
ปัจจยแก่ชั้น ๓ ทัญญาสวะ อวิชชาสวะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อติปัจจย ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ กามาสวะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ทัญญาสวะ
อวิชชาสวะ และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

พึงผูกจกัณย

[๓๕๗] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๗

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๕

ในนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๓

ในปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๓

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในกัมมปัจจัย มี " ๓

ในวิปากปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๓

ในมคคปัจจัย มี " ๕

ในสัมปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในวิปปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในอติปัจจัย มี " ๕

ในวิคตปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

อนุโลม จบ

[๓๕๘] อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
ปัจฉาชาติปัจจัย

อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม

โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดย

อาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยอุปนิสสยปัจฉัย
เป็นปัจฉัยโดยปุเรชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยปัจฉาชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยกัมม-
*ปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยอาหารปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยอินทริยปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย
เป็นปัจฉัยโดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยอุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย
ปุเรชาติปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย
อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยปุเรชาติปัจฉัย

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม
โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยอุปนิสสยปัจฉัย
เป็นปัจฉัยโดยปุเรชาติปัจฉัย

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย
อุปนิสสยปัจฉัย

อาสวธรรม และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม
และธรรมที่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยสหชาติปัจฉัย
เป็นปัจฉัยโดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๓๕๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย มี " ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย มี " ๕

ในปัจฉัยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย มี " ๕

ปัจฉินิยะ จบ

[๓๖๐] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย

กับเหตุปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๗

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสัยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๓๖๑] ในอาร์มมปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงกระทำบทที่เป็นอนุโลมให้บริบูรณ์

ในอวิคปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ปัจจัยยานุโลม จบ

อสาวกะ จบ

สาวกะ

ปฏิจวาร

[๓๖๒] สาสวธรรม อาศัยสาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสาสวธรรม

ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายอาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูปที่เป็นอุปาทารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

อนาสวธรรม อาศัยอนาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอนาสวธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

สาธธรรม อาศัยอนาสธธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอนาสธธรรม

สาธธรรม และอนาสธธรรม อาศัยอนาสธธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอนาสธธรรม

ชั้น ๒ ฯลฯ

สาธธรรม อาศัยสาธธรรม และอนาสธธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอนาสธธรรม และ

มหาภูตรูปทั้งหลาย

โลภยทุกะ ในจุพันตรทุกะนั้นใด พึงกระทำนั้นนั้น ไม่มีแตกต่างกัน

สาธทุกะ จบ

อาสวสัมปยุตทุกะ

ปฏิจจวาร

[๓๖๓] อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

อาสววิปปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม

โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตต-

*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสวสัมปยุตต-

*ธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่

สหระคด้วยโทมนัส ชั้น ๒ ฯลฯ

อาสววิปปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสววิปป-

*ยุตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะที่สหระคด้วยโทมนัส

ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสันธิขณะ หทัยัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย

หทัยัตถุ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๓ มหา-

*ภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป ภูตคารูป ที่เป็น

อุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้น อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วย
โทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา
ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

อาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วย
โทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม
และอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วย
โทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

[๓๖๔] อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ
อาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ โมหะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา
ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และโมหะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่
สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ชั้น ๒ ฯลฯ

อาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอัสววิปยุตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ
ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

อัสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอัสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่
สหระคด้วยวิจิณณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

อัสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอัสวสัมปยุตตธรรม และอัสววิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วย
วิจิณณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

[๓๖๕] อัสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอัสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอริปิปัจจัย มี ๓ นัย

อัสววิปยุตตธรรม อาศัยอัสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อริปิปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอัสววิป-
*ยุตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส
มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

อัสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอัสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อริปิปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส
อัสวสัมปยุตตธรรม และอัสววิปยุตตธรรม อาศัยอัสววิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอริปิปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่
สหระคด้วยโทมนัส

อัสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอัสวสัมปยุตตธรรม และอัสววิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปิปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยโทมนัส และโมหะ
ชั้น ๒ ฯลฯ

อัสววิปยุตตธรรม อาศัยอัสวสัมปยุตตธรรม และอัสววิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปิปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอัสวสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส
และโมหะ

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตต-
*ธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปิปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วย
โทมนัส และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปัจจัยทั้งปวง พึงให้พิสดารอย่างทีกล่ามาแล้ว

ฯลฯ

[๓๖๖] ในเหตุปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๖
ในอริปิปัจจัย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจัย	มี " ๖
ในสมนันตรปัจจัย	มี " ๕
ในสหชาติปัจจัย	มี " ๖
ในอัญญมัญญปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๖
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๖
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในปุรชาติปัจจัย	มี " ๖
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๕
ในกัมมปัจจัย	มี " ๖
ในวิปากปัจจัย	มี " ๕
ในอาหารปัจจัย	มี " ๕
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๖
ในฌานปัจจัย	มี " ๕
ในมคคปัจจัย	มี " ๕
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๖
ในวิปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในอติปัจจัย	มี " ๕
ในนคติปัจจัย	มี " ๖
ในวิคตปัจจัย	มี " ๖
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

อนุโลม จบ

[๓๖๗] อาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัย

ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยวิจิกจนา ที่สหคด้วยอุทฺธจจะ

อาสววิปยุตตธรรม อาคัยอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขั้น ๑ ที่เป็นอาสววิปยุต-
*ธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ขั้น ๒ ฯลฯ เหตุกปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังญัตตัว
[๓๖๔] อาสววิปยุตตธรรม อาคัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
อาสววิปยุตตธรรม อาคัยอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
อาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม
จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยโมหะ ที่สหคด้วยโพนัส ที่สหคด้วยวิจิกจนา ที่
สหคด้วยอุทฺธจจะ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถุ อาคัยขั้นทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ
ตลอดถึงอสังญัตตัว

อาสววิปยุตตธรรม อาคัยอาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขั้นทั้งหลายที่สหคด้วย
โพนัส ที่สหคด้วยวิจิกจนา ที่สหคด้วยอุทฺธจจะ และโมหะ

[๓๖๕] อาสวสัมปยุตตธรรม อาคัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอธิปัตปัจจัย

ฯลฯ

[๓๖๖] อาสวสัมปยุตตธรรม อาคัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะปุเรชาติปัจจัย

คือ ในอรุณภูมิ ขั้น ๓ อาคัยขั้น ๑ ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
ขั้น ๒ ฯลฯ

อาสววิปยุตตธรรม อาคัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ปุเรชาติปัจจัย

คือ ในอรุณภูมิ โมหะ ที่สหคด้วยวิจิกจนา ที่สหคด้วยอุทฺธจจะ
อาคัยขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยวิจิกจนา ที่สหคด้วยอุทฺธจจะ จิตตสมุฏฐาน-
*รูป อาคัยขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม อาคัยอาสวสัมปยุตต-

*กรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจฉัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๓ และโมหะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วย
วิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ ชั้น ๒ ฯลฯ

อสาวิปปยุตตกรรม อาศัยอสาวิปปยุตตกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ปุระชาตปัจฉัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอสาวิปปยุตตกรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอสาวิปปยุตตกรรม
จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา
ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ ปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังญัตถ์

อสาวิปปยุตตกรรม อาศัยอสาวิปปยุตตกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ปุระชาตปัจฉัย

คือ ในอรูปภูมิ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วย
วิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ

อสาวิปปยุตตกรรม อาศัยอสาวิปปยุตตกรรม และอสาวิปปยุตต-
*กรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจฉัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่
สหระคด้วยอุทฺธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

อสาวิปปยุตตกรรม อาศัยอสาวิปปยุตตกรรม และอสาวิปปยุตต-
*กรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอสาวิปปยุตตกรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
โทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ และโมหะ มี ๒ นัย

๑. ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจฉัย มี ๕ นัย

๑. ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจฉัย มี ๕ นัย

[๓๓๑] อสาวิปปยุตตกรรม อาศัยอสาวิปปยุตตกรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะกัมมปัจฉัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอสาวิปปยุตตกรรม
อสาวิปปยุตตกรรม อาศัยอสาวิปปยุตตกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
กัมมปัจฉัย

คือ วิปปยุตตเจตนา อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอสาวิปปยุตตกรรม
อสาวิปปยุตตกรรม อาศัยอสาวิปปยุตตกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
กัมมปัจฉัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระค

ด้วยวิจิตรจินา ที่สพรคด้วยอุทธรังจะ

อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ สัมปยุตตเจตนา อาศัยขันธทั้งหลายที่สพรคด้วยโทมนัส ที่
สพรคด้วยวิจิตรจินา ที่สพรคด้วยอุทธรังจะ และโมหะ

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฌานปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะมัคคปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๓๗๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ชีวิตปัจจัย มี " ๓

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๓๓๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ชีวิตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

อนุโลมปัจจัยนี้า จบ

[๓๓๔] ในอารมณ์ปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในกัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอาหารปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในมคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในวิปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ปัจจัยยานุโลม จบ

สหชาตวาร เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัจจัยวาร

[๓๓๕] อาสวสัมปยุตตธรรม อาคัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย มี ๓ นัย เหมือนกับ ปฏิจวาร

อาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสววิปยุตต-
*ธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยโถมันธ ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูป
ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม
อาศัยหทัยวัตถุ โมหะที่สหระคด้วยโถมันธ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระค
ด้วยอุทธัจจะ อาศัยหทัยวัตถุ

อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ สัมปยุตต-
*ชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะที่สหระคด้วยโถมันธ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระค
ด้วยอุทธัจจะ

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตต-
*สมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
อาศัยโมหะที่สหระคด้วยโถมันธ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโถมันธ และโมหะ อาศัยหทัยวัตถุ

อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยโถมันธ ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

อาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโถมันธ
ที่สหระคด้วยโถมันธ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ

โมหะที่สหระคด้วยโทมนัส อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส และ
หทัยวัตถุ

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตต-
*ธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่สหระค
ด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น ๒
 ฯลฯ ชั้น ๓ และโมหะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยโทมนัส และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ

[๓๗๖] อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอาร์มมณปัจจัย มี ๓ นัย เหมือนกับปฏิจวาร

อาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ จักขุวิญญาณ
อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสว-
*วิปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยหทัยวัตถุ

อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ-
*ปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ สัมปยุตต-
*ชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระค
ด้วยอุทธัจจะ

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสววิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ อาศัยหทัยวัตถุ

อาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ

อาสววิปยุตตธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม

เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ โมหะที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วย
อุทธังจะ อาศัยขันธทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่
สหระคด้วยอุทธังจะ และหทัยวัตถุ

อาสวสัมปยุตตรธรรม และอาสววิปยุตตรธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตต-
*ธรรม และอาสววิปยุตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ ขันธ์ ๓ และโมหะ อาศัยขันธ ๑ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่
สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธังจะ และหทัยวัตถุ ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ฯลฯ เพราะอริปิปัจจย

ฯลฯ เพราะอนันตรปัจจย

ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจย

[๓๗๗] ในเหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๕

ในอาร์มมณปัจจย มี " ๕

ในปัจจยทั้งปวง มี " ๕

ในกัมมปัจจย มี " ๕

ในวิปากปัจจย มี " ๑

ในอวิคตปัจจย มี " ๕

อนุโลม จบ

[๓๗๘] อาสววิปยุตตรธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตรธรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธังจะ อาศัยขันธ
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธังจะ

อาสววิปยุตตรธรรม อาศัยอาสววิปยุตตรธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นอาสววิปยุตต-
*ธรรม ซึ่งเป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๒ ฯลฯ อเหตุกปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังญสัตว
จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายตนะ ขันธ์ทั้งหลาย
ที่เป็นอาสววิปยุตตรธรรม ซึ่งเป็นอเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระค
ด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธังจะ อาศัยหทัยวัตถุ

อาสววิปยุตตรธรรม อาศัยอาสวสัมปยุตตรธรรม และอาสววิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธังจะ อาศัยขันธ
ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธังจะ และหทัยวัตถุ

๗๑๗

[๓๗๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถิปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

การนับทั้งสองนี้ แม้นอกนี้ พึงกระทำอย่างนี้

แม้นิสสยวาร ก็เหมือนกับ ปัจจัยวาร

สังสัฏฐวาร

[๓๗๖] อาสวสัมปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

[๓๗๗] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๖

ในอธิปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๖

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๖

อนุโลม จบ

[๓๘๒] อาสววิปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับอาสวสัมปยุตตธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ คลุกเคล้า
กับขันธทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
อาสววิปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับอาสววิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย ฯลฯ

[๓๘๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาสวณปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๖

การนับทั้งสองนี้ แม้นอกนี้ ฟังกระทำอย่างทีกล่ามาแล้ว

แม้สัมปยุตตวาร ก็เหมือนกับ สังสัจจวาร

ปัญหาาร

[๓๘๔] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐาน
รูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย โทสะ เป็นปัจจัยแก่โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิป-
*ยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย โทสะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ
โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย โมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส
ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย
คือ โมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วย
อุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิป-
*ยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระค-
*ด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
เหตุปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
อาสวสัมปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โทสะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตต-
*ธรรม โดยเหตุปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-
*วิปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โทสะ และ โมหะ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
เหตุปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-
*สัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โทสะ และ โมหะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตต-
*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๓๘๕] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม ชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม ชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม และ โมหะ เกิดขึ้น

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสว-

*วิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย

คือ เพราะปรารถนาคันท์ทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม คันท์ทั้งหลาย
ที่สหระคด้วยโหมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ
เกิดขึ้น

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจฉัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้ว พิจารณา
ซึ่งกุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณากุศลธรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

จากมาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรค ฯลฯ ผล ฯลฯ

นิพพาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจฉัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อาวชชนะ

โดยอาร์มมณปัจฉัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม
พิจารณาภิเลสทั้งหลายที่ข่มแล้ว ในกาลก่อน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ พิจารณาเห็นคันท์ทั้งหลายที่เป็น

อาสววิปยุตตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็น
อนัตตาในที่นี้ ความยินดีไม่มี

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม โดย
เจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจฉัยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ

เป็นปัจฉัยแก่นวสัณญานาสนัญญาตนะ รูปายตนะ เป็นปัจฉัยแก่จักขุวิญญาณ

โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจฉัยแก่กายวิญญาณ

คันท์ทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจฉัยแก่ อธิวิธญาณ แก่

เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่

อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ แก่มโหะ โดยอาร์มมณปัจฉัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจฉัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ บุคคลกระทำอุโบสถกรรมแล้ว ย่อมยินดี

ย่อมเพลิดเพลินยิ่งซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะปรารถนาคันท์นั้น ราคะ เกิดขึ้น

ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ ฯลฯ โหมนัส เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากภวนแล้ว พิจารณาภวน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่งซึ่ง

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม เพราะปรารถนาคามยินดีนั้น ราคะ ฯลฯ

ทัญญู โทมนัส วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ เกิดขึ้น

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิป-
*ยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ เพราะปรารถนาคามยินดีทั้งหลายที่เป็น
อาสววิปยุตตธรรม ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา
ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ เกิดขึ้น

อาสวสัมปยุตตธรรม และ อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
อาสวสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาคามยินดีทั้งหลาย ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุต-
*ธรรม เกิดขึ้น

อาสวสัมปยุตตธรรม และ อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-
*วิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาคามยินดีทั้งหลาย ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตต-
*ธรรม และ โมหะ เกิดขึ้น

อาสวสัมปยุตตธรรม และ อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-
*สัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาคามยินดีทั้งหลาย ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส
ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ เกิดขึ้น

[๓๘๖] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม
โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณอธิปัตติ สหชาตอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มมณอธิปัตติ ได้แก่ เพราะกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็น
อาสวสัมปยุตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสว-
*สัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรมทั้งหลาย โดย
อธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริปี ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุต-
*ธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย อธิปติธรรมที่
สหระคด้วยโทมนัส เป็นปัจจัยแก่โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อธิปติปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และ อาสว
วิปยุตตธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริปี ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุต-
*ธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติ-
*ปัจจัย อธิปติธรรมที่สหระคด้วยโทมนัส เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ โมหะ
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดย-
*อธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหชาตาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่ ทาน ๑๗๑ ศีล ๑๗๑ กระทำอุโบสถกรรม

ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ๑๗๑

ออกจากฌาน ๑๗๑

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค มรรค ๑๗๑ ผล ๑๗๑ กระทำนิพพาน

ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดยอธิปติ-

*ปัจจัย

ที่เป็นสหชาตาริปี ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดย

อธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริปี ได้แก่ ทาน ๑๗๑ ศีล ๑๗๑ กระทำ

อุโบสถกรรม กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี

ย่อมเพติดเพลินยิ่ง เพราะกระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ
เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้ในกาลก่อน ๑๗๑

จากฌาน ๑๗๑

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ กระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตต-
*ธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะ
กระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๓๘๙] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม ที่เกิดก่อน เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม ที่เกิดขึ้นหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอนันตร-
*ปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระตด้วยโทมนัส ที่สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระตด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่โมหะ ที่สหระตด้วยโทมนัส
ที่สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฏานะ โดย
อนันตรปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และ อาสว-
*วิปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระตด้วยโทมนัส ที่สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระต
ด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหระตด้วยโทมนัส ที่
สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ และโมหะ โดย
อนันตรปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอนันตร-
*ปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระตด้วยโทมนัส ที่สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระต
ด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่โมหะ ที่สหระตด้วยโทมนัส ที่
สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดยอนันตร-
*ปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระตด้วยโทมนัส ที่สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วย
อุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหระตด้วยโทมนัส ที่
สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อวิชฺหะ เป็นปัจจัยแก่จันท์ทั้งหลายที่เป็นอวิสามันตกรรม โดยอนันตรปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และ อาสว-
 *วิปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ โหมะ ที่สหรถด้วยโทมนัส ที่สหรถด้วยวิจิจิณา ที่สหรถด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหรถด้วยโทมนัส ที่สหรถด้วยวิจิจิณา ที่สหรถด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ และ โหมะ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนะ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหรถด้วยโทมนัส ที่สหรถด้วยวิจิจิณา ที่สหรถด้วยอุทธัจจะ และโหมะ โดยอนันตรปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม และ อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ อาสว-
 *สัมปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิจจณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิจจณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อาสวล้มปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาส-
 *วิปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิจจนา ที่
สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ และ โมหะ เป็นปัจจัยแก่ โมหะ ที่
สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิจจนา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ
โดยอนันตรปัจจัย ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิจจนา
ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ เป็นปัจจัยแก่ภวฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

*สัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิจจณา
 ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย
 ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิจจณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ
 โดยอนันตรปัจจัย

อาสาสมัครผู้ติดตาม เป็นปัจจัยแก่อาสาสมัครผู้ติดตาม โดยสมมติ-
 *ปัจจัย

ๆลๆ เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย มี ๕ นัย

๑๓๑ เป็นปัจจัย โดยอณวมัตถปัจจัย มี ๖ นัย

๑๓.๑ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๘ นัย

[๓๘๘] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม

โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม และโมหะ โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสว-

*วิปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิวิจิจฉา
ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ อาสววิปยุตตธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้วให้ทาน
บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา สุขทางกาย เสนาสนะ ฯลฯ โมหะแล้ว
ยังสมบัติให้เกิดขึ้น

ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย โมหะ เป็นปัจจัยแก่

ศรัทธา แก่โมหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ก่อมานะ
ถือทิฐิ บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย อดู
โภชนะ เสนาสนะ ฯลฯ โมหะแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ ราคะ ฯลฯ แก่ความปรารถนา

โดยอุปนิสสยปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสว-
*วิปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธา ฯลฯ คีล ฯลฯ โมหะ

เป็นปัจจัยแก่ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโหมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระค
ด้วยอุทธัจจะ และโมหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-
*สัมปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโหมนัส

ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

พึงถามถึงมูล

ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโหมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระค
ด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม
และโมหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ อาสว-
*สัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโหมนัส

ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ ชั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยโหมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
และโมหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๓๘๕] อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม
โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ พิจารณาเห็นหทัยวัตถุ

โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญูณ โผฏฐัพพะายตนะ เป็นปัจจัยแก่

กายวิญญูณ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญูณ

กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่ กายวิญญูณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย

ที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม และโมหะ โดยปุเรชาตปัจจย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่อาสวสัมปยุตตธรรมโดยปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพติด
เพลินยิ่ง ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคามยินดีนั้น รากะ เกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัส
เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่
เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสว-

*วิปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ เพราะปรารถนาคามวัตถุ
ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
และโมหะ เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธ์ทั้งหลาย
ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ
โดยปุเรชาตปัจจย

[๓๕๐] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่อาสววิปยุตตธรรม
โดยปัจฉาชาตปัจจย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจย
แก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม ที่เกิดภายหลัง และโมหะ
เป็นปัจจยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจย

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่อาสว-

*วิปยุตตธรรม โดยสหชาตปัจจย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดภายหลัง และโมหะ เป็นปัจจยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน
โดยปัจฉาชาตปัจจย

[๓๕๑] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม
โดยอาสวณปัจจย

มี ๕ นัย อาวัชชนะ ก็ดี ฐฏฐานะ ก็ดี ไม่มี

[๓๕๒] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม

โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น
ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่เจตนาที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่เจตนาที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัย

แก่วิบากขั้น และกฐัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย เจตนาที่สหคตด้วยโทมนัส

ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่ โมหะ และจิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิป-
*ยุตตธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย เจตนาที่สหคตด้วยโทมนัส ที่

สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

และโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่เจตนาที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่

สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่เจตนาที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัย

แก่วิบากขั้น และกฐัตตรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๕๓] อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม

โดยวิปากปัจจัย มี ๑ นัย

[๑๕๔] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม

โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขั้นทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏ-

*ฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย อาหารทั้งหลาย ที่สหคตด้วยโทมนัส

ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่โมหะ และจิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสว-

*วิปยุตตธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุต-

*ขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย อาหารทั้งหลายที่สหค-

*ด้วยโหมณัส ที่สหคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่

สัมปยุตตขันธทั้งหลาย และโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย

อาหารปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุต-

*ขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอาหารปัจจัย

[๓๕๕] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดย

อินทริยปัจจัย มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยมรรคปัจจัย มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๖ นัย

[๓๕๖] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดย

วิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัย

แกจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาติ ได้แก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็น

ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ ๑. ฟังให้พิสดาร

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ

ทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสว-

*วิปยุตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุระชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ
และโมหะ โดยวิปยุตตปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-
*วิปยุตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปังณาชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ขันธทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาต ได้แก่ขันธทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระค
ด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ กายนี้ ที่เกิด
ก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๕๙] อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดย
อติปัจจัย มี ๑ นัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปังณาชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขันธทั้งหลายที่สหระคด้วย
โทมนัส ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ เป็นปัจจัยแก่ โมหะ
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาต ได้แก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสว-
*วิปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย เหมือนกับ สหชาตปัจจัย

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสววิปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุระชาต ปังณาชาต อาหาร อินทรีย์

ฯลฯ พึงให้พิสดาร

อาสววิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุระชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่โมหะ ที่สหระคด้วยโทมนัส ที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดย
อติปัจจัย

ที่เป็นปุระชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลิน

ยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคมนิฉัน รากะ เกิดขึ้น ทิณฐิ เกิดขึ้น
วิจิณณา ฯลฯ อุทฺธจจะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่
ขันธทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

อาสววิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสว-
*วิปปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ โมหะ ที่สหคตด้วยโทมนัส ที่สหคตด้วย
วิจิณณา ที่สหคตด้วยอุทฺธจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐาน-
*รูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ เพราะปรารถนาคมนิฉัน ขันธทั้งหลาย
ที่สหคตด้วยโทมนัส ที่สหคตด้วยวิจิณณา ที่สหคตด้วยอุทฺธจจะ และ
โมหะ เกิดขึ้น

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-
*สัมปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ ๑ ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม และ
หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ โดยอติปัจจัย ขันธ ๒ ฯลฯ ขันธ ๑
ที่สหคตด้วยโทมนัส ที่สหคตด้วยวิจิณณา ที่สหคตด้วยอุทฺธจจะ และโมหะ
เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ โดยอติปัจจัย ขันธ ๒ ฯลฯ

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-
*วิปปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปิจฉาชาติ อาหาร อินทริย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขันธ
ทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส ที่สหคตด้วยวิจิณณา ที่สหคตด้วยอุทฺธจจะ
และโมหะ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขันธ
ทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส ที่สหคตด้วยวิจิณณา ที่สหคตด้วยอุทฺธจจะ
และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่โมหะ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปิจฉาชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม และ
กพพิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปิจฉาชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม และ
รูปชีวิตินทริย์ เป็นปัจจัยแก่ภูตตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

อาสวสัมปยุตตธรรม และอาสววิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อาสว-

*สัมปยุตตธรรม และอสาวิปยุตตธรรม โดยอติปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโทมนัส ที่สหคตด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เป็นปัจฉัยแก่ชั้น ๓ และจิตต-
*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจฉัย ชั้น ๒ ฯลฯ

[๓๕๘] ในเหตุปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๕

ในอารัมมณปัจฉัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจฉัย มี " ๕

ในอนันตรปัจฉัย มี " ๕

ในสมนันตรปัจฉัย มี " ๕

ในสหชาติปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๕

ในอัญญมัญญปัจฉัย มี " ๖

ในนิสสยปัจฉัย มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจฉัย มี " ๕

ในปุเรชาติปัจฉัย มี " ๓

ในปัจฉาชาติปัจฉัย มี " ๓

ในอาเสวนปัจฉัย มี " ๕

ในกัมมปัจฉัย มี " ๔

ในวิปากปัจฉัย มี " ๑

ในอาหารปัจฉัย มี " ๔

ในอินทริยปัจฉัย มี " ๔

ในฌานปัจฉัย มี " ๔

ในมัคคปัจฉัย มี " ๔

ในสัมปยุตตปัจฉัย มี " ๖

ในวิปยุตตปัจฉัย มี " ๕

ในอติปัจฉัย มี " ๕

ในนัตติปัจฉัย มี " ๕

ในวิคตปัจฉัย มี " ๕

ในอวิคตปัจฉัย มี " ๕

อนุโลม จบ

[๓๕๙] อสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อสวสัมปยุตตธรรม โดย
อารัมมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยอุปนิสสยปัจฉัย
อสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อสววิปยุตตธรรม โดยอารัมมณ-

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปไตยปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๔๐๒] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอริปติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕ ๗๑

พึงกระทำการนับจำนวนอนุโลม

ในอวิคตปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ปัจจัยยานุโลม จบ

อาสวสัมปยุตตทุกะ จบ

อาสวสาสวทุกะ

ปฏิจวาร

[๔๐๓] ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง

อาสวธรรมและสาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ

พึงผูกจักรนัย

อวิชาสวะ อาศัยภวาสวะ

พึงผูกจกัณัย

อวิชาสวะ อาศัยทิฏฐาสวะ

ธรรมที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งอาสว-
*ธรรมและอาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย อาศัยอาสวธรรม
ทั้งหลาย

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม และธรรมที่เป็นสาสวธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย อาศัยกามาสวะ ภวาสวะ ฯลฯ

พึงผูกจกัณัย

ธรรมที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นสาสวธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นสาสวธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยขันธทั้งหลาย ขันธ์ทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นสาสวธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาสวธรรมทั้งหลาย อาศัยขันธทั้งหลายที่เป็นสาสวธรรม แต่ไม่ใช่
อาสวธรรม

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม และธรรมที่เป็นสาสวธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และอาสวธรรมทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ขันธ ๑ ที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรม
และสาสวธรรม และธรรมที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ และสัมปยุตตขันธ
ทั้งหลาย

พึงผูกจกัณัยอย่างนี้

ธรรมที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรม
และสาสวธรรม และธรรมที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสาสวธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม และอาสวธรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม และธรรมที่เป็นสาสวธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม และธรรม
ที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ทิฏฐาสวะ อวิชชาสวะ และจิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสาสวธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม และกามาสวะ
ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ

ปฏิจวารกัถิ สหชาตวารกัถิ ปัจจวารกัถิ นิสสยวารกัถิ สังสัจจวาร
กัถิ สัมปยุตตวารกัถิ พึงกระทำอย่างทีกล่าวนมาแล้ว

อาสวทุกะ ฉันได พึงกระทำฉันทัน ไม่มีแตกต่างกัน

ปัญหาวาร

ในปัญหาวาร ในเหตุปัจจัยกัถิ ในอาร์มมณปัจฉัยกัถิ ไม่พึงกระทำ
โลภุตตระ ควรกระทำว่า "พระเสกขะทั้งหลาย" ย่อมพิจารณาโคตรภู ย่อม
พิจารณาโวทาน แม้ในอธิปัตติปัจฉัย ผู้ที่รู้ปัจฉัยทุกอย่างแล้ว พึงกระทำ

[๔๐๔] ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรม
ที่เป็นทั้งอาสวธรรม และสาสวธรรม โดยอนันตรปัจฉัย

คือ อาสวธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม
ทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจฉัย

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่เป็น
สาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอนันตรปัจฉัย

คือ อาสวธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจฉัยแก่ชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจฉัย

อาสวธรรมทั้งหลาย เป็นปัจฉัยแก่ภูฏานะ โดยอนันตรปัจฉัย

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่เป็น
ทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม และธรรมที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม
โดยอนันตรปัจฉัย

คือ อาสวธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจฉัยแก่อาสวธรรม

คือ อาสวธรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตฉันททั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่ฉันททั้งหลายที่เป็นสาธวธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม ที่เกิดหลังๆ
โดยอนันตรปัจจัย

อาสวธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะ โดย
อนันตรปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม และธรรมที่เป็นสาสวธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและสาสวธรรม
และธรรมที่เป็นสาสวธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ อาสวธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่อาสวธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
โดยอนันตรปัจจัย

พึงให้พิสดารอย่างนี้ทั้งหมด

อนันตรปัจจัย แม้ในอาสวทุกะ ก็พึงให้พิสดาร เหมือนกับทุกะนี้

อาวัชชนะก็ดี ภูฐานะก็ดี ท่านแสดงไว้เหมือนกันอย่างนี้ ข้อที่ย่อไว้
ทั้งหมด พึงกระทำให้พิสดาร เหมือนกับอาสวทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

อาสวสาสวทุกะ จบ

อาสวอาสวสัมปยุตตทุกะ

ปฏิจจวาร

[๔๐๕] ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรม
ที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ

พึงผูกจักรนัย

อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ

พึงผูกจักรนัย

อวิชาสวะ อาศัยทิฏฐาสวะ

ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็น
ทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยอาสวธรรมทั้งหลาย

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรม และอาสวสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
อาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและ
อาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัย
อาสวสัมปยุตตกามาสวธรรมทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม อาศัยธรรมที่เป็น
อาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอวสัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่

อวสัมปัตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งอวสัมปัตตธรรมและอวสัมปัตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็น
อวสัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวสัมปัตตธรรมทั้งหลาย อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอวสัมปัตตธรรม
แต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม

ธรรมที่เป็นทั้งอวสัมปัตตธรรมและอวสัมปัตตธรรม และธรรมที่เป็น
อวสัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็นอวสัมปัตตธรรม
แต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และอวสัมปัตตธรรมทั้งหลาย อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอว-

*สัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นอวสัมปัตตธรรมและอวสัมปัตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง
อวสัมปัตตธรรมและอวสัมปัตตธรรม และธรรมที่เป็นอวสัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่
อวสัมปัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยกามาสวะ และสัมปัตตชั้น
ทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัยทั้งหมด

ธรรมที่เป็นอวสัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็น
ทั้งอวสัมปัตตธรรมและอวสัมปัตตธรรม และธรรมที่เป็นอวสัมปัตตธรรม
แต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอวสัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่

อวสัมปัตตธรรม และอวสัมปัตตธรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งอวสัมปัตตธรรม และอวสัมปัตตธรรม และธรรมที่เป็น
อวสัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งอวสัมปัตตธรรมและ
อวสัมปัตตธรรม และธรรมที่เป็นอวสัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ทิฏฐาสวะ อวิชาสวะ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอว-

*สัมปัตตธรรมแต่ไม่ใช่อวสัมปัตตธรรม และกามาสวะ ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ทุกปัจจัยพึงกระทำอย่างนี้

[๔๐๖] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง	มี " ๕ ๗๑
ในกัมมปัจจัย	มี " ๕
ในวิปากปัจจัย	ไม่มี
ในอาหารปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๔๐๓] ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัจจัย เหตุมูลละ ไม่มี

๗๑ ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

๗๑ ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจจัย

๗๑

[๔๐๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาสวณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๕

แม้การนับทั้งสองอย่างนอกนี้ก็ดี สหชาตวารกัฏฐิ ปัจจยวารกัฏฐิ นิสสย-
*วารกัฏฐิ สังสัฏฐวารกัฏฐิ สัมปยุตตวารกัฏฐิ พึงกระทำให้บริบูรณ์อย่างนี้ เหมือน
กับ ปฏิจจวาร

ปัญหาวาร

[๔๐๕] ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรม และอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรม และอาสวสัมปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย มี ๓ นัย

ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๔๑๐] ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย มี ๓ นัย

ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่
อาสวธรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม
เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่
อาสวธรรม อาสวธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
แต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่
อาสวธรรม อาสวธรรมและขั้นทั้งหลายที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
อาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรม
และอาสวสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย มี ๓ นัย

อธิปปัจจัย มีการกระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เหมือนกับ
อาร์มมณปัจจัย อนันตรปัจจัย ฟังกระทำว่า ที่เกิดก่อนๆ เหมือนกับ
อาร์มมณปัจจัยนั้นเกี่ยว สมันตรปัจจัย สหชาติปัจจัย อัญญมัญญปัจจัย
นิสสยปัจจัย เหมือนกับอาร์มมณปัจจัยนั้นเกี่ยว การจำแนก ไม่มี มี ๓ นัย
ฟังกระทำอุปนิสสยปัจจัยทั้งหมด

[๔๑๑] ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม
เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยกัมมปัจจัย
มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอาหารปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอินทรีปัจจัย

๑. เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย

๑. เป็นปัจจัย โดยมัคคปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอติปัจจัย

๑. เป็นปัจจัย โดยนัตติปัจจัย

๑. เป็นปัจจัย โดยวิคปัจจัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอวิคปัจจัย มี ๕ นัย

[๔๑๒] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอารัมมณปัจจย	มี " ๕
ในอริปิปัจจย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจย	มี " ๕
ในสมนันตรปัจจย	มี " ๕
ในสหชาติปัจจย	มีหัวข้อปัจจย ๕
ในอัญญมัญญปัจจย	มี " ๕
ในนิสสยปัจจย	มี " ๕
ในอุปนนิสสยปัจจย	มี " ๕
ในอาเสวนปัจจย	มี " ๕
ในกัมมปัจจย	มี " ๕
ในอาหารปัจจย	มี " ๓
ในอินทริยปัจจย	มี " ๓
ในฌานปัจจย	มี " ๓
ในมัคคปัจจย	มี " ๕
ในสัมปยุตตปัจจย	มี " ๕
ในอติปัจจย	มี " ๕
ในนัตติปัจจย	มี " ๕
ในวิคตปัจจย	มี " ๕
ในอวิคตปัจจย	มี " ๕

[๔๑๓] ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่
 ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็นปัจจย
 โดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนนิสสยปัจจย

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรม
 ที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็นปัจจย
 โดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนนิสสยปัจจย

ธรรมที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรม
 ที่เป็นทั้งอาสวธรรมและอาสวสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม
 แต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็น
 ปัจจยโดยอุปนนิสสยปัจจย

ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจยแก่
 ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็น
 ปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนนิสสยปัจจย

ธรรมที่เป็นอาสวสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจยแก่

ธรรมที่เป็นทั้งอสาธรรมและอสาสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมชาติที่เป็นออสัมปัตตธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม เป็นปัจจัยแก่
 ธรรมชาติที่เป็นทั้งอาสวธรรมและออสัมปัตตธรรม และธรรมชาติที่เป็นออสัมปัตต-
 *ธรรม แต่ไม่ใช่อาสวธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย
 เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งอสาขธรรมและอสาขสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
อสาขสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อสาขธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งอสาขธรรม
และอสาขสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งอสาขธรรมและอสาขสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
อสาขสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อสาขธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นอสาขสัมปยุต-
*ธรรม แต่ไม่ใช่อสาขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งอสาวจธรรมและอสาถัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
 อสาถัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อสาวจธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งอสาวจธรรม
 และอสาถัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นอสาถัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อสา-
 *วจธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
 อุปนิสสยปัจจัย

[๔๑๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๘

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ข้อวิฤตปัจจัย มี " ๕

[๔๑๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔ ๗๓

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่สมนัยตรรกะ

ក៏ប ៗតៗ អ៊ី " ៤

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่อุปนิสัยปัจจุบัน

ក៏ប ៗតៗ អ៊ី " ៤

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หลักปัจจัย

กั๊บ ๗๓๑ มี " ๔

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่วิปยตตปัจจัย

กั๊บ ๗๓๑ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หลักปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หลักปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

[๔๑๖] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอริปติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

พืงนบบทที่เป็นอนุโลม

ในอริคตปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่

เหตุปัจจัย มี " ๕

อาสวาสาวิปยุตตสาธุกะ จบ

อาสวาวิปยุตตสาธุกะ

ปฏิจวาร

[๔๑๗] ธรรมที่เป็นอาสวาวิปยุตตสาธุธรรม อาศัยธรรมที่เป็นอาสวา-

*วิปยุตตสาธุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นอาสวาวิปยุตต-

*สาธุธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถุ อาศัยขั้นทั้งหลาย ขั้นทั้งหลาย อาศัย

หทัยัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นอาสวาวิปยุตตอนาสาธุธรรม อาศัยธรรมที่เป็นอาสวาวิปยุตต-

*อนาสาธุธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย มี ๓ นัย

โลภิตุภะ ในจุพันตรภะ พิสตารณันใด พึงให้พิสตารณันนั้น

ไม่มีแตกต่างกัน ฯลฯ

อาสวาวิปยุตตสาธุกะ จบ

สัณฺญาสนทฺถะ

ปฏิจวาร

[๔๑๘] สัณฺญาสนทฺถะ อาศัยสัณฺญาสนทฺถะ เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ทิณฺณสัณฺญาสนทฺถะ อวิชาสัณฺญาสนทฺถะ อาศัยกามราคสัณฺญาสนทฺถะ

สัณฺณทปฺปรามาสัณฺญาสนทฺถะ อวิชาสัณฺญาสนทฺถะ อาศัยกามราคสัณฺญาสนทฺถะ

มานสัณฺญาสนทฺถะ อวิชาสัณฺญาสนทฺถะ อาศัยกามราคสัณฺญาสนทฺถะ อวิชาสัณฺญาสนทฺถะ

อาศัยกามราคสัณฺญาสนทฺถะ อวิชาสัณฺญาสนทฺถะ อวิชาสัณฺญาสนทฺถะ อาศัยปฏิณฺณสัณฺญาสนทฺถะ

มัจฉริยสัณฺญาสนทฺถะ อวิชาสัณฺญาสนทฺถะ อาศัยปฏิณฺณสัณฺญาสนทฺถะ อวิชาสัณฺญาสนทฺถะ

อาศัยปฏิญญาสัตตมโน ภาวราคะตมโน วิชาตมโน อาศัยมานตมโน
วิชาตมโน อาศัยภาวราคะตมโน วิชาตมโน อาศัยวิจิกิจฉา-
*ตมโน

ธรรมที่ไม่ใช่ตมโนธรรม อาศัยตมโนธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย อาศัยตมโน-
*ธรรมทั้งหลาย

ตมโนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ตมโนธรรม อาศัยตมโน-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐิสัตตมโน วิชาตมโน สัมปยุตตขันธทั้งหลาย และ
จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยกามราคะตมโน

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่ตมโนธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ตมโนธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่ตมโน-
*ธรรม ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยขันธทั้งหลาย ขันธ์
ทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป กฐิตารูป
ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ตมโนธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ตมโนธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ตมโนธรรมทั้งหลาย อาศัยขันธทั้งหลายที่ไม่ใช่ตมโนธรรม
ตมโนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ตมโนธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่
ตมโนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และตมโนธรรมทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่ตมโนธรรม ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ตมโนธรรม อาศัยตมโนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ตมโน-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐิสัตตมโน วิชาตมโน อาศัยกามราคะตมโน และ
สัมปยุตตขันธทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่ตมโนธรรม อาศัยตมโนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
ตมโนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่ตมโน-

*กรรม และสัญญาชนกรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ

สัญญาชนกรรม และกรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนกรรม อาศัยสัญญาชน-

*กรรม และกรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนกรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ทิฏฐิสัญญาชน อวิชาสัญญาชน และจิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่สัญญาชนกรรม และกามราคสัญญาชน

พึงผูกจกัณย

ในอาร์มมณปัจจัย รูปไม่มี

อธิปัตติปัจจัย เหมือนกับ เหตุปัจจัย วิจิกิจฉาสัญญาชนไม่มี

เพราะอนันตรปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

[๔๑๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๔๒๐] สัญญาชนกรรม อาศัยสัญญาชนกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ อวิชาสัญญาชน อาศัยวิจิกิจฉาสัญญาชน

กรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนกรรม อาศัยกรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนกรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่สัญญาชน-
*กรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ ตลอดถึงอัญญัตตัว

สัญญาชนกรรม อาศัยกรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชาสัญญาชน อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่
สหคตด้วยอุทัจจะ

สัญญาชนกรรม อาศัยสัญญาชนกรรม และกรรมที่ไม่ใช่สัญญาชน-
*กรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชาสัญญาชน อาศัยวิจิกิจฉาสัญญาชน และสัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย ฯลฯ

เหมือนกับ อาสวโคจรกะ

แม้ที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัยทั้งหมด ก็พึงยกขึ้น

[๔๒๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถิปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๔๒๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงนับอย่างนี้ทั้งหมด

[๔๒๓] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๔

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอาหารปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

ในมัคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

ในอภิปัจฉัย กับ ๗๑ มี " ๔

สัญญาชนธรรม เกิดร่วมกับสัญญาชนธรรม ๗๑

ปัจฉยวาร

[๔๒๔] สัญญาชนธรรม อาศัยสัญญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจฉัย มี ๓ นัย เหมือนกับ ปฏิจวาร

ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่สัญญาชน-

*ธรรม ชั้น ๒ ๗๑

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ๗๑ จิตตสมุฏฐานรูป กฤตถารูป ที่เป็นอุปาทารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

สัญญาชนธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจฉัย

คือ สัญญาชนธรรมทั้งหลาย อาศัยชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม

สัญญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่

สัญญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้น ๓ สัญญาชนธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑

ที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม ชั้น ๒ ๗๑ สัญญาชนธรรมทั้งหลาย อาศัย

หทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย สัญญาชนธรรม
และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

สัญญาชนธรรม อาศัยสัญญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ทิณฺณสัญญาชน อวิชาสัญญาชน อาศัยกามราคสัญญาชน และ

สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย ทิณฺณสัญญาชน อวิชาสัญญาชน อาศัยกามราค-

*สัญญาชน และหทัยวัตถุ

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยสัญญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่

สัญญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่สัญญาชน-

*ธรรม และสัญญาชนธรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ๗๑

พึงผูกจักรนัย

ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยสัญญาชนธรรมทั้งหลาย

และหทัยวัตถุ

สัญญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยสัญญาชน-

*ธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ทิฏฐิสัญญาชน อวิชาสัญญาชน และจิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม และกามราคสัญญาชน ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ทิฏฐิสัญญาชน อวิชาสัญญาชน และสัมปยุตตชั้น อาศัยกามราค-
สัญญาชน และหทัยวัตถุ

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ

[๔๒๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๔๒๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในที่ใดๆ ได้ หทัยวัตถุ ในที่นั้น พึงกระทำให้มีหทัยวัตถุ

เช่นเดียวกัน

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

การนับทั้งสองเมื่อนั้นก็ดี นิสสยวารกัฏฐิ พึงกระทำอย่างนี้

สังสังฐวาร

[๔๒๗] สัญญาชนธรรม คลุกเคล้ากับสัญญาชนธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐิสัญญาชน อวิชาสัญญาชน คลุกเคล้ากับกามราคสัญญาชน

พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๕ อย่างนี้ เฉพาะอรุณภูมิเท่านั้น

สังสังฐวารกัฏฐิ สัมปยุตตวารกัฏฐิ พึงกระทำอย่างนี้

ปัญหาวาร

[๔๒๘] สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตสัญญาชน-
*ธรรมทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
สัณฺญาชนธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น
สัณฺญาชนธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย
ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม
โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๒๕] สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาชนธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย

คือ เพราะปรารภสัณฺญาชนธรรมทั้งหลาย สัณฺญาชนธรรมทั้งหลาย
เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภสัณฺญาชนธรรมทั้งหลาย ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัณฺญาชน-
*ธรรม เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภสัณฺญาชนธรรมทั้งหลาย สัณฺญาชนธรรมและสัมปยุตตขั้น
ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ กระทำอุโบสถกรรม ฯลฯ แล้ว
พิจารณาอุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณาอุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรค ผล ฯลฯ พิจารณา
นิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่

อาวัชชนะ

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม กิเลส
ที่ข่มแล้ว ฯลฯ ในกาลก่อน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม โดย

ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม โดย
เจโตปริยญาณ

อากาสนัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญาตนะ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
โณภูมัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิวิริยญาณ แก่เจโต-
*ปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ
แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

ในกาลก่อน ฯลฯ จากมาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่งซึ่ง

ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เพราะปรารภความยินดีนั้น รากะ ฯลฯ
โทมนัส เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนธรรม และธรรม
ที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

ในกาลก่อน ฯลฯ จากมาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่งซึ่ง

ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เพราะปรารภความยินดีนั้น สัญญาชนธรรม
และขั้นทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

สัญญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย มี ๓ นัย พึงกระทำว่า เพราะปรารภนั้นเทียว

[๔๓๐] สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณอธิปัตติ ได้แก่ กระทำสัญญาชนธรรมทั้งหลาย
ให้หนักแน่น ฯลฯ มีการกระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นทั้ง ๓ นัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม
โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณอธิปัตติ สหคตอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มมณอธิปัตติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ มี ๓ นัย

อาร์มณชิปติ สหชาติปติ แม่แห่งหัวข้อปัจจัยทั้ง ๓ ก็ควรกระทำ
พึงจำแนกทั้ง ๓ นัยอีก

สัญญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มณชิปติ ได้แก่ กระทำสัญญาชนธรรม
และสัมปยุตตขั้นทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ มี ๓ นัย

[๔๓๑] สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนธรรม โดยอนันตร-
*ปัจจัย

คือ สัญญาชนธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่สัญญาชน-
*ธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย มี ๓ นัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม ที่เกิดหลังๆ ฯลฯ แก่ผลสมาบัติ โดย
อนันตรปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนธรรม โดยอนันตร-
*ปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนธรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ ฯลฯ แม้ทั้ง ๒ อย่าง ก็พึงกระทำอย่าง
ที่กล่าวมาแล้ว

สัญญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนธรรม โดยอนันตรปัจจัย มี ๓ นัย

สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนธรรม โดยสมนันตรปัจจัย
มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๕ นัย

[๔๓๒] ๑. เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อาร์มณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ สัญญาชนธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนธรรมทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจจัย แม้ทั้ง ๓ อย่าง ก็เหมือนอย่างนี้

ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม
โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้
ทาน ฯลฯ ยังสมบัติให้เกิดขึ้น ก่อนมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา รากะ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ
เสนาสนะแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสังขัม

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ผลสมบัติ
โดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาชนธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ก่อนมานะ
ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสังขัม
ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ รากะ ฯลฯ แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาชนธรรม และธรรมที่
ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว
ก่อนมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัย ศีล ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ
ทำลายสังขัม

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาชนธรรม และสัมปยุตต-
*ชั้นทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจจัย

สัณฺญาชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัณฺญาชนธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ นัย

[๔๓๓] ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
สัณฺญาชนธรรม โดยปุระชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุระชาต วัตถุปุระชาต
ที่เป็นอารัมมณปุระชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่ จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่

กายวิญญูณ โดยอาร์มมณปัจจย

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขยตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญูณ
กายยตนะเป็นปัจจยแก่กายวิญญูณ หทัยวัตถุเป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลายที่ไม่ใช่
สัณฺญาณชนธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม เป็นปัจจยแก่สัณฺญาณชนธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอาร์มมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพิลิตเพลินยั้งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถความยินดีนั้น ราคะ ฯลฯ โทมนัส
เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่สัณฺญาณชนธรรม
ทั้งหลาย โดยปุเรชาตปัจจย

ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม เป็นปัจจยแก่สัณฺญาณชนธรรม และธรรม
ที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอาร์มมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพิลิตเพลินยั้งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถความยินดีนั้น สัณฺญาณชนธรรม และ
สัมปยุตตขันธทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่สัณฺญาณชนธรรม
และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยปุเรชาตปัจจย

[๔๓๔] สัณฺญาณชนธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม
โดยปัจฉาชาตปัจจย มี ๑ นัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม
โดยปัจฉาชาตปัจจย

สัณฺญาณชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรม
ที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจย

[๔๓๕] สัณฺญาณชนธรรม เป็นปัจจยแก่สัณฺญาณชนธรรม โดยอาเสวน
ปัจจย มี ๕ นัย

[๔๓๖] ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาณชนธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
สัณฺญาณชนธรรม โดยกัมมปัจจย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจย โดยวิปากปัจจย มี ๑ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจย โดยอาหารปัจจย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจย โดยอินทริยปัจจย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยมีคคปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ นัย

[๔๓๗] สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม
โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ

พึงจำแนก

ธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม
โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ

พึงจำแนก

ธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญโญชนธรรม โดย
วิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติปัจจัย ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่

สัญโญชนธรรมทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญโญชนธรรม และธรรม
ที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ สัญโญชนธรรม
และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

สัญโญชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ

พึงจำแนก

[๔๓๘] สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญโญชนธรรม โดยอัติปัจจัย
มี ๑ นัย เหมือนกับปฏิจวาร

สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม โดยอัติ
ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ ฯลฯ

สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญโญชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
สัญโญชนธรรม โดยอัติปัจจัย เหมือนกับปฏิจวาร

ธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัญโญชนธรรม
โดยอัติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ อาหาร อินทริย์ ฯลฯ

กรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาชนกรรม โดย
อติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตสัณฺญาชนกรรมทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพติดเพลิน
ยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคมนดินั้น ราคะ เกิดขึ้น โทมนัส เกิดขึ้น
หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาชนกรรมทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

กรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาชนกรรมและกรรม
ที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ กรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรมทั้งหลาย ฯลฯ

เหมือนกับ อาสวทุกะ

สัณฺญาชนกรรม และกรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม เป็นปัจจัยแก่
สัณฺญาชนกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ เหมือนกับอาสวทุกะ

สัณฺญาชนกรรม และกรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรม
ที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์ พิง

จําแนก เหมือนกับอาสวทุกะ

สัณฺญาชนกรรม และกรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม เป็นปัจจัยแก่
สัณฺญาชนกรรม และกรรมที่ไม่ใช่สัณฺญาชนกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ พิงจําแนกเหมือนกับอาสวทุกะ

[๔๓๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๕

ในนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๓

ในปัจฉาตปัจจย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจย	มี "	๕
ในกัมมปัจจย	มี "	๓
ในวิปากปัจจย	มี "	๑
ในอาหารปัจจย	มี "	๓
ในอินทริยปัจจย	มี "	๓
ในฌานปัจจย	มี "	๓
ในมคคปัจจย	มี "	๕
ในสัมปยุตตปัจจย	มี "	๕
ในวิปยุตตปัจจย	มี "	๕
ในอติปัจจย	มี "	๕
ในนตติปัจจย	มี "	๕
ในวิคตปัจจย	มี "	๕
ในอวิคตปัจจย	มี "	๕

[๔๔๐] สัตถุญชนธรรม เป็นปัจจยแก่สัตถุญชนธรรม โดย

อารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย

สัตถุญชนธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัตถุญชนธรรม โดย

อารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย เป็น
ปัจจยโดยปัจฉาตปัจจย

สัตถุญชนธรรม เป็นปัจจยแก่สัตถุญชนธรรม และ ธรรมที่ไม่ใช่

สัตถุญชนธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจย
โดยอุปนิสสยปัจจย

ธรรมที่ไม่ใช่สัตถุญชนธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรมที่ไม่ใช่สัตถุญชนธรรม

โดยอารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย

เป็นปัจจยโดยปุเรชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยปัจฉาตปัจจย เป็นปัจจยโดย

กัมมปัจจย เป็นปัจจยโดยอาหารปัจจย เป็นปัจจยโดยอินทริยปัจจย

ธรรมที่ไม่ใช่สัตถุญชนธรรม เป็นปัจจยแก่สัตถุญชนธรรม โดย

อารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย เป็น
ปัจจยโดยปุเรชาติปัจจย

ธรรมที่ไม่ใช่สัตถุญชนธรรม เป็นปัจจยแก่สัตถุญชนธรรม และ

ธรรมที่ไม่ใช่สัตถุญชนธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย

เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย เป็นปัจจยโดยปุเรชาติปัจจย

สัตถุญชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัตถุญชนธรรม เป็นปัจจยแก่

สัณฺฑิยชนธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดย
อุปนิสสยปัจจย

สัณฺฑิยชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัณฺฑิยชนธรรม เป็นปัจจยแก่
ธรรมที่ไม่ใช่สัณฺฑิยชนธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็นปัจจยโดยสหชาติปัจจย
เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย เป็นปัจจยโดยปัจฉาชาติปัจจย

สัณฺฑิยชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัณฺฑิยชนธรรม เป็นปัจจยแก่
สัณฺฑิยชนธรรม และธรรมที่ไม่ใช่สัณฺฑิยชนธรรม โดยอารัมมณปัจจย เป็น
ปัจจยโดยสหชาติปัจจย เป็นปัจจยโดยอุปนิสสยปัจจย

[๔๔๑] ในปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๕

ในปัจจยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจย มี " ๕

ในปัจจยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิคตปัจจย มี " ๕

[๔๔๒] ในปัจจยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจย

กับเหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๔ ๗๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจย

กับ ๗๑ มีหัวข้อปัจจย ๔

ในปัจจยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจย

กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจยที่ไม่ใช่มคคปัจจย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจย

กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิคตปัจจย

กับ ๗๑ มี " ๔

[๔๔๓] ในอารัมมณปัจจย

กับปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๕

ในอธิปติปัจจย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มี " ๕

พึงกระทำอนุโลมมาติกา

ในอภิปปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มี " ๕

สัณฺณิชนทุกะ จบ

สัณฺณิชนียทุกะ

ปฏิจจวาร

[๔๔๔] สัณฺณิชนียธรรม อาศัยสัณฺณิชนียธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสัณฺณิชนียธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

เหมือนกับโลกียทุกะ ในจุฬันตรทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

สัณฺณิชนียทุกะ จบ

สัณฺณิชนสัมปยุตตทุกะ

ปฏิจจวาร

[๔๔๕] สัณฺณิชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัณฺณิชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสัณฺณิชนสัมปยุตตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

สัณฺณิชนวิปปยุตตธรรม อาศัยสัณฺณิชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺณิชนสัมปยุตตธรรม

สัณฺณิชนสัมปยุตตธรรม และสัณฺณิชนวิปปยุตตธรรม อาศัยสัณฺณิชน-
*สัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสัณฺณิชน-
*สัมปยุตตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

สัณฺณิชนวิปปยุตตธรรม อาศัยสัณฺณิชนวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสัณฺณิชน-
*วิปปยุตตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วย
อุทฺธจจะ ปฏิสนธิ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชน-
*วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่
สหระคด้วยอุทฺธัจจะ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนสัมปยุตตธรรมและสัญญาชน-
วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ และโมหะ ขั้น

๒ ฯลฯ

สัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชน-
*วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย อาศัยขั้นทั้งหลายที่สหระค
ด้วยอุทฺธัจจะ และโมหะ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชน-
*สัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่สหระคด้วย
อุทฺธัจจะ และ โมหะ ขั้น ๒ ฯลฯ

[๔๔๖] สัญญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนสัมปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม ฯลฯ ขั้น ๒

สัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ อาศัยขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
อุทฺธัจจะ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชน
สัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และ โมหะ อาศัยขั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ
ขั้น ๒ ฯลฯ

สัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม ชั้นที่ ๒
ๆ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

สัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ
สัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม และสัจญ์โนชน
วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และ โมหะ
ชั้นที่ ๒ ๔ๆ

[๔๔๗] สัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอธิปัตติปัจจัย มี ๓ นัย

สัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอธิปัตติปัจจัย มี ๑ นัย

สัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม และ
สัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสัจญ์โนชนวิปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย

๔ๆ

[๔๔๘] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มณปัจจัย มี " ๖

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๖

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๖

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๖

ในนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๖

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๖

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๖

ในกัมมปัจจัย มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอินทริยปัจจัย มี " ๕

ในฉานปัจจัย	มี " ๕
ในมคปัจจัย	มี " ๕
ในสัมปยุตปัจจัย	มี " ๖
ในวิปยุตปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในอติปัจจัย	มี " ๕
ในนติปัจจัย	มี " ๖
ในวิคปัจจัย	มี " ๖
ในอวิคปัจจัย	มี " ๕

[๔๔๕] สัณฺโณชนสัมปยุตตรรณ อาศัณฺสัณฺโณชนสัมปยุตตรรณ
เกิดขึ้น ไมใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหรคตด้วยวิจิกจณา อาศัณฺสัณฺทังทลยที่สหรคตด้วย
วิจิกจณา

สัณฺโณชนวิปยุตตรรณ อาศัณฺสัณฺโณชนวิปยุตตรรณ เกิดขึ้น
ไมใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหรคตด้วยอุทจจะ อาศัณฺสัณฺทังทลยที่สหรคตด้วย
อุทจจะ

สัณฺโณชนวิปยุตตรรณ อาศัณฺสัณฺโณชนวิปยุตตรรณ เกิดขึ้น
ไมใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาศัณฺสัณฺ ๑ ที่เป็ณสัณฺโณชนวิปยุตตรรณ ซึ่เป็ณอเหตุกะ
๗๗ ทลคถึงอสนฺณุตว์

[๔๕๐] ในปัจจัยที่ไมใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไมใช่อาร์มณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไมใช่อธิปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไมใช่อนันตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไมใช่สมนันตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไมใช่อณฺณมณฺณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไมใช่อุปนิสยปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไมใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไมใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไมใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไมใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไมใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไมใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉนปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๖
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๔๕๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธปปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๖
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย
 กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓

[๔๕๒] ในอาร์มณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในวิปากปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๑

ในอาหารปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓

ในมคปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๒

ในอวิคปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๓

แม้สหชาตวาร ก็เหมือนกับ ปฏิจวาร

ปัจจัยวาร

[๔๕๓] สัญโญชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญโญชนสัมปยุตตธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย มี ๓ นัย เหมือนกับปฏิจวาร

สัญโญชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญโญชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ตลอดถึงปฏิสนธิ มหาภูตรูป ๑ ๗๑ ชั้นทั้งหลายที่เป็น

สัญโญชนวิปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ โมหะที่สหระคด้วยอุทัจจะ อาศัย
หทัยวัตถุ

สัญโญชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญโญชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

สัญโญชนสัมปยุตตธรรม และสัญโญชนวิปยุตตธรรม อาศัย

สัญโญชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และ

จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

สัญโญชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญโญชนสัมปยุตตธรรม และสัญโญชน
วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม และ

หทัยวัตถุ ชั้น ๒ ๗๑ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

และ โมหะ ชั้น ๒ ๗๑

สัญโญชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญโญชนสัมปยุตตธรรม และ

สัญโญชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม

และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย

อุทัจจะ และ โมหะ

สัญโญชนสัมปยุตตธรรม และสัญโญชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญโญชน

สัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม และ
หทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสัญญาชน
สัมปยุตตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และ โมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

[๔๕๔] สัญญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนสัมปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย มี ๓ นัย เหมือนกับปฏิจวาร

สัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ตลอดถึงปฏิสนธิ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนวิปยุตตธรรม
อาศัยหทัยวัตถุ จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ
ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระค
ด้วยอุทัจจะ อาศัยหทัยวัตถุ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่สัญญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโมหะ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชน
วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทัจจะ และ โมหะ อาศัย
หทัยวัตถุ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนสัมปยุตตธรรม และ
สัญญาชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม และ
หทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ
และ โมหะ ชั้น ๒ ฯลฯ

สัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัยสัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชน
วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
อุทัจจะ และหทัยวัตถุ

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม อาศัย
สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และ โมหะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ
และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

[๔๕๕] สัญโญชนสัมปยุตตรม อาศัยสัญโญชนสัมปยุตตรม
เกิดขึ้น เพราะอริปิปัจจย

ฯลฯ เพราะอริคตปัจจย

[๔๕๖] ในเหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๕

ในอาร์มมณปัจจย มี " ๕

ในอริปิปัจจย มี " ๕

ในปัจจยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจย มี " ๑

ในอาหารปัจจย มี " ๕

ในอริคตปัจจย มี " ๕

[๔๕๗] สัญโญชนสัมปยุตตรม อาศัยสัญโญชนสัมปยุตตรม
เกิดขึ้น ไม่ไ้เพราะเหตุปัจจย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
วิจิกิจณา

สัญโญชนวิปยุตตรม อาศัยสัญโญชนสัมปยุตตรม เกิดขึ้น
ไม่ไ้เพราะเหตุปัจจย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
อุทัจจะ

สัญโญชนวิปยุตตรม อาศัยสัญโญชนวิปยุตตรม เกิดขึ้น
ไม่ไ้เพราะเหตุปัจจย

คือ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัญโญชนวิปยุตตรม ซึ่งเป็นเหตุทุกะ
 ฯลฯ ตลอดถึงอัสญญัตตัว จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัย
 กายายตนะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนวิปยุตตรม ซึ่งเป็นเหตุทุกะ และ
 โมหะ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ อาศัยหทัยวัตถุ

สัญโญชนสัมปยุตตรม อาศัยสัญโญชนวิปยุตตรม เกิดขึ้น
ไม่ไ้เพราะเหตุปัจจย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา อาศัยหทัยวัตถุ

สัญโญชนสัมปยุตตรม อาศัยสัญโญชนสัมปยุตตรม และ
สัญโญชนวิปยุตตรม เกิดขึ้น ไม่ไ้เพราะเหตุปัจจย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจณา อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
วิจิกิจณา และ หทัยวัตถุ

สัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม อาศัณฺฑิโกชนสัมยุตตธรรม และ
สัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย
คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทฺธัจจะ อาศัณฺฑิโกชนทั้งหลายที่สหระคด้วย
อุทฺธัจจะ และหทัยวัตถุ

ฯลฯ

[๔๕๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๔๕๙] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงกระทำดังนี้

[๔๖๐] ในอารมณ์ปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๖

ในวิปากปัจจัย กับ ๗๑.๑ มี " ๑

ในอาหารปัจจัย กับ ๗๑.๑ มี " ๖

ในมคคปัจจัย กับ ๗๑.๑ มี " ๖

ในอวิคตปัจจัย กับ ๗๑.๑ มี " ๖

แม้นิสสยวาร ก็เหมือนกับ ปัจจัยวาร

สังสัณฐวาร

[๔๖๑] สัตถุญชนสัมปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับสัตถุญชนสัมปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นสัตถุญชนสัมปยุตตธรรม
ขั้น ๒ ๗๑.๑

สัตถุญชนวิปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับสัตถุญชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นสัตถุญชนวิปยุตตธรรม
ขั้น ๒ ๗๑.๑ ในปฏิสนธิขณะ ๗๑.๑

สัตถุญชนสัมปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับสัตถุญชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย คลุกเคล้ากับโมหะ ที่สหระคด้วย
อุทัจจะ

สัตถุญชนสัมปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับสัตถุญชนสัมปยุตตธรรม และ
สัตถุญชนวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และ
โมหะ ขั้น ๒ ๗๑.๑

๗๑.๑

[๔๖๒] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๖

ในอธิปติปัจจัย มี " ๒

ในอนันตรปัจจัย มี " ๖

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๖

ในอวิคตปัจจัย มี " ๖

[๔๖๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปติปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉนปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๖

การนับทั้งสองนอกนี้ก็ดี สัมปยุตตวารก็ดี พึงกระทำอย่างนี้

ปัญหาวาร

[๔๖๔] สัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม

โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมป-
*ยุตตขั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

สัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุโณชนวิปปยุตตธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-
*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

สัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม และ
สัตถุโณชนวิปปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นสัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
เหตุปัจจัย

สัตถุโณชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุโณชนวิปปยุตตธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นสัตถุโณชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-
*ขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย โมหะที่สหระคด้วยอุทธัจจะ
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

สัตถุโณชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจัย

สัตถุโณชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุโณชนสัมปยุตตธรรม และ
สัตถุโณชนวิปปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และ

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๔๖๕] สัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญโญชนสัมปยุตตธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม ขั้น
ทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นสัญโญชนวิปยุตตธรรม และโมหะ เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภขั้นทั้งหลาย ที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม ขั้นทั้งหลาย
ที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะ เกิดขึ้น

สัญโญชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญโญชนวิปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้วพิจารณาซึ่ง
กุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว พิจารนามรรค พิจารณาผล พิจารณา
นิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อวัชชนะ
โดยอาร์มมณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นสัญโญชนวิปยุตตธรรม
พิจารณากิเลสที่ข่มแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็น
สัญโญชนวิปยุตตธรรม และโมหะ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นสัญโญชนวิปยุตต-
*ธรรม โดยเจโตปริยญาณ

อากาสนัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะ รูปายตนะ ฯลฯ
โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิวิริยญาณ
แก่เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่เอกัมมูปคญาณ แก่
อนาคตังสญาณ แก่อวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

สัญญาชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ
กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ
ออกจากฌาน ฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพติดเพลินยิ่งซึ่งชั้น
ทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนวิปยุตตธรรม และโมหะ เพราะปรารถนาคความยินดีนั้น
ราคะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

สัญญาชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และ
สัญญาชนวิปยุตตธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ เพราะปรารถนาคชั้นทั้งหลายที่เป็น
สัญญาชนวิปยุตตธรรม และโมหะ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ
โมหะ เกิดขึ้น

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาคชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารถนาคชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นสัญญาชนวิปยุตตธรรม และโมหะ เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารถนาคชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ชั้น
ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เกิดขึ้น

[๔๖๖] สัญญาชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนสัมปยุตต-
*ธรรม โดยอธิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปติ สหชาตอธิปติ

ที่เป็นอาร์มณอธิปติ ได้แก่ ราคะ ฯลฯ ทิณฺณิ ฯลฯ กระทำให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพติดเพลินยิ่ง เพราะกระทำความ
ยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิณฺณิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตอธิปติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอธิปัจจัย

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนวิปยุตตธรรม โดย
อธิปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นสัณฺญาณ-

*สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม และ

สัณฺญาณวิปยุตตธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นสัณฺญาณ-

*สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อธิปติปัจจัย

สัณฺญาณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้สัณฺญาณวิปยุตตธรรม โดย
อธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็นอารัมมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม

ฯลฯ แล้วกระทำกุศลกรรมนั้นให้หนักแน่นแล้ว พิจารณา

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค ฯลฯ ผล ฯลฯ นิพพาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก้โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดยอธิปติปัจจัย

ที่เป็นสหชาตาริบัติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นสัณฺญาณวิปยุตตธรรม

เป็นปัจจัยแก้สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

สัณฺญาณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม โดย

อธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ

บุคคลกระทำอุโบสถกรรม แล้วกระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

ย่อมยินดี ย่อมเพติดเพลินยิ่ง เพราะกระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่าง

หนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺญาณ-

*วิปยุตตธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี เพราะกระทำความ

ยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๔๖๗] สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้สัณฺญาณสัมปยุตต-

*ธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺญาณสัมปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็น

ปัจจัยแก้ขั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺญาณสัมปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตร-

***ปัจจัย**

**สัณฺญาญาณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาญาณวิปยุตตธรรม โดย
อนันตรปัจจัย**

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
โมหะ ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นสัลโลชชนสัมปยุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

สัญญาณสัมปยุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาณสัมปยุตตรธรรม และ
สัญญาณวิปยุตตรธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ และโมหะ โดยอนันตรปัจจัย

สัญญาชนวิปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนวิปยุตตกรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ โมหะ ที่สחרดด้วยอุทฺธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ โมหะ
 ที่สחרดด้วยอุทฺธัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย ขันธทั้งหลายที่เป็น
 สัญโญชนวิปปยุตตรธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ ฯลฯ ที่เกิดหลังๆ ฯลฯ
 แก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

สัญญาชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ โหมะ ที่สพรคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่สพรคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนะ
เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นสัญญาณสัมปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

สัญญาชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และ
สัญญาชนวิปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ โหมะ ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ ที่เกิดหลังๆ และโหมะ โดยอนันตรปัจจัย
อาวัชชนะ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโหมะ โดย
อนันตรปัจจัย

สัญญาชนสัมปยุตตรธรรม และสัญญาชนวิปยุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนสัมปยุตตรธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่สารถด้วยอุทฺธัจจะ ที่เกิดก่อนๆ และโมหะ
เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่สารถด้วยอุทฺธัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตร
ปัจจัย

สัลโลชนสัมปยุตตธรรม และสัลโลชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัย

แก้สัญญาชนวิปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทัจจะ ที่เกิดก่อนๆ และโมหะ
เป็นปัจจยแก้โมหะ ที่สหระคด้วยอุทัจจะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจย
ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะเป็นปัจจยแก้ภูฐานะ โดยอนันตร
ปัจจย

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก้
สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทัจจะ ที่เกิดก่อนๆ และโมหะ
เป็นปัจจยแก้ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทัจจะ ที่เกิดหลังๆ และโมหะ โดย
อนันตรปัจจย

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก้สัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดย
สมนันตรปัจจย มี ๕ นัย

๑ล๑ เป็นปัจจย โดยสหาตปัจจย มี ๕ นัย

๑ล๑ เป็นปัจจย โดยอัญญมัญญปัจจย มี ๖ นัย

๑ล๑ เป็นปัจจย โดยนิสสยปัจจย มี ๕ นัย

[๔๖๘] สัญญาชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก้สัญญาชนสัมปยุตต-
*ธรรม โดยอุปนิสสยปัจจย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑ล๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนสัมป-
*ยุตตธรรม เป็นปัจจยแก้ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจย

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก้สัญญาชนวิปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑ล๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนสัมป-
*ยุตตธรรม เป็นปัจจยแก้ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนวิปยุตตธรรม และโมหะ
โดยอุปนิสสยปัจจย

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก้สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และ
สัญญาชนวิปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑ล๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัญญาชนสัมป-
*ยุตตธรรม เป็นปัจจยแก้ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทัจจะ และโมหะ โดย
อุปนิสสยปัจจย

สัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้
ทาน ฯลฯ ยังสมภาติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย
เสนาสนะ ฯลฯ โมหะแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ยังสมภาติให้เกิดขึ้น

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ
แก่ผลสมภาติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

สัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺฑิโกชนสัมปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ก่อ
มานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะ ฯลฯ
โมหะ แล้วมาสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ ราคะ ฯลฯ
แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

สัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺฑิโกชนสัมปยุตตธรรม และ
สัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา สุขทางกาย
ฯลฯ เสนาสนะ และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่สหคตด้วยอุทธัจจะ
และโมหะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

สัณฺฑิโกชนสัมปยุตตธรรม และสัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัณฺฑิโกชนสัมปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่สหคตด้วยอุทธัจจะ
และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นสัณฺฑิโกชนสัมปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

สัณฺฑิโกชนสัมปยุตตธรรม และสัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัณฺฑิโกชนวิปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๗๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่สหาหคด้วยอุทธัจจะ
และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัณฺญาณวิปปยุตตธรรม และโมหะ
โดยอุปนิสสยปัจจัย

สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม และสัณฺญาณวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม และสัณฺญาณวิปปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๗๒ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่สหาหคด้วยอุทธัจจะ
และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่สหาหคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ โดย
อุปนิสสยปัจจัย

[๔๖๕] สัณฺญาณวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาณวิปปยุตตธรรม
โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ๑๗๑ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ๑๗๑

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพะอายตนะ เป็นปัจจัย
แก่กายวิญญาณ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ

กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย
ที่เป็นสัณฺญาณวิปปยุตตธรรม และโมหะ โดยปุเรชาตปัจจัย

สัณฺญาณวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ๑๗๑ บุคคลย่อมยินดี ย่อม

เพลิดเพลินยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคความยินดีนั้น รากะ ๑๗๑ โทมณัส
เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น

สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

สัณฺญาณวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺญาณสัมปยุตตธรรม และ

สัณฺญาณวิปปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ๑๗๑ เพราะปรารถนาคหทัยวัตถุ

ขันธ์ทั้งหลายที่สหาหคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่

ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยอุทัจจะ และโมหะ โดยปุเรชาตปัจจย

[๔๗๐] สัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่สัญโญชนวิปยุตต-

*ธรรม โดยปัจจชาตปัจจย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็น
ปัจจยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจจชาตปัจจย

สัญโญชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่สัญโญชนวิปยุตตธรรม โดย
ปัจจชาตปัจจย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสัญโญชนวิปยุตตธรรม ที่เกิดภายหลัง และ
โมหะ เป็นปัจจยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจจชาตปัจจย

สัญโญชนสัมปยุตตธรรม และสัญโญชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่
สัญโญชนวิปยุตตธรรม โดยปัจจชาตปัจจย

คือ ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยอุทัจจะ ที่เกิดภายหลังและโมหะ เป็น
ปัจจยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจจชาตปัจจย

[๔๗๑] สัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่สัญโญชนสัมปยุตต-
*ธรรม โดยอาเสวนปัจจย มี ๕ นัย อาวัชชนะก็ดี วุฏฐานะก็ดี ไม่มี

[๔๗๒] สัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่สัญโญชนสัมปยุตต-
*ธรรม โดยกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นสัญ-
*โญชนสัมปยุตตธรรม โดยกัมมปัจจย

สัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่สัญโญชนวิปยุตตธรรม โดย
กัมมปัจจย

มี ๒ อย่างคือ สหชาต นานาขณิก

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจย
แกจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจย เจตนาที่สหคด้วยอุทัจจะ
เป็นปัจจยแก่โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจย

ที่เป็นนานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็น
ปัจจยแก่วิบากขั้น และกฐัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจย

สัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่สัญโญชนสัมปยุตตธรรม และ
สัญโญชนวิปยุตตธรรม โดยกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นสัญโญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่สัมปยุตตขั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจย เจตนาที่สหคด้วยอุทัจจะ เป็น
ปัจจยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลายและโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
กัมมปัจจย

สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม โดย
กัมมปัจฉิม

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาขณิก

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นสัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิม
แก่สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉิม ในปฏิสนธิขณะ

ที่เป็นนานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นสัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิม
แก่วิบากชั้น และกฐิตคารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉิม

[๔๗๓] สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยาวิปยุต-
*ตธรรม โดยวิปากปัจฉิม มี ๑ นัย

[๔๗๔] สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยาวิปยุต-
*ตธรรม โดยอาหารปัจฉิม มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจฉิม โดยอินทริยปัจฉิม มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจฉิม โดยฌานปัจฉิม มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจฉิม โดยมคคปัจฉิม มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจฉิม โดยสัมปยุตตปัจฉิม มี ๖ นัย

[๔๗๕] สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยา
วิปยุตฺตธรรม โดยวิปยุตตปัจฉิม

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังสาชาติ ๑.๑

สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม โดย
วิปยุตตปัจฉิม

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังสาชาติ ๑.๑

สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม โดย
วิปยุตตปัจฉิม

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉิมแก่ชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นสัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม โดยวิปยุตตปัจฉิม

สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม และ
สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม โดยวิปยุตตปัจฉิม

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉิมแก่ชั้นทั้งหลาย
ที่สหรัคด้วยอุทฺธังกะ และโมหะ โดยวิปยุตตปัจฉิม

สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม และสัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยา
วิปยุตฺตธรรม โดยวิปยุตตปัจฉิม

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังสาชาติ ๑.๑

[๔๗๖] สัณฺฑิยาวิปยุตฺตธรรม เป็นปัจฉิมสัณฺฑิยาวิปยุต-
*ตธรรม โดยวิปากปัจฉิม มี ๑ นัย

*กรรม โดยอติปัจจัย มี ๑ นัย เหมือนกับปฏิจจวาร

สัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺโณชนวิปยุตตกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขันธ์ทั้งหลายที่สหคตด้วยอุทฺธัจจะ เป็นปัจจัยแก่โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

สัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม และสัณฺโณชนวิปยุตตกรรม โดยอติปัจจัย

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นสัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่สหคตด้วยอุทฺธัจจะ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ

สัณฺโณชนวิปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺโณชนวิปยุตตกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริย์ ฯลฯ

พึงให้พิสดาร

สัณฺโณชนวิปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม โดยอติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ โมหะ ที่สหคตด้วยอุทฺธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารภความยินดีนั้น ราคะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น หทัย-
*วัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม โดยอติปัจจัย

สัณฺโณชนวิปยุตตกรรม เป็นปัจจัยแก่สัณฺโณชนสัมปยุตตกรรม และสัณฺโณชนวิปยุตตกรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ โมหะ ที่สหคตด้วยอุทฺธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ เพราะปรารภหทัยวัตถุ ขันธ์ทั้งหลายที่สหคตด้วยอุทฺธัจจะ และโมหะ เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย

ที่สหระคด้วยอุทฺธจจะ และโมหะ โดยอติปจจัย

สัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม และสัณฺโณชนวิปยุตตธรรม เป็นปจจัยแก่
สัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม โดยอติปจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นสัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
เป็นปจจัยแก่ชั้น ๓ โดยอติปจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๑ ที่สหระคด้วย
อุทฺธจจะ และโมหะ เป็นปจจัยแก่ชั้น ๓ โดยอติปจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ

สัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม และสัณฺโณชนวิปยุตตธรรม เป็นปจจัยแก่
สัณฺโณชนวิปยุตตธรรม โดยอติปจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปิจฉาชาต อาหาร อินทริย

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม
โมหะ และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อติปจจัย ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทฺธจจะและโมหะ เป็นปจจัยแก่จิตตสมุฏ-
ฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปจจัย ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทฺธจจะ และหทัยวัตถุ
เป็นปจจัยแก่โมหะ โดยอติปจจัย

ที่เป็นปิจฉาชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทฺธจจะและโมหะ
เป็นปจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปจจัย

ที่เป็นปิจฉาชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม
และกวมพิงการาหาร เป็นปจจัยแก่กายนี้ โดยอติปจจัย

ที่เป็นปิจฉาชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม
และรูปชีวิตินทริย เป็นปจจัยแก่กัฏฐตารูปทั้งหลาย โดยอติปจจัย

สัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม และสัณฺโณชนวิปยุตตธรรม เป็นปจจัยแก่
สัณฺโณชนสัมปยุตตธรรม และสัณฺโณชนวิปยุตตธรรม โดยอติปจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทฺธจจะและโมหะ
เป็นปจจัยแก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหระคด้วยอุทฺธจจะและหทัยวัตถุ
เป็นปจจัยแก่ชั้น ๓ และโมหะ โดยอติปจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ

ฯลฯ เป็นปจจัย โดยนัตติปจจัย

ฯลฯ เป็นปจจัย โดยวิคตปจจัย

ฯลฯ เป็นปจจัย โดยอวิคตปจจัย

[๔๗๗] ในเหตุปจจัย มีหัวข้อปจจัย ๖

 ในอาร์มมณปจจัย มี " ๕

ในอริปิปัจจัย	มี " ๕
ในอนันตรปิปัจจัย	มี " ๕
ในสมนันตรปิปัจจัย	มี " ๕
ในสหชาติปิปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปิปัจจัย	มี " ๖
ในนิสสยปิปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนิสสยปิปัจจัย	มี " ๕
ในปุรชาติปิปัจจัย	มี " ๓
ในปัจฉาชาติปิปัจจัย	มี " ๓
ในอาเสวนปิปัจจัย	มี " ๕
ในกัมมปิปัจจัย	มี " ๔
ในวิปากปิปัจจัย	มี " ๑
ในอาหารปิปัจจัย	มี " ๔
ในอินทริยปิปัจจัย	มีหัวข้อปิปัจจัย ๔
ในฌานปิปัจจัย	มี " ๔
ในมัคคปิปัจจัย	มี " ๔
ในสัมปยุตตปิปัจจัย	มี " ๖
ในวิปยุตตปิปัจจัย	มี " ๕
ในอติปิปัจจัย	มี " ๕
ในนัตติปิปัจจัย	มี " ๕
วิคตปิปัจจัย	มี " ๕
ในอวิคตปิปัจจัย	มี " ๕

[๔๗๘] สัตถุญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุญชนสัมปยุตตธรรม
โดยอาร์มมณปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปิปัจจัย

สัตถุญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุญชนวิปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปิปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปิปัจจัย

สัตถุญชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุญชนสัมปยุตตธรรม และ
สัตถุญชนวิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปิปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยอุปนิสสยปิปัจจัย

สัตถุญชนวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัตถุญชนวิปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปิปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยปุรชาติปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปิปัจจัย เป็นปัจจัยโดย

กัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

สัญญาชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย

สัญญาชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และ
สัญญาชนวิปปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนวิปปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย

สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัญญาชนสัมปยุตตธรรม และสัญญาชนวิปปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

[๔๗๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

[๔๘๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖ ๑๓๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ๑๓๑ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ๑๓๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

กับ ๑๓๑ มี " ๖ ๑๓๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

กับ ๑๓๑ มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ๑๓๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

[๔๘๑] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

พืงนับบทที่เป็นอนุโลม

ในอวิคตปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

สัญญาชนสัมปยุตตทุกะ จบ

สัญญาชนสัญญาชนนิยทุกะ

ปฏิจจวาร

[๔๘๒] ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรม และสัญญาชนนิยธรรม อาศัย

ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรมและสัญญาชนนิยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐิสัญญาชน อวิชาสัญญาชน อาศัยกามราคสัญญาชน

พืงผูกจักรนัย

ธรรมที่เป็นสัญญาชนนิยธรรมแต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยธรรมที่เป็น

สัญญาชนธรรมและสัญญาชนนิยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยสัญญาชน-

*ธรรมทั้งหลาย

ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรมและสัญญาชนนิยธรรม และธรรมที่เป็น

สัญญาชนนิยธรรม แต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรม

และสัญญาชนนิยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐิสัญญาชน อวิชาสัญญาชน สัมปยุตตขันธทั้งหลาย

และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยกามราคสัญญาชน

พืงผูกจักรนัย

ธรรมที่เป็นสัญญาชนนิยธรรม แต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยธรรม

ที่เป็นสัญญาชนนิยธรรม แต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นสัญญาชนนิย-

*ธรรมแต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม ขันธ ๒ ฯลฯ ปฏิสันธิ ตลอดถึงมหาภูตรูป

ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรม และสัญญาชนนิยธรรม อาศัยธรรมที่เป็น

สัณฺฑิยาธิปไตย แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัณฺฑิยาธิปไตยทั้งหลาย อาศัยกันทั้งหลายที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย
แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย

ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิยาธิปไตยและสัณฺฑิยาธิปไตย และธรรมที่เป็น
สัณฺฑิยาธิปไตย แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย อาศัยธรรมที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย
แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ สัณฺฑิยาธิปไตยทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ชั้น ๑ ที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิยาธิปไตยและสัณฺฑิยาธิปไตย อาศัยธรรมที่เป็น
สัณฺฑิยาธิปไตย และ สัณฺฑิยาธิปไตย และ ธรรมที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย
แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทิฏฐิสัณฺฑิยาธิปไตย อวิชาสัณฺฑิยาธิปไตย อาศัยกามราคสัณฺฑิยาธิปไตย และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย อาศัยธรรม
ที่เป็นทั้งสัณฺฑิยาธิปไตยและสัณฺฑิยาธิปไตย และธรรมที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย
แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย-
*ธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย และสัณฺฑิยาธิปไตยทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตยและสัณฺฑิยาธิปไตย และธรรมที่เป็น
สัณฺฑิยาธิปไตย แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย อาศัยธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิยาธิปไตย
และสัณฺฑิยาธิปไตย และธรรมที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ทิฏฐิสัณฺฑิยาธิปไตย อวิชาสัณฺฑิยาธิปไตย และจิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัณฺฑิยาธิปไตย แต่ไม่ใช่สัณฺฑิยาธิปไตย และกามราค
สัณฺฑิยาธิปไตย ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

เหมือนปฐมทุกะในสัณฺฑิยาธิปไตยโคจรจะ ทุกะเมื่อนี้พึงให้พิสดารอย่างนั้น
ไม่มีแตกต่างกัน เว้นโลกุตตระ

สัณฺฑิยาธิปไตยสัณฺฑิยาธิปไตยทุกะ จบ

สัณฺฑิยาธิปไตยสัณฺฑิยาธิปไตยสัมปยุตตทุกะ

ปฐิจวาร

[๔๘๓] ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิยาธิปไตย และสัณฺฑิยาธิปไตยสัมปยุตตธรรม

อาศัยธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรมและสัญญาชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ-
*เหตุปัจจัย

คือ ทัศนคติของชนชั้น อภิชนชนชั้น อาศัยการอาศัยของชนชั้น
 ชนชั้นที่เป็นชนชั้นชนชั้นชนชั้น แต่ไม่ใช่ชนชั้นชนชั้น อาศัย
 ชนชั้นที่เป็นทั้งชนชั้นชนชั้น และชนชั้นชนชั้นชนชั้น เกิดขึ้น เพราะ
 เหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธทั้งหลาย อาศัยสัญญาชนธรรมทั้งหลาย
 ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรมและสัญญาชนสัมปยุตตธรรม และธรรม
 ที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง
 สัญญาชนธรรม และสัญญาชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
 คือ ทิฏฐิสัญญาชน อวิชชาสัญญาชน และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย
 อาศัยการาราคสัญญาชน

ธรรมที่เป็นสัจจะอันสัมบูรณ์ แต่ไม่ใช่สัจจะอันธรรมดา
ธรรมที่เป็นทั้งสัจจะอันสัมบูรณ์ แต่ไม่ใช่สัจจะอันธรรมดา เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ขั้นที่ ๓ อาศัยขั้นที่ ๑ ที่เป็นสัจจะญาณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่
สัจจะญาณธรรม ขั้นที่ ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งสัจจะญาณธรรมและสัจจะญาณสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรม
ที่เป็นสัจจะญาณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัจจะญาณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ สัณฺญาสนธรรมทั้งหลาย อาศัยขั้นที่ทั้งหลายที่เป็นสัณฺญาสน-
 *สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺญาสนธรรม
 ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาสนธรรม และสัณฺญาสนสัมปยุตตธรรม และธรรม
 ที่เป็นสัณฺญาสนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺญาสนธรรม อาศัยธรรมที่
 เป็นสัณฺญาสนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺญาสนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
 คือ ขั้น ๓ และสัณฺญาสนธรรมทั้งหลาย อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นสัณฺญาสน
 สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺญาสนธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรมและสัญญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรม
ที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรมและสัญญาชนสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นสัญญาชน-
*สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ทัศนวิสัย โยชน์ อวิชาตโยชน์ อาตยการาคตโยชน์ และ
สัมปยุตตจันท์ทั้งหลาย
พึงผูกจกัณย

ธรรมที่เป็นสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม อาศัย-
*ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรม และสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
สัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่
สัณฺญาชนธรรม และสัณฺญาชนธรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรมและสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
เป็นสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง
สัณฺญาชนธรรม และสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรมและธรรมที่เป็นสัณฺญาชนสัมปยุตต-
*ธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ทิฏฐิสัณฺญาชน อวิชาสัณฺญาชน อาศัยชั้น ๑ ที่เป็น
สัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม และกามราคสัณฺญาชน
ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

[๔๘๔] ในเหตุปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๕
ในอธิปตติปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยทั้งปวง	มี " ๕
ในกัมมปัจจัย	มี " ๕
ในอาหารปัจจัย	มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕

[๔๘๕] ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรม และสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม
อาศัยธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรม และสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชาสัณฺญาชน อาศัยวิจิกิจฉาสัณฺญาชน

ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรมและสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรม
ที่เป็นสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ-
*เหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา

ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรมและสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรม
ที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรมและสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นสัณฺญาชน
สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺญาชนธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชาสัณฺญาชน อาศัยวิจิกิจฉาสัณฺญาชน และสัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย

[๔๘๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตปัจจัย มี " ๕

การนับทั้งสอง นอกนี้ก็ดี สหชาตวารก็ดี พึงกระทำอย่างทีกล่ามาแล้ว
ปัจจัยวารก็ดี นิสสยวารก็ดี สังสัจจวารก็ดี สัมปยุตตวารก็ดี เหมือนกับปฏิจจวาร

ปัญหาวาร

[๔๘๗] ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺเณชนธรรม และสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺเณชนธรรม และสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ กามราคสัณฺเณชน เป็นปัจจัยแก่ทิสฺสสัณฺเณชน อวิชาสัณฺเณชน
โดยเหตุปัจจัย

พึงผูกจกฺกรณัย

ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺเณชนธรรมและสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
ธรรมที่เป็นสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺเณชนธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งสัณฺเณชนธรรมและสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺเณชนธรรม และสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัย
แก่ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺเณชนธรรมและสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
สัณฺเณชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺเณชนธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ กามราคสัณฺเณชน เป็นปัจจัยแก่ทิสฺสสัณฺเณชน อวิชาสัณฺเณชน
และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๔๘๘] ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺเณชนธรรม และสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺเณชนธรรม และสัณฺเณชนสัมปยุตตธรรม โดย
อารมณ์ปัจจัย

คือ เพราะปรารภสัณฺเณชนธรรมทั้งหลาย สัณฺเณชนธรรมทั้งหลาย
เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภสัณฺเณชนธรรมทั้งหลาย ขั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺเณชน-

*สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภสัณฺฑิชนธรรมทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่เป็นทั้งสัณฺฑิชน-
*ธรรมและสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม เป็นปัจจัย
แก่ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่
สัณฺฑิชนธรรม ชั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺฑิชน-
*ธรรม เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม เป็นปัจจัย
แก่ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิชนธรรมและสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่
สัณฺฑิชนธรรม สัณฺฑิชนธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิชนธรรมและสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม และธรรมที่
เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่
สัณฺฑิชนธรรม สัณฺฑิชนธรรมทั้งหลาย และชั้นทั้งหลายที่เป็นสัณฺฑิชน-
*สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิชนธรรม และสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม และ
ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นทั้งสัณฺฑิชนธรรม และสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
มี ๓ นัย

[๔๘๕] ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิชนธรรม และสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺฑิชนธรรมและสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม โดย
อธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณอธิปัตติ มี ๓ นัย

ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัณฺฑิชนธรรม โดยอธิปัตติ
ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณอธิปัตติ สหชาติอธิปัตติ มี ๓ นัย

อาร์มมณอธิปัตติ สหชาติอธิปัตติ พึงกระทำในข้อปัจจัย แม้ทั้ง ๓

เหล่านี้

ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรม และสัญญาชนสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรมและสัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดยอริปิปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณปิปัจจัย มี ๓ นัย

[๔๕๐] ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรม และสัญญาชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งสัญญาชนธรรมและสัญญาชนสัมปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย มี ๕ นัย การจำแนกไม่มี เหมือนกับอารัมมณปัจจัย ไม่มีแตกต่างกัน

๑. เป็นปัจจัย โดยสมนันตรปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ นัย

พึงกระทำโดยนัยแห่งอารัมมณปัจจัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอาเสวนปัจจัย มี ๕ นัย

[๔๕๑] ธรรมที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นสัญญาชนสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่สัญญาชนธรรม โดยกัมมปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอาหารปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอินทริยปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยมคคปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยวิปยุตปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอติปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยนัตติปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยวิคตปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอวิคตปัจจัย มี ๕ นัย

[๔๕๒] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอารัมมณปัจจัย มี " ๕

ในอริปิปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสมันตรปัจจัย	มี " ๕
ในสหชาตปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี " ๕
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๕
ในกัมมปัจจัย	มี " ๓
ในอาหารปัจจัย	มี " ๓
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๓
ในฌานปัจจัย	มี " ๓
ในมคคปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในอติปัจจัย	มี " ๕
ในนัตติปัจจัย	มี " ๕
ในวิคตปัจจัย	มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๔๕๓] ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรม และสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งสัณฺญาชนธรรมและสัณฺญาชนสัมปยุตตธรรม โดย อารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนนิสสยปัจจัย ฯลฯ

หัวข้อปัจจัย ๕ พึงกระทำอย่างทีกล่าวนมาแล้ว พึงเปลี่ยนแปลง ในบท
ทั้ง ๓ นั้นเกี่ยว นานาชนิก ไม่มี

[๔๕๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

[๔๕๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

[๔๕๖] ในอาร์มมปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงกระทำที่เป็นอนุโลม

ในอวิคปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

สัณฺฑิชนสัณฺฑิชนสัมปยุตตทุกะ จบ

สัณฺฑิชนวิปยุตตสัณฺฑิชนนิยทุกะ

ปฏิจจวาร์

[๔๕๗] ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนวิปยุตตสัณฺฑิชนนิยธรรม อาศัยธรรม

ที่เป็นสัณฺฑิชนวิปยุตตสัณฺฑิชนนิยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัณฺฑิชน-

*วิปยุตตสัณฺฑิชนนิยธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ ตลอดถึงอัสสนุสัตว์
มหาภูตรูปทั้งหลาย

ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนวิปยุตตสัณฺฑิชนนิยธรรม อาศัยธรรมที่เป็น
สัณฺฑิชนวิปยุตตสัณฺฑิชนนิยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสัณฺฑิชนวิปยุตตสัณฺฑิชนนิยธรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นสัณฺฑิชนวิปยุตตสัณฺฑิชนนิยธรรม ฯลฯ พึงกระทำ
หัวข้อปัจจัย ๒

ทุกะนี้เหมือนกับโลกียทุกะในจุฬันตรทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

สัณฺฑิชนวิปยุตตสัณฺฑิชนนิยทุกะ จบ

กัณถทุกะ

ปฏิจจวาร

[๔๕๘] คันถรรรม อาศัยคันถรรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อภิขฌากายคันถะ อาศัยสฬัพพตปรามาสกายคันถะ สฬัพพต-

*ปรามาสกายคันถะ อาศัยอภิขฌากายคันถะ อภิขฌากายคันถะ อาศัยอิทังสัจจา-

*ภินิเวสกายคันถะ อิทังสัจจาภินิเวสกายคันถะ อาศัยอภิขฌากายคันถะ

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม อาศัยคันถรรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย อาศัยคันถรรรม
ทั้งหลาย

คันถรรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม อาศัยคันถรรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ อภิขฌากายคันถะ สัมปยุตตขันธทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป

อาศัยสฬัพพตปรามาสกายคันถรรรม

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่คันถรรรม

ขันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยขันธทั้งหลาย ขันธ์ทั้งหลาย

อาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

คันถรรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ คันถรรรมทั้งหลาย อาศัยขันธทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถรรรม

คันถรรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่คันถรรรม

ขันธ ๒ ฯลฯ

คันถรรรม อาศัยคันถรรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ อภิขฌากายคันถะ อาศัยสฬัพพตปรามาสกายคันถะ และสัมปยุตต-

*ขันธทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม อาศัยคันถรรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่คันถรรรม

และคันถรรรมทั้งหลาย ขันธ์ ๒ ฯลฯ

คันถรรวมและธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม อาศัยคันถรรวม และธรรมที่
ไม่ใช่คันถรรวม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อภิขณิกายคันถะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑
ที่ไม่ใช่คันถรรวม และสัลลัพท์ปราคายคันถะ ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ เพราะอาร์มมณปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

[๔๕๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๕๐๐] ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่คันถรรวม
ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ เหตุกปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังขสัจจะ โมหะ
ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

[๕๐๑] ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม อาศัยคันถรรวม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยคันถรรวมทั้งหลาย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถรรวม ปฏิสนธิ
ตลอดถึงอสังขสัจจะ

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม อาศัยคันถรรวม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยคันถรรวม และสัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย ฯลฯ

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอธิปัตติปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย มี ๓ นัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย มี ๓ นัย

๑๗๑ ไม่ใช้เพราะอัญญมัญญปัจจัย มี ๓ นัย

๑๗๒ ไม่ใช้เพราะอุปนิสสปัจจัย มี ๓ นัย

[๕๐๒] คันถรรรม อาศัยคันถรรรม เกิดขึ้น ไม่ใช้เพราะปุระชาต-
*ปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ อภิขณากายคันถะ อาศัยอิทังสังจณิกเวสกายคันถะ
อิทังสังจณิกเวสกายคันถะ อาศัยอภิขณากายคันถะ ในอรูปภูมิ สิ้นพตปรามาส
ไม่มี พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๕ อย่างนี้

๑๗๓ ไม่ใช้เพราะปัจฉาชาตปัจจัย มี ๕ นัย

๑๗๔ ไม่ใช้เพราะอาเสวนปัจจัย มี ๕ นัย

๑๗๕ ไม่ใช้เพราะกัมมปัจจัย มี ๓ นัย

๑๗๖ ไม่ใช้เพราะวิปากปัจจัย มี ๕ นัย

๑๗๗ ไม่ใช้เพราะอาหารปัจจัย มี ๑ นัย

๑๗๘ ไม่ใช้เพราะอินทริยปัจจัย มี ๑ นัย

๑๗๙ ไม่ใช้เพราะฌานปัจจัย มี ๑ นัย

๑๘๐ ไม่ใช้เพราะมัคคปัจจัย มี ๑ นัย

๑๘๑ ไม่ใช้เพราะสัมปยุตตปัจจัย มี ๓ นัย

๑๘๒ ไม่ใช้เพราะวิปยุตตปัจจัย มี ๕ นัย

๑๘๓ ไม่ใช้เพราะนัตถิปัจจัย มี ๓ นัย

๑๘๔ ไม่ใช้เพราะวิคตปัจจัย มี ๓ นัย

[๕๐๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉณปัจจัย มี " ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคปัจจัย มี " ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตปัจจัย มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตปัจจัย มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถปัจจัย มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๕๐๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงนับอย่างทีกล่าวนมาแล้ว

[๕๐๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอนันตรปัจจัย ฯลฯ มี " ๑

ในวิคตปัจจัย ฯลฯ มี " ๑

สหชาตวาร เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัจจัยวาร

[๕๐๖] คันถรรรม อาศัยคันถรรรมเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

มี ๓ นัย เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่คันถรรรม

ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายอาศัย

หทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถรรรม อาศัยหทัยวัตถุ

คันถรรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ คันถรรรมทั้งหลาย อาศัยชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถรรรม คันถรรรม
ทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

คันถรรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ คันถรรรมทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑

ที่ไม่ใช่คันถรรรม ชั้น ๒ ฯลฯ คันถรรรม และสัมปยุตชั้นทั้งหลาย

อาศัยหทัยวัตถุ

คันถรรรม อาศัยคันถรรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ อภิชฌาภยกันณะ อาศัยสัลลพตปราสาทภยกันณะ และสัมปยุตต
ชั้นทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

อภิชฌาภยกันณะ อาศัยสัลลพตปราสาทภยกันณะ และหทัยวัตถุ

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม อาศัยคันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่คันถธรรม
และคันถธรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถธรรม อาศัย
คันถธรรมและหทัยวัตถุ

คันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม อาศัยคันถธรรมและธรรม
ที่ไม่ใช่คันถธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อภิชฌาภยกันณะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑
ที่ไม่ใช่คันถธรรม และสัลลพตปราสาทภยกันณะ ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

อภิชฌาภยกันณะ และสัมปยุตตชั้น อาศัยสัลลพตปราสาทภยกันณะ
และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น

พึงผูกจักรนัย

[๕๐๓] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๕๐๔] ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่คันถธรรม
ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ ปฐิสันธิ ตลอดถึงอัสยัญญัตถ์ จักขุวิญญาน
อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาน อาศัยกายายตนะ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถธรรม
ซึ่งเป็นเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ โมหะที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วย
อุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ และ
หทัยวัตถุ ฯลฯ

[๕๐๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่รูปปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

พินัยอย่างนี้

[๕๑๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่รูปปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

[๕๑๑] ในอาร์มณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

แม้นิสสยวาร ก็เหมือนกับ ปัจจัยวาร นั้นเอง

สังสังฐฐวารก็ดี สัมปยุตตวารก็ดี พึงกระทำเป็นหัวข้อปัจจัย ๕

รูปไม่มี

ปัญหาวาร

[๕๑๒] คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นคันถกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตคันถกรรม
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่ ธรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นคันถกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตจันท์ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม
โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นคันถกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตจันท์ทั้งหลาย
และคันถกรรมและจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตจันท์ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

ธรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตคันถกรรม
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม และธรรมที่ไม่ใช่

คณฺธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย และคณฺธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย
คณฺธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่คณฺธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นคณฺธรรม และไม่ใช่คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

คณฺธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่ ธรรมที่ไม่ใช่
คณฺธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นคณฺธรรม และไม่ใช่คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

คณฺธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่คณฺธรรม และ
ธรรมที่ไม่ใช่คณฺธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นคณฺธรรม และไม่ใช่คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และคณฺธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
เหตุปัจจัย

[๕๑๓] คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่คณฺธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภคณฺธรรมทั้งหลาย คณฺธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภคณฺธรรมทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คณฺธรรม เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภคณฺธรรมทั้งหลาย คณฺธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่คณฺธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คณฺธรรม โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้วพิจารณา

กุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรค พิจารณาผล

พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่วิชชนะ
โดยอาร์มณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่ไม่ใช่คันถธรรม ฯลฯ
กิเลสที่ข่มแล้ว กิเลสที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถธรรม โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ
บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่ไม่ใช่คันถธรรม โดย
เจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณ์ญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่เวสสัญญานาัญญาตนะ รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัย แก่อธิวิธญาณ แก่เจโต-
*ปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ
แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ บุคคลกระทำ อุโบสถกรรมแล้ว ย่อม
ยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่งซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะปรารภความยินดีนั้น รากะ
เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

กุศลกรรมที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ
ออกจากฌาน ฌาน ฯลฯ
จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง
ซึ่งชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถธรรม เพราะปรารภความยินดีนั้น รากะ เกิดขึ้น
ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
คันถธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ บุคคลกระทำอุโบสถกรรมแล้ว
ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่งซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะปรารภความยินดีนั้น คันถ-
*ธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ
ออกจากฌาน ฌาน ฯลฯ
จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง
ซึ่งชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถธรรม เพราะปรารภความยินดีนั้น คันถธรรม และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

คันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม โดย

อาร์มณปัจฉัย มี ๓ นัย พึงกระทำคำว่าความปรารถ

[๕๑๔] คันถรรรม เป็นปัจฉัยแก่คันถรรรม โดยอริปิปัจฉัย มี ๓ นัย
พึงกระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เหมือนกับ อาร์มณปัจฉัย
ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม โดย
อริปิปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณาริปิ สหชาตาริปิ

ที่เป็นอาร์มณาริปิ ได้แก่ ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายจากมรรค ฯลฯ ผล ฯลฯ นิพพาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจฉัยแก่ โคตรภู แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล โดย

อริปิปัจฉัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถ-
*ธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะ
กระทำคามยินตินั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตาริปิ ได้แก่ อริปิธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจฉัย

แก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปิปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจฉัยแก่คันถรรรม โดยอริปิปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณาริปิ สหชาตาริปิ

ที่เป็นอาร์มณาริปิ ได้แก่ ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้ในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่

คันถรรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง ซึ่ง
กุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตาริปิ ได้แก่ อริปิธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจฉัยแก่

คันถรรรมทั้งหลาย โดยอริปิปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจฉัยแก่คันถรรรม และธรรมที่ไม่ใช่

คันถรรรม โดยอริปิปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณาริปิ สหชาตาริปิ

ที่เป็นอาร์มณาริปิ ได้แก่ ทาน ฯลฯ เพราะกระทำขันธ์ทั้งหลาย

ที่ไม่ใช่คันถรรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลิน
ยิ่ง เพราะกระทำคามยินตินั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น คันถรรรม และ

สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปติ ได้แก่ อธิปติกรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และคันถกรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

คันถกรรม และกรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม โดยอธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาปติ มี ๓ นัย

[๕๑๕] คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ คันถกรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่คันถกรรมทั้งหลายที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ คันถกรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถกรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย คันถกรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ภูฏานะ โดยอนันตรปัจจัย

คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม และกรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ คันถกรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่คันถกรรมทั้งหลายที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

กรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม โดยอนันตรปัจจัย มี ๓ นัย ๒ นัย พึงกระทำอาวัชชนะ นัยที่ ๑ ไม่มี

คันถกรรม และกรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม โดยอนันตรปัจจัย มี ๓ นัย ภูฏานะแม่หนึ่ง พึงกระทำในท่ามกลาง

คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม โดยสมนันตรปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสปัจจัย มี ๕ นัย

[๕๑๖] คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่คันถกรรม โดยอุปนิสสปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑. ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ คันถกรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่คันถกรรมทั้งหลาย ๑. มี ๓ นัย

กรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่ไม่ใช่คันถกรรม โดยอุปนิสสปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๗๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว
ให้ทาน ๑๗๑ ก่อมานะ ถือทิฏฐิ
บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ๑๗๑ เสนาสนะแล้ว ให้ทาน ๑๗๑ ทำลายสงฆ์
ศรัทธา ๑๗๑ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ๑๗๑ แก่ผลสมาบัติ
โดยอุปนิสสยะปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๗๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว
ก่อมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ๑๗๑ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ๑๗๑ ทำลายสงฆ์
ศรัทธา ๑๗๑ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ราคะ ๑๗๑ แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสสยะปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
คันถธรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๗๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว
ก่อมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ๑๗๑ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ๑๗๑ ทำลายสงฆ์
ศรัทธา ๑๗๑ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม และสัมปยุตตขั้น
ทั้งหลาย โดยอุปนิสสยะปัจจัย

คันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม โดย
อุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๗๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ มี ๓ นัย พึงกระทำ โดยนัยแห่ง
อารัมมณปัจจัย

[๕๑๗] ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม
โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ๑๗๑ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ๑๗๑ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ
รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพะอายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย
ที่ไม่ใช่คันถรรวม โดยปุเรชาตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่คันถรรวม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพลิดเพลินยิ่ง ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคามยินดีนั้น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ
เกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่คันถรรวมทั้งหลาย
โดยปุเรชาตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่คันถรรวม และธรรมที่ไม่ใช่
คันถรรวม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพลิดเพลินยิ่ง ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคามยินดีนั้น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ
 ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น คันถรรวมและสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่คันถรรวม และ
สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย โดยปุเรชาตปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอาเสวนปัจจัย มี ๕ นัย

[๕๑๘] ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม
โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-
*ขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่วิบาก-
*ขันธ์ และกฐัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่คันถรรวม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย โดย
กัมมปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่คันถรรวม และธรรมที่ไม่ใช่
คันถรรวม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลายและ

คันถรรรม และ จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม โดย

วิปากปัจจัย มี ๑ นัย

๗๑ เป็นปัจจัย โดยอาหารปัจจัย มี ๓ นัย

๗๑ เป็นปัจจัย โดยอินทริยปัจจัย มี ๓ นัย

๗๑ เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๓ นัย

๗๑ เป็นปัจจัย โดยมคคปัจจัย มี ๕ นัย

๗๑ เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ นัย

[๕๑๕] คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ ๗๑

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม โดย

วิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ ๗๑

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่คันถรรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่คันถรรรม

ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่คันถรรรม และ ธรรมที่ไม่ใช่

คันถรรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่คันถรรรม

และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

คันถรรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่

คันถรรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ ๗๑

[๕๒๐] คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่คันถรรรม โดยอตฺธิปัจจัย มี ๑ นัย

เหมือนกับปฏิจจวาร

คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม โดยอตฺธิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ คันถรรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺธิปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ คันถรรรมทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่

เกิดก่อน โดยอตฺธิปัจจัย มี ๑ นัย เหมือนกับปฏิจจวาร

ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรรม โดยอตฺธิ

ปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์ ฯลฯ

ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่

คันถธรรมทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิเพลินยิ่ง

ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคามยินดินั้น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น ฯลฯ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่คันถธรรมทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่

คันถธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓

และคันถธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิเพลินยิ่ง

ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคามยินดินั้น คันถธรรม และ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดย

อติปัจจัย

คันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถธรรม โดย

อติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ สลัปปตปรามาสกายคันถะ และสัมปยุตตชั้น

ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่อภิขฌกายคันถะ โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ สลัปปตปรามาสกายคันถะ และหทัยวัตถุ เป็น

ปัจจัยแก่อภิขฌกายคันถะ โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

คันถธรรม และธรรมที่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่

คันถธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่ไม่ใช่คันถธรรม และคันถธรรมทั้งหลาย

เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ที่ไม่ใช่คันถธรรม โดย

อติปัจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ คันถรรวมทั้งหลาย และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัย
แก่ขันธทั้งหลายที่ไม่ใช่คันถรรวม โดยอติปัจจัย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ คันถรรวม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัย
แก่อัตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ คันถรรวม และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ คันถรรวมทั้งหลาย และกวมพิงการาหาร
เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ คันถรรวมทั้งหลาย และรูปชีวิตินทรีย์ เป็น
ปัจจัยแก่ กฤตตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

คันถรรวม และธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม เป็นปัจจัยแก่คันถรรวม และ
ธรรมที่ไม่ใช่คันถรรวม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่ใช่คันถรรวม และสฬัพพต-
*ปรมาสกายคันถะ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และอภิขณิกายคันถะ และจิตต
สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ สฬัพพตปรมาสกายคันถะ และหทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่อภิขณิกายคันถะ และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

[๕๒๑] ในเหตุปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยทั้งปวง	มี " ๕
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในปุเรชาติปัจจัย	มี " ๓
ในปัจฉาชาติปัจจัย	มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๕
ในกัมมปัจจัย	มี " ๓
ในวิปากปัจจัย	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	มี " ๓
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๓
ในฌานปัจจัย	มี " ๓
ในมัคคปัจจัย	มี " ๕

ในอวกาศปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัณมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

[๕๒๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕ ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง

กับ ๑๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๕

[๕๒๕] ในอารัมมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอริปิปัจจัย กับ ๑๑ มี " ๕

พึงกระทำบทที่เป็นอนุโลมให้บริบูรณ์

ในวิคตปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

คันตทุกะ จบ

คันถนียทุกะ

ปฎิจจวาร

[๕๒๖] คันถนียธรรม อาศัยคันถนียธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาศัยขั้นที่ ๑ ที่เป็นคันถนียธรรม ๑๑

โลภียทุกะ ในจุฬันตรทุกะ ฉนฺได พิงแอกฉนฺนํ ไม่มีแตกต่างกัน

คณณียทุกะ จบ

คณธัมมปยุตตทุกะ

ปฏิจจวาร

[๕๒๗] คณธัมมปยุตตธรรม อาศัยคณธัมมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นคณธัมมปยุตตธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

คณวิปยุตตธรรม อาศัยคณธัมมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นคณธัมมปยุตตธรรม

โลภะ และ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่สหรัคด้วยโลภะที่เป็นทวิจฺฉิ-
*คตวิปยุตตธรรม ปฏิมะ และ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่สหรัค
ด้วยโทมนัส

คณธัมมปยุตตธรรม และคณวิปยุตตธรรม อาศัยคณธัมมปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นคณ-

*ธัมมปยุตตธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ ขั้น ๓ และโลภะ และ จิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยขั้น ๑ ที่สหรัคด้วยโลภะที่เป็นทวิจฺฉิ*คตวิปยุตตธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ
ขั้น ๓ และ ปฏิมะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่สหรัคด้วย
โทมนัส ขั้น ๒ ฯลฯ

คณวิปยุตตธรรม อาศัยคณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นคณ-

*วิปยุตตธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโลภะที่เป็นทวิจฺฉิ*คต-
*วิปยุตตธรรม จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยปฏิมะ ในปฏิสนธิขณะ อาศัยขั้น
ทั้งหลาย ฯลฯ

คณธัมมปยุตตธรรม อาศัยคณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ธัมมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาศัยโลภะที่เป็นทวิจฺฉิ*คตวิปยุตตธรรม

ธัมมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาศัยปฏิมะ

คณธัมมปยุตตธรรม และคณวิปยุตตธรรม อาศัยคณวิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ธัมมปยุตตขั้นทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโลภะที่เป็น

ทวิจฺฉิ*คตวิปยุตตธรรม ธัมมปยุตตขั้นทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ปฏิมะ

คณธัมมปยุตตธรรม อาศัยคณธัมมปยุตตธรรม และคณวิปยุตตธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วยโลภะที่เป็นทวิจิตวิปปยุต-
ธรรม และโลภะ ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วยโทมนัส
และปฏิมะ ชั้น ๒ ฯลฯ

คันถวิปปยุตธรรม อาศัยคันถสัมปยุตธรรม และคันถวิปปยุตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหคด้วยโลภะที่เป็น
ทวิจิตวิปปยุตธรรม และโลภะ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหค
ด้วยโทมนัส และปฏิมะ

คันถสัมปยุตธรรม และ คันถวิปปยุตธรรม อาศัยคันถสัมปยุต
ธรรม และ คันถวิปปยุตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วย
โลภะที่เป็นทวิจิตวิปปยุตธรรม และโลภะ ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ และ
จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วยโทมนัส และปฏิมะ ชั้น ๒
 ฯลฯ

[๕๒๘] คันถสัมปยุตธรรม อาศัยคันถสัมปยุตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นคันถสัมปยุตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

คันถวิปปยุตธรรม อาศัยคันถสัมปยุตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ-
*ปัจจัย

คือ โลภะอาศัยชั้นทั้งหลายที่สหคด้วยโลภะที่เป็นทวิจิตวิปปยุต-
*ธรรม ปฏิมะ อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่สหคด้วยโทมนัส

คันถสัมปยุตธรรม และ คันถวิปปยุตธรรม อาศัยคันถสัมปยุตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และโลภะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคด้วยโลภะที่เป็น
ทวิจิตวิปปยุตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ และปฏิมะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหค
ด้วยโทมนัส ชั้น ๒ ฯลฯ

คันถวิปปยุตธรรม อาศัยคันถวิปปยุตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ
ปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นคันถวิปปยุตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

คันถสัมปยุตธรรม อาศัยคันถวิปปยุตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ

ปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโลภะที่เป็นทวิภูมิกตวิปปยุตตธรรม
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยปฏิมะ

คันถสัมปยุตตธรรม อาศัยคันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะอาร์มมปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทวิภูมิกตวิปปยุตต
ธรรม และ โลภะ ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโทมนัส
และ ปฏิมะ ชั้น ๒ ฯลฯ

ฯลฯ

[๕๒๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมปัจจัย	มี " ๖
ในอริปัตติปัจจัย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจัย	มี " ๖
ในสมนันตรปัจจัย	มี " ๖
ในสหชาติปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี " ๖
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี " ๖
ในปุเรชาติปัจจัย	มี " ๖
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๖
ในกัมมปัจจัย	มี " ๕
ในวิปากปัจจัย	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	มี " ๕
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๕
ในฌานปัจจัย	มี " ๕
ในมคคปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๖
ในวิปปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในอตฺถิปัจจัย	มี " ๕
ในนตฺถิปัจจัย	มี " ๖
ในวิคตปัจจัย	มี " ๖
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๕๓๐] คันถวิปปยุตตธรรม อาศัยคันถวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นคันถวิปยุตต-
*ธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ เหตุกปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังขยัตว์
โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทฺธจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระค
ด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทฺธจจะ

[๕๓๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๓

อรุณภูมิเมื่อจะแจกในที่ที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัยพึงกระทำก่อน ฐภุมิยอม
ได้ในที่ใด พึงกระทำภายหลัง และปฏิมะ ไม่มีในอรุณภูมิ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ถณปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๕๓๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พินนบอย่างนี้ ฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

[๕๓๓] ในอาร์มณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

แม้สหชาตวาร ก็พึงกระทำอย่างทีกล่าวมาแล้ว

ปัจจัยวาร

[๕๓๔] คณธัมมปยุตตธรรม อาศัยคณธัมมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

มี ๓ นัย เหมือนกับ ปฏิจจวาร

คณธวิปยุตตธรรม อาศัยคณธวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นคณธวิปยุตตธรรม ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัย

หทัยัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นคณธวิปยุตตธรรม อาศัย

หทัยัตถุ

คณธัมมปยุตตธรรม อาศัยคณธวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นคณธัมมปยุตตธรรม อาศัยหทัยัตถุ สัมปยุตต-

*ชั้นทั้งหลาย อาศัยโลกะที่เป็นทัญญูจิตวิปยุตตธรรม สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

อาศัยปฏิมะ

คณธัมมปยุตตธรรม และคณธวิปยุตตธรรม อาศัยคณธวิปยุตต

ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นคณธัมมปยุตตธรรม อาศัยหทัยัตถุ จิตต-

*สมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐาน

รูป อาศัยโลกะที่เป็นทัญญูจิตวิปยุตตธรรม สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และ

จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยปฏิมะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นทัญญูจิตวิปยุตตธรรม และ

โลกะ อาศัยหทัยัตถุ ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ อาศัย

หทัยัตถุ

คณธัมมปยุตตธรรม อาศัยคณธัมมปยุตตธรรม และคณธวิปยุตต

ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นคณธัมมปยุตตธรรม และหทัยัตถุ

ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโลกะ ที่เป็นทัญญูจิต

วิปยุตตธรรม และหทัยัตถุ และปฏิมะ ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ อาศัย

ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโทมนัส และหทัยัตถุ และ ปฏิมะ ชั้น ๒ ฯลฯ

คณธวิปยุตตธรรม อาศัยคณธัมมปยุตตธรรม และคณธวิปยุตตธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วย
โลภะที่เป็นทัญญิตวิปปยุตตธรรม และโลภะ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น
ทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ โลภะ อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่
สหคตด้วยโลภะที่เป็นทัญญิตวิปปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ ปฏิมะ อาศัย
ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และหทัยวัตถุ

คันถัมปยุตตธรรม และคันถวิปปยุตตธรรม อาศัยคันถัมปยุตตธรรม
และคันถวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นคันถัมปยุตตธรรม และ
หทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถ-
*สัมปยุตตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย ชั้น ๓ และ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทัญญิตวิปปยุตตธรรม และโลภะ ชั้น ๒
 ฯลฯ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโทมนัส
และปฏิมะ ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓ และโลภะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคตด้วย
โลภะที่เป็นทัญญิตวิปปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๓
และปฏิมะ อาศัยชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโทมนัส และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

ฯลฯ

[๕๓๕] ในเหตุปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๕
ในอธิปติปัจจัย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจัย	มี " ๕
ในสมนันตรปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยทั้งปวง	มี " ๕
ในวิปากปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๑
ในอาหารปัจจัย	มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๕๓๖] คันถวิปปยุตตธรรม อาศัยคันถวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น 'ไม่ใช่'
เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาศัยคันถวิปปยุตตธรรม ซึ่งเป็นอเหตุกะ ฯลฯ อเหตุกปฏิสนธิ
ตลอดถึงอสังขยัตว์ จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัย
กายตนะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถวิปปยุตตธรรม ซึ่งเป็นอเหตุกะ อาศัย
หทัยวัตถุ โมหะ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น

ทั้งหลายที่สหรัคด้วยอุทัจจะ และหทัยวัตถุ

ฯลฯ

[๕๓๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสัยปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ถณปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๕๓๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงนับอย่างที่กำลังกล่าวมาแล้ว

[๕๓๙] ในอารมณ์ปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

แม้ในสยวาร ก็เหมือนกับ ปัจฉยวาร

สังสัจจวาร

[๕๔๐] คณธัมมปยุตตธรรม หลุดเคล้ากับคณธัมมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ หลุดเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นคณธัมมปยุตตธรรม

ขั้น ๒ ๑๓๑

คณวิปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับคณธัมมยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ โลกะ คลุกเคล้ากับขั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยโลกะที่เป็น
ทิจฐิตวิปยุตตธรรม ปฏิมะ คลุกเคล้ากับขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส
คณธัมมยุตตธรรม และคณวิปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับคณ-
*ธัมมยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และโลกะ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่สหระคด้วยโลกะ
ที่เป็นทิจฐิตวิปยุตตธรรม ขั้น ๒ ๑๓๑ ขั้น ๓ และปฏิมะ คลุกเคล้า
กับขั้น ๑ ที่สหระคด้วยโทมนัส ขั้น ๒ ๑๓๑

คณวิปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับคณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นคณวิปยุตตธรรม ขั้น ๒
๑๓๑ ปฏิสันธิ

คณธัมมยุตตธรรม คลุกเคล้ากับคณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ธัมมยุตตขั้นทั้งหลาย คลุกเคล้ากับโลกะที่เป็นทิจฐิตวิปยุตต-
*ธรรม ธัมมยุตตขั้นทั้งหลาย คลุกเคล้ากับปฏิมะ

คณธัมมยุตตธรรม คลุกเคล้ากับคณธัมมยุตตธรรม และคณ-
*วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่สหระคด้วยโลกะที่เป็นทิจฐิต-
*วิปยุตตธรรม และโลกะ ขั้น ๒ ๑๓๑ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑
ที่สหระคด้วยโทมนัส และปฏิมะ ขั้น ๒ ๑๓๑

๑๓๑

[๕๔๑] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในอารัมมณปัจจัย มี " ๖

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๖

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๖

ในอวิคตปัจจัย มี " ๖

[๕๔๒] คณวิปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับคณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาศัยคันถวิปยุตตธรรม ซึ่งเป็นอเหตุกะ ฯลฯ ในอเหตุกปฏิสนธิ-
*ขณะ โมหะ ที่สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ คลุกเคล้ากับขั้น
ทั้งหลายที่สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ

ฯลฯ

[๕๔๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๖

[๕๔๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

[๕๔๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ปัญหาวาร

คันธสัมปยุตตธรรม และคันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันธสัมป-
*ยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่สหระคด้วยโลเกที่เป็นทิจญฐิตวิปยุตตธรรม และโลเกเป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลายโดยเหตุปัจจัย เหตุที่สหระคด้วยโถมนัส และ
ปฏิมะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

คันถสัมปยุตตธรรม และ คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิป-
*ยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่สหระคด้วยโลเกที่เป็นทิจญฐิตวิปยุตตธรรมและโลเก เป็น
ปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย เหตุที่สหระคด้วยโถมนัส
และ ปฏิมะ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

คันถสัมปยุตตธรรม และ คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมป-
*ยุตตธรรม และคันถวิปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่สหระคด้วยโลเกที่เป็นทิจญฐิตวิปยุตตธรรมและโลเก เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย เหตุที่
สหระคด้วยโถมนัส และปฏิมะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และ จิตตสมุฏ-
*ฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๕๔๗] คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดย
อารัมมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม ชั้นทั้งหลายที่
เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูลในหัวข้อปัจจัย แม้ทั้ง ๓

เพราะปรารภชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม ชั้นทั้งหลายที่เป็น
คันถวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะปรารภชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม ชั้นทั้งหลายที่
สหระคด้วยโลเกที่เป็นทิจญฐิตวิปยุตตธรรม และโลเก เกิดขึ้น ชั้นทั้งหลาย
ที่สหระคด้วยโถมนัส และปฏิมะ เกิดขึ้น

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดยอารัมมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้ว พิจารณา
กุศลกรรมนั้น

บุคคลพิจารณากุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากฌาน แล้วพิจารณาฌาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณา
นิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อาวัชชนะ
โดยอารัมมณปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็น
คันถวิปยุตตธรรม โลกะ และปฏิมะ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อม
ยินดี ย่อมผลิตเพณียิ่ง เพราะปรารถความยินดีนั้น รากะ ที่เป็นคันถวิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทัจจะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทธาตุ
บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นคันถวิปยุตตธรรม โดย
เจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิณญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่เนวสัณฐานาัญญาตนะ รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิณญาณ
โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิณญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิริยญาณ แก่
เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปปคญาณ แก่อนาคังสญาณ
แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี
ย่อมผลิตเพณียิ่ง ซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะปรารถความยินดีนั้น รากะที่เป็น
คันถสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิป-
*ยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ เพราะปรารถขั้นทั้งหลายที่เป็น
คันถวิปยุตตธรรม และโลกะ และปฏิมะ ขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโลกะที่
เป็นทิฏฐิคตวิปยุตตธรรม และโลกะ ขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และ
ปฏิมะเกิดขึ้น

คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมป-
*ยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโลกะที่เป็นทิฏฐิคตวิปยุตต-
*ธรรม และโลกะ ขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัสและปฏิมะ ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารถขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโลกะที่เป็นทิฏฐิคตวิปยุตตธรรม
และโลกะ ขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัสและปฏิมะ ขั้นทั้งหลายที่เป็น
คันถวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรากฏขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยโลภะที่เป็นทฎฐิตวิปปยุตตธรรม
และโลภะ ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยโทมนัส และปฏิมะ ขั้นทั้งหลายที่สหค
ด้วยโลภะที่เป็นทฎฐิตวิปปยุตตธรรม และโลภะ ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วย-
*โทมนัส และปฏิมะ เกิดขึ้น

[๕๔๘] คณธัมมปุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธัมมปุตตธรรม โดย
อธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่ เพราะกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นคณธัมมป-
*ยุตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขั้นทั้งหลายที่เป็นคณธัมมปุตตธรรม
เกิดขึ้น

ที่เป็นสหาคาริปี ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นคณธัมมปุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ธัมมปุตตขั้นทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

คณธัมมปุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธวิปปยุตตธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่ เพราะกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นคณธัมมป-
*ยุตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น โลภะที่เป็นทฎฐิตวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็นสหาคาริปี ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นคณธัมมปุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

อธิปติธรรมที่สหคด้วยโลภะที่เป็นทฎฐิตวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
โลภะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

อธิปติธรรมที่สหคด้วยโทมนัส เป็นปัจจัยแก่ปฏิมะ และจิตตสมุฏ-
*ฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

คณธัมมปุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธัมมปุตตธรรม และคณธวิปป-
*ยุตตธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่ เพราะกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นคณธัมมป-
*ยุตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยโลภะ ที่เป็น
ทฎฐิตวิปปยุตตธรรม และโลภะ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหาคาริปี ได้แก่ อธิปติธรรมที่สหคด้วยโลภะที่เป็นทฎฐิต-
*วิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ธัมมปุตตขั้นทั้งหลายและโลภะ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

อธิปติธรรมที่สหคด้วยโทมนัส เป็นปัจจัยแก่ธัมมปุตตขั้นทั้งหลาย
และปฏิมะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหชาตาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่ บุคคลให้ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ อุโบสถ-

*กรรม ฯลฯ แล้วกระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

บุคคลกระทำกุศลกรรมทั้งหลาย ที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อนให้เป็น

อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

บุคคลออกจากฌาน กระทำฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว

พิจารณา

พระอริยะทั้งหลาย ออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่าง

หนักแน่นแล้วพิจารณา กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้วพิจารณา

กระทำนิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้วพิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดย

อธิปัตติปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธ์ทั้งหลายที่เป็นคันถ-

*วิปยุตตธรรม และโลภะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อม

เพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำความยินดีนั้น ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ

ที่เป็นคันถวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตาริปี ได้แก่อธิปัตติธรรมที่เป็นคันถวิปยุตตธรรม เป็น

ปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริปี ได้แก่ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ

อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌาน พิจารณาฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธ์ทั้งหลายที่เป็นคันถ-

*วิปยุตตธรรม และโลภะ ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อม

เพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ

ที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปยุตต-

*ธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริปี ได้แก่จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ

เพราะกระทำขันธ์ทั้งหลายที่เป็นคันถวิปยุตตธรรม และโลภะ ให้เป็นอารมณ์

อย่างหนักแน่น ขันธ์ทั้งหลายที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทิฏฐิวิปยุตตธรรม

และโลภะ เกิดขึ้น

คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถ-

*สัมปยุตตธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาธิปัตติ ได้แก่ เพราะกระทำขั้นทั้งหลาย ที่
สหระคด้วยโมหะที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม และโลภะ ให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่น ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะกระทำขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิตวิปยุตต-
*ธรรม และโลภะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น โลภะที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะกระทำขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม
และโลภะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็น
ทัญญิตวิปยุตตธรรม และโลภะ เกิดขึ้น

[๕๔๕] คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัย
แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

พึงถามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม ที่
เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่โลภะที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ
โดยอนันตรปัจจัย ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัย
แก่ปฏิมะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตต-
*ธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฏฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

พึงถามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม ที่เกิด
ก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม
ที่เกิดหลังๆ และโลภะ โดยอนันตรปัจจัย ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส
ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่เกิดหลังๆ
และปฏิมะ โดยอนันตรปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ โลภะที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
โลภะที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย ปฏิมะที่

สหกรณ์ด้วยโทมนัส ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ปฏิมะ ที่เกิดหลังๆ โดย
อนันตรปัจจัย ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นคณวิปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัย
แก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นคณวิปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย
อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

ก้นฉวี่ปยุตตธรรม เป็นป้อจยแก้ก้นฉตัมปยุตตธรรม โดยอนันตรป้อจย

คือ โລกะที่เป็นทฤษฎีคติวิปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
 ขั้นทั้งหลายที่เป็นทฤษฎีคติวิปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย
 ปฏิณะ ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่
 เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชณะ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็น
 คันถสัมปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม และคันถ-

***วิปยุตตกรรม โดยอนันตปัจจัย**

คือ โລกะที่เป็นทัญญูจิตวิปปยุตตรธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
 จันท์ทั้งหลายที่สหระคด้วยโโลกะที่เป็นทัญญูจิตวิปปยุตตรธรรม ที่เกิดหลังๆ และ
 โโลกะ โดยอนันตรปัจจัย ปฏิกะที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่จันท์ทั้งหลายที่สหระค
 ด้วยโทมนัส ที่เกิดหลังๆ และปฏิกะ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนะ เป็นปัจจัย
 แก่จันท์ทั้งหลายที่สหระคด้วยโโลกะ ที่เป็นทัญญูจิตวิปปยุตตรธรรมและโโลกะ และ
 จันท์ทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส และปฏิกะ โดยอนันตรปัจจัย

คั่นถั่มปยุตตธรรม และคั่นฉวีปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คั่นถ-

***สัมปยุตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย**

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหคด้วยโลภะที่เป็นทวิภูตวิปปยุตตรธรรม ที่เกิดก่อนๆ และโลภะ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่สหคด้วยโลภะ ที่เป็นทวิภูตวิปปยุตตรธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ทั้งหลายที่สหคด้วยโทมนัส ที่เกิดก่อนๆ และปฏิมะ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่สหคด้วยโทมนัส ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ฟังตามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลกะ ที่เป็นทิจญจิกตวิปปยุตตธรรม ที่
 เกิดก่อนๆ และโลกะ เป็นปัจฉัยแก่โลกะที่เป็นทิจญจิกตวิปปยุตตธรรม ที่
 เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจฉัย ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส ที่เกิดก่อนๆ
 และปฐิมะ เป็นปัจฉัยแก่ปฐิมะ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจฉัย ขั้นทั้งหลาย
 ที่สหระคด้วยโลกะที่เป็นทิจญจิกตวิปปยุตตธรรม และโลกะ และขั้นทั้งหลาย
 ที่สหระคด้วยโทมนัส และปฐิมะ เป็นปัจฉัยแก่ภูฏานะ โดยอนันตรปัจฉัย

ฟังตามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิตวิปปยุตตธรรม ที่เกิด
ก่อนๆ และโลภะ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิต
วิปปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ และโลภะ โดยอนันตรปัจจัย ขั้นทั้งหลายที่สหค
ด้วยโทมนัส ที่เกิดก่อนๆ และปฏิมะ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วย
โทมนัส ที่เกิดหลังๆ และปฏิมะ โดยอนันตรปัจจัย

คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดยสมนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย

[๕๕๐] คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

พึงถามถึงมูล

พึงกระทำอุปนิสสยปัจจัย ทั้ง ๓ นัย

คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปปยุตตธรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจจัย

พึงถามถึงมูล

พึงกระทำอุปนิสสยปัจจัย ทั้ง ๓ นัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่
สหคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิตวิปปยุตตธรรม และโลภะ โดยอุปนิสสยปัจจัย
เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่สหคด้วยโทมนัส และปฏิมะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

คันถวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปปยุตตธรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้ทาน
ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ รากะ โทสะ โมหะ มานะ ความปรารถนา
สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย อดู โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ แล้วให้ทาน ฯลฯ
ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา รากะ ฯลฯ ความปรารถนา เสนาสนะ เป็น
ปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ปัญญา แก่รากะ แก่โทสะ แก่โมหะ แก่มานะ

แก้ความปรารถนา โดยอุปนิสัยปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้คันถสัมปยุตตธรรม โดยอุปนิสัย-

*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสัยะ อนันตรูปนิสัยะ ปกตูปนิสัยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสัยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ก่อมานะ

ถือทิฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา รากะ ฯลฯ มานะ ความปรารถนา

ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก้ รากะ แก่โทสะ แก่โมหะ

แก้มานะ แก่ทิฐิ แก้ความปรารถนา โดยอุปนิสัยปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้คันถสัมปยุตตธรรม และคันถ-

*วิปยุตตธรรม โดยอุปนิสัยปัจจัย มี ๓ นัย

บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้วก่อกมานะ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา รากะ โทสะ โมหะ มานะ

ความปรารถนา สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา รากะ โทสะ โมหะ ความปรารถนา เสนาสนะ

เป็นปัจจัยแก้ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะที่เป็นทิฐิวิปยุตตธรรม และ

โลภะ เป็นปัจจัยแก้ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส และปฏิมะ โดย

อุปนิสัยปัจจัย

คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก้คันถสัมปยุตต-

*ธรรม โดยอุปนิสัยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสัยะ อนันตรูปนิสัยะ ปกตูปนิสัยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสัยะ ได้แก่ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ

ที่เป็นทิฐิวิปยุตตธรรม และโลภะ และขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส

และปฏิมะ เป็นปัจจัยแก้ขั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม โดยอุปนิสัย-

*ปัจจัย

พึงถามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็นทิฐิวิปยุตตธรรม และโลภะ

และขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส และปฏิมะ เป็นปัจจัยแก้ขั้นทั้งหลาย

ที่เป็นคันถวิปยุตตธรรม แก่โลภะที่เป็นทิฐิวิปยุตตธรรม และปฏิมะ โดย

อุปนิสัยปัจจัย

พึงถามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็นทิฐิวิปยุตตธรรมและโลภะ

และขันท์ทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ เป็นปัจจัยแก่ขันท์ทั้งหลาย
ที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทัญญิตตวิปปยุตตธรรม และโลภะ เป็นปัจจัยแก่ขันท์
ทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๕๕๑] คันถวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปปยุตตธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ
โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่ง เพราะปรารภ
ความยินดีนั้น ราคะที่เป็นคันถวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทฺธังจะ
ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตรชาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญูณ โสทรูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่

กายวิญญูณ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญูณ

กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญูณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันท์ทั้งหลาย
ที่เป็นคันถวิปปยุตตธรรม และโลภะที่เป็นทัญญิตตวิปปยุตตธรรม และปฏิมะ
โดยปุเรชาตปัจจัย

คันถวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพิลิตเพลินยิ่ง ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารภความยินดีนั้น ราคะที่เป็นคันถสัมปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น ทัญญิ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันท์ทั้งหลายที่เป็น

คันถสัมปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

คันถวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม และคันถ-

*วิปปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ เพราะปรารภหทัยวัตถุ

ขันท์ทั้งหลายที่สหคตด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิตตวิปปยุตตธรรม และโลภะ และ
ขันท์ทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันท์ทั้งหลายที่สหคต

ด้วยโลภะที่เป็นทัญญิตตวิปปยุตตธรรม และโลภะและขันท์ทั้งหลายที่สหคตด้วย
โทมนัส และปฏิมะ โดยปุเรชาตปัจจัย

[๕๕๒] คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑ นัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดยปัจฉาชาต-
*ปัจจัย มี ๑ นัย

คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถ-
*วิปยุตตธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะที่เป็นทวิภูตวิปยุตตธรรม ที่เกิด
ภายหลัง และโลภะ และชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส และปฏิฆะ เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๕๕๓] คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดย
อาเสวนปัจจัย

เหมือนกับอารัมมณปัจจัย อาวัชชนะกิติ ฐฎฐานะกิติ มีไม่

[๕๕๔] คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดย
กัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาขณิก

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย เจตนาที่สหระคด้วยโลภะ
ที่เป็นทวิภูตวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่โลภะและจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
โดยกัมมปัจจัย เจตนาที่สหระคด้วยโทมนัส เป็นปัจจัยแก่ปฏิฆะ และจิตต-
*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัย
แก่วิบากชั้น และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดยกัมมปัจจัย
คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิป-
*ยุตตธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย เจตนาที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็น
ทวิภูตวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และโลภะ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย เจตนาที่สหระคด้วยโทมนัส เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และปฏิฆะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
โดยกัมมปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดยกัมมปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นคันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นคันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัย
แก่วิปากขันธ และกฐัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๕๕๕] คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดย
วิปากปัจจัย มี ๑ นัย

[๕๕๖] คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดย
อาหารปัจจัย มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยอินทริยปัจจัย มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยมคคปัจจัย มี ๔ นัย

๑. เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๖ นัย

[๕๕๗] คันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดย
วิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจาสหชาติ ๑. พึงจำแนก

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม โดยวิปยุตต-
*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย
ที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิป-
*ยุตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่สหคตด้วยโลภะ ที่เป็นทวิภูตวิปยุตตธรรม และโลภะ แก่ขันธ
ทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจจาสหชาติ ๑. พึงจำแนก

คันถวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตตธรรม โดยอนันตร-
*ปัจจัย

คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปยุตตธรรมเป็นปัจจัยแก่คันถวิปยุตต-
*ธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจาสหชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่สหคตด้วยโลภะ ที่เป็นทวิภูต

วิปยุตตธรรม และโลภะ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
วิปยุตตปัจจัย ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส และปฏิมะ เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิต-
*วิปยุตตธรรม และโลภะ และชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยโทมนัส และปฏิมะ
เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๕๕๕] คณธัมมยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธัมมยุตตธรรม โดย
อติปัจจัย มี ๑ นัย เหมือนกับปฏิจจวาร

คณธัมมยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธวิปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต ฯลฯ พึงจำแนก

คณธัมมยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธัมมยุตตธรรม และคณธวิปยุตต-
*ธรรม โดยอติปัจจัย มี ๑ นัย เหมือนกับปฏิจจวาร

คณธวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธวิปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปัจฉาชาต อาหาร อินทรีย์ ฯลฯ

พึงจำแนก

คณธวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธัมมยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ โลภะที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
ธัมมยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ปฏิมะที่สหระคด้วยโทมนัส เป็นปัจจัย
แก่ธัมมยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิเพลิน
ยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคามยินดินั้น ราคะที่เป็นคณธัมมยุตตธรรม ฯลฯ
ทัญญิ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็น
คณธัมมยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

คณธวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่คณธัมมยุตตธรรม และคณธวิปยุตต
ธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ โลภะที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
ธัมมยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ปฏิมะ เป็นปัจจัย
แก่ธัมมยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ เพราะปรารถนาคามยินดินั้น ราคะที่เป็นคณธัมมยุตตธรรม ฯลฯ
ทัญญิ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย
ที่สหระคด้วยโลภะที่เป็นทัญญิตวิปยุตตธรรม และโลภะ และชั้นทั้งหลายที่
สหระคด้วยโทมนัส และปฏิมะ เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย

ที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทัญญิตวิปปยุตตธรรม และโลภะ แก่ชั้นทั้งหลายที่
สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ โดยอติปัจจย

คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่คันถสัมป-
*ยุตตธรรม โดยอติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
เป็นปัจจยแก่ชั้น ๓ โดยอติปัจจย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทัญญิตวิปป-
*ยุตตธรรม และโลภะ เป็นปัจจยแก่ชั้น ๓ โดยอติปัจจย ชั้น ๒ ฯลฯ

ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ เป็นปัจจยแก่ชั้น ๓ โดยอติปัจจย
ชั้น ๒ ฯลฯ

คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่คันถวิปป-
*ยุตตธรรม โดยอติปัจจย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทัญญิต-
*วิปปยุตตธรรม และโลภะ เป็นปัจจยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติ-
*ปัจจย

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ
เป็นปัจจยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจย

ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทัญญิตวิปปยุตตธรรม และ
หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่โลภะ โดยอติปัจจย

ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และหทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ปฏิมะ
โดยอติปัจจย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโลภะ ที่เป็นทัญญิต-
*วิปปยุตตธรรม และโลภะ และชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ
เป็นปัจจยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม และ
กวมังการาหาร เป็นปัจจยแก่กายนี้ โดยอติปัจจย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม และ
รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจย

คันถสัมปยุตตธรรม และคันถวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจยแก่คันถสัมป-

*ยุตตธรรม และคันถวิปยุตตธรรม โดยอติปัจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทวิภูคต-

*วิปยุตตธรรม และโลภะ เป็นปัจัยแก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย

โดยอติปัจัย ชั้น ๒ ฯลฯ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโทมนัส และปฏิมะ

เป็นปัจัยแก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจัย

ชั้น ๒ ฯลฯ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโลภะที่เป็นทวิภูคต-

*วิปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจัยแก่ชั้น ๓ และโลภะ โดยอติปัจัย

ชั้น ๒ ฯลฯ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยโทมนัส และหทัยวัตถุ

เป็นปัจัยแก่ชั้น ๓ และปฏิมะ โดยอติปัจัย ชั้น ๒ ฯลฯ

[๕๕๕] ในเหตุปัจัย มีหัวข้อปัจัย ๕

ในอารัมมณปัจัย มี " ๕

ในอธิปติปัจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจัย มี " ๕

ในสมนันตรปัจัย มี " ๕

ในสหชาติปัจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจัย มี " ๖

ในนิสสยปัจัย มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจัย มี " ๕

ในปุเรชาติปัจัย มี " ๓

ในปัจฉาชาติปัจัย มี " ๓

ในอาเสวนปัจัย มี " ๕

ในกัมมปัจัย มี " ๔

ในวิปากปัจัย มี " ๑

ในอาหารปัจัย มี " ๔

ในอินทริยปัจัย มีหัวข้อปัจัย ๔

ในฌานปัจัย มี " ๔

ในมัคคปัจัย มี " ๔

ในสัมปยุตตปัจัย มี " ๖

ในวิปยุตตปัจัย มี " ๕

ในอวกาศปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัณมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

[๕๖๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นิสสยปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

กับ ๗๑ มีหัวข้อปัจจัย ๕ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ขันธ์ปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๕

[๕๖๓] ในอารัมมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปัตติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

พึงกระทำอนุโลมมาตिकाให้พิสดาร

ในวิคตปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

คันถสัมปยุตตทุกะ จบ

คันถคันถนียทุกะ

ปฏิจจวาร

[๕๖๔] ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณนียธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณนียธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อภิขฌากายคันถะ อาศัยสีลพตปรามาสกายคันถะ สีลพต-
*ปรามาสกายคันถะ อาศัยอภิขฌากายคันถะ อภิขฌากายคันถะ อาศัย
อิทังสัจจาภินิเวสกายคันถะ อิทังสัจจาภินิเวสกายคันถะ อาศัยอภิขฌากายคันถะ
ธรรมที่เป็นคณนียธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง
คณธรรมและคณนียธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยคณธรรม
ทั้งหลาย

ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณนียธรรม และธรรมที่เป็นคณนียธรรม
แต่ไม่ใช่คณธรรม อาศัยธรรมที่เป็นคณธรรมและคณนียธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

ปฏิจจวารกัถี สหชาตวารกัถี ปัจจยวารกัถี นิสสยวารกัถี สังสัจจวาร
กัถี สัมปยุตตวารกัถี

เหมือนกับ คันถทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

ปัญหาวาร

[๕๖๕] ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรม และคณนียธรรม เป็นปัจจัยแก่
ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรม และคณนียธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นคณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตคณธรรม
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

หัวข้อปัจจัย ๕ พึงให้พิสดารอย่างทีกล่าวนมาแล้ว

[๕๖๖] ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรม และคณนียธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นทั้งคณธรรม และคณนียธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภคณธรรมทั้งหลาย คณธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภคณธรรมทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่เป็นคณนียธรรม แต่
ไม่ใช่คณธรรม เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภคณธรรมทั้งหลาย คณธรรมและสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นคณนียธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น
คณนียธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้ว

พิจารณาซึ่งกุศลกรรมนั้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ ฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณาโคตรภู พิจารณาโวทาน พิจารณาภิเลสที่
ละแล้ว ฯลฯ พิจารณาภิเลสที่ข่มแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วใน
กาลก่อน

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถนิยธรรม แต่ไม่ใช่
คันถธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

ทั้งหมด ฟังให้พิสดาร

เป็นปัจจัยแก่อำวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ธรรมที่เป็นคันถนิยธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้ง
คันถธรรมและคันถนิยธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ กระทำอุโบสถกรรม ฯลฯ แล้วย่อมยินดี
ย่อมเพลิดเพลินยิ่งซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะปรารถความยินดีนั้น รากะ เกิดขึ้น
ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทัจจะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่งซึ่ง-

*ชั้นทั้งหลาย ที่เป็นคันถนิยธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เพราะปรารถความยินดีนั้น
รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นคันถนิยธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้ง
คันถธรรมและคันถนิยธรรม และธรรมที่เป็นคันถนิยธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่งซึ่ง

ชั้นทั้งหลาย ที่เป็นคันถนิยธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เพราะปรารถความยินดีนั้น
คันถธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

หัวข้อปัจจัย ๓ แม้นอกนี้ ฟังให้พิสดารอย่างทีกล่าวนมาแล้ว ฟังกระทำ

เพราะปรารถ

ในทุกะนี้ โลกุตตระไม่มี เหมือนกับคันถทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน ฟัง

กำหนดคำว่าคันถนิยะ

ในมคคปัจจัย พึงกระทำห้วงข้อปัจจัย ๕

คณคณณียทุกะ จบ

คณคณณสัมปยุตตทุกะ

ปฏิจวาร

[๕๖๗] ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรม และคณสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรม
ที่เป็นทั้งคณธรรมและคณสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อภิขฌาภคณณะ อาศัยสฬัพพตปรามาสภคณณะ สฬัพพตปรา-
*มาสภคณณะ อาศัยอภิขฌาภคณณะ อภิขฌาภคณณะ อาศัยอิทังสัจจาภิ-
*เวสภคณณะ อิทังสัจจาภิเวสภคณณะ อาศัยอภิขฌาภคณณะ

ธรรมที่เป็นคณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง
คณธรรมและคณสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธทั้งหลาย อาศัยคณธรรมทั้งหลาย
ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคณ-
*สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณสัม-
*ปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อภิขฌาภคณณะ และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย อาศัยสฬัพพตปรา-
*มาสภคณณะ

พึงผูกจกัณนัย

ธรรมที่เป็นคณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม อาศัยธรรม ที่เป็น
คณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นคณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม
ขันธ ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็นคณ-
*สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ คณธรรมทั้งหลาย อาศัยขันธทั้งหลายที่เป็นคณสัมปยุตตธรรม
แต่ไม่ใช่คณธรรม

ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคณ-
*สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม อาศัยธรรมที่เป็นคณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่
คณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และคณธรรมทั้งหลาย อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นคณสัม-
*ปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม ขันธ ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง
คณธรรมและคณสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่

คณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ คณธรรมทั้งหลาย อาศัยคณธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

ธรรมที่เป็นคณธรรมสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้ง
คณธรรมและคณธรรมสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคณธรรมสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่
คณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นคณธรรมสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม
และคณธรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณธรรมสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคณ-
*สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งคณธรรมและคณธรรมป-
*ยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคณธรรมสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และอภิขณากายคณธะ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นคณธรรมป-
*ยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คณธรรม และสัพพตปริมาสกายคณธะ ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจกัณเฐ

ฯลฯ

[๕๖๘] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในกัมมปัจจัย มี " ๕

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๕๖๙] ธรรมที่เป็นทั้งคณธรรม และคณธรรมสัมปยุตตธรรม อาศัยธรรม
ที่เป็นทั้งคณธรรมและคณธรรมสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัจจัย ฯลฯ

ในที่นี้ ปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย ไม่มี

[๕๗๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๕

การนับทั้งสองเมื่อนอกนี้ก็ดี สหชาตวารกัณธี ปัจจยวารกัณธี นิสสยวารกัณธี
สังสัณฐวารกัณธี สัมปยุตตวารกัณธี เหมือนกับปฏิจจวารอย่างทีกล่าวนมาแล้ว

ปัญหา

[illegible]

ธรรมที่เป็นทั้งคันถธรรมและคันถสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคันถ-
*สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม
แต่ไม่ใช่คันถธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งคันถธรรม และคันถสัมปยุตตธรรม และที่
เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งคันถธรรมและคันถสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคันถ-
*สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งคันถธรรมและคันถ-
*สัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม โดยเหตุ-
*ปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งคันถธรรม และคันถสัมปยุตตธรรม และที่
เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และ
คันถธรรมทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๕๗๒] ธรรมที่เป็นทั้งคันถธรรม และคันถสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัย
แก่ธรรมที่เป็นทั้งคันถธรรมและคันถสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภคันถธรรมทั้งหลาย คันถธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภคันถธรรมทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม
แต่ไม่ใช่คันถธรรม เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภคันถธรรมทั้งหลาย คันถธรรมทั้งหลาย และชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่
เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถ-
*ธรรม ชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม
คันถธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารภชั้นทั้งหลาย ที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่คันถธรรม
คันถธรรมและชั้นทั้งหลายที่เป็นคันถสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

หัวข้อปัจจัย ๓ แม้นอกนี้ ก็พึงกระทำอย่างทีกล่าวมาแล้ว

ในอธิปัตติปัจจัยก็ดี ในอนันตรปัจจัยก็ดี ในอุปนิสสปัจจัยก็ดี เหมือน
กับอาร์มมณปัจจัย วิกังคะไม่มี

[๕๗๓] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๕

ในนิสสปัจจัย มี " ๕

ในอุปนิสสปัจจัย มี " ๕

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในกัมมปัจจัย มี " ๓

ในอาหารปัจจัย มี " ๓

ในอินทริยปัจจัย มี " ๓

ในฌานปัจจัย มี " ๓

ในมัคคปัจจัย มี " ๕

ในสัมปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในอติปัจจัย มี " ๕

ในนัตติปัจจัย มี " ๕

ในวิคตปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

อุปฐรรมเท่านั้นเป็นปัจจัยแต่ละอย่าง พึงกระทำอย่างละ ๓ นัย อาร์มมณะ
สหชาติ อุปนิสสยะ พึงเปลี่ยนแปลงทั้ง ๕ นัย แม้ในปัญหาوار ก็พึงกระทำ
อย่างทีกล่ามาแล้วทั้งหมด

คันถคันถสัมปยุตตทุกะ จบ

คันถวิปปยุตตคันถนิยทุกะ

ปฏิจจวาร

[๕๗๔] ธรรมที่เป็นคันถวิปปยุตตคันถนิยธรรม อาศัยธรรมที่เป็นคันถ-

*วิปปยุตตคันถนิยธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นคันถวิปปยุตต-

*คันถนิยธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

โลกียทุกะในจุฬันตรทุกะ ฉันทใด พึงให้พิสดารฉันทนั้น ไม่มีแตกต่างกัน

คันทวิปยุตคันทนิยทุกะ จบ

โอมโยคโคจณทุกะ

ปฏิจจวาร

[๕๗๕] อาศัยโอมธรรม ฯลฯ

โยคธรรม อาศัยโยคธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

โคจณกะทั้ง ๒ เหมือนกับ อาสวโคจณกะ ไม่มีแตกต่างกัน

โอมโยคโคจณทุกะ จบ

นิเวรณทุกะ

ปฏิจจวาร

[๕๗๖] นิเวรณธรรม อาศัยนิเวรณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ถีนมิทชนิเวรณ อุตัจจนิเวรณ อวิชานิเวรณ อาศัยกามฉันทนิเวรณ
อุตัจจนิเวรณ อวิชานิเวรณ อาศัยกามฉันทนิเวรณ ถีนมิทชนิเวรณ อุตัจจนิเวรณ
อวิชานิเวรณ อาศัยพยาบาทนิเวรณ อุตัจจนิเวรณ อวิชานิเวรณ อาศัยพยาบาท-
*นิเวรณ ถีนมิทชนิเวรณ อุตัจจนิเวรณ กุกกุจจนิเวรณ อวิชานิเวรณ อาศัย
พยาบาทนิเวรณ อุตัจจนิเวรณ กุกกุจจนิเวรณ อวิชานิเวรณ อาศัยพยาบาท-
*นิเวรณ อุตัจจนิเวรณ อาศัยวิกิจจณานิเวรณ อวิชานิเวรณ อาศัยอุตัจจนิเวรณ
ธรรมที่ไม่ใช่นิเวรณธรรม อาศัยนิเวรณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ สัมปยุตตขันธทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยนิเวรณธรรม
ทั้งหลาย

นิเวรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิเวรณธรรม อาศัยนิเวรณธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ถีนมิทชนิเวรณ อุตัจจนิเวรณ อวิชานิเวรณ สัมปยุตตขันธ
ทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยกามฉันทนิเวรณ

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่นิเวรณธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่นิเวรณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่นิเวรณธรรม
ปฏิสานธิ

นิเวรณธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่นิเวรณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ นิเวรณธรรมทั้งหลาย อาศัยขันธทั้งหลายที่ไม่ใช่นิเวรณธรรม

นิเวรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิเวรณธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่นิเวรณ-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และนิเวรณธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่

ไมใช่นิเวศธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

นิเวศธรรม อาศัยนิเวศธรรม และธรรมที่ไมใช่นิเวศธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ถินมิทชนิเวศ อุทัจจนิเวศ อวิชานิเวศ อาศัยกามฉันทนิเวศ
และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไมใช่นิเวศธรรม อาศัยนิเวศธรรม และธรรมที่ไมใช่นิเวศ-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไมใช่นิเวศธรรม
และนิเวศธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

นิเวศธรรม และธรรมที่ไมใช่นิเวศธรรม อาศัยนิเวศธรรม และธรรม
ที่ไมใช่นิเวศธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ ถินมิทชนิเวศ อุทัจจนิเวศ อวิชานิเวศ อาศัยชั้น ๑
ที่ไมใช่นิเวศธรรม และกามฉันทนิเวศ ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ

[๕๗๗] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๕๗๘] นิเวศธรรม อาศัยนิเวศธรรม เกิดขึ้น ไมใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชานิเวศ อาศัยวิจิกิจฉานิเวศ อวิชานิเวศ อาศัยอุทัจจ-
*นิเวศ

ธรรมที่ไมใช่นิเวศธรรม อาศัยธรรมที่ไมใช่นิเวศธรรม เกิดขึ้น ไมใช่
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไมใช่นิเวศธรรม
ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ เหตุกปฏิสนธิตลอดถึงอสังขญัตตัว

นิเวศธรรม อาศัยธรรมที่ไมใช่นิเวศธรรม เกิดขึ้น ไมใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ อวิชานิรวรณ อาศัยขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิจจนา ที่สหระคด้วยอุทัจจะ

นิรวรณธรรม อาศัยนิรวรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิรวรณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชานิรวรณ อาศัยวิจิจจนานิรวรณ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อวิชานิรวรณ อาศัยอุทัจจนิรวรณ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

[๕๗๕] ธรรมที่ไม่ใช่นิรวรณธรรม อาศัยนิรวรณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่ เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยนิรวรณธรรมทั้งหลาย ธรรมที่ไม่ใช่นิรวรณธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่นิรวรณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่ เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่นิรวรณธรรม ตลอดถึง อสัณญัตตัว

ธรรมที่ไม่ใช่นิรวรณธรรม อาศัยนิรวรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิรวรณ-
*ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยนิรวรณธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
๑๗๑

๑๗๑ ไม่ใช่เพราะอธิปัตปัจจัย

๑๗๑ ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย

๑๗๑ ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย

๑๗๑ ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญปัจจัย

๑๗๑ ไม่ใช่เพราะอุปนิสสยปัจจัย

[๕๘๐] นิรวรณธรรม อาศัยนิรวรณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาต-
*ปัจจัย

คือ ในอรุปภูมิ ถินมิททนิรวรณ อุทัจจนิรวรณ อวิชานิรวรณ อาศัย
กามฉันทนิรวรณ ในอรุปภูมิ อุทัจจนิรวรณ อวิชานิรวรณ อาศัยกามฉันทนิรวรณ
ในอรุปภูมิ อุทัจจนิรวรณ อวิชานิรวรณ อาศัยวิจิจจนานิรวรณ ในอรุปภูมิ
อวิชานิรวรณ อาศัยอุทัจจนิรวรณ

ธรรมที่ไม่ใช่นิรวรณธรรม อาศัยนิรวรณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาต-
*ปัจจัย

คือ ในอรุปภูมิ สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อาศัยนิรวรณธรรมทั้งหลาย
จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยนิรวรณธรรมทั้งหลาย

หัวข้อปัจจัยที่เหลือทั้งหมด พึงให้พิสดาร อรูปภูมิ พึงกระทำก่อน
ส่วนรูปภูมิ พึงกระทำภายหลัง ตามที่จะพึงกระทำได้

นิวรณ์ธรรม อาศัยนิวรณ์ธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ถีนมิทธนิวรณ์ อุทธัจจนิวรณ์ อาศัยชั้นทั้งหลายที่
ไม่ใช่ นิวรณ์ธรรม และกามฉันทนิวรณ์

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม อาศัยนิวรณ์ธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิวรณ์-
*ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่ นิวรณ์ธรรม และ
นิวรณ์ธรรมทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยนิวรณ์ธรรม และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยนิวรณ์ธรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย

นิวรณ์ธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม อาศัยนิวรณ์ธรรม และ
ธรรมที่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้น ๓ ถีนมิทธนิวรณ์ อุทธัจจนิวรณ์ อวิชานิวรณ์
อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่ นิวรณ์ธรรม และกามฉันทนิวรณ์

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ

[๕๘๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉนปัจจัย มี " ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคปัจจัย มี " ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตปัจจัย มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตปัจจัย มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถปัจจัย มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย มี " ๓

[๕๘๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย
กับ ฯลฯ มี " ๕

ฯลฯ

[๕๘๓] ในอาร์มมปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔
ในมคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓
ในวิคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔
แม้สหชาตวาท ก็พึงให้พิสดารอย่างนี้

ปัจจัยวาร

[๕๘๔] นีวรณธรรม อาศัยนีวรณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

มี ๓ นัย

ธรรมที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม
ตลอดถึงอรรถกถาภาวรูป ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม อาศัยหทัยวัตถุ
นีวรณธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ นีวรณธรรมทั้งหลาย อาศัยชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม นีวรณ-
*ธรรมทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

นีวรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และ นีวรณธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑
ที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ นีวรณธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
อาศัยหทัยวัตถุ

นีวรณธรรม อาศัย นีวรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ถีนมิททนิวรณ์ อุทธัจจนีวรณ์ อวิชานีวรณ์ อาศัยกามฉันทนิวรณ์
และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย

พึงผูกจักรนัย

ถีนมิททนิวรณ์ อวิชานีวรณ์ อาศัยกามฉันทนิวรณ์ และหทัยวัตถุ

พึงผูกจักรนัย

ธรรมที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม อาศัยเนวรณ์ธรรม และธรรมที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม
และเนวรณ์ธรรมทั้งหลาย ขันธ ๒ ฯลฯ สัมปยุตตขันธทั้งหลาย อาศัยเนวรณ์-
*ธรรมทั้งหลาย และหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยเนวรณ์ธรรม และ
สัมปยุตตขันธทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยเนวรณ์ธรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย

เนวรณ์ธรรม และธรรมที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม อาศัยเนวรณ์ธรรม และ
ธรรมที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ ถีนมิททนิวรณ์ อุทธัจจนีวรณ์ อวิชานีวรณ์ อาศัย
ขันธ ๑ ที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม และกามฉันทนิวรณ์ ขันธ ๒ ฯลฯ

พึงผูกจักรนัย

ถีนมิททนิวรณ์ อุทธัจจนีวรณ์ อวิชานีวรณ์ และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย
อาศัยกามฉันทนิวรณ์ และหทัยวัตถุ

พึงผูกจักรนัย

ฯลฯ

[๕๘๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๕๘๖] เนวรณ์ธรรม อาศัยเนวรณ์ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชานีวรณ์ อาศัยวิจิกิจจานีวรณ์ อวิชานีวรณ์ อาศัย
อุทธัจจนีวรณ์

ธรรมที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่ไม่ใช่เนวรณ์ธรรม
ซึ่งเป็นอเหตุกะ ขันธ ๒ ฯลฯ ตลอดถึงอสังขยัตถ์ ขันธทั้งหลายที่ไม่ใช่

นิเวศธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ

นิเวศธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ อวิชานิเวศ อาศัยขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหคตด้วยอุทัจจะ อวิชานิเวศ อาศัยหทัยวัตถุ

นิเวศธรรม อาศัยนิเวศธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชานิเวศ อาศัยวิจิกิจณานิเวศ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อวิชานิเวศ อาศัยอุทัจจนิเวศ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย อวิชานิเวศ อาศัยวิจิกิจณานิเวศ และหทัยวัตถุ อวิชานิเวศ อาศัยอุทัจจนิเวศ และหทัยวัตถุ

ฯลฯ

[๕๘๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตติปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๕๘๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ฯลฯ

[๕๔๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

ในสมนันตรปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในมคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๔

สังสังฐวาร์

[๕๕๐] นีวรรณธรรม คลุกเคล้ากับนีวรรณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ถินมิทชนิวรรณ อุทธัจจนิวรรณ อวิชานิวรรณ คลุกเคล้ากับ

กามฉันทนิวรรณ

พึงผูกจกักรณัย

นิวรรณทั้งปวง พึงให้พิสดาร

[๕๕๑] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๕๕๒] นีวรรณธรรม คลุกเคล้ากับนีวรรณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ อวิชานิวรรณ คลุกเคล้ากับวิจิกิจจานิวรรณ อวิชานิวรรณ

คลุกเคล้ากับ อุทธัจจนิวรรณ

ฯลฯ

[๕๕๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตปัจจัย มี " ๕

การนับทั้งสอง นอกนี้ก็ดี สัมปยุตตวารกิติ พึงกระทำอย่างทีกล่ามาแล้ว

ปัญหาوار

[๕๔๔] นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นนีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตนีวรณธรรม
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่นีวรณธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นนีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นีวรณธรรม
โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นนีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
และนีวรณธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่นีวรณธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

[๕๔๕] นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภนีวรณธรรมทั้งหลาย นีวรณธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภนีวรณธรรมทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่นีวรณธรรม
เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภนีวรณธรรมทั้งหลาย นีวรณธรรม และสัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่นีวรณธรรม โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ พิจารณาซึ่งกุศลกรรม
นั้น ย่อมยินดี ย่อมเพติดเพลินยิ่งซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะปรารภความยินดีนั้น
ทิฏฐิ เกิดขึ้น โทมนัส เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฉาน ฉาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค มรรค ฯลฯ ผล ฯลฯ นิพพาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทน แก่มรรค แก่ผล แก่

อวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่ไม่ใช่เนวณธรรม กิเลสที่
ข่มแล้ว ฯลฯ กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่เนวณธรรม โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่ไม่ใช่เนวณธรรม โดย

เจโตปริยญาณ

อากาสนัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสนัญญาตนะ รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่เนวณธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญญาณ แก่เจโต-

*ปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ

แก่อวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่เนวณธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ฉาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่งซึ่ง

ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่เนวณธรรม เพราะปรารภจักขุ เป็นต้นนั้น ราคะ เกิดขึ้น

ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทัจจะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่เนวณธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
เนวณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฉาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่งซึ่ง

ขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่เนวณธรรม เพราะปรารภจักขุ เป็นต้นนั้น เนวณธรรม และ

สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย เกิดขึ้น

เนวณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่เนวณธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวณธรรม

โดยอาร์มมณปิจัย มี ๓ นัย พึงกระทำว่าเพราะปรารถ

[๕๕๖] นิวรรณธรรม เป็นปัจจัยแก่นิวรรณธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริปี ได้แก่ เพราะกระทำนิวรรณธรรม
ทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิวรรณธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น มี ๓ นัย
เหมือนกับอาร์มมณปิจัย

ธรรมที่ไม่ใช่นิวรรณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่นิวรรณธรรม โดย
อธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอาร์มมณาริปี ได้แก่ ทาน ๑๗๑ ศีล ๑๗๑ บุคคลกระทำ

อุโบสถกรรมแล้ว กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อม
ยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำความยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ๑๗๑

จากฌาน ๑๗๑

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค มรรค ๑๗๑ ผล ๑๗๑ นิพพาน ๑๗๑

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดย

อธิปติปัจจัย

จักขุ ๑๗๑ หทัยวัตถุ ๑๗๑ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่นิวรรณธรรม

ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำ
จักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหาคาริปี ได้แก่ อธิปติธรรมที่ไม่ใช่นิวรรณธรรมเป็นปัจจัยแก่

สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่นิวรรณธรรม เป็นปัจจัยแก่นิวรรณธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอาร์มมณาริปี ได้แก่ ทาน ๑๗๑ ศีล ๑๗๑ อุโบสถกรรม ๑๗๑

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ๑๗๑

จากฌาน ๑๗๑

จักขุ ๑๗๑ หทัยวัตถุ ๑๗๑ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่นิวรรณธรรม

ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำ
จักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหาคาริปี ได้แก่ อธิปติธรรมที่ไม่ใช่นิวรรณธรรม เป็นปัจจัย

แก่สัมปยุตตนิวรรณธรรมทั้งหลาย โดยอธิปติปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่นิวรรณธรรม เป็นปัจจัยแก่นิวรรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่

นิเวศธรรม โดยอธิปปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่ ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่นิเวศธรรม
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพเลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำ
จักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิเวศธรรม และสัมปยุตตขั้น
ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหาคาริปี ได้แก่ อธิปกรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจยแก่
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และนิเวศธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อธิปปัจจย

นิเวศธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจยแก่นิเวศธรรม
โดยอธิปปัจจย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริปี มี ๓ นัย เป็นอารัมมณาริปีเท่านั้น

[๕๕๓] นิเวศธรรม เป็นปัจจยแก่นิเวศธรรม โดยอนันตรปัจจย

คือ นิเวศธรรมทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจยแก่นิเวศธรรมทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจย

พึงถามถึงมูล

นิเวศธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจยแก่ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่
นิเวศธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจย นิเวศธรรมทั้งหลาย เป็นปัจจยแก่
ภูฏานะ โดยอนันตรปัจจย

พึงถามถึงมูล

นิเวศธรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจยแก่นิเวศธรรมทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจย

ธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจยแก่ธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม โดย
อนันตรปัจจย

คือ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่นิเวศธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจยแก่
ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่นิเวศธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจย เวนัสสัญญานา-
*สัญญาตนะ ของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตร-
*ปัจจย

พึงถามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่นิเวศธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจยแก่นิเวศ-

*กรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนะ เป็นปัจจัยแก่นิวัตร-
*กรรมทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่วิวัตรกรรม ที่เกิดก่อนๆ
เป็นปัจจัยแก่นิวัตรกรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนะ เป็นปัจจัยแก่นิวัตรกรรม และสัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

นิวัตรกรรม และกรรมที่ไม่ใช่วิวัตรกรรม เป็นปัจจัยแก่นิวัตรกรรม
โดยอนันตรปัจจัย

คือ นิวัตรกรรม ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัย
แก่นิวัตรกรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

พึงถามถึงมูล

นิวัตรกรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย ที่ไม่ใช่วิวัตรกรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย
นิวัตรกรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ภูฏานะ โดยอนันตร-
*ปัจจัย นิวัตรกรรมทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่นิวัตรกรรมทั้งหลาย ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดย
อนันตรปัจจัย

นิวัตรกรรม เป็นปัจจัยแก่นิวัตรกรรม โดยสมนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย

[๕๕๘] นิวัตรกรรม เป็นปัจจัยแก่นิวัตรกรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมอุปนิสสยะ อนันตรอุปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ นิวัตรกรรมทั้งหลาย มี ๓ นัย

กรรมที่ไม่ใช่วิวัตรกรรม เป็นปัจจัยแก่กรรมที่ไม่ใช่วิวัตรกรรม โดย

อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมอุปนิสสยะ อนันตรอุปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้ทาน

ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ ยังฉนให้เกิดขึ้น ยังวิปัสสนา ฯลฯ ยังมรรค

ฯลฯ ยังอภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ โทสะ โมหะ มานะ

ทิฏฐิ ความปรารถนา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ให้ทาน

ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ ศรัทธา ฯลฯ แก่ปัญญา แก่

ราคะ แก่ความปรารถนา แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมบัติ
โดยอุปนิสสยปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่เนียรณธรรม เป็นปัจฉัยแก่ เนียรณธรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ก่อ
มานะ ถือทิฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์
ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจฉัยแก่ ราคะ ฯลฯ แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสสยปัจฉัย

ธรรมที่ไม่ใช่เนียรณธรรม เป็นปัจฉัยแก่เนียรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
เนียรณธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ก่อ
มานะ ถือทิฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์
ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจฉัยแก่เนียรณธรรม และสัมปยุตตขันธ
ทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

เนียรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่เนียรณธรรม เป็นปัจฉัยแก่เนียรณธรรม
โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เนียรณธรรม และสัมปยุตตขันธ
ทั้งหลาย เป็นปัจฉัยแก่ เนียรณธรรมทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจฉัย มี ๓ นัย
[๕๕๕] ธรรมที่ไม่ใช่เนียรณธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่เนียรณธรรม

โดยปุเรชาตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น มี ๓ นัย

ปุเรชาตปัจฉัย เหมือนกับ อารัมมณปัจฉัย

พึงจำแนก กุศล และอกุศล

[๖๐๐] เนียรณธรรม เป็นปัจฉัยแก่เนียรณธรรม โดยปัจฉาชาตปัจฉัย

มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจฉัยโดยอาเสวนปัจฉัย มี ๕ นัย

[๖๐๑] ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม
โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด
ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ เจตนาที่ไม่ใช่เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย
ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่ไม่ใช่เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่
วิบากขันธ์ และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

พึงถามถึงมูล

เจตนาที่ไม่ใช่เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตเนียรธรรมทั้งหลาย
โดยกัมมปัจจัย เจตนาที่ไม่ใช่เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย
และเนียรธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๖๐๒] ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม
โดยวิปากปัจจัย มี ๑ นัย

๑ลฯ เป็นปัจจัย โดยอาหารปัจจัย
๑ลฯ เป็นปัจจัย โดยอินทรีปัจจัย
๑ลฯ เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย
๑ลฯ เป็นปัจจัย โดยมคคปัจจัย
๑ลฯ เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย

[๖๐๓] เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม โดย
วิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ
หัวข้อปัจจัย ๔ ที่เหลือ พึงกระทำอย่างนี้

[๖๐๔] เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่เนียรธรรม โดยอติปัจจัย
คือ กามฉันทนิเวรณ เป็นปัจจัยแก่ฉันทนิเวรณ แก่อุทธัจจนิเวรณ
แก่อวิชชานิเวรณ โดยอติปัจจัย

พึงผูกจักรนัย

เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ในเนียรมูล ก็มีหัวข้อปัจจัย ๓ อย่างนี้

ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม โดย
อติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรี ๑ลฯ

ธรรมที่ไม่ใช่เนียรธรรม เป็นปัจจัยแก่เนียรธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ฯลฯ

ธรรมที่ไม่ใช่เนืวรรณธรรม เป็นปัจจัยแก่เนืวรรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
เนืวรรณธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ฯลฯ

เนืวรรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่เนืวรรณธรรม เป็นปัจจัยแก่เนืวรรณธรรม
โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ กามฉันทนิวรรณ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่ฉันทนิวรรณ แก่อุทัจจนิวรรณ แก่วิชานิวรรณ โดยอติปัจจัย
กามฉันทนิวรรณ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ฉันทนิวรรณ แก่วิชานิวรรณ
โดยอติปัจจัย

เนืวรรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่เนืวรรณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
เนืวรรณธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่ไม่ใช่เนืวรรณธรรม และเนืวรรณธรรม
ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ขั้น ๒ ฯลฯ เนืวรรณธรรมทั้งหลาย และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย
ที่ไม่ใช่เนืวรรณธรรม โดยอติปัจจัย เนืวรรณธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย เนืวรรณธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ เนืวรรณธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ เนืวรรณธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และ
กพพิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ เนืวรรณธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และ
รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่ภูตคารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

เนืวรรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่เนืวรรณธรรม เป็นปัจจัยแก่เนืวรรณธรรม
และธรรมที่ไม่ใช่เนืวรรณธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่ไม่ใช่เนืวรรณธรรม และกามฉันทนิวรรณ
เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ ฉันทนิวรรณ วิชานิวรรณ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ กามฉันทนิวรรณ และหทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก่ฉันทนิวรรณ อุทัจจนิวรรณ วิชานิวรรณ และสัมปยุตตขั้น

ทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

พึงผูกจกัณย

[๖๐๕] ในเหตุปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๔
ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๕
ในอธิปัจจัย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในสมนันตรปัจจัย	มี " ๕
ในสหชาติปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี " ๕
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในปุเรชาติปัจจัย	มี " ๓
ในปัจฉาชาติปัจจัย	มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๕
ในกัมมปัจจัย	มี " ๓
ในวิปากปัจจัย	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	มี " ๓
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๓
ในฌานปัจจัย	มี " ๓
ในมัคคปัจจัย	มี " ๓
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในวิปปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในอติปัจจัย	มี " ๕
ในนัตติปัจจัย	มี " ๕
ในวิคตปัจจัย	มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๖๐๖] นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
ปัจฉาชาติปัจจัย

นีวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ นีวรณธรรม

โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
กัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
ปุเรชาติปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
นิเวศธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
อุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย

นิเวศธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

นิเวศธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
นิเวศธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
อุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย

นิเวศธรรม และธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศธรรม
และธรรมที่ไม่ใช่นิเวศธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

[๖๐๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

[๖๐๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔ ๗๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ๗๑ มี " ๔

[๖๐๕] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอริปติปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๕

พึงกระทำอนุโลมมติกาลให้พิสดาร

ในอวิคตปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

นิรวณทุกะ จบ

นิรวณียทุกะ

ปฏิจจวาร

[๖๐๐] นิรวณียธรรม อาศัยนิรวณียธรรม เกิดขึ้น ๗๑

โลภียทุกะฉนใด นิรวณียทุกะก็พึงกระทำฉนนั้น ไม่มีแตกต่างกัน พึง

ประกอบนิรวณด้วยนิรวณ ๘ ครั้ง คือ กามฉนทะ ๒ ครั้ง ปฏิมะ ๔ ครั้ง อุทธจจะ
และวิจิกิจฉนสองอย่างนี้ อย่างละครั้ง มาติกาแห่งนิรวณทุกะ ได้ทำไว้แล้วใน
วารนี้

นิรวณียทุกะ จบ

นิรวณสัมปยุตตทุกะ

ปฏิจจวาร

[๖๐๑] นิรวณสัมปยุตตธรรม อาศัยนิรวณสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนิรวณสัมปยุตตธรรม ชั้น ๒ ๗๑

นิรวณวิปยุตตธรรม อาศัยนิรวณสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นนิรวณสัมปยุตตธรรม

นิรวณสัมปยุตตธรรม และนิรวณวิปยุตตธรรม อาศัยนิรวณสัมปยุตต-

*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนิวรณ์สัมปยุต-

*ธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

นิวรณ์วิปยุตตธรรม อาศัยนิวรณ์วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนิวรณ์วิปยุต-

*ธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังขตนิมิตมหากุตรูป

นิวรณ์วิปยุตตธรรม อาศัยนิวรณ์สัมปยุตตธรรม และนิวรณ์วิปยุต-

*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม

และมหากุตรูปทั้งหลาย

ฯลฯ

[๖๑๒] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๒

ในอธิปัจจัย มี " ๕

ในนัตถปัจจัย มี " ๒

ในวิคตปัจจัย มี " ๒

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๖๑๓] นิวรณ์สัมปยุตตธรรม อาศัยนิวรณ์วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชชานิวรณ์ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคตด้วยอุทธัจจะ

นิวรณ์วิปยุตตธรรม อาศัยนิวรณ์วิปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ นิวรณ์วิปยุตตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ตลอดถึงอสังขัตต

ฯลฯ

[๖๑๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๒
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๒
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๖๑๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย
 กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๒
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๒
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๓

[๖๑๖] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒ ฯลฯ

ในมคคปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๑ ๗๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ๗๑ มี " ๒

แม้สหชาตาร ก็พึงกระทำอย่างที่กำลังมาแล้ว

ปัจจัยวาร

[๖๑๓] นีวรณสัมปยุตตธรรม อาศัยนีวรณสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย มี ๓ นัย

นีวรณวิปยุตตธรรม อาศัยนีวรณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนีวรณวิปยุตต-

*ธรรม ชั้น ๒ ๗๑ ปุสสนธิ มหาภูตรูป ๑ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนีวรณวิปยุตต
ธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

นีวรณสัมปยุตตธรรม อาศัยนีวรณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ

ปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

นีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณวิปยุตตธรรม อาศัยนีวรณวิปยุตต
ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏ-
*ฐานรูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

นีวรณสัมปยุตตธรรม อาศัยนีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณวิปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ๗๑

นีวรณวิปยุตตธรรม อาศัยนีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณวิปยุตต
ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย

นีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณวิปยุตตธรรม อาศัยนีวรณสัมปยุตต
ธรรม และนีวรณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ๗๑ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย

๗๑

[๖๑๔] ในเหตุปัจจัย

มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจย	มี " ๔
ในอริปติปัจจย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจย	มี " ๔
ในวิปากปัจจย	มีหัวข้อปัจจย ๑
ในอวิคตปัจจย	มี " ๕

[๖๑๕] นีวรณสัมปยุตตธรรม อาศัยนีวรณสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ อวิชานีวรณ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคตด้วยอุทัจจะ

นีวรณวิปยุตตธรรม อาศัยนีวรณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนีวรณวิปยุตต-
*ธรรม ซึ่งเป็นอเหตุกะ ตลอดถึงอสังญสัจตัว จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ
กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นนีวรณวิปยุตตธรรม ซึ่งเป็น
อเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ

นีวรณสัมปยุตตธรรม อาศัยนีวรณวิปยุตตธรรม เกิดขึ้นไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคตด้วยอุทัจจะ อาศัยหทัยวัตถุ

นีวรณสัมปยุตตธรรม อาศัยนีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณวิปยุตต
ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคตด้วยอุทัจจะ อาศัยชั้น
ทั้งหลาย ที่สหระคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคตด้วยอุทัจจะและหทัยวัตถุ

[๖๒๐] ในปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๔

ในปัจจยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจย มี " ๓ ๗๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจย มี " ๔

ในปัจจยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจย มี " ๕

ในปัจจยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจย มี " ๕

ในปัจจยที่ไม่ใช่กัมมปัจจย มี " ๔

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิปากปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๕

ในปัจจยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจย มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจย มี " ๒

ในปัจจยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจย มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิคตปัจจย มี " ๓

การนับทั้งสอง นอกนี้ก็ดี นิสยวารก็ดี พึงกระทำอย่างทีกล่าวนมาแล้ว

สังสัฏฐวาร

[๖๒๑] นีวรณสัมปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับนีวรณสัมปยุตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

[๖๒๒] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอารัมมณปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๒

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอวิกตปัจจัย มี " ๒

[๖๒๓] นีวรณสัมปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับ นีวรณสัมปยุตตธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ คลุกเคล้ากับ
ขันธทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

คลุกเคล้ากับ นีวรณวิปยุตตธรรม ฯลฯ

[๖๒๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ขณปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มหัคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๒

การนับทั้งสอง นอกนี้ก็ดี สัมปยุตตวารก็ดี พึงกระทำอย่างนี้

ปัญหาวาร

[๖๒๕] นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ นีวรณสัมปยุตตธรรม
โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต
ขันธทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

พึงถามถึงมูล

เหตุทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย เหตุทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

นีวรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ นีวรณวิปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นนิรวณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต
ชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

[๖๒๖] นิรวณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิรวณสัมปยุตตธรรม โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพเลิเพลินยิ่งซึ่งราคะ เพราะปรารภราคะนั้น
ราคะ ทิณฺณ วิจิกิจจา อุทฺธจจะ โทมณฺส เกิดขึ้น

บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพเลิเพลินยิ่งซึ่งทิณฺณ เพราะปรารภทิณฺณนั้น ราคะ
ทิณฺณ วิจิกิจจา อุทฺธจจะ โทมณฺส เกิดขึ้น

เพราะปรารภวิจิกิจจา วิจิกิจจา ทิณฺณ อุทฺธจจะ โทมณฺส เพราะปรารภ
อุทฺธจจะ อุทฺธจจะ เกิดขึ้น ทิณฺณ ฯลฯ วิจิกิจจา เกิดขึ้น เพราะปรารภโทมณฺส
โทมณฺส เกิดขึ้น ทิณฺณ ฯลฯ วิจิกิจจา ฯลฯ อุทฺธจจะ เกิดขึ้น

นิรวณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิรวณวิปยุตตธรรม โดยอาร์มณ-
*ปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นนิรวณสัมปยุตตธรรม
พิจารณากิเลสที่ข่มแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

บุคคลพิจารณาเห็นชั้นทั้งหลาย ที่เป็นนิรวณสัมปยุตตธรรม โดยความ
เป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นนิรวณสัมปยุตตธรรม
โดยเจโตปริยญาณ

ชั้นทั้งหลายที่เป็นนิรวณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวิธญาณ แก่
เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมูปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ
แก่อาวชณะ โดยอาร์มณปัจจัย

นิรวณวิปยุตตธรรมเป็นปัจจัยแก่นิรวณวิปยุตตธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้ว พิจารณากุศล-

*กรรมนั้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌาน ฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค มรรค ฯลฯ พิจารณาผล นิพพาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่ โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่

อาวชณะ โดยอาร์มณปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นชั้นทั้งหลายที่เป็นนิรวณ
วิปยุตตธรรม โดยความไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ตลอดถึงอาวชณะ

นักรณวิปยุตตธรรมเป็นปัจจัยแก่นักรณสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่ง

ซึ่งขั้นทั้งหลายที่เป็นนักรณวิปยุตตธรรม เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น ราคะ
ทิฏฐิ วิจิกิจฉา อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

[๖๒๗] นักรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นักรณวิปยุตตธรรม โดย
อธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัตติ สหชาตอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มณอธิปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำราคะให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำคามยินดีนั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น ราคะ ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นนักรณวิปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนักรณวิปยุตตธรรมโดยอธิปัตติปัจจัย

นักรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นักรณวิปยุตตธรรมโดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นนักรณวิปยุตต-

*ธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

พึงถามถึงมูล

อธิปัตติธรรมที่เป็นนักรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

นักรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นักรณวิปยุตตธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัตติ สหชาตอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มณอธิปัตติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม

ฯลฯ แล้ว กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา
กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌาน ฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่น ฯลฯ ผล ฯลฯ นิพพาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดยอธิปัตติปัจจัย

ที่เป็นสหชาตอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นนักรณวิปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

นักรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นักรณวิปยุตตธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณารูปติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ฉาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศวิปป-

*ยุตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะ
กระทำจักขุเป็นต้นนั้นให้หนักแน่น รากะ ทิณฺณิ เกิดขึ้น

[๖๒๔] นิเวศสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศสัมปยุตตธรรม

โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศสัมปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัย
แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศสัมปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

พึงถามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ฐานะ โดย
อนันตรปัจจัย

ในที่นี้ ขั้นทั้งหลาย ที่เกิดก่อนๆ ไม่มี

พึงถามถึงมูล

ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศวิปปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศวิปปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลม
เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

นิเวศวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศสัมปยุตตธรรม โดยอนันตร-
*ปัจจัย

คือ อาวัชชนะ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศสัมปยุตตธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

นิเวศสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศสัมปยุตตธรรม โดยสมนันตร
ปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสาหาตปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย

[๖๒๕] นิเวศสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิเวศสัมปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมอุปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยรากะแล้ว มาสัตว์

ฯลฯ ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยโทษะ ฯลฯ โมหะ มานะ ทิณฺณิ ฯลฯ ความปรารถนา

แล้ว ฆ่าสัตว์ ๑๗ ทำลายสงฆ์

โรค ๑๗ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ โรค ๑๗ แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสัยปัจจัย

นิวรณ์สามปยุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิวรณ์วิปยุตตรธรรม โดยอุปนิสัย
ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๗ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยโรคแล้ว ให้ทาน
ศีล ๑๗ อุโบสถกรรม ยังฉาน วิปัสสนา มรรค อภิญญา ๑๗ สมาบัติให้
เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยโทษ ๑๗ ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ๑๗
ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

โรค ๑๗ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ๑๗ แก่ปัญญา แก่
สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสัยปัจจัย

นิวรณ์วิปยุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิวรณ์วิปยุตตรธรรม โดยอุปนิสัย
ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๗ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้
ทาน รักษาศีล ๑๗ ยังมรรค ๑๗ อภิญญา ๑๗ สมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ๑๗ ปัญญา ๑๗ เสนาสนะ แล้วให้ทาน
๑๗ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

ศรัทธา ๑๗ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ๑๗ แก่ปัญญา แก่
มรรค แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสัยปัจจัย

นิวรณ์วิปยุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิวรณ์สามปยุตตรธรรม โดยอุปนิสัย
ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

๑๗ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ก่อมานะ
ถือทิฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ๑๗ ปัญญา ๑๗ สุขทางกาย ๑๗ เสนาสนะ
แล้ว ฆ่าสัตว์ ๑๗ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ๑๗ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่โรค แก่โทษ แก่โมหะ
แก่มานะ แก่ทิฐิ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสัยปัจจัย

[๖๓๐] นิวรณ์วิปยุตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิวรณ์วิปยุตตรธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่จักขุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ
โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา
บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ
รูปลายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาณ
ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
นิวรณ์วิปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

นิวรณ์วิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิวรณ์สัมปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพลิดเพลินยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคความยินดีนั้น ราคะ โทสะ โมหะ
เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
นิวรณ์สัมปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

[๖๓๑] นิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิวรณ์วิปยุตตธรรม
โดยปัจฉาชาตปัจจัย มี ๒ นัย

๑. เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย มี ๒ นัย

[๖๓๒] นิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิวรณ์สัมปยุตตธรรม
โดยกัมมปัจจัย เจตนาที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ
ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

พึงกระทำมูล

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาขณิก
ที่เป็นสหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัย
แก่วิปากขันธ และ กฤตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

เจตนาที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

นิวรณ์วิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิวรณ์วิปยุตตธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาขณิก ฯลฯ

๑. เป็นปัจจัย โดยวิปากปัจจัย มี ๑ นัย

[๖๓๓] นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณสัมปยุตตธรรม
โดยอาหารปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๒ นัย

[๖๓๔] นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณวิปยุตตธรรม โดย
วิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ ฯลฯ

นีวรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณวิปยุตตธรรม โดยวิปยุตต-
*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ ฯลฯ

นีวรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณสัมปยุตตธรรม โดยวิปยุตต-
*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

[๖๓๕] นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณสัมปยุตตธรรม โดย
อตฺถิปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ โดย
อตฺถิปัจจัย

นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณวิปยุตตธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัย
แกจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็นปังณาชาติ ได้แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอตฺถิปัจจัย

นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณ-
*วิปยุตตธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นนีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย ขั้น ๒ เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๒ โดย
อตฺถิปัจจัย

นีวรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณวิปยุตตธรรม โดยอตฺถิ
ปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังฉาชาติ อาหาร อินทรีฯ ฯลฯ

นิวรรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิวรรณสัมปยุตตธรรม โดย
อติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพเลิเพลินยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น รากะ ทิณฺณ วิจิจจา
อุทฺธจจะ โทมนัส เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิวรรณ
สัมปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

นิวรรณสัมปยุตตธรรม และนิวรรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิวรรณ-
*สัมปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่เป็นนิวรรณสัมปยุตตธรรม และหทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ ขั้น ๓ โดยอติปัจจัย ขั้น ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่
ขั้น ๒ โดยอติปัจจัย

นิวรรณสัมปยุตตธรรม และนิวรรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นิวรรณ-
*วิปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปังฉาชาติ อาหาร อินทรีฯ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิวรรณสัมปยุตตธรรม และ
มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปังฉาชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิวรรณสัมปยุตตธรรม และ
กวางฬการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปังฉาชาติ ได้แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิวรรณสัมปยุตตธรรม และ
รูปชีวิตินทรีฯ เป็นปัจจัยแก่ภูตตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

[๖๓๖] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๔

ในอริปติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๔

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๔

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๒

ในนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๔

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๒

ในปังฉาชาติปัจจัย มี " ๒

ในอาสวนปัจจัย	มี " ๒
ในกัมมปัจจัย	มี " ๔
ในวิปากปัจจัย	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๔
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๔
ในฌานปัจจัย	มี " ๔
ในมัคคปัจจัย	มี " ๔
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๒
ในวิปยุตตปัจจัย	มี " ๓
ในอติปัจจัย	มี " ๗
ในนัตติปัจจัย	มี " ๔
ในวิคตปัจจัย	มี " ๔
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๗

[๖๓๗] นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณสัมปยุตตธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย
นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณวิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย
นีวรณสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณ-
*วิปยุตตธรรม โดยสหชาติปัจจัย
นีวรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณวิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยปุเรชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย
นีวรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณสัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย
นีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณ-
*สัมปยุตตธรรม โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย
นีวรณสัมปยุตตธรรม และนีวรณวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่นีวรณ-
*วิปยุตตธรรม โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

[๖๓๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปไตยปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นิสสยปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย มี " ๖
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๕
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัตถิปัจจัย มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย มี " ๔

[๖๓๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปไตยปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย
 กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๒
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ภคปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๔
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๒
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย
 กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หลักปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หลักปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

[๖๔๐] ในอาร์มมปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอริปัตติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงกระทำการนับโดยอนุโลม

ในอริปัตติปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มี " ๖

นิรณสัมปยุตตทุกะ จบ

นิรณนิรณียทุกะ

ปฏิจจวาร

[๖๔๑] ธรรมที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ถิ่นมิตถนิรณ อุตถจนิรณ อวิชานิรณ อาศัย กามฉันทนิรณ การนับทั้งหมดพึงกระทำอย่างนี้ เหมือนกับ นิรณทุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

ปัญหาวาร

[๖๔๒] ธรรมที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตนิรณธรรมทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นนิรณียธรรม แต่ไม่ใช่นิรณธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม และธรรมที่เป็นนิรณียธรรม แต่ไม่ใช่นิรณ-
*ธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งนิรณธรรมและนิรณียธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และนิรณธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่เป็นนิรณียธรรม แต่ไม่ใช่นิรณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่

เป็นนิเวศธรรมแต่ไม่ใช่นิเวศธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นนิเวศธรรม แต่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัย

แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

[๖๔๓] ธรรมที่เป็นทั้งนิเวศธรรมและนิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่

ธรรมที่เป็นทั้งนิเวศธรรมและนิเวศธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภนิเวศธรรมทั้งหลาย นิเวศธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภนิเวศธรรมทั้งหลาย ขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศธรรม แต่

ไม่ใช่นิเวศธรรม เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภนิเวศธรรมทั้งหลาย นิเวศธรรม และสัมปยุตตขั้น

ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นนิเวศธรรม แต่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น

นิเวศธรรมแต่ไม่ใช่นิเวศธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ๗๑ ศีล ๗๑ บุคคลกระทำอุโบสถกรรมแล้วพิจารณา

กุศลกรรมนั้นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยี่ เพราะปรารภความยินดีนั้น

ราคะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ๗๑

จากฉาน ๗๑

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาโคตรภู โวทาน ๗๑ กิเลสที่ละแล้ว ๗๑

กิเลสที่ข่มแล้ว ๗๑ กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ๗๑

จักขุ ๗๑ หทัยวัตถุ ๗๑ บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลาย ที่เป็น

นิเวศธรรมแต่ไม่ใช่นิเวศธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ๗๑ ย่อมยินดี

ย่อมเพิลิดเพิลินยี่ ๗๑ โทมนัส ๗๑

ด้วยทิพพจักขุ ๗๑ พึงกระทำตลอดถึงอาวัชชนะ

ธรรมที่เป็นนิเวศธรรมแต่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น

ทั้งนิเวศธรรมและนิเวศธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ๗๑ ศีล ๗๑ อุโบสถกรรม ๗๑

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ๗๑

จากฉาน ๗๑

จักขุ ๗๑ หทัยวัตถุ ๗๑ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยี่

ซึ่งขั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศธรรม แต่ไม่ใช่นิเวศธรรม เพราะปรารภจักขุเป็นต้น

นั้น ราคะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นนิเวศธรรมแต่ไม่ใช่นิเวศธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็น
ทั้งนิเวศธรรมและนิเวศธรรม และธรรมที่เป็นนิเวศธรรมแต่ไม่ใช่นิเวศธรรม
โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง

ซึ่งชั้นทั้งหลายที่เป็นนิเวศธรรมแต่ไม่ใช่นิเวศธรรม เพราะปรารถนจักขุ

เป็นต้นนั้น นิเวศธรรมและสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

ทั้ง ๓ นัยนี้นอกนี้ พึงกระทำอย่างนี้

อธิปัตติปัจจัย เหมือนกับ อาร์มณปัจจัย

แม้ปุเรชาตปัจจัย ก็เหมือนกับ อาร์มณปัจจัย

ส่วนในนิสสยปัจจัย ไม่พึงกระทำ โลกุตตระ

ฯลฯ

พึงให้พิสดารอย่างนี้

นิเวศทุกะ ฉันได พึงพิจารณา แล้วกระทำฉันนั้น

นิเวศนิเวศทุกะ จบ

นิเวศนิเวศสัมปยุตตทุกะ

ปฐิจจวาร

[๖๔๔] ธรรมที่เป็นทั้งนิเวศธรรมและนิเวศสัมปยุตตธรรม อาศัย

ธรรมที่เป็นทั้งนิเวศธรรมและนิเวศสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ถินมิททนิเวศ อุทัจจนิเวศ อวิชานิเวศ อาศัย

กามฉันทนิเวศ

พึงผูกจักรนัย พึงทำนิเวศทั้งหมด

ธรรมที่เป็นนิเวศสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิเวศธรรม อาศัยธรรมที่เป็น

ทั้งนิเวศธรรมและนิเวศสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยนิเวศธรรมทั้งหลาย

ธรรมที่เป็นทั้งนิเวศธรรมและนิเวศสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น

นิเวศสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิเวศธรรม อาศัยธรรมที่เป็นทั้งนิเวศธรรม

และนิเวศสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ถินมิททนิเวศ อุทัจจนิเวศ อวิชานิเวศ และสัมปยุตตชั้น

ทั้งหลาย อาศัยกามฉันทนิเวศ

พึงผูกจักรนัย

[๖๔๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในกัมมปัจจัย มี " ๕

ในอาหารปัจจัย มี " ๕

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๖๔๖] ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม อาศัย
ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ อวิชานิวรณ์ อาศัยวิจิกิจฉานิวรณ์ อวิชานิวรณ์ อาศัย

อุทธัจจนิวรณ์

ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็น
นิวรณ์สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชานิวรณ์ อาศัยขั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหคต
ด้วยอุทธัจจะ

ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม อาศัยธรรมที่เป็น
ทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม
แต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ อวิชานิวรณ์ อาศัยวิจิกิจฉานิวรณ์ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย
อวิชานิวรณ์ อาศัยอุทธัจจนิวรณ์ และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

ฯลฯ

[๖๔๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๕

[๖๔๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปติปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

[๖๔๕] ในอาร์มณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๓

ในมคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

สหชาตวาทกัฏฐิ ปัจจัยวาทกัฏฐิ นิสสยวาทกัฏฐิ สังสัณฐวาทกัฏฐิ สัมปยุตตวาทกัฏฐิ เหมือนกับ ปฏิจจวาร ไม่มีแตกต่างกัน

ปัญหาวาร

[๖๕๐] ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็น

ปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม

เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตนิวรณ์ธรรมทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่

ธรรมที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม

เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตต-
*ธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม

เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นและนิวรณ์ธรรมทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๖๕๑] ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม โดยอาร์มณ-
*ปัจจัย

คือ เพราะปรารภนิวรณ์ธรรมทั้งหลาย นิวรณ์ธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภนิวรณ์ธรรมทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตต-
*ธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภนิวรณ์ธรรมทั้งหลาย นิวรณ์ธรรม และสัมปยุตตชั้น

ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขันธทั้งหลาย ที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่
นิวรณ์ธรรม ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม
เกิดขึ้น

พึงถามถึงมูล

เพราะปรารภขันธทั้งหลาย ที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่
นิวรณ์ธรรม นิวรณ์ธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

เพราะปรารภขันธทั้งหลาย ที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่
นิวรณ์ธรรม นิวรณ์ธรรมและสัมปยุตตขันธทั้งหลาย เกิดขึ้น

ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
นิวรณ์สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้ง
นิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม โดยอาร์มณปัจจัย มี ๓ นัย

[๖๕๒] ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ อาร์มณอธิปัตติ มี ๓ นัย พึงกระทำว่า กระทำ
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นนั้นเทียว

ธรรมที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัตติ สหชาตอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มณอธิปัตติ ได้แก่ เพราะกระทำขันธทั้งหลายที่เป็นนิวรณ์-
*สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ทั้งหลาย
ที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม
แต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรมเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

พึงถามถึงมูล

เพราะกระทำขันธทั้งหลายที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิวรณ์ธรรมทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาตอธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม
แต่ไม่ใช่นิวรณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตนิวรณ์ธรรมทั้งหลาย โดยอธิปัตติ-
*ปัจจัย

เพราะกระทำขันธทั้งหลาย ที่เป็นนิวรณ์สัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิวรณ์-

*ธรรมเนียมให้หนักแน่น นีวรณธรรมและสัมปยุตตวัชระทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปฏิบัติ ได้แก่ อธิปติธรรมที่เป็นนิวรณสัมปยุตตธรรม
แต่ไม่ใช่นิวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตวัชระ และนิวรณธรรมทั้งหลาย
โดยอธิปติปัจจัย

ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณธรรมและนิวรณสัมปยุตตธรรม และธรรมที่เป็น
นิวรณสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณธรรม
และนิวรณสัมปยุตตธรรม โดยอธิปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาธิปติ มี ๓ นัย

[๖๕๓] ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนะกิติ ภูฏานะ
กิติ ไม่มี ฟังกระทำว่า ที่เกิดก่อนๆ ในที่ทั้งปวง

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสมนันตรปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย เหมือนกับอารัมมณปัจจัย วิภังค์
ไม่มี

[๖๕๔] ธรรมที่เป็นนิวรณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิวรณธรรม
เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นนิวรณสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นนิวรณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิวรณธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตวัชระทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ฟังถามถึงมูล

เจตนาที่เป็นนิวรณสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตนิวรณธรรมทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

เจตนาที่เป็นนิวรณสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตวัชระ และนิวรณธรรมทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๖๕๕] ธรรมที่เป็นนิวรณสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่นิวรณธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นนิวรณสัมปยุตตธรรมแต่ไม่ใช่นิวรณธรรม โดยอาหารปัจจัย
มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอินทริยปัจจัย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยมัคคปัจจัย มี ๓ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ นัย

๗๑๗ เป็นปัจจัย	โดยอติปัจจัย	มี ๕ นัย
๗๑๗ เป็นปัจจัย	โดยนัตติปัจจัย	มี ๕ นัย
๗๑๗ เป็นปัจจัย	โดยวิคตปัจจัย	มี ๕ นัย
๗๑๗ เป็นปัจจัย	โดยอวิคตปัจจัย	มี ๕ นัย

[๖๕๖] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๕
ในอธิปัจจัย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจัย	มี " ๕
ในสมนันตรปัจจัย	มี " ๕
ในสหชาติปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี " ๕
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๕
ในกัมมปัจจัย	มี " ๓
ในอาหารปัจจัย	มี " ๓
ในอินทริยปัจจัย	มี " ๓
ในฌานปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๓
ในมคคปัจจัย	มี " ๓
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในอติปัจจัย	มี " ๕
ในนัตติปัจจัย	มี " ๕
ในวิคตปัจจัย	มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๖๕๗] ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรม และนิวรณ์สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่เป็นทั้งนิวรณ์ธรรมและนิวรณ์สัมปยุตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนนิสสยปัจจัย

หัวข้อปัจจัย ๕ พึงเปลี่ยนแปลงใน ๓ บทอย่างนี้

[๖๕๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี " ๕

[๖๕๙] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๓
---------------	------------------

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

[๖๖๐] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงกระทำอนุโลมมาติกา

ในอวิคตปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มี " ๕

นิวรรณนิวรรณสัมปยุตตทุกะ จบ

นิวรรณสัมปยุตตนิวรรณียทุกะ

ปฏิจจวาร

[๖๖๑] นิวรรณวิปปยุตตนิวรรณียธรรม อาศัยนิวรรณวิปปยุตตนิวรรณียธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นนิวรรณ-

*วิปปยุตตนิวรรณียธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสันธิ ฯลฯ

โลกียทุกะในจุฬันตรทุกะฉันใด พึงกระทำฉันนั้น ไม่มีแตกต่างกัน

นิวรรณวิปปยุตตนิวรรณียทุกะ จบ

ปารามาสทุกะ

ปฏิจจวาร

[๖๖๒] ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยปรามาสธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยปรามาสธรรม
ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปรามาส
ธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังยุตต์ มหาคูรูป
ปรามาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ ปรามาสธรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม
ปรามาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่
ปรามาสธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และปรามาสธรรม และ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ขั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ
ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยปรามาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
ปรามาสธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปรามาส-
*ธรรม และปรามาสธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

[๖๖๓] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๖๖๔] ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม
ซึ่งเป็นอเหตุกะ ขั้น ๒ ฯลฯ อเหตุกปฏิสนธิตลอดถึงอสังยุตต์ มโห
ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยขั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

[๖๖๕] ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยปรามาสธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยปรามาสธรรม
ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม ตลอด
ถึงอสังขยัตถ์

ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม อาศัยปรมาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
ปรมาสธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยปรมาสธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย

[๖๖๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ถนปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๖๖๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยัตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

[๖๖๘] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๑

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

แม้สหชาตวาร ก็เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัจจัยวาร

[๖๖๙] ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม อาศัยปรมาสธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขั้นและจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย อาศัยปรมาสธรรม

ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปรมาส-

*ธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ ตลอดถึงอัชฌัตติกมหาภูตรูป ขั้นทั้งหลาย

ที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

ปรมาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ปรมาสธรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม ปรมาสธรรม

อาศัยหทัยวัตถุ

ปรมาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ปรมาส-

*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และปรมาสธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑

ที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ ปรมาสธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ปรมาสธรรม และสัมปยุตตขั้น

ทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม อาศัยปรมาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปรมาส-

*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม

และปารามาสธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยปารามาสธรรมและ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยปารามาสธรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปารามาสธรรม อาศัยปารามาสธรรม และหทัยวัตถุ
 ฯลฯ

[๖๓๐] ในเหตุปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๕
ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๕
ในอธิปตปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยทั้งปวง	มี " ๕
ในวิปากปัจจัย	มี " ๑
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๖๓๑] ธรรมที่ไม่ใช่ปารามาสธรรม อาศัยธรรมที่ไม่ใช่ปารามาสธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปารามาส-
*ธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ เหตุทุกปฏิสนธิตลอดถึงอสังขยัตถ์
จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายตนะ ชั้นทั้งหลาย
ที่ไม่ใช่ปารามาสธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระคด้วย
วิจิกิณา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิณา
ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และหทัยวัตถุ

ฯลฯ

[๖๓๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปตปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๓ ฯลฯ
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย	มี " ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย	มี " ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย	มี " ๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย	มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๖๗๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง พึงกระทำอย่างนี้

[๖๗๔] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

นิสสยวาร เหมือนกับ ปัจจยวาร

สังสัณฐวาร

[๖๗๕] ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม คลุกเคล้ากับปรมาสธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย คลุกเคล้ากับปรมาสธรรม

หัวข้อปัจจัย ๕ พึงกระทำอย่างนี้ เฉพาะในรูปภูมิเท่านั้น

สังสัณฐวารก็ดี สัมปยุตตวารก็ดี พึงกระทำอย่างนี้

ปัญหาวาร

[๖๗๖] ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาส-

*ธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และ

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรมาสธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรมาสธรรม โดย

เหตุปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรมาสธรรม และ ธรรม

ที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น

ทั้งหลาย และปรมาสธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๖๗๗] ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรมาสธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาศรรณ ปรามาศรรณ เกิดขึ้น

พึงกระทำมูล

เพราะปรารถนาศรรณ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาศรรณ เกิดขึ้น

เพราะปรารถนาศรรณ ปรามาศรรณ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
เกิดขึ้น

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาศรรณ เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาศรรณ โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ บุคคลกระทำอุโบสถกรรม แล้วพิจารณา
ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่ง เพราะปรารถนาศรรณนั้น รากะ วิจิกิจฉา
อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌาน ฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณา
นิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อาวชชนะ
โดยอาร์มณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่ไม่ใช่ปรามาศรรณ ฯลฯ
กิเลสที่ข้ามแล้ว ฯลฯ กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่
ปรามาศรรณ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ แล้วย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่ง
เพราะปรารถนาศรรณเป็นต้นนั้น รากะ วิจิกิจฉา อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่ไม่ใช่ปรามาศรรณ โดย
เจโตปริยญาณ

อากาสนัญญายตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญานัญญายตนะ อากิญจัญญายตนะ
เป็นปัจจัยแก่นวสัณญานาสัญญายตนะ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาน
โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาน

ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาศรรณ เป็นปัจจัยแก่อธิวิชญาณ แก่

เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ
แก่อาวชชนะ โดยอาร์มณปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาศรรณ เป็นปัจจัยแก่ปรามาศรรณ โดยอาร์มณ-

*ปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้วย่อมยินดี

ย่อมผลิตเฟลินยั้ง ซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะปรารถความยินดีนั้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

อกุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ฉน ๑๘๑

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเฟลินยั้งซึ่ง

ขันธทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เพราะปรารถจักขุเป็นต้นนั้น ทิฏฐิ ฯลฯ

ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรมาสธรรมและธรรมที่ไม่ใช่

ปรมาสธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้ว ย่อมยินดี

ย่อมผลิตเฟลินยั้ง ซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะปรารถความยินดีนั้น ปรมาสธรรม

และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ฉน ๑๘๑

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเฟลินยั้งซึ่ง

ขันธทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เพราะปรารถจักขุเป็นต้นนั้น ปรมาสธรรม

และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย เกิดขึ้น

ปรมาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรมาสธรรม

โดยอาร์มณปัจจัย

คือ เพราะปรมาสธรรม และสัมปยุตตขันธทั้งหลาย ฯลฯ มี ๓ นัย

[๖๗๘] ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรมาสธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

คือ เพราะกระทำปรมาสธรรมทั้งหลายให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น

ปรมาสธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย พึงกระทำอาร์มณอธิปัตติ อย่างเดียว

ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม โดย

อธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มณอธิปัตติ สหชาติอธิปัตติ

ที่เป็นอาร์มณอธิปัตติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม

ฯลฯ กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้วพิจารณา ย่อมยินดี

ย่อมผลิตเฟลินยั้ง เพราะกระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ

เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ฉน ๑๘๑

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

ผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ นิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล โดย

อธิปัตปิัจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาส-
*ธรรมให้หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำจักขุเป็นต้น
นั้น ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็น
ปัจฉัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตปิัจัย
ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรมาสธรรม โดยอธิปัตปิัจัย
มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณียัตติ สหชาติปัตติ
ที่เป็นอารัมมณียัตติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ
กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ
จากฉาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาส-
*ธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะ
กระทำจักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ทิฏฐิ ฯลฯ
ที่เป็นสหชาติปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจฉัย
แก่ปรมาสธรรม โดยอธิปัตปิัจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรมาสธรรมและธรรมที่ไม่ใช่
ปรมาสธรรม โดยอธิปัตปิัจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณียัตติ สหชาติปัตติ
ที่เป็นอารัมมณียัตติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ
กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ
จากฉาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธ์ทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรมาส-
*ธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำ
จักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ปรมาสธรรม และสัมปยุตตขันธ์
ทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจฉัย
แก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย และปรมาสธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อธิปัตปิัจัย

ปรมาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรมาส-
*ธรรม โดยอธิปัตปิัจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณียัตติ ได้แก่ เพราะกระทำปรมาสธรรม
และสัมปยุตตขันธ์ทั้งหลายให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ปรมาสธรรม ฯลฯ

มี ๓ นัย

[๖๗๕] ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม โดยอนันตรปัจจัย
คือ ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม ที่
เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

พึงกระทำมูล

ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาส-
*ธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฏานะ
โดยอนันตรปัจจัย

พึงกระทำมูล

ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรมที่เกิดหลังๆ
และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัย
แก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

พึงกระทำมูล

ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ปรามาส-
*ธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนะเป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ปรามาส
ธรรม ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนะ
เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรมและสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

ปรามาสธรรม และ ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาส-
*ธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแก่ปรามาสธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

พึงกระทำมูล

ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่
ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ปรามาสธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ ภูฏานะ โดย
อนันตรปัจจัย

ปรามาสธรรม ที่เกิดก่อนๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่

ปราชญ์ธรรม ที่เกิดหลังๆ และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอนันตรปัจจัย

ปราชญ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราชญ์ธรรม โดยสมนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย มี ๕ นัย

[๖๘๐] ปราชญ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราชญ์ธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ-

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ปราชญ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราชญ์-

*ธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ นัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปราชญ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปราชญ์ธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้ทาน

ฯลฯ ยังสมมติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ

ความปรารถนา สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ยังสมมติให้

เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ปัญญา แก่

ราคะ ฯลฯ แก่ความปรารถนา แก่สุขทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมมติ

โดยอุปนิสสยปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปราชญ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราชญ์ธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัย ศีล ฯลฯ ปัญญา ราคะ ความปรารถนาสุขทางกาย

ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ถือทิฏฐิ

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ปราชญ์ธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปราชญ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราชญ์ธรรมและธรรมที่ไม่ใช่ปราชญ์ธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ถือทิฏฐิ

ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม และสัมปยุตต-
*ชั้นทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจจัย

ปรามาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาส-
*ธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ นัย เป็นอุปนิสสยะ

ปรามาสธรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม
โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ นัย

[๖๘๑] ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาส-
*ธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็น
หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ แล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง
เพราะปรารถนาก็คงเป็นต้นนั้น ราคะ วิจิกิจฉา อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาน โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่
กายวิญญาน

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาน

กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาน หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่
ไม่ใช่ปรามาสธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม โดยปุเรชาต-
*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
ผลิตเพลินยิ่ง ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคความยินดีนั้น ทิฏฐิ ฯลฯ

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
ปรามาสธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
ผลิตเพลินยิ่ง ซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาคความยินดีนั้น ปรามาสธรรม และ
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม และ

สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยปุรชาตปัจฉัย

[๖๘๒] ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจฉัย

มี ๓ นัย พึงกระทำปัจฉาชาต

๑. เป็นปัจฉัย โดยอาเสวนปัจฉัย มี ๕ นัย

[๖๘๓] ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาส-
*ธรรม โดยกัมมปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิด

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ เจตนาที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่

สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่

วิบากชั้น และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

พึงกระทำมูล

เจตนาที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรามาสธรรม โดยกัมม-
*ปัจฉัย

เจตนาที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรามาสธรรมและสัมปยุตตชั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๖๘๔] ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาส-
*ธรรม โดยวิปากปัจฉัย มี ๑ นัย

๑. เป็นปัจฉัย โดยอาหารปัจฉัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจฉัย โดยอินทริยปัจฉัย มี ๓ นัย

๑. เป็นปัจฉัย โดยฌานปัจฉัย มี ๓ นัย

[๖๘๕] ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม โดย
มัคคปัจฉัย

คือ องค์มรรคที่เป็นปรามาสธรรม ๑.๑

หัวข้อปัจฉัย ๕ พึงกระทำอย่างนี้

๑. เป็นปัจฉัย โดยสัมปยุตตปัจฉัย มี ๕ นัย

[๖๘๖] ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม โดย
วิปยุตตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต ๑.๑

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจฉัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม
โดยวิปยุตตปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต ปัจฉาชาต ๑.๑

ธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสธรรม โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ปราคาส-

*ธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ปราคาส-

*ธรรม และสัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ปราคาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ ฯลฯ

[๖๘๗] ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม โดย

อตฺถิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น

และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาติ ได้แก่ ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิด

ก่อน โดยอตฺถิปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม

โดยอตฺถิปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริย์ ฯลฯ

ธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสธรรม โดยอตฺถิ-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม เป็นปัจจัย

แก่ปราคาสธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลิน

ยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนาก็คงเป็นต้นนั้น ทิณฺณิ เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัย

ปราคาสธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปราคาสธรรม เป็นปัจจัย

แก่ชั้น ๓ และปารามาสรรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลิน
ยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น ปารามาสรรรม และสัมปยุตต-
*ชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ปารามาสรรรม และสัมปยุตตชั้น
ทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ปารามาสรรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปารามาสรรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่
ไม่ใช่ปารามาสรรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปัจฉาชาต อาหาร อินทริย์
ที่เป็นสหชาต ได้แก่ ชั้น ๑ ที่ไม่ใช่ปารามาสรรรม และปารามาส-
*รรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย
ชั้น ๒ ฯลฯ ปารามาสรรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ปารามาสรรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย ปารามาสรรรม และ
หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่ไม่ใช่ปารามาสรรรม โดยอติปัจจัย
ที่เป็นปัจฉาชาต ได้แก่ ปารามาสรรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาต ได้แก่ ปารามาสรรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
และกพพิงการารหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจฉาชาต ได้แก่ ปารามาสรรรม และสัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
และรูปชีวิตินทริย์ เป็นปัจจัยแก่ภักตารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

[๖๘๘] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๕
ในอริปติปัจจัย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจัย	มี " ๕
ในสมนันตรปัจจัย	มี " ๕
ในสหชาตปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี " ๕
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในปุเรชาตปัจจัย	มี " ๓
ในปัจฉาชาตปัจจัย	มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๕
ในกัมมปัจจัย	มี " ๓

ในวิปากปัจจัย	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	มี " ๓
ในอินทรีปัจจัย	มีหัวข้อปัจจัย ๓
ในฌานปัจจัย	มี " ๓
ในมคคปัจจัย	มี " ๕
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในวิปยุตตปัจจัย	มี " ๕
ในอติปัจจัย	มี " ๕
ในนัตติปัจจัย	มี " ๕
ในวิคตปัจจัย	มี " ๕
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๖๘๕] ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย
ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
ปัจฉาชาตปัจจัย

ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรมและธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสส-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรีปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยปุเรชาตปัจจัย

ธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่
ปรามาสธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
อุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย

ปรามาสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสปัจจัย

ปรามาสธรรมและธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่ไม่ใช่
ปรามาสธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
อุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย

ปราમાสธรรม และธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสธรรม
และธรรมที่ไม่ใช่ปรามาสธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

[๖๕๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

[๖๕๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับ เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

[๖๕๒] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอธิปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงกระทำอนุโลมมาติกา

ในวิคตปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ปรมาสทุกะ จบ

ปรมัญญทุกะ

ปฏิจวาร

[๖๕๓] ปรมัญญธรรม อาศัยปรมัญญธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นปรมัญญธรรม
ขั้น ๒ ฯลฯ ปฏิสนธิ ตลอดถึงอัชฌัตติกมหาภูตรูป

อาศัย ปรมัญญธรรม ฯลฯ

โลกียทุกะ ในจุฬันตรทุกะนั้นใด พึงกระทำปรมัญญทุกะนั้นนั้น
ไม่มีแตกต่างกัน

ปรมัญญทุกะ จบ

ปรมาสัมปยุตตทุกะ

ปฏิจวาร

[๖๕๔] ปรมาสัมปยุตตธรรม อาศัยปรมาสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นปรมาสัมปยุตตธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ปรมาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรมาสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นปรมาสัมปยุตตธรรม

ปรมาสัมปยุตตธรรม และปรมาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรมาส-

*สัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นปรมาส-

*สัมปยุตตธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ

ปรมาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรมาสวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นปรมาส-

*วิปปยุตตธรรม ขั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถุ อาศัยขั้นทั้งหลาย
ขั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ปรมาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรมาสัมปยุตตธรรม และปรมาส-

*วิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นปรมาสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ฯลฯ

[๖๕๕] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๒

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๒

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๒

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๒

ในนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๒

ในปุรชาติปัจจัย มี " ๒

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๒

ในกัมมปัจจัย มี " ๕

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๕ ฯลฯ

ในมคคปัจจัย มี " ๕

ในสัมปยุตตปัจจัย มี " ๒

ในวิปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในอติปัจจัย มี " ๕

ในนติปัจจัย มี " ๒

ในวิคตปัจจัย มี " ๒

ในอวิคตปัจจัย มี " ๕

[๖๕๖] ปรามาสวิปยุตตธรรม อาศัยปรามาสวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นปรามาส-

*วิปยุตตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้น ๒ ฯลฯ เหตุกปฏิสนธิ ตลอดถึง

อสังขสัจจะ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้น

ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

[๖๕๗] ปรามาสวิปยุตตธรรม อาศัยปรามาสสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสสัมปยุตตธรรม

ปรามาสวิปยุตตธรรม อาศัยปรามาสวิปยุตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสวิปยุตตธรรม

ตลอดถึงอัญญัตตัว

ปราคาสัมปยุตตธรรม อาศัยปราคาสัมปยุตตธรรมและปราคาสัมปยุตต
ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ฯลฯ

[๖๕๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตติปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๖๕๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย

กับ เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

[๗๐๐] ในอาร์มณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในอวิคตปัจจย ๗๘๑ มี " ๑

แม้สหชาตวาร ก็เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัจจจวาร

[๗๐๑] ปรามาสัมปยุตตธรรม อาศัยปรามาสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจย มี ๓ นัย เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปรามาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรามาสวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นปรามาสวิปป-
*ยุตตธรรม ขั้น ๒ ๗๘๑ ปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังขัตติกมหาภูตรูป ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นปรามาสวิปปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

ปรามาสัมปยุตตธรรม อาศัยปรามาสวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

ปรามาสัมปยุตตธรรม และปรามาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรามาส-
*วิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตต-
*สมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ปรามาสัมปยุตตธรรม อาศัยปรามาสัมปยุตตธรรม และปรามาส-
*วิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม และ
หทัยวัตถุ ขั้น ๒ ๗๘๑

ปรามาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรามาสัมปยุตตธรรม และปรามาส-
*วิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม
และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ปรามาสัมปยุตตธรรม และปรามาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรามาส
สัมปยุตตธรรม และปรามาสวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย

คือ ขั้น ๓ อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม และ
หทัยวัตถุ ขั้น ๒ ๗๘๑ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาส
สัมปยุตตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

๗๘๑

[๗๐๒] ในเหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๕

ในอาร์มมณปัจจย มี " ๔

ในอธิปติปัจจัย	มี " ๕
ในอนันตรปัจจัย	มี " ๔
ในสมนันตรปัจจัย	มี " ๔
ในสหชาติปัจจัย	มี " ๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี " ๔
ในนิสสยปัจจัย	มี " ๕
ในอุปนนิสสยปัจจัย	มี " ๔
ในปุเรชาติปัจจัย	มี " ๔
ในอาเสวนปัจจัย	มี " ๔
ในกัมมปัจจัย	มี " ๕
ในวิปากปัจจัย	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	มี " ๕ ฯลฯ
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๕

[๓๐๓] ปรามาสวิปปยุตตธรรม อาศัยปรามาสวิปปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ไม่ไ้เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นปรามาส-

*วิปปยุตตธรรม ซึ่งเป็นเหตุแก่ ชั้น ๒ ฯลฯ อเหตุกปฏิสนธิ ตลอดถึงอสังข-

*สัตว์ จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายายตนะ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็น

ปรามาสวิปปยุตตธรรม ซึ่งเป็นเหตุแก่ อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระคด้วย

วิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่

สหระคด้วยอุทธัจจะ และหทัยวัตถุ

[๓๐๔] ในปัจจัยที่ไม่ไ้เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ไ้อาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ไ้อธิปติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ไ้อนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ไ้สมนันตรปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ไ้อัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ไ้อุปนนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ไ้ปุเรชาติปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ไ้ปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ไ้อาเสวนปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ไ้กัมมปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ไ้วิปากปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทรีย์ปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๒
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนัตถปัจจัย มี " ๓
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

[๗๐๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พินัยอย่างนี้

[๗๐๖] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑

นิสสวาร เหมือนกับ ปัจจยวาร

สังสัฏฐวาร

[๗๐๗] ปรามาสสัมปยุตตธรรม คลุกเคล้ากับปรามาสสัมปยุตตธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

[๗๐๘] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๒

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในวิคตปัจจัย มี " ๒

[๗๐๙] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๒

การนับทั้งสองนอกนั้นก็ดี สัมปยุตตวารกดี พึงกระทำอย่างนี้

ปัญหาวาร

[๗๑๐] ปรามาสสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสสัมปยุตตธรรม

โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปรามาสสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

พึงกระทำมูล

เหตุทั้งหลายที่เป็นปรามาสสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

เหตุทั้งหลายที่เป็นปรามาสสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ปรามาสวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสวิปยุตตธรรม โดย
เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปรามาสวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-
*ชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

[๗๑๑] ปรามาสสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสสัมปยุตตธรรม
โดยอาร์มณปัจจัย

คือ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่งซึ่งราคะ เพราะปรารภราคะนั้น
ราคะ เกิดขึ้น บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่งซึ่งชั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาส-
*สัมปยุตตธรรม เพราะปรารภชั้นนั้น ราคะ เกิดขึ้น

ปรามาสสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสวิปยุตตธรรม โดย
อาร์มณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นปรามาสสัมปยุตต-
*ธรรม พิจารณากิเลสที่ข่มแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

บุคคลพิจารณาเห็นชั้นทั้งหลาย ที่เป็นปรามาสสัมปยุตตธรรม โดยความ
เป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ แล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยิ่ง เพราะปรารภชั้นนั้น
ราคะที่เป็นปรามาสวิปยุตตธรรม วิจิกิจฉา อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นปรามาสสัมปยุตตธรรม
โดยเจโตปริยญาณ

ชั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่นาคตังสญาณ แก่

อาวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ปรามาสวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสวิปปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ บุคคลกระทำอุโบสถกรรมแล้วพิจารณากุศล
กรรมนั้น ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่ง เพราะปรารภกุศลธรรมนั้น รากะที่เป็น
ปรามาสวิปปยุตตธรรม วิจิกิจฉา อุทัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น
กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ฉมาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค ผล ฯลฯ พิจารณา

นิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่

อาวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นปรามาสวิปปยุตตธรรม
 ฯลฯ กิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นจันท์ทั้งหลาย ที่เป็น
ปรามาสวิปปยุตตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อม
เพิลิตเพลินยิ่ง เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น รากะที่เป็นปรามาสวิปปยุตตธรรม
 วิจิกิจฉา อุทัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นปรามาสวิปปยุตตธรรม
 โดยเจโตปริยญาณ

อากาสาณัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ
 เป็นปัจจัยแก่เนวสัณญานาสัณญาตนะ รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
 โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

จันท์ทั้งหลายที่เป็นปรามาสวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อทธีวิญญาณ
 แก่เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่
 อนาคตังสญาณ แก่อวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ปรามาสวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสัมปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ฉมาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่งซึ่ง

ขั้นทั้งหลายที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม เพราะปราคัจจุเป็นต้นนั้น รากะ
เกิดขึ้น

[๓๑๒] ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม
โดยอริปิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่บุคคลกระทำรากะให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยี่ เพราะกระทำรากะนั้นให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น บุคคลกระทำขั้นทั้งหลาย ที่เป็นปราคาส-
*สัมปยุตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยี่
เพราะกระทำขั้นนั้นให้หนักแน่น รากะ เกิดขึ้น

ที่เป็นสหาคาริปี ได้แก่ อริปีธรรมที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปิปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม โดยอริปิ-
*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นปราคาส-
*สัมปยุตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยี่
เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นปราคาสัมปยุตต-
*ธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็นสหาคาริปี ได้แก่ อริปีธรรมที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปิปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม และ
ปราคาสัมปยุตตธรรม โดยอริปิปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหาคาริปี ได้แก่ อริปีธรรมที่เป็นปราคาส-
*สัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย
อริปิปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม โดยอริปิ-
*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปี สหาคาริปี

ที่เป็นอารัมมณาริปี ได้แก่ ทาน ฯลฯ สีล ฯลฯ บุคคลกระทำ
อุโบสถกรรมแล้ว กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา
ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยี่ เพราะกระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่น รากะที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่าง

หนักแน่น ฯลฯ ผล ฯลฯ นิพพาน ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทน แก่มรรค แก่ผล โดย

อธิปัตติปัจจัย

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาส-

*วิปยุตตธรรมให้หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำ

จักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นปรามาสวิปยุตตธรรม
เกิดขึ้น

ที่เป็นสหชาติอธิปัตติ ได้แก่อธิปัตติธรรมที่เป็นปรามาสวิปยุตตธรรม เป็น

ปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

ปรามาสวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสัมปยุตตธรรม โดยอธิปัตติ-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาอธิปัตติ ได้แก่ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ

บุคคลกระทำอุโบสถกรรมแล้ว กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

แล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์

อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาส-

*วิปยุตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยิ่ง

เพราะกระทำจักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นปรามาส-

*สัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

[๗๑๓] ปรามาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสัมปยุตตธรรม

โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัย

แก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ปรามาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสวิปยุตตธรรม โดย

อนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปรามาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะ

โดยอนันตรปัจจัย

ปรามาสวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรามาสวิปยุตตธรรม โดย

อนันตรปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัย
แก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม ที่เกิดหลังๆ อนุโลม เป็นปัจจัย
แก่ผลสมบัติ โดยอนันตรปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ อวิชชา เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย

[๓๑๔] ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม
โดยสหชาติปัจจัย มี ๕ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย มี ๒ นัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย มี ๗ นัย

[๓๑๕] ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม
โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ราคะที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม ฯลฯ
โมหะ ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ราคะที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม
แก่โมหะ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรมแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ยังสมบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ฯลฯ

บุคคลเข้าไปอาศัยโมหะที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม ฯลฯ ความ
ปรารถนาแล้ว ให้ทาน ยังสมบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ราคะที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม โมหะ ความปรารถนา เป็นปัจจัย
แก่ศรัทธา ฯลฯ แก่ปัญญา แก่ราคะ แก่โทสะ แก่โมหะ แก่มานะ แก่
ความปรารถนา แก่สุขทางกาย แก่ผลสมบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้ทาน

๑๗๑ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ๑๗๑ ปัญญา รากะ มานะ ๑๗๑ ความปรารถนา
แล้วให้ทาน ๑๗๑ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ๑๗๑ ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยสุขทางกาย ๑๗๑ เสนาสนะแล้วให้ทาน ๑๗๑
ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ๑๗๑ ปัญญา รากะ มานะ ความปรารถนา สุขทางกาย
เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา แก่ปัญญา แก่รากะ แก่มานะ แก่ความปรารถนา
แก่สุขทางกาย แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
๑๗๑ ที่เป็นปกตูปนิสสยะ ได้แก่ เพราะอาศัยศรัทธา รากะ เกิดขึ้น

เพราะอาศัยศีล ๑๗๑ เสนาสนะ ความปรารถนา ศรัทธา ๑๗๑
เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่รากะที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๗๖] ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ ปราคาสัมปยุตตธรรม
โดยปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ๑๗๑ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ
โดยความเป็นของไม่เที่ยง ๑๗๑ แล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยิง เพราะปรารถนจักขุ
เป็นต้นนั้น รากะที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม วิจิกิจฉา อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพยจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพโสธธาตุ
รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โสณัฐพายตนะ เป็นปัจจัย
แก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

ที่เป็นวัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ
กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
ปราคาสัมปยุตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
ที่เป็นอารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ๑๗๑ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพิลิดเพิลินยิงซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนจักขุเป็นต้นนั้น รากะที่เป็นปราคาส
สัมปยุตตธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็นวัตถุปุระชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
ปราคาสัมปยุตตธรรม โดยปุระชาตปัจจัย

[๗๑๓] ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสวิปปยุตตธรรม
โดยปัจฉาชาตปัจจัย ฯลฯ

ปราคาสวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสวิปปยุตตธรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย
.....

[๗๑๔] ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม
โดยอาเสวนปัจจัย มี ๒ นัย

[๗๑๕] ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสัมปยุตตธรรม
โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ
ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสวิปปยุตตธรรม โดย
กัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิด

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่วิบากขันธ และกฐัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

พึงถามถึงมูล

เจตนาที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ปราคาสวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราคาสวิปปยุตตธรรม โดย
กัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิด

ที่เป็นสหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นปราคาสวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็นนานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นปราคาสวิปปยุตตธรรม เป็นปัจจัย
แก่วิบากขันธ และกฐัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

..... เป็นปัจจัย โดยวิปากปัจจัย มี ๑ นัย

..... เป็นปัจจัย โดยอาหารปัจจัย มี ๔ นัย

..... เป็นปัจจัย โดยอินทริยปัจจัย มี ๔ นัย

๑๗๑ เป็นปัจจัย โดยฌานปัจจัย มี ๔ นัย

๑๗๑ เป็นปัจจัย โดยมคคปัจจัย มี ๔ นัย

๑๗๑ เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย มี ๒ นัย

[๗๒๐] ปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ ปราสาทสัมปยุตตธรรม
โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปังณาชาติ ๑๗๑

ปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ ปราสาทวิปยุตตธรรม โดย
วิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ ๑๗๑

ปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ ปราสาทสัมปยุตตธรรม โดย
วิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นปราสาทสัมปยุตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

[๗๒๑] ปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราสาทสัมปยุตตธรรม
โดยอตฺธิปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ โดย
อตฺธิปัจจัย ชั้น ๒ ๑๗๑

ปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราสาทวิปยุตตธรรม โดย
อตฺธิปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-
*สมุทฺฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺธิปัจจัย

พึงกระทำมูล

ปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราสาทสัมปยุตตธรรม และ
ปราสาทวิปยุตตธรรม โดยอตฺธิปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และ
จิตตสมุทฺฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺธิปัจจัย

ปราสาทวิปยุตตธรรมเป็นปัจจัยแก่ปราสาทวิปยุตตธรรม โดยอตฺธิปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปังณาชาติ อาหาร อินทรี ๑๗๑

ปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปราสาทสัมปยุตตธรรม โดย
อตฺธิปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ จักขุ ๑๗๑ บุคคลย่อมยินดี ย่อม
เพลิดเพลินยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารถนจักขุเป็นต้นนั้น ราคะ ทิฏฐิ เกิดขึ้น
หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย ที่เป็นปราสาทสัมปยุตตธรรม โดยอตฺธิ-

***ปัจจัย**

ปราคาสัมปยุตตธรรม และ ปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่

ปราคาสัมปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุรชาติ

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม และ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ ชั้น ๓ โดยอติปัจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ

ปราคาสัมปยุตตธรรม และ ปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจจัยแก่

ปราสาทวิปยุตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม และ

มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม และ

กวจิการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอติปัจจัย

ที่เป็นปัจจชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นปราคาสัมปยุตตธรรม และ

รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่ภูตคารูปทั้งหลาย โดยอติปัจจัย

[๗๒๒] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๔

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๔

ในสมนันตรปัจจัย มี " ๔

ในสหชาติปัจจัย มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๒

ในนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในอุปนนิสสยปัจจัย มี " ๔

ในปุรชาติปัจจัย มี " ๒

ในปัจจชาติปัจจัย มี " ๒

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๒

ในกัมมปัจจัย มี " ๔

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๔

ในอินทรีย์ปัจจัย มี " ๔

ในฌานปัจจัย มี " ๔

ในมัคคปัจจัย มี " ๔

ในสัมปยุตตปัจฉิม	มีหัวข้อปัจฉิม ๒
ในวิปยุตตปัจฉิม	มี " ๓
ในอติปัจฉิม	มี " ๓
ในนติปัจฉิม	มี " ๔
ในวิคตปัจฉิม	มี " ๔
ในอวิคตปัจฉิม	มี " ๓

[๗๒๓] ปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจฉิมแก่ปราสาทสัมปยุตตธรรม
โดยอาร์มมณปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอุปนิสสยปัจฉิม

ปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจฉิมแก่ปราสาทวิปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอุปนิสสยปัจฉิม
เป็นปัจฉิมโดยปัจฉาชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยกัมมปัจฉิม

ปราสาทสัมปยุตตธรรม เป็นปัจฉิมแก่ปราสาทสัมปยุตตธรรม และ
ปราสาทวิปยุตตธรรม โดยสหชาติปัจฉิม

ปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจฉิมแก่ปราสาทวิปยุตตธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอุปนิสสยปัจฉิม เป็นปัจฉิม
โดยปุเรชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยปัจฉาชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยกัมมปัจฉิม เป็น
ปัจฉิมโดยอาหารปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอินทริยปัจฉิม

ปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจฉิมแก่ปราสาทสัมปยุตตธรรม โดย
อาร์มมณปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอุปนิสสยปัจฉิม เป็น
ปัจฉิมโดยปุเรชาติปัจฉิม

ปราสาทสัมปยุตตธรรม และปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจฉิมแก่
ปราสาทสัมปยุตตธรรม โดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยปุเรชาติปัจฉิม

ปราสาทสัมปยุตตธรรม และปราสาทวิปยุตตธรรม เป็นปัจฉิมแก่
ปราสาทวิปยุตตธรรม โดยสหชาติปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยปัจฉาชาติปัจฉิม เป็น
ปัจฉิม โดยอาหารปัจฉิม เป็นปัจฉิมโดยอินทริยปัจฉิม

[๗๒๔] ในปัจฉิมที่ไม่ใช่เหตุปัจฉิม มีหัวข้อปัจฉิม ๓

ในปัจฉิมที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉิม	มี " ๓
ในปัจฉิมที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉิม	มี " ๓
ในปัจฉิมที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉิม	มี " ๓
ในปัจฉิมที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉิม	มี " ๓
ในปัจฉิมที่ไม่ใช่สหชาติปัจฉิม	มี " ๕
ในปัจฉิมที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉิม	มี " ๕
ในปัจฉิมที่ไม่ใช่นิสสยปัจฉิม	มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสัยปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อติปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถิปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๔

[๗๒๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธปติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสัยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หัตถิปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ๑๑ มี " ๔

[๗๒๖] ในอาร์มณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอธิปัตติปัจจัย กับ ๑๑ มี " ๕

พึงกระทำอนุโลมมาติกา

ในอวิกตปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๗

ปรามาสสัมปยุตตทุกะ จบ

ปรามาสปรามัญญทุกะ

ปฏิจจวาร

[๗๒๗] ธรรมที่เป็นปรามัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยธรรม

ที่เป็นทั้งปรามาสธรรม และปรามัญญธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยปรามาสธรรม

ธรรมที่เป็นปรามัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยธรรมที่เป็น

ปรามัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นปรามัญญ-

*ธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม ขันธ์ ๒ ๑๑ ในปฏิสนธิขณะ ตลอดถึง

อชัตตคิกมหาภูตรูป

ธรรมที่เป็นทั้งปรามาสธรรมและปรามัญญธรรม อาศัยธรรมที่เป็นปรามัญญ-

*ธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ปรามาสธรรม อาศัยขันธทั้งหลายที่เป็นปรามัญญธรรม แต่ไม่ใช่

ปรามาสธรรม

ธรรมที่เป็นทั้งปรามาสธรรมและปรามัญญธรรม และธรรมที่เป็นปรามัญญ-

*ธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยธรรมที่เป็นปรามัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาส-

*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และปรามาสธรรม และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑

ที่เป็นปรามัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม ขันธ์ ๒ ๑๑

ธรรมที่เป็นปรามัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม อาศัยธรรมที่เป็น

ทั้งปรามาสธรรม และปรามัญญธรรม และธรรมที่เป็นปรามัญญธรรม แต่ไม่ใช่

ปรามาสธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ ๑ ที่เป็นปรามัญญ-

*ธรรม แต่ไม่ใช่ปรามาสธรรม และปรามาสธรรม ขันธ์ ๒ ๑๑

๑๑

วาระทั้งหมดพึงกระทำเหมือนกันปราสาททุกะ ไม่มีแตกต่างกัน

ปัญหาาร

[๗๒๘] ธรรมที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม เป็นปัจจัย
แก่ธรรมที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ปฏิสนธิ

ธรรมที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นทั้งปราคธรรมและปรมัญญธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม เป็นปัจจัย
แก่ปราคธรรม โดยเหตุปัจจัย

ธรรมที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่
เป็นทั้งปราคธรรม และปรมัญญธรรม และธรรมที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่
ปราคธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย และปราคธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจัย

[๗๒๙] ธรรมที่เป็นทั้งปราคธรรม และปรมัญญธรรม เป็นปัจจัยแก่
ธรรมที่เป็นทั้งปราคธรรมและปรมัญญธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

มี ๓ นัย พึงกระทำว่าปรารภ เหมือนกับปราสาททุกะ

ธรรมที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรมที่
เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ๗๑ ๗๒ ๗๓ บุคคลกระทำอุโบสถกรรม แล้วพิจารณาอุศลกรรม
นั้น พิจารณาแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพ็ดเพลินยัง เพราะปรารภอุศลกรรมนั้น
ราคะ วิภิจฉา อุทธัจจะ โทมนัส เกิดขึ้น

อุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ๗๑

จากฉาน ๗๑

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาโคตรภู พิจารณาโวทาน กิเลสที่ละแล้ว ๗๑
กิเลสที่ข่มแล้ว ๗๑ กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ๗๑

จักขุ ๗๑ หทัยวัตถุ ๗๑ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปรมัญญธรรม แต่
ไม่ใช่ปราคธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ๗๑ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพยจักขุ ตลอดถึงอวัชชนะ พึงกระทำทั้งหมด

ธรรมที่เป็นปรมัญญธรรม แต่ไม่ใช่ปราคธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม
ที่เป็นทั้งปราคธรรม และปรมัญญธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง ซึ่งชั้น

ทั้งหลายที่เป็นปรมัตถธรรม แต่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น

ทิณฺฐิ ฯลฯ

ธรรมที่เป็นปรมัตถธรรม แต่ไม่ใช่ปรมาสธรรม เป็นปัจจัยแก่ธรรม

ที่เป็นทั้งปรมาสธรรม แต่ไม่ใช่ปรมาสธรรมและปรมัตถธรรม และธรรม

ที่เป็นปรมัตถธรรม โดยอาร์มณปัจจัย

คือ ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จากฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นชั้นทั้งหลายที่เป็น

ปรมัตถธรรม แต่ไม่ใช่ปรมาสธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี

ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น ปรมาสธรรม และสัมปยุต-

*ชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น

ทั้ง ๓ นัยแน่นอนนี้ พึงกระทำว่าเพราะปรารภ

ทุกะนี้ เหมือนกับปรมาสทุกะ โลกุตระไม่ได้ในที่ใด ก็ไม่พึงกระทำ
ในที่นั้น

ปรมาสปรมัตถทุกะ จบ

ปรมาสวิปยุตตปรมัตถทุกะ

ปฏิจจวาร

[๗๓๐] ปรมาสวิปยุตตปรมัตถธรรม อาศัยปรมาสวิปยุตตปรมัตถ
ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นปรมาสวิปยุตต-

*ปรมัตถธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ปรมาสวิปยุตตปรมัตถธรรม อาศัยปรมาสวิปยุตตปรมัตถธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

ฯลฯ

โลกียทุกะในจุฬันตรทุกะนั้นใด พึงกระทำนั้นนั้น ไม่มีแตกต่างกัน

ปรมาสวิปยุตตปรมัตถทุกะ จบ

อนุโลมทุกปฏิกฐาน จบ
